ἐδήλωσας ψευδεῖς ἐπίνοιαι καὶ διαπεράτηνται. Δωδεκάτην, τὸν Ἡγούμενον Εὐλόγιον, ὃς βιαζόμενος ὑπὸ Μοδέστου Ἐπάρχου τοῦ Βασιλέως Οὐάλεντος ἀρειανίσαι, καὶ εἰπόντος αὐτῷ τοῦ Ἐπάρχου, Κοινώνησον τῷ Βασιλεῖ, εἰρωνικῶς καὶ μάλα χαριέντως προσέφερε, Μὴ γὰρ ἔφη καὶ μετὰ τῆς βασιλείας τῆς ἱερωσύνης μετέλαχεν; ὁ δὲ Ἔπαρχος τῆς εἰρωνείας αἰσθόμενος, ἐχαλέπηνε, καὶ λοιδορίας κατὰ τοῦ πρεσβυτέρου χρησάμενος, καὶ ταῦτα προσέθηκεν, Οὐ τοῦτο εἶπον ἐμβροντητε, ἀλλ᾽ οἷς κοινωνεῖ Βασιλεὺς τούτων κοινωνῆσαι ὑμῖν παρῄνεσα. Θεοδώρητος βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ. περὶ τούτου καὶ ὁ Νικηφόρος φησί, Καὶ ὁ Ἔπαρχος, Τοιγάρτοι Βασιλεῖ κοινωνῆσαι ἔλου, ὁ δὲ ἀστείως μάλα καὶ χαρίεντι τῷ ἤθει προσμειδιάσας, προσφέρει γάρ, ἔφη, Καὶ μετὰ τῆς Βασιλείας καὶ τὸ ἱερᾶσθαι κεκλήρωται; ὁ δὲ χαλεπῶς εἰρωνείας ἐπηθημένος, λοιδορησάμενος δὲ τῷ Πρεσβύτῃ, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα ἐπήγαγεν, Οὐ τοῦτο εἶπον ἐμβρόντητε, ἀλλὰ κοινωνῆσαι οἷς ἐκεῖνος Ἐπισκόποις κελεύει. Δεκάτην τρίτην, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀνατολῆς ἔγραφον πρὸς Ταράσιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ταῦτα, Ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν καὶ ἀνορθώσεως ἐν οἴκῳ ἢ θεοδόχῳ Ναῷ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ, Κυρίου δὲ ἢ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐστὲ ὑμεῖς ἁγιώτατοι, καὶ οἱ τὰ δεύτερα κατὰ θεσμὸν καὶ τάξιν Ἐκκλησίας φέροντες ὑμῶν θεοσεβεῖς τερπαυοῦχοι καὶ θεοψήφιστοι Βασιλεῖς ἡμῶν καὶ Δεσπόται τῆς Οἰκουμένης, Ἱερωσύνη γὰρ βασιλείας ἁγιασμός ἐστι καὶ ἀνάστοιχείωσις, καὶ βασιλεία ἱερωσύνης ἰσχὺς καὶ κραταίωμα, περὶ ὧν σοφός τις Ἄναξ καὶ ἐν Βασιλεῦσιν ἁγίοις μακαριστότατος ἔφη, Μέγιστον δῶρον Θεὸς ἀνθρώποις παρέχειν Ἱερωσύνην ἢ βασιλείαν, τὴν μὲν τὰ Οὐράνια κοσμοῦσαν ἢ διέπουσαν, τὴν δὲ οἰακίζουσαν θεσμοῖς δικαίοις τὰ ἐπίγεια. Συνόδου ἑβδόμης πρᾶξις τρίτη. σημείωσαι δὲ ὅτι οὗτοι τὸν μέγαν Ἰουστινιανὸν λέγουσιν ἅγιον, ὃς Νεαρᾷ αὐτῇ φησί, Μέγιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις εἰσὶ δῶρα Θεοῦ παρὰ τῆς ἄνωθεν δεδομένα φιλανθρωπίας Ἱερωσύνη τε καὶ βασιλεία, ἡ μὲν γὰρ τοῖς θείοις ὑπηρετουμένη, ἡ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἐξάρχουσά τε καὶ ἐπιμελουμένη. Δεκάτην τετάρτην, τὸν Εὐσέβιον, λέγοντα περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ, οἷα τις κοινὸς Ἐπίσκοπος ἐκ Θεοῦ καθιστάμενος, Συνόδους τῶν τοῦ Θεοῦ λειτουργῶν συνεκρότει. καὶ βιβλίῳ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ λέγει περὶ τοῦ αὐτοῦ, Αὐτὸς ἐν ἑστιάσει ποτὲ δεξιούμενος Ἐπισκόπους, λόγον ἀφῆκεν, ὡς ἄρα εἴη καὶ αὐτὸς Ἐπίσκοπος, ὧδέ πη αὐτοῖς εἰπὼν ῥήμασιν ἐφ᾽ ἡμετέραις ἀκοαῖς, Ἀλλ᾽ ὑμεῖς μὲν τῶν εἴσω τῆς Ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτὸς ὑπὸ Θεοῦ καθιστάμενος Ἐπίσκοπος ἂν εἴην, ἀκόλουθα δῆτα τῷ λόγῳ διανοούμενος, τοὺς ἀρχομένους ἅπαντας ἐπεσκόπει, προὔτρεπέ τε ὅσηπερ ἂν ἡ δύναμις τὸν εὐσεβῆ μεταδιώκειν βίον. Δεκάτην πέμπτην, προσφέρουσι τὸν Σουίδαν, λέγοντα περὶ Εὐσεβίας τῆς γυναικὸς τοῦ Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτι Συνόδου ποτὲ γενομένης, καὶ προσκυνουμένης τῆς Εὐσεβίας ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων, εἷστις Ἐπίσκοπος Λεόντιος τοὔνομα ἐμήνυσεν αὐτῇ, Εἰ δὲ θελήσειας ἀφικέσθαι πρὸς σέ, ὡς τῆς τοῖς Ἐπισκόποις πρεπούσης φυλαχθησομένης αἰδοῦς, ἵν᾽ εἰσέλθοιμι μὲν ἐγώ, σὺ δὲ αὐτίκα τοῦ θρόνου τοῦ ὑψηλοῦ καταβᾶσα μετ᾽ αἰδοῦς ὑπαντήσειας ἐμοί, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπέχειν ταῖς ἐμαῖς χερσὶ τῶν εὐλογιῶν ἀξιουμένη, κἄπειτα καθεσθείην μὲν αὖ ἐγώ, σὺ δ᾽ αὖ ἑστήκεις αἰδουμένη ἡνίκα δοίην τὸ σύνθημα, εἰ οὕτως αἱρήσῃ, ἀφικοίμην πρὸς σέ. Δεκάτην ἕκτην, Εὐχήν τινα ἔν τινι Βιβλιοθήκῃ εὑρίσκεσθαι φασὶν ἐπὶ Βασιλέως γινομένην ὁσάκις εἰσέλθοι πρὸς αὐτὸν ὁ Πατριάρχης. Δεκάτην ἑβδόμην, τὴν κατὰ Φωτίου Συνόδον Κανόνι δωδεκάτῳ λέγουσαν, Ἦλθεν εἰς τὰς ἡμῶν ἀκοὰς τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀρχοντικῆς παρουσίας Σύνοδον γενέσθαι, οὐδαμοῦ δὲ οἱ θεῖοι Κανόνες συνέρχεσθαι κοσμικοὺς Ἄρχοντας ἐν ταῖς Συνόδοις νομοθετοῦσιν, ἀλλὰ μόνους τοὺς Ἐπισκόπους, ὅθεν οὐδὲ πλὴν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τὴν παρουσίαν αὐτῶν γεγενημένην εὑρίσκομεν, οὐδὲ γὰρ θεμιτόν ἐστι γενέσθαι θεατὰς τοὺς κοσμικοὺς Ἄρχοντας τῶν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ Θεοῦ συμβαινόντων πραγμάτων. Δεκάτην ὀγδόην, ὅτι ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ οἱ εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι ἐξεβόησαν, Δεόμεθα τοὺς περισσοὺς ἔξω βάλλε, ὁ Βασιλεὺς Ἐπισκόπους ἐκάλεσεν, ἡ Σύνοδος Ἐπισκόπων ἐστί, περισσοὶ διατί κράζουσι; Δεκάτην ἐνάτην, τὸ καλεῖσθαι μὲν ἁγίους ἐν ταῖς Συνόδοις τοὺς Βασιλεῖς, μὴ ἔχειν δὲ ἐκ τούτου προνόμιόν τι, ἐπειδὴ ἅγιος ἐκλήθη καὶ ὁ Ἀρειανὸς Θεοδώρητος ἐν τῇ τρίτῃ ἐπὶ Συμμάχου Συνόδῳ, καὶ ἐν τῇ ἐπὶ Μαρτίνου ἐν Ῥώμῃ Συνόδῳ ὁ Κώνστας Αἱρετικὸς ὤν, ἅγιος ἐκλήθη, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος τοὺς εἰδωλολάτρας Οὐαλεριανὸν καὶ Γαλλιηνὸν θεοφιλεστάτους εἶπεν. Εὐσέβιος βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ ἐνδεκάτῳ, εἰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ὁ Βασιλεὺς Θεοδόσιος ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ἐκλήθη πράξει ἐνδεκάτῃ, ὅμως σφάλμα ἐστίν, ἐπειδὴ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Νείλου ὁ αὐτὸς Ὁ ΕΝ ΑΓΓΕΛΟΙΣ λέγεται. καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος ἐν τῇ ἐν τῷ Σεκρέτῳ διαλέξει ἀποφάσκει ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐστὶ καὶ Ἀρχιερεύς. καὶ ἄλλα τοιαῦτα προσφέρουσι περικεκομμένα καὶ παρεξηγημένα εἰς ἀναίρεσιν τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξουσίας τῶν Βασιλέων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ ὑποδείξεως τῆς ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἐξουσίας καὶ ἐνεργείας τῶν Βασιλέων, καὶ λύσεις τῶν

εσσο-

σεσοφισμένων δεκαεννέα μαρτυριῶν τῶν Λατίνων. καὶ ὅτι τὸ ἀμέσως Ἐπίσκοπον θεόθεν εἶναι τὸν Ῥώμης, ἢ κορυφὴν ἐξαίρετον, ἢ μόνον κριτὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ ἀθροιστὴν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ψευδέστατον. καὶ περὶ τῶν ἐσμῶν τῶν κλήσεων αἷς ὀνομάζονται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν Συνόδων οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς.

Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα, πρῶτον, ὅτι οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ Ἄρχοντες τίνα δύναμιν καὶ ἐξουσίαν καὶ ἐνέργειαν ἔχουσιν ἐν ταῖς Συνόδοις, εἴρηται ἐν πᾶσι τοῖς ἀνωτέρω βιβλίοις ἐν ταῖς σημειώσεσι, καὶ ἰδικώτερον ἐν τοῖς ἀνωτέρω κεφαλαίοις τοῦ μέρους τούτου, καὶ ἐν ταῖς ῥηταῖς μαρτυρίαις ὑπό τε τῶν πατέρων καὶ ἱστορικῶν καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἅτινα κοινῶς καὶ ἰδίως κατὰ γενεὰν ἀπεδέχθη ἡ καθόλου Ἐκκλησία, ἥντινα ἀποδοχὴν οὐ δύνανται βλάψαι τῶν παπιστῶν τὰ σοφίσματα. εἰ δὲ δοκεῖ, φέρωμεν μίαν καὶ δύο μαρτυρίας καὶ ἐνταῦθα ῥητὰς οὐκ ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν Λατίνων. Γράφει γοῦν ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ δεύτερος ἐπιστολῇ δευτέρᾳ πρὸς Λέοντα τὸν Ἴσαυρον, Καὶ ἔγραψας ὅτι καὶ Βασιλεὺς καὶ Ἀρχιερεύς εἰμι, καὶ τοῦτο οἱ πρὸ σοῦ Βασιλεῖς ἔδειξαν ἔργῳ καὶ λόγῳ, οἱ κτισάμενοι καὶ φροντίσαντες τῶν Ἐκκλησιῶν, ἅμα τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἐκζητήσαντες πόθῳ καὶ ζήλῳ τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἀλήθειαν, Κωνσταντῖνος ὁ μέγας καὶ Θεοδόσιος ὁ μέγας καὶ Οὐαλεντιανὸς ὁ μέγας καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ἰουστινιανοῦ πατὴρ ὁ τῆς ἕκτης Συνόδου. οὗτοι οἱ Βασιλεῖς θεοπρεπῶς ἐβασίλευσαν μετὰ τῶν Ἀρχιερέων μιᾷ βουλῇ καὶ γνώμῃ τὰς Συνόδους συναθροίσαντες, καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν δογμάτων ἐκζητήσαντες, τὰς ἁγίας Ἐκκλησίας συνεστήσαντο καὶ κατεκόσμησαν. οὗτοι εἰσὶν ἱερεῖς καὶ Βασιλεῖς, οἵτινες καὶ τὸ ἔργον ἐπεδείξαντο. καὶ Ἰσίδωρος ὁ Μερκάτωρ λέγει, Οὐ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἦν τόσον συγκεχυμένη ὑπὸ τοσούτων Αἱρέσεων, ἀλλ' ἢ ὅτι διὰ τοὺς διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἦν ἀδύνατον γενέσθαι Συνόδους Οἰκουμενικάς. Ὁ αὐτός. Οἱ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου ἤρξαντο, πρότερον γὰρ λυμαινομένου τοῦ διωγμοῦ, οὐκ ἐδίδοτο ἄδεια τοῦ διδάσκειν τοὺς λαούς, ὅθεν οἱ Χριστιανοὶ εἰς διαφόρους Αἱρέσεις ἐσχίσθησαν, ὅτι οὐκ ἐξῆν τοῖς Ἐπισκόποις εἰς ἓν συνελθεῖν, εἰ μὴ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ἀνωτέρω εἰρημένου Βασιλέως. ταῦτα ὁ Ἰσίδωρος ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς συλλογῆς ἣν πεποίηκε τῶν Κανόνων. ἐν οἷς σημείωσαι, ὅτι εἰ οἱ Βασιλεῖς μετὰ τῶν Ἀρχιερέων συμφωνήσαντες, τὰ μέγιστα ὠφέλησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς μετὰ Θεὸν πρώτη αἰτία τῆς ἀθροίσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῆς συμφωνίας τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, μάτην φλυαροῦσιν οἱ παπισταὶ λυμῆναι προθυμούμενοι τῶν Βασιλέων τὴν μεγίστην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὠφέλειαν. ἀλλ' ἵνα μὴ φύγωμεν τὴν ὑπό[illegible] τῆς ἐπιτομῆς, ἀποκριτέον πρὸς τὰς Ἀντιθέσεις [illegible] φανέρωσιν ὅτι οὐδὲ μία ὠφέλεια γίνεται καὶ ἐκ τούτου τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς σύστασιν τοῦ εἶναι τὸν Πάπα[illegible] αὐτῶν ἢ μονάρχην ἢ ἀναμάρτητον, ἀλλὰ μάλιστα καταστροφὴ αὐτῆς. Καὶ δὴ ῥητέον πρὸς τὴν πρώτην.

Τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου βιάζοντος τοὺς πατέρας συνθέσθαι τοῖς Ἀρειανοῖς, εἶπεν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος γενέσθαι Σύνοδον μακρὰν τοῦ Παλατίου, οὐ μὴν εἶπεν, ἢ ἐδύνατο εἰπεῖν γενέσθαι Σύνοδον Οἰκουμενικὴν ἄνευ βασιλικῆς κελεύσεως, ὅπου οὔτε αἱ ἐπὶ Συμμάχου Σύνοδοι ἐδυνήθησαν συνελθεῖν ἄνευ τῆς ἐπιταγῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἰταλίας, Ἀρειανοῦ ὄντος, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου δεκάτου τετάρτου Παράγραφον τρίτον. δεύτερον, τῶν Ἀποστόλων τὴν διαταγὴν καὶ τῶν προηγησαμένων πατέρων εἶπεν ὅτι εἰσὶν ἀρχαὶ τῆς Συνόδου, ἵνα δηλονότι λύσωσι τὰς ἀμφιβολίας περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, οὐ μὴν ἰδίως ἢ ὅλως ἐμνήσθη τοῦ Πάπα ὡς κομπάζουσιν οἱ παπισταί. Πρὸς τὴν δευτέραν, ἡ αὐτὴ ἀπόκρισις πρὸς τὸν αὐτὸν Κωνστάντιον, ὅτι ἐβίαζε τοὺς πατέρας διορίζειν κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ τὰ περὶ πίστεως, καὶ ἴδε ταῦτα ἀνωτέρω ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, καὶ τὸν διάλογον τοῦτον τοῦ Κωνσταντίου καὶ τοῦ Πάπα Λιβερίου ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. δεύτερον, ὅτι καθαρῶς ὁ Ὅσιος διὰ τῶν ῥημάτων τούτων πᾶν μοναρχικὸν ἀξίωμα ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καταβάλλει, καὶ τὸ κῦρος τῇ κοινότητι δίδωσι, λέγει γάρ, Σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς ἔδωκεν, ἡμῖν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπίστευσεν, ἤτοι πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις ἀμέσως. καὶ ποῦ παπιστίδιον λοιπὸν ὅτι μόνῳ τῷ Πάπᾳ ὁ Χριστὸς τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐξαιρέτως ἐπίστευσε; τρίτον, ὅτι λέγει, Οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν τοῖς Ἐπισκόποις ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ λοιπὸν ποῦ ἐστιν ὦ Ἐπίσκοπε Ῥώμης ὅτι ἔξεστί σοι ἄρχειν ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε εἶναί σε καὶ Ποντίφικα καὶ Βασιλέα; Πρὸς τὴν τρίτην, τὰ αὐτὰ ῥητέον, ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἴσαυρος ἤθελεν ἐξουσιάζειν παρὰ τὸ προσῆκον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὰ αὐτὰ ἤκουσεν ἅπερ καὶ ὁ Κωνστάντιος, ἃ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐνέργειαν ἐν ταῖς Συνόδοις τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων οὐ λυμαίνεται. δεύτερον, ὅτι καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος ἀναιρεῖ τὴν μοναρχίαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, μὴ εἰδὼς ταύτην ὅλως ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῦ, ὅθεν τὴν ἄκραν ἐξουσίαν τῇ κοινότητι δίδωσι, τὰ δόγματα λέγων εἶναι τῶν Ἀρχιερέων, καὶ οὐ τοῦ Ἀρχιερέως δηλονότι. τρίτον, εἰπὼν ἀπέχειν τοὺς Ἀρχιερεῖς τῶν δημοσίων πραγμάτων, ἵνα μὴ εἴπωσιν οἱ κακοὶ διαιτηταὶ Σχολαστικοί, Ἀρχιερεῖς λέγει τοὺς πολλοὺς οὐ μὴν τὸν Πάπαν, Πνεύματι ἁγίῳ κινηθεὶς ὁ Γρηγόριος, ἔγραψεν ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἐγκύψαι εἰς τὸ Παλάτιον καὶ προβαλέσθαι ἀξίας βασιλικάς. καὶ σημείωσαι ποίᾳ καταδίκῃ εἰσὶν ὑπεύθυνοι οἱ μετὰ τὸ σχίσμα Πάπαι, λέγοντες εἶναι ἑαυτοὺς καὶ Βασιλεῖς, καὶ ἐξουσιάζοντες ἄστεων καὶ χωρῶν ὡς κοσμικοὶ Ἄρχοντες, καὶ ἐνεργοῦντες ἐν τοῖς πολιτικοῖς ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, πῶς οὖν οὐκ εἰσὶ παράνομοι καὶ ἀντίπαπαι τοῦ Γρηγορίου, Πρίγκιπας χειροτονοῦντες καὶ κομπά-

κομπάζοντες διώκεσθαι καὶ Βασιλεῖς μεταβάλλειν, ὡς ἐφρόνησε πρῶτος ὁ ἀλιτήριος Γρηγόριος ὁ ἕβδομος. τέταρτον, ἐπειδὴ ὁ Πάπας λέγει εἶναι Ἀρχιερεύς, οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ κλήσει τῆς Ἀρχιερωσύνης ἐν ᾗ ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νομίζει εἶναι καὶ Βασιλεύς, ἀντίθεος ἐστίν, ὅθεν οὐδὲ Ἀρχιερεύς ἐστιν. ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου τμήματος ὀγδόου Παραγράφῳ πρώτῳ, καὶ τμήματος πέμπτου Παραγράφῳ δεκάτῳ τρίτῳ τὸν Πάπαν Ὁρμίσδαν, καὶ βιβλίου ἕκτου κεφάλαιον δέκατον ἕνατον. Πρὸς δὲ τὴν τετάρτην ῥητέον, ὅτι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι᾽ ἣν Ἀθανάσιος, Ὅσιος, καὶ Γρηγόριος ἀπέβαλον τοὺς δυσσεβεῖς Βασιλεῖς τῶν Συνόδων, ἀποβάλλει αὐτοὺς καὶ ὁ Στουδίτης, τὴν ἐξουσίαν δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτὸς τῇ κοινότητι δίδωσι. καὶ γὰρ Ἀποστόλων μέμνηται καὶ Προφητῶν καὶ Διδασκάλων, οἵτινες νομοθετοῦσι τὰ περὶ πίστεως δόγματα, οὐ μὴν καὶ τοῦ Πάπα μνημονεύει τὸ παράπαν. Πρὸς δὲ τὴν πέμπτην, ὅτι ὁ Πάπας Στέφανος δύο τινὰ λέγει, ἕν, ὅτι τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἐδόθη τὰ πνευματικά, εἰ δὲ καὶ λέγει δεδόσθαι διὰ τοῦ κορυφαίου Πέτρου, ἀλλὰ τοῦτο πῶς δεῖ νοεῖσθαι, εἴρηται καὶ ῥηθήσεται, καὶ συντόμως ἴδε βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου τετάρτου Παράγραφον δεύτερον. ἕτερον, ὅτι τὸ ἀρχικώτατον ἐπὶ γῆς ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιφέρει ὁ Βασιλεύς, καὶ γὰρ τοῦ ἀρχικωτάτου οὐ δύναται ἕτερόν τι ἀρχικώτερον ἢ ἀρχικώτατον εἶναι. τρίτον, ἐκ τούτων τῶν ῥημάτων τοῦ Στεφάνου δείκνυται ὁ Στέφανος μὴ ἐσχηκέναι ἔννοιάν τινα οὔτε περὶ μοναρχίας οὔτε περὶ βασιλείας τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὡς οἱ παπισταὶ ἀεροβατοῦσι. Πρὸς τὴν ἕκτην ῥητέον, ὅτι ἐπειδὴ ἡ Ἱερωσύνη ἐπιφέρει πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐξαιρέτως πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ὑπερέχει κατὰ τοῦτο καὶ Βασιλέων καὶ πάσης κοσμικῆς ἐξουσίας, ὅπερ καὶ αὐτοὶ μόνοι οἱ Βασιλεῖς ῥητῶς ὁμολογοῦσι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον εἰκοστὸν πρῶτον. οὐ μὴν ὁ Χρυσόστομος διὰ τούτων φρονεῖ εἶναι τινὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μονάρχην, ἀλλὰ κοινῶς ἕκαστον τῶν Ἐπισκόπων λέγει ἔχειν τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν πνευματικὴν δηλονότι, οὐ λέγει δὲ Ἐπίσκοπόν τινα ἔχειν μείζονα ἐξουσίαν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τὸν μέγιστον καὶ μοναρχικὸν θρόνον ἐκεῖνον τὸν τῆς κοινῆς Ἱερωσύνης λέγει (ὡς ἔγραφεν ὁ Ἱεροσολύμων Ἰωάννης πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην τὸν Καππάδοκα, ᾧ συνεφώνει καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον ὄγδοον, δέκατον τέταρτον, καὶ δέκατον ἕκτον) καὶ οὐδένα ἕτερον, μή τί γε μείζονα. οὔτε μὴν λέγει, ὅσα ἂν λύσῃς καὶ δήσῃς, ὡς ἐπὶ ἑνός, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἧς ἐξουσίας φησὶν οὐδὲ μία ἄλλη ἴση ἐστίν, ὥστε οὔτε μείζων. Πρὸς τὴν ἑβδόμην ῥητέον, ὅτι ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος ψευδεπίπλαστος οὖσα, ἐν πολλοῖς ἐφλυνάφησεν, ὡς εἴρηται ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν καὶ ἐνταῦθα ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως ταῦτα εἰποῦσα, ἐψεύσατο, πρῶτον, ὅτι καὶ ὀρθοδόξῳ λαϊκῷ πολλάκις σοφῷ καὶ εὐλαβεῖ καὶ τιμίῳ ὄντι ἔξεστι λέγειν περὶ ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων. γράφει γὰρ καὶ ὁ Σωκράτης, ὅτι λαϊκὸς ὁμολογητὴς ἐπεστόμισε τοὺς κατ᾽ Ἄρειον διαλεγομένους κατὰ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς. βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. καὶ ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παραγράφῳ τρίτῳ εἴρηται ἐν τῇ ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδῳ, ὅτι τοὺς μὲν Κανόνας ἐκδικοῦσιν οἱ Ἐπίσκοποι, τὰ δὲ τῆς πίστεως ἐκδικεῖ καὶ πᾶς τις Χριστιανός, τόσον δηλονότι Ἱερωμένος, ὅσον καὶ λαϊκός, ὅθεν καὶ οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ Ἄρχοντες ἐν ταῖς Συνόδοις πολυτρόπως καὶ λίαν ἐσκεμμένως ἠγωνίζοντο περὶ πίστεως, καὶ ἴδε Εὐσέβιον, Σωκράτη, Ἑρμείαν, Θεοδώρητον, Θεοφάνη, Ζωναρᾶν, Ῥουφῖνον, Κεδρηνόν, Νικηφόρον, Πορφυρογέννητον, Χωνιάτην, Παχυμέρη, Γρηγορᾶν, καὶ τοὺς λοιποὺς Χριστιανοὺς ἱστορικούς, καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων Συνόδων, καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλικοὺς Νόμους, ἐν οἷς ἰσχυρῶς συνεβούλευον καὶ προσέταττον οἱ Ἄρχοντες, λέγοντες, ὅτι οἱ Βασιλεῖς οὐκ ἄλλως, ἀλλ᾽ ἢ ὡς αἱ προηγησάμεναι Σύνοδοι καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἔκριναν περὶ πίστεως, οὕτω γενέσθαι καὶ τῆς παρούσης Συνόδου τὴν ἀπόφασιν βούλονται. δεύτερον, τοῦτο, τὸ μὴ ἐξεῖναι δηλαδὴ λαϊκῷ περὶ πίστεως λέγειν, ψεῦδός ἐστι καὶ λόγος ἀντίθεος, ὁ γὰρ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ Θεοδόσιος καὶ Μαρκιανὸς καὶ Ἰουστινιανὸς καὶ Ἰουστῖνος ὁ μετὰ Ἰουστινιανὸν καὶ ὁ Πωγωνάτος καὶ ἄλλοι Βασιλεῖς ἔγραψαν ἰσχυρῶς, εἶπον καὶ ἔγραψαν περὶ πίστεως, βοηθήσαντες τὰ μέγιστα τῇ ἁγιωτάτῃ πίστει. τρίτον, ὅτι ὁλοκλήρῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀκολουθεῖν ἔξεστι καὶ λαϊκῷ καὶ παντὶ Ἐπισκόπῳ καὶ παντὶ ἄλλῳ Χριστιανῷ, οὐ μὴν ἔξεστι τούτων τινὶ ἢ καὶ αὐτοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἢ Πατριάρχαις ἀνιχνεύειν καὶ ἀνερευνᾶν τὰ τῶν Συνόδων, ὡς εἴρηται ἐν τῷ ἐσχάτῳ Παραγράφῳ τοῦ ἀνωτέρω προσεχοῦς κεφαλαίου. καὶ ὁ Ταράσιος ἔλεγεν ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ, Τὰ γὰρ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδοθέντα οὐκ εἰσὶ Ναὶ καὶ Οὔ, ἀλλὰ Ναὶ εἰσὶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ μένουσιν ἄρραγῆ καὶ ἀκράδαντα εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, ἀψευδὴς γάρ ἐστιν ὁ ἐπαγγειλάμενος, Πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. πρᾶξις πρώτη. ἴδε καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω κεφαλαίοις ἐν πολλοῖς. τέταρτον, οἱ λαϊκοὶ πρόβατα, οὐ μὴν ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τῶν Μυστηρίων καὶ τῷ λύειν καὶ δεσμεῖν, ἅτινα μόνῃ τῇ Ἱερωσύνῃ ἀφωσίωται παρὰ Θεοῦ, παρατρεπομένων ὅμως τῶν Ποιμένων, καὶ ἢ φρονούντων, ἢ ἐνεργούντων ἐναντία τῇ ἁγίᾳ γραφῇ, ἢ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ἢ τοῖς θεοφόροις πατράσι καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει, ἔξεστι τοῖς σοφοῖς καὶ ὀρθοδόξοις λαϊκοῖς μετὰ τῶν [illegible] ἀπαρατρέπτων ἐκκλησιαστικῶν ἀνεξετάζειν καὶ αἰτιᾶσθαι τὰ κατ᾽ αὐτούς, καὶ ἐλέγχειν αὐτοὺς καὶ διὰ συγγραμμάτων καὶ διὰ Συνόδων, καὶ σημεῖον ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία κοινῶς καὶ ἡ Ἀνατολικὴ πάντοτε ἔχουσαι ἐν ταῖς κανονικαῖς Συνόδοις τοὺς Βασιλεῖς

λεῖς συνεργούς, οὐδέποτε ἥμαρτον. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Ὀθωμανῶν ἔχει τοὺς λαϊκοὺς ἡ Ἀνατολικὴ κατατεταγμένους ἐν τῷ Κλήρῳ σοφοὺς ὄντας καὶ ζηλωτάς, καὶ σὺν αὐτοῖς θεωρεῖ τὰ κοινά, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος οὐδέποτε τῶν τῆς πίστεως δογμάτων καὶ ὑποθέσεων παρεκκλίνει, ὡς ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία τοῦτο πάσχει, μὴ ἔχουσα τοὺς λαϊκοὺς (καὶ γὰρ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ἔλεγον οἱ Ἄρχοντες τοῖς πατράσι, Νῦν δὲ τὸ ζητούμενον καὶ κρινόμενον καὶ σπουδαζόμενόν ἐστιν, ὥστε τὴν ἀληθῆ πίστιν συγκροτηθῆναι, δι᾽ ἣν μάλιστα καὶ ἡ Σύνοδος γέγονεν. εἰδότες οὖν ὡς καὶ τῷ Θεῷ λόγον δώσετε ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἕκαστος ὑμῶν ψυχῆς, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἁπάντων, οἵτινες καὶ διδαχθῆναι τὰ τῆς θρησκείας ἐπιθυμοῦμεν ὀρθῶς, καὶ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν ἀφαιρεθῆναι ἐκ τοὺς πάντων τῶν ὁσίων πατέρων ὁμονοίας καὶ συναινέσεως καὶ συμφώνου ἐκθέσεως καὶ διδασκαλίας, σπουδάσατε ἄνευ φόβου ἢ χάριτος ἢ ἀπεχθείας τὴν πίστιν καθαρῶς ἐκθέσθαι, ὥστε καὶ τοὺς δοκοῦντας μὴ ταῦτα πᾶσι πεφρονηκέναι τῇ τῆς ἀληθείας ἐπιγνώσει ἐπαχθῆναι εἰς τὴν ὁμόνοιαν. εἰδέναι γὰρ ὑμᾶς βουλόμεθα ὡς ὁ θειότατος καὶ εὐσεβέστατος Δεσπότης τῆς οἰκουμένης καὶ ἡμεῖς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὴν παρὰ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ καὶ παρὰ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα, ἔτι μὴν καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων καὶ ἐπιδόξων πατέρων παραδοθεῖσαν φυλάττομεν, καὶ κατὰ ταύτην πιστεύομεν. πράξει δευτέρᾳ) ἀλλὰ μόνον τοὺς ἐκκλησιαστικούς, οἵτινες διὰ τὰς τιμὰς καὶ τὸν φόβον τῶν ἀξιωμάτων, τοῦ Πάπα αὐτοὺς ὥσπερ μορμολυκείου τινὸς ἐκφοβοῦντος, διορίζουσιν ὅπερ δοκεῖ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἀείποτε σφάλλουσι, καὶ παρατρέπονται τῆς πίστεως, καὶ καινὰ ἐπὶ καινοῖς ἐφευρίσκουσι, καὶ ἐπισωρεύουσιν εἰς ἀναίρεσιν τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, βεβαίωσιν δὲ τῆς παπικῆς, ταὐτὸν εἰπεῖν τῆς καινοτόμου, ὅπερ ἐστὶν ἀπιστία πίστεως, οὐ πίστις, εἰ καὶ λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος περὶ τῶν Εὐσεβιανῶν, Ἀλλ᾽ αὐτοὶ θέλοντες ἀπῆλθον εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔνθα φόβος μὲν ἔξωθεν οὐκ ἦν, μόνος δὲ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐστί, καὶ ἐλευθέραν ἕκαστος ἔχει τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ τοῦτο εἶπε, πρῶτον, ὅτι ἐκεῖ ἦν ὁ Βασιλεὺς Κώνστας ὀρθόδοξος, καὶ οὐκ ἐβίαζε τοὺς πατέρας. δεύτερον, ὅτι ὁ Πάπας Ἰούλιος ἦν ὀρθόδοξος καὶ οὐ σχισματικός. τρίτον, ὅτι ὥριζεν ἡ Σύνοδος καὶ οὐχ ὡς μονάρχης ὁ Πάπας. Πρὸς δὲ τὴν ὀγδόην, ἡ αὐτὴ ἀπόκρισις πρὸς ἄνομον Βασιλέα, οὗτος γὰρ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου Μονοθελήτου, καὶ θέλοντος ἰσχύειν ἐν τοῖς περὶ πίστεως, ὁ Στουδίτης ἔγραψε περὶ αὐτοῦ ἅπερ εἶπον Ἀθανάσιος, Ὅσιος, καὶ Γρηγόριος πρὸς Κωνστάντιον καὶ τὸν Ἴσαυρον, ἅτινα τὴν τῶν ὀρθοδόξων Βασι[illegible] σπουδὴν καὶ ἐνέργειαν ἐν ταῖς κοιναῖς Συνόδοις οὐ [illegible]λύουσι, τὸ γὰρ τοὺς ὀρθοδόξους Βασιλεῖς τῶν Συνόδων κωλύειν, τυφλώττειν τὴν Ἐκκλησίαν ἐστίν, ἐπειδὴ τὸ φῶς τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρώτιστον καὶ τῶν Συνόδων οἱ ὀρθόδοξοι εἰσὶν Ἡγεμόνες, ὡς παρίστησι τὰ ῥήματα τοῦ Στουδίτου ἐνταῦθα, ῥητῶς διορίζοντα τὰ τῶν Βασιλέων ἔργα ἐν ταῖς Συνόδοις καὶ τὴν ἀποποίησιν τῶν ἀνόμων Βασιλέων. δεύτερον, ὁ Στουδίτης ἐνταῦθα ἰσχυρῶς ἀντιπίπτει πάσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μοναρχικῇ καὶ προσωπικῇ ἀναμαρτήτῳ ἐξουσίᾳ, λέγει γὰρ τέσσαρα τινά, πρῶτον, ὅτι οἱ πέντε Πατριάρχαι τῶν Ἀποστόλων εἰσὶ διάδοχοι, οὐκ ἐμμέσως δηλονότι ὡς ὀνειρεύονται οἱ παπισταί, ἐπειδὴ τὴν διαίρεσιν ταύτην οὐκ οἴδασιν οἱ ἅγιοι πατέρες, οὔτε ὁ Στουδίτης, ἀλλ᾽ ἀμέσως καὶ ἐξίσου. δεύτερον, ὅτι οἱ πέντε Πατριάρχαι εἰσὶ πεντακόρυφον κράτος, τουτέστι μία κορυφὴ καὶ ἓν ταυτοδύναμον κριτήριον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. τρίτον, ὅτι οὐ γίνεται Σύνοδος Οἰκουμενικὴ ἄνευ τῶν πέντε Πατριαρχῶν. ψεῦδος ἄρα ἐστίν, ὅτι ὁ Πάπας μόνος ἐστὶν ἀμέσως Ἐπίσκοπος παρὰ Θεοῦ. ψεῦδος, ὅτι ὁ Πάπας μόνος ἐστὶ κορυφὴ ἐξαίρετος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ψεῦδος, ὅτι ὁ Πάπας μόνος ἐστὶ κριτὴς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ψευδέστατον, ὅτι ὁ Πάπας μόνος δύναται συγκροτῆσαι Σύνοδον Οἰκουμενικήν. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον πέμπτον. Πρὸς δὲ τὴν ἐνάτην, οὐδὲν διαφερόμεθα, καὶ γὰρ ἀντιφερόμενος πρὸς τὸν Ἀρμένιον καὶ ὁ Νικηφόρος, εἶπεν ἅπερ εἴρηκε καὶ ὁ Στουδίτης, ἐξ ὧν οὐδὲ μία βοήθεια τοῖς παπισταῖς, οὐδὲ βλάβη τις προξενεῖται τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξουσίας καὶ ἐνεργείας τῶν Βασιλέων. Πρὸς τὴν δεκάτην ῥητέον, ὅτι ὁ λαϊκὸς οὐκ ἀνακρίνει Ἱερέα, ἀλλὰ προστάττει τοῖς Ἱερεῦσι καὶ κρίνουσιν αὐτόν. οὕτως ὁ μέγας Κωνσταντῖνος Συνόδοις προσέταξε καὶ ἔκριναν τὸν Καρθαγένης Καικιλιανόν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ περὶ Ἀθανασίου, ὁμοίως ὁ Κωνστάντιος προσέταξε καὶ ἔκριναν οἱ πατέρες τὸν Ἀντιοχείας Στέφανον, ὥστε καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξήλασαν. Θεοδώρητος λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ καὶ δεκάτῳ. καὶ τέως οἱ Βασιλεῖς ἤγειραν Συνόδους καὶ Οἰκουμενικὰς καὶ μερικὰς καὶ ἔκριναν τοὺς Αἱρετικούς, καὶ ἄλλους ἐπὶ ἁμαρτήμασι κατηγορουμένους Ἐπισκόπους. οὐ κρίνει δὲ τὸν ἡμαρτηκότα Ἐπίσκοπον μείζων Ἀρχιερεὺς ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ἢ ὁ μείζων τῆς προσηκούσης Συνόδου, ἢ ἡ προσήκουσα τῶν Ἐπισκόπων Σύνοδος, κἂν καὶ μερικὴ εἴη, τὸν μείζονα κατὰ τὸν βαθμόν, καὶ γὰρ μείζων ἡ Σύνοδος τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Πατριάρχου, ὅθεν καὶ δύο Ἐπίσκοποι ἐκάθηραν τὸν Σεβῆρον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου δεκάτου τρίτου Παράγραφον τέταρτον. οὕτως ἐκρίθη καὶ ὁ πρῶτος θρόνος, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἔσχατον. Πρὸς τὴν ἑνδεκάτην ῥητέον, ὅτι περὶ τοῦ Ἀργυροῦ τούτου εἴρηται ἀνωτέρω ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀγδόου βιβλίου, καὶ ἤδη ῥητέον, ὅτι οὔτε Βασιλεὺς ἦν, οὔτε προτροπὴν εἶχε παρὰ Βασιλέως, πρὸς τούτοις ἦν καὶ Ἀζυμίτης, καὶ τὸ δὴ κύριον, ὅτι παρὰ τὸ ἴδιον τῶν φιλοχρίστων Ἀρχόντων ἐπιλαβόμενος τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, συνέχεεν αὐτά, καὶ συγγραφὰς ἐπενόησεν οὐ μόνον ἐκείνας αἵτινες μόνοις τοῖς Ἐπισκόποις εἰσὶν ἴδιαι,

ἴδιαι, ἀλλὰ ψευδεπιπλάστους, ὅθεν καὶ ἰσχυρῶς κατηγορεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας, οὐκ ἀποβάλλει δὲ ἡ κακία τοῦ Ἀργυροῦ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπεράσπισιν καὶ τὸν ζῆλον περὶ τῆς ἁγιωτάτης πίστεως τῶν ὀρθοδόξων Ἡγεμόνων. Πρὸς τὴν δωδεκάτην ῥητέον, ὅτι τὰ ῥήματα ταῦτα δείκνυσι καὶ τοὺς ἀνόμους Βασιλεῖς μὴ κεκρικέναι ἐξ ἑαυτῶν τι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὔτε ἐκθέσθαι δόγμα ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῖς Ἐπισκόποις βεβοηθηκέναι, καὶ βίαν ἐπιτεθεικέναι τοῖς ὀρθοδόξοις τοῦ συνθέσθαι αὐταῖς, ὅπερ ἀντίκειται τῇ ἐκκλησιαστικῇ συνηθείᾳ, ἥτις βούλεται διὰ τῆς γραφῆς καὶ τῶν πατέρων λύειν τοὺς Ἐπισκόπους τὰς ἀμφιβολίας, ἐκδικεῖν δὲ τοὺς Βασιλεῖς τὴν ἀλήθειαν, καὶ μὴ τῷ ψεύδει συνηγορεῖν, τοῦτο δὲ οὐκ ἐκώλυε τοὺς ὀρθοδόξους Ἡγεμόνας συνεῖναι ταῖς ἁγίαις Συνόδοις. Πρὸς δὲ τὴν δεκάτην τρίτην ῥητέον, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀνατολῆς σύμφωνα εἶπον τῷ Χρυσοστόμῳ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἐν γὰρ τῇ πνευματικῇ ἐξουσίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς περὶ πίστεως ἀμφιβολίας, τὰ δεύτερα τῶν πατέρων φέρουσιν οἱ Βασιλεῖς, παρέχουσιν ὅμως μεγάλην ἰσχὺν τοῖς πατράσιν, ἀγείροντες τὰς Συνόδους, καὶ ἄλλοις τρόποις ὑπερασπίζοντες τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐπειδὴ ἔχουσι παρὰ Θεοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ ἀρχικώτατον ἀξίωμα. ὅθεν συμφωνοῦντες οἱ πατέρες καὶ οἱ πολιτικοὶ Ἡγεμόνες, μεγάλα τινὰ καὶ μάλιστα μέγιστα προξενοῦσι τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἐκ τῶν ῥημάτων οὖν τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀνατολῆς οὐκ ἐπιγίνεταί τις βοήθεια παπισταῖς, ἀλλ᾽ αἰσχύνη καὶ ὄνειδος, παραβλέπουσι τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προφανῶς γεγενημένα, καὶ μετὰ τὸ σχίσμα συκοφαντοῦσι τοὺς ὀρθοδόξους Ἡγεμόνας, καὶ τὸ αἴτιον, ἵνα ἀπέχωνται οἱ Βασιλεῖς ὧνπερ αὐτοῖς ἔξεστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνεργεῖν, καὶ οὕτως ἀδιακρίτως δέχωνται τὰ παρ᾽ αὐτῶν τῶν παπιστῶν δηλονότι καινοτομούμενα κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, εἰ γὰρ ἦσαν ἐν τῇ ἐν Τριδέντῳ Συνόδῳ Βασιλεῖς, οὐκ ἂν ἐδυνήθη ἀναθεματίσαι ἐκείνη ἡ θεοστυγὴς συνάθροισις τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω βιβλίου ἑνδεκάτου κεφαλαίῳ ἕκτῳ. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐν τῇ ἐν Κωνσταντίᾳ Συνόδῳ παρόντος τοῦ Βασιλέως, οἱ πατέρες ἐλεύθεροι ὄντες φόβου καὶ ἀπειλῶν, διώρισαν ἐλευθέρᾳ καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ὅπερ ἐξῆν καὶ μέγιστον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καλόν, ἤγουν τὴν Σύνοδον ἐπὶ τοῦ Πάπα καὶ ἐπὶ πάντων, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. Πρὸς δὲ τὴν δεκάτην τετάρτην ῥητέον, ὅτι ὁ Εὐσέβιος σοφῶς ἑρμηνεύει τίνα τὰ ἴδια τῶν Βασιλέων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τίνα τρόπον ἁρμόζει αὐτοῖς τὸ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ὄνομα, ὅπερ καταισχύνει τοὺς ταῦτα προβάλλοντας παπιστάς, συκοφαντοῦντας τοὺς ἁγίους Βασιλεῖς, ὡς δῆθεν θελήσαντας ἔχειν τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν τοῖς Ἐπισκόποις ἐν τῇ πνευματικῇ ἐπιστήμῃ. Πρὸς τὴν δεκάτην πέμπτην ῥητέον, ὅτι ἔαρ Χελιδὼν οὐ συνίστησι μία, ἡ γὰρ τοῦ Ἐπισκόπου Λεοντίου προπέτεια οὐ γίνεται παράδειγμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ γὰρ Νάθαν ὁ Προφήτης προσεκύνησε τῷ Δαβὶδ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ὅθεν καὶ οἱ Πατριάρχαι καὶ Ἐπίσκοποι, εἰ καὶ κατὰ πολλὰς ἐκδόσεις ἀρχαίας εἰσερχόμενοι πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἠσπάζοντο αὐτοὺς καὶ ηὐλόγουν αὐτούς, πρόδηλον ὅμως, ὅτι πρῶτον προσεκύνουν τοὺς ἔχοντας τὸ ἀρχικώτατον τοῦ Θεοῦ ὁμοίωμα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸν Πάπαν Στέφανον, καὶ κεφαλὴν ὄντας πάντων τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὸν Πάπαν Γρηγόριον, καὶ οὕτως ηὐλόγουν καὶ ἠσπάζοντο αὐτούς, εἶτα τοῦτο καὶ τὸ τοιοῦτον κοσμικὸν μεγαλεῖον τῶν Πατριαρχῶν ἀνοίκειόν ἐστι καὶ ὑπὲρ τὴν συνήθειαν, τοῦ γὰρ μεγάλου Ἀθανασίου φυγόντος ἀπὸ τῆς ἐν Τύρῳ Συνόδου, καὶ ἐλθόντος εἰς Βυζάντιον, γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος αὐτῇ τῇ ἐν Τύρῳ Συνόδῳ. Συνέβαινε δὲ τηνικαῦτα ἐφ᾽ ἵππου με ὀχεῖσθαι, ἐξαίφνης Ἀθανάσιος ὁ Ἐπίσκοπος ἐν μέσῳ τῆς λεωφόρου μετὰ ἱερέων τινῶν, οὓς περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀπροσδοκήτως οὕτω προσῆλθεν, ὡς καὶ παρασχεῖν ἐκπλήξεως ἀφορμήν. οὕτω κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἔλιπον ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὸ νῦν μεγαλεῖον τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παράγραφον δέκατον ἐν τῷ, πῶς ἐδέετο τῶν Βασιλέων ἐν τῇ Ῥώμῃ Λέων ὁ Πάπας, ὅθεν ἐκείνου τοῦ Λεοντίου ἡ προπέτεια, ἵνα δηλονότι αὐτὸς καθίστῃ ἰσαμίλλης τῆς Βασιλίσσης, εἰκὼν ἦν ὑπὸ τοῦ διαβόλου προηγουμένη τῆς νῦν ἐξουσίας τοῦ Πάπα. ἀλλὰ θεωρουμένου τοῦ πράγματος κατὰ Νόμους, οὐ μόνον οἱ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ αἱ Βασίλισσαι προσκυνοῦνται ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων, ἔλεγε γὰρ ἡ Βασίλισσα Εὐδοξία τῷ ἁγίῳ Ἐπιφανίῳ, Σοὶ τὴν ἐξουσίαν δίδωμι, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ τρίτῳ, καὶ ἡ Πουλχερία ἔγραφε τῷ Πάπᾳ Λέοντι περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ὡς εἴρηται ἐν τῷ τόπῳ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ ἐφημίζετο καὶ ἐκαλεῖτο νέα Ἑλένη, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Αὐγοῦστα Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκὸς ἐφημίζετο ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Καππάδοκος Συνόδῳ, καὶ ἡ Εἰρήνη προυκαθέζετο πάσης τῆς Οἰκουμενικῆς ἑβδόμης Συνόδου, καὶ ἡ Θεοδώρα προκαθημένη καὶ σεβαζομένη ὑπὸ πάντων τῶν κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ ἐν Βυζαντίῳ ἐπιδημούντων θεοφόρων πατέρων, ἀνεστήλωσε τὰς ἁγίας Εἰκόνας, καὶ Ἄννα ἡ Βασίλισσα Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου συνεκρότησε τὴν Σύνοδον κατὰ Ἰωάννου τοῦ Καλέκα. ἴδε καὶ ἀνωτέρω τὰ τῆς Θεοδώρας καὶ τοῦ Βιγιλίου· καὶ ἄλλα τοιαῦτα μυρία, ἐξ ὧν δῆλον γίνεται, ὅτι οὐ δίδωσι τοῦ Λεοντίου ἡ γνώμη συνήθειαν τῷ Πάπᾳ τοῦ κατεπαίρεσθαι τῶν Βασιλέων, καὶ τοῖς Πατριάρχαις τοῦ μὴ τοὺς Βασιλεῖς προσκυνεῖν, ἀλλὰ μιμηθήτωσαν τοὺς μακαρίους Πάπας τοὺς ἀποδόντας τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς τοὺς Βασιλεῖς προσκυνήσαντας, καὶ ἴδε βιβλίου δεκάτου κεφάλαιον δέκατον τρίτον. τὴν δεκάτην ἕκτην ῥητέον, ὅτι αὕτη ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ νῦν ἐν τῇ μεγάλῃ Μοσχοβίᾳ οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα εἰσερχόμενοι, εὐχόμενοι πρῶτον, ἀσπάζονται αὐτόν, πρὸ

πάντων

πάντων ὅμως τούτων προσκυνοῦσιν αὐτὸν, κλίσιν καὶ σχῆ-
μα ὑποταγῆς ποιοῦντες αὐτῷ κατὰ τὸ εἰρημένον, Ὑπο-
τάγητε πάσῃ ἀρχῇ καὶ ἐξουσίᾳ. ὅθεν ἔλεγεν ὁ
μέγας Κύριλλος, ὡς εἴρηται πολλάκις ἀνωτέρω, Γέ-
5 νοιτο δὲ ἡμᾶς τρέμειν καὶ προσκυνεῖν τὴν ὁσιότητα,
καὶ Βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ ὑπηκόους γίνεσθαι, καὶ
ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι. ἴδε ἀνωτέρω
βιβλίου δεκάτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον
τρίτον. Πρὸς δὲ τὴν δεκάτην ἑβδόμην ῥητέον πά-
10 λιν, ἕωλος οὖσα ἐκείνη ἡ Σύνοδος παραληρεῖ, ἐ-
πειδὴ εἶναι μὲν πάντοτε Ἄρχοντας ἐν ταῖς Τοπικαῖς
Συνόδοις, οὐκ ἀναγκαῖον ἐστὶν, εἰ χρεία ὅμως τοῦτο ἐπι-
ζητεῖ, ἔξεστι παρεῖναι τοὺς Ἄρχοντας, καὶ ποιεῖν ἅπερ
εἴρηται ἀνωτέρω. ἐν γὰρ ταῖς Τοπικαῖς Συνόδοις ἐπὶ
15 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἦσαν Ἄρχοντες Ῥετίκιος
καὶ Ματέρνος καὶ Μαρῖνος, παρόντος τοῦ Πάπα Μιλτιάδου.
καὶ ἐν τῇ ἐν Τύρῳ Συνόδῳ ἦν Διονύσιος ὁ ἀπὸ Ὑπάτων.
Σωκράτης βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ,
καὶ ὁ Ὑπατικὸς Ἀρχέλαος. βιβλίῳ τῷ αὐτῷ κε-
20 φαλαίῳ εἰκοστῷ ἐνάτῳ. καὶ ἐν τῇ ἐν Σελευκείᾳ πα-
ρῆν ὁ Λεωνᾶς, ὥστε ἐπ' αὐτοῦ γενέσθαι τὴν περὶ τοῦ
δόγματος ψῆφον. Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ.
καὶ ἐν ταῖς ἐπὶ Φλαβιανοῦ Συνόδοις ἐν Βυζαντίῳ ὁ
μικρὸς Θεοδόσιος ἔπεμψεν Ἄρχοντας τὸν Πατρί-
25 κιον Φλωρέντιον καὶ τὸν Ὕπατον Πρωτογένην. καὶ κατὰ
τῆς ἐν Ἀραβίᾳ Αἱρέσεως, ὡς ἀνωτέρω βιβλίου πρώ-
του κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ, συνέγραψε μὲν Ὠρι-
γένης, συνεκρότησε δὲ τὴν Σύνοδον Ἀλκιβιάδης,
ἐξ Ἀπαμείας τῆς Συρίας ὁρμώμενος, καὶ ἄλλας ἄλλοι.
30 ὥστε τὸ, Οὐδὲ γὰρ θεμιτόν ἐστι γίνεσθαι θεατὰς τοὺς
κοσμικοὺς Ἄρχοντας τῶν τοῖς Ἱερεῦσι συμβαινόντων
πραγμάτων, Αἱρετικόν ἐστιν, ἐπειδὴ ὁ λαϊκὸς μέ-
γας Κωνσταντῖνος μᾶλλον ἐκάλυψε τῶν Ἐπισκόπων
τὰ ἐλαττώματα, καὶ οἱ λαϊκοὶ Βασιλεῖς καὶ Ἄρχοντες
35 ἐκάλυψαν τῶν Ἐπισκόπων τὰ ἐλαττώματα συμβι-
βάζοντες πρὸς εἰρήνην αὐτοὺς, καὶ οἱ λαϊκοὶ Βασιλεῖς
ἔγραψαν Νόμους, ὥστε τὰ ἐλαττώματα τῶν Ἐπι-
σκόπων θεωρεῖσθαι ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστη-
ρίοις καὶ μὴ ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ὅθεν καὶ παρόντες
40 καὶ ἀπόντες ἔχουσι διάκρισιν μείζονα πολλῶν Ἐπι-
σκόπων εἰς τὰ συμβαίνοντα τοῖς Ἐπισκόποις. εἰ δὲ
τὰ συμβαίνοντά ἐστι περὶ πίστεως, φανερῶς κρίνον-
ται καὶ οὐ λαθραίως, καὶ γὰρ καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ
πατέρες φανερῶς συνῆλθον καὶ ἔκρινον πάντοτε,
45 ὧν τὴν τάξιν οὐ δύναται ἀθετῆσαι ἢ ἀνατρέψαι οὐδὲ
μία Σύνοδος. ὅτι δὲ φανερῶς γίνονται αἱ Σύνοδοι
οὐ μόνον εἰς τοὺς εὐσεβεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀσεβεῖς
Ἄρχοντας, ἔλεγεν ὁ Ἡγεμὼν τῆς Αἰγύπτου Αἰμιλια-
νὸς ἐπὶ Οὐαλεριανοῦ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Διονύσιον,
50 [illegible]δαμῶς δὲ ἐξέσται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλοις τισὶν, ἢ
Συν[illegible]δους ποιεῖσθαι, ἢ εἰς τὰ καλούμενα Κοιμητήρια
εἰσιέναι [illegible] ἐὰν μὴ δηλονότι προσκυνήσητε τοῖς Εἰδώ-
λοις. [illegible]σέβιος βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκά-
τῳ, εἰ δὲ τὰ τῶν Συνόδων ἴσασιν οἱ Ἕλληνες, πῶς ἐν
αὐταῖς οὐκ ἔσονται θεαταὶ οἱ ὀρθόδοξοι Ἡγεμόνες;

Πρὸς τὴν δεκάτην ὀγδόην ῥητέον, ὅτι ἡ Σύνοδος
Ἐπισκόπων ἐστὶ κυρίως, καὶ οἱ Ἐπίσκοποι κυρίως κρί-
νουσι καὶ ὑπογράφουσιν, ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Ἀρχιμανδρί-
της Μαρτῖνος τῷ Εὐτυχεῖ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου
τρίτου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παράγραφον πέμ-
πτον. ἔχει ὅμως ἐν πολλοῖς συνεργοὺς τοὺς Ἄρχον-
τας ἐπὶ καλῷ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω
βιβλίῳ τρίτῳ. τοῦτο δὲ λαμβάνει, οὐκ ἀποβάλλει τοὺς
Ἄρχοντας τῶν Συνόδων. δεύτερον, ἡ Σύνοδος ἐξω-
βάλλει βοῶντας τοὺς Αἱρετικοὺς, ὡς ἦσαν οἱ περὶ Βαρ-
σουμᾶν τὸν Αἱρετικὸν ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ, καὶ τοὺς
τοιούτους ἐδίωκον τῶν Συνόδων Θεοδόσιος ὁ μικρὸς
καὶ Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς
τόπους, οὐ μέντοι διώκει ἡ Σύνοδος τοὺς εὐλαβῶς πα-
ρισταμένους καὶ ἀκροωμένους, ὡς ἐποίησεν ἡ ἐν Φλωρεν-
τίᾳ Σύνοδος, διώξασα τοὺς μεμφομένους τὰ Λατι-
νικὰ δόγματα Ἱεροπρεπεῖς καὶ τιμίους ἄνδρας, ὡς
γράφει ὁ μέγας Ἐκκλησιάρχης τμήματι ἕκτῳ κε-
φαλαίου ἐνάτου. καὶ ἡ ἐν Τριδέντῳ ἀφεῖσα τὰς πό-
λεις, ἐν πολιχνίῳ συνῆλθεν, ἵνα μὴ ἔχῃ τοὺς μεμ-
φομένους εἰς ὅσα ἐνομοθέτησε κατὰ τῆς καθολικῆς
Ἐκκλησίας καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ὡς ῥη-
θήσεται κατωτέρω βιβλίου ἑνδεκάτου κεφαλαίῳ ἕκ-
τῳ. ὅτι δὲ ἐν ταῖς Συνόδοις παρῆσαν πολλοὶ εὐλα-
βεῖς, λέγεται ἐν τῇ ὀγδόῃ πράξει τῆς κατὰ Φω-
τίου Συνόδου, Βαάνης ὁ Πραιπόσιτος εἶπεν, Ὁ Βασι-
λεύς; ἢ ὁ ἅγιος συμβουλεύων, λέγει πρὸς τοὺς καθη-
μένους ἐν τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ καὶ τοὺς ἱσταμένους, καὶ τὸ
κοινὸν ἅπαν τοῦ λαοῦ. τοῦτο φαίνεται καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ
τῆς ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς. τρίτον, τοῦτο κατὰ τῆς
κεφαλῆς τῶν παπιστῶν ἐστὶν, οἵτινες ἐν πάσαις ταῖς Συ-
νόδοις ἃς αὐτοὶ μόνοι πεποιήκασι, καὶ ἐν ταῖς ἐν Ῥώμῃ
συνελεύσεσι προτιμῶσι τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ Δια-
κόνους Καρδηνάλεις τῶν Ἐπισκόπων, ὅπερ ὅτι ἀσε-
βές ἐστιν, ἐροῦμεν κατωτέρω μέρει ἕκτῳ κεφαλαίου
πρώτου. οὐδὲν οὖν κέρδος ἐγένετο κἀκ τούτου τοῖς πα-
πισταῖς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων. Πρὸς δὲ τὴν
ἐσχάτην ῥητέον, ὅτι εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας τοὺς εἰδω-
λολάτρας θεοφιλεστάτους, καὶ ὁ Αἱρετικὸς Κώνστας ὁ
πατὴρ τοῦ Πωγωνάτου ἐκλήθη ὑπὸ πολλῶν ἅγιος.
ἀλλ' ἐκλήθησαν οὕτω διὰ τὴν ἐπικράτειαν, ἐπειδὴ καὶ
οἱ Εἰδωλολάτραι καὶ ὁ Κώνστας ἐξουσίαζον. ἀλλὰ δὴ
καὶ διὰ τὴν συνήθειαν καὶ τὴν εὔφημον τῶν Χριστια-
νῶν ὁμιλίαν καλοῦνταί ποτε εὐφήμως καὶ οἱ κατάκρι-
τοι, οὕτω γὰρ τὸν Πάπαν φανερῶς ἐλεγχθέντα ὡς πα-
ραβάτην ἐπὶ Σεργίου καὶ Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου συ-
νοδικῶς, ναὶ μὴν καὶ ἐπὶ Ἀλεξίου καὶ Ἰωάννου τῶν Κο-
μνηνῶν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ ἑβδόμῳ, Μα-
νουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἔν τινι διαλέξει μακαριώτατον εἶπε.
καὶ Νεστόριος καὶ Διόσκορος, καίτοιγε Αἱρετικοὶ ὄν-
τες, εὐλαβέστατοι ἐλέγοντο πρὸ τῆς καθαιρέσεως
ἐν ταῖς κατ' αὐτῶν Συνόδοις, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐν Φλω-
ρεντίᾳ Συνόδῳ καὶ διὰ τὴν ἐπικράτειαν καὶ διὰ τὴν εὐ-
φημίαν ὁ Εὐγένιος ἐλέγετο μακαριώτατος. οὐ δύνα-
ται δὲ ἐκ τούτου ἀπαντᾶν τις ὅτι καὶ Θεοδόσιος καὶ Ἰουστι-

νιανὸς καὶ Κωνσταντῖνος ἅγιοι κληθέντες, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλήθησαν καὶ οὐκ εἰσὶν ἅγιοι, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἁγίᾳ γραφῇ ἐῤῥέθησαν τὰ εἴδωλα Θεοί, ἀλλὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ τριακοστῇ ἕκτῃ εἰς τὴν Γένεσιν, Θεοὺς καλοῦσιν οὐ κατὰ τιμὴν, οὔτε χάριτι προσηγορίας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπάτην τῶν πλανηθέντων, καὶ οὕτω καλεσάντων. Ῥητέον οὖν, ὡς οὐ λυμαίνεται ἡ κλῆσις αὕτη τὴν κλῆσιν τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, οὕτως οὐδεμία ζημία προξενεῖται τοῖς ὀρθοδόξοις Ἐπισκόποις μακαριωτάτοις λεγομένοις, διὰ τὸ καὶ τὸν ἀποστάτην Ῥώμης οὕτως ἔθ' ὅτε, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων κληθῆναι. Ὅτι δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐστὶ καὶ λέγεται ἅγιος, δῆλον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον εἰκοστὸν, καὶ τὸ Μηνολόγιον Μαΐου εἰκοστῇ πρώτῃ. Ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος ἐῤῥέθη, Ο ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ δὶς ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ πράξει ἑνδεκάτῃ. Καὶ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἐῤῥέθη, Ο ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ, πράξει δεκάτῃ τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς, οὕτως ἐῤῥέθη καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀνατολῆς ἐν τῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. Πρὸς δὲ τὸ τοῦ Μαξίμου ῥητέον, ὅτι ὁ ἄνομος Βασιλεὺς Κώνστας οὐκ ἐλέγετο Ἀρχιερεὺς, ἐπεὶ ἦν αἱρετικὸς, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς διαπρυσίῳ τῇ φωνῇ ἐῤῥέθησαν ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου, καὶ ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις Βασιλεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἔτι ἐκλήθησαν φιλόχριστοι, Εὐσεβέστατοι, Θεοφιλέστατοι, Θειότατοι, Χριστιανικώτατοι, Ἐνδοξότατοι, Εὐλαβέστατοι, Πιστότατοι, Φιλάγαθοι, Θεόσοφοι, Πανάγαθοι, Φιλοδίκαιοι, Θεοφύλακτοι, Θεοτίμητοι, τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέρμαχοι καὶ τῆς κακοδοξίας ἀντίμαχοι, Θεοδίδακτοι, Δεσπόται Θεοστήρικτοι, Καλλίνικοι, Θεοψήφιστοι, Γαληνότατοι, Θεόσεπτοι, Δεσπόται ἀγαθοὶ, φύλακες τῆς πίστεως, στήριγμα τῆς ὀρθοδοξίας, εἰρήνης τῇ Ἐκκλησίᾳ παραίτιοι, Δεσπόται πανάγαθοι, πιστοὶ Βασιλεῖς, Δεσπόται τῆς Οἰκουμένης, ὀρθοδοξίας ἔκδικοι, συστατικώτατοι Βασιλεῖς, πρόμαχοι, νέος Δαβίδ, νέος Κωνσταντῖνος, νέα Ἑλένη, τοῖς ὑπὸ τῆς ἀχράντου Τριάδος ἐστεμμένοις, νέῳ Παύλῳ, εἰρήνη τῆς Οἰκουμένης, βεβαιωταὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὡς οἱ Ἀπόστολοι, Φωστῆρες ὀρθοδοξίας, Φωστῆρες εἰρήνης, Φωστῆρες Οἰκουμένης, ἄξιοι πίστεως, ἄξιοι τοῦ Χριστοῦ, δόξα τῶν Ἐκκλησιῶν, διῶκται καὶ καθαιρέται καὶ λικμήτορες τῶν Αἱρετικῶν, ζωὴ τῶν ὀρθοδόξων, βοηθοὶ καὶ ὑπέρμαχοι τῆς Ἐκκλησίας, Ἰσαπόστολοι, Ἐπίσκοποι, Ἱερεῖς, τὴν πολιτείαν τῶν Χριστιανῶν ὑψώσαντες, ἐξοχώτατοι τῶν Αὐγούστων, καὶ ἄλλα παρόμοια μεγάλα τε καὶ πολλὰ, καὶ ἴδε τὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων Συνόδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ γραφῇ Μωϋσέως, κριτῶν, καὶ Βασιλέων, δείκνυται ἀρχαῖον καὶ πάτριον τὸ λέγεσθαι τοὺς Βασιλεῖς Ἀρχιερεῖς.

Ὅτι τοῦτο ὅπερ λέγονται οἱ Βασιλεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, οὐκ ἔστι καινὸν ἢ πρόσφατον, ἀλλ' ἀρχαῖον καὶ πάτριον, ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὐκ ἦν Ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ Δημαγωγὸς καὶ πολιτικὸς Ἄρχων, ῥητέον δὲ ὅτι καὶ Βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι ὅμως αὐτὸν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ πίστει συνεργὸν, καὶ σχεδὸν Νομοθέτην, ἐκλήθη καὶ Ἱερεὺς, διὸ λέγεται ἐν ψαλμοῖς, Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἱερεὺς ἐνταῦθα ἀντὶ Ἀρχιερέως ἐννοεῖται, καὶ ὁ Ἀαρὼν Ἀρχιερεύς. Τῆς αὐτῆς τάξεως ἦσαν καὶ οἱ μετὰ Μωϋσέα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ διακονήσαντες Κριταὶ καὶ Βασιλεῖς, οἷον Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Δαβὶδ, καὶ Σολομὼν, Ἐζεκίας, Ἰωσαφὰτ, καὶ Ἰωσίας, καὶ ἴδε τὰ ἀξιάγαστα καὶ μεγάλα αὐτῶν ἔργα ὑπὲρ τῆς ἁγίας θρησκείας ἐν τῇ ἁγίᾳ γραφῇ, καὶ γὰρ ἠρίστευσαν ὑπερβαλλόντως μᾶλλον τῶν Ἀρχιερέων. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἐν τῇ νέᾳ Διαθήκῃ ὑπηρέτησαν οἱ μεγάλοι Κωνσταντῖνος, Θεοδόσιος, Μαρκιανὸς, Ἰουστινιανὸς, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος καὶ οἱ λοιποὶ τοιοῦτοι, οἵτινες τῆς Ἐκκλησίας ἐφρόντισαν, τὰ μέγιστα καὶ ἄριστα καὶ κάλλιστα ἐνεργήσαντες ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος, ἐν οἷς καὶ τὰς Οἰκουμενικὰς ἤγειραν Συνόδους, ὅθεν προσφυῶς ὑπέγραψαν οἱ τῆς Ἀνατολῆς Ἀρχιερεῖς ἀνωτέρω συμφώνως τῷ μεγάλῳ Ἰουστινιανῷ τὸ μέγιστον καλὸν ὃ γίνεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, συμφωνούσων Ἱερωσύνης καὶ Βασιλείας, καὶ τέως τῆς Χριστιανικῆς Ἡγεμονίας γίνεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ αὐθυποφορᾶς Λατίνων ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Ἑλλησποντίους ἀποκρίσεως τοῦ Βασιλέως Οὐαλεντιανοῦ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου κατὰ τὸν Ἰωσὴφ Μεθώνης, ὅτι οὐκ ἴδιον τοῖς Βασιλεῦσι Συνόδους ἀθροίζειν.

Ἀλλ' αὐθυποφέρουσιν οἱ αὐτοὶ, ἤτοι οἱ παπισταὶ τὸν Βασιλέα Οὐαλεντιανὸν εἰπόντα Ἑλλησποντίοις καί τισιν ἄλλοις Ἀνατολικοῖς Ἐπισκόποις, Ἐμοὶ μὲν μετὰ λαοῦ τεταγμένῳ οὐ θέμις τοιαῦτα πολυπραγμονεῖν, οἱ δὲ ἱερεῖς, οἷς τοῦτο μέλει, καθ' ἑαυτοὺς ὅπου βούλονται συνίτωσαν. Σωζόμενος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. Ἔτι προσφέρουσιν Ἰωσὴφ ὁ Μεθώνης γράφοντα κατά τινος ἐπιστολῆς τοῦ [illegible]φέσου, ὅτι ἔλεγεν Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος, Ἐγὼ Βασιλεὺς ὢν τῇ χάριτι τοῦ χρίσαντός με Θεοῦ, οὐκ ὀφείλω δοῦναι

τῷ Θεῷ λόγον ὅσον ὑμεῖς, τὸ γὰρ χρέος τοῦ Βασιλέως ἐστὶν ὑπερασπίζειν τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου. ὑμεῖς ἐστε Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ὑμᾶς οἱ Χριστιανοὶ πάντες ἀφορῶσιν, Ἡγήτορές ἐστε τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ὑμεῖς ὀφείλετε ἀποδοῦναι λόγον τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Περὶ λύσεως τῆς αὐθυποργίας τῶν Λατίνων ἐκ τῆς αὐτῆς, τῇ ἀληθείᾳ καὶ τοῖς Βασιλεῦσι βοηθούσης, καὶ τὸν Πάπαν μὴ εἶναι Ἐπίσκοπον ἀποδεικνυούσης.

Ἀλλὰ ῥητέον, τοῦτο ὅπερ εἶπεν ὁ Οὐαλεντιανὸς τοῖς Ἐπισκόποις, θέλημα ἦν, ἵνα ποιήσωσι τὴν Σύνοδον, ὅθεν καὶ ἤθροισαν αὐτὴν εἰς Λάμψακον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον δέκατον πέμπτον. ὅτι δὲ οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Βασιλέως προτροπὴ ἦν εἰς ἄθροισιν τῆς Συνόδου καὶ οὐ παραίτησις, λέγει αὐτὸ ὁ Θεοφάνης, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου τμήματος πρώτου Παράγραφον πέμπτον. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου ἡμῖν βοηθεῖ, πρῶτον, ὅτι ἀληθές ἐστιν ὑπερασπίζειν τοὺς Βασιλεῖς τῆς ἀποφάσεως τῶν Συνόδων, ἀλλ' ἐκείνων τῶν Συνόδων ἃς αὐτοὶ ἀθροίζουσι, καὶ ἐνεργοῦσιν ἐν αὐταῖς καὶ πρὸ τῆς ἀθροίσεως καὶ ἐν τῇ ἀθροίσει καὶ μετὰ τὴν ἄθροισιν τὰ προσήκοντα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἵνα τὴν ἀπόφασιν οἱ Πατέρες συγκροτήσωσι. δεύτερον, ὅτι ὁ Μεθώνης, καίτοι παπιστὴς ὤν, ἀλλ' ὁμολογεῖ καὶ ἄκων, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους ἀφορῶσι καὶ οὐ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, ἤτοι τὸν Πάπαν, καὶ οἱ Ἐπίσκοποι Ποιμένες καὶ Ἡγήτορές εἰσι τῶν ψυχῶν τῶν Χριστιανῶν ἐξίσου καὶ πάντες δηλονότι, ὁ δὲ Πάπας, ὡς χωριζόμενος τῶν Ἐπισκόπων, οὐκ ἔστιν Ἐπίσκοπος, καὶ γὰρ ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, ὁ Ἐπίσκοπος ἄνευ τῆς Συνόδου τῶν σὺν αὐτῷ Ἐπισκόπων, ἢ τοὐλάχιστον τοῦ Πρεσβυτερίου, οὐδὲν οὐδαμῶς δύναται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἴδε περὶ τούτων καὶ ἀνωτέρω κεφάλαιον δέκατον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Ἀντιθέσεις τῶν παπιστῶν ἐννέα, ὅτι ὁ Πάπας ἐξ ἰδίας αὐθεντίας ἀθροίζει τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Πρώτη, ὅτι εἶπον οἱ Λεγᾶτοι τοῦ Πάπα Λέοντος ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ πράξει πρώτῃ περὶ τοῦ Διοσκόρου, Καὶ Σύνοδον ἐτόλμησε ποιῆσαι ἐπιτροπῆς δίχα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδὲ ἐξὸν γενέσθαι. ΔΕΥΤΕΡΑ, ὅτι λέγεται ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει τῆς ἑβδόμης Συνόδου περὶ τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου ἐν Βλαχέρναις ψευδοσυνόδου, Πῶς μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ ἡ τῶν Εἰκονομάχων Σύνοδος; ἥτις οὐκ εἶχε συνεργὸν τὸν τηνικαῦτα τῆς Ῥωμαίων Πάπαν, ἤτοι τοὺς περὶ αὐτὸν ἱερεῖς, οὔτε διὰ Τοποτηρητῶν αὐτοῦ, οὔτε δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς καθὼς Νόμος ἐστὶ ταῖς Συνόδοις. ΤΡΙΤΗ, ὅτι λέγει Συμεὼν ὁ Μεταφραστής, Πῶς δὲ καὶ Οἰκουμενικὴ ἂν κληθείη, ἐφ' ἣν οὐχ ὁ Ῥώμης εὐδόκησε πρόεδρος, οὗ χωρὶς ἀδύνατον πάντως τὰ ἐκκλησιαστικὰ κανονίζεσθαι. ΤΕΤΑΡΤΗ, ὅτι γράφει ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ δεύτερος πρὸς Λέοντα τὸν Ἴσαυρον, Ἔγραψας ἵνα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος γένηται, καὶ ἡμῖν ἀπρόσφορον ἐφάνη, περὶ τούτου Συνόδου, ὅτι ἐπηκούσαμέν σου, καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ τὰ ἑξῆς. ΠΕΜΠΤΗ, ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιον, ἐν ᾗ λέγεται καὶ ταῦτα, τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀκριβέστερον συνιδεῖν καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου, ἐν ᾗ οὐδεὶς τῶν κατὰ καιρὸν ἐκεῖνον ἐν τούτοις ἐπισκοπούντων τοῖς μέρεσι συναχθεὶς εὕρηται διὰ τὴν τῶν μιαρῶν ἐπικράτειαν, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτου τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ πρόσκριμα συνεπλάκη, οὐδ' αὖ παρημάρτησε κώλυσίς τις συστήσασθαι, καὶ κατάδηλα πᾶσι ποιῆσαι τὰ ὀρθὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα, μάλιστα τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ Πάπα Ῥώμης συμφωνήσαντος αὐτῇ, καὶ συνευρεθέντος διὰ τῶν οἰκείων Ἀποκρισιαρίων, καὶ ἀρτίως ἁγιώτατοι τούτου γένοιτο σὺν Θεῷ. ΕΚΤΗ, ὅτι Νικόλαος ὁ Ὑδρούντος λέγει, Αἱ δὲ Οἰκουμενικαὶ γεγόνασιν ἐκ θεσπίσματος τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως Ῥώμης καὶ τῶν αὐτῆς Βασιλέων, ἔνθα Οἰκουμενικοὶ καὶ μεγάλοι παρῆσαν Ἀρχιερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο Οἰκουμενικαὶ ἐκλήθησαν, ὅτι ἐκ παντὸς τοῦ κόσμου συνηθροισμέναι εἰσὶ, καὶ μάλιστα ὅτι ζήτησις περὶ πίστεως γέγονε, καὶ ψῆφος, ἤτοι Ὅρος δογματικὸς ἐξενήνεκται. ΕΒΔΟΜΗ, ὅτι Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως γράφων περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα λέγει, Οὐκ οἴδατε, ὅτι τὴν κατ' Ἔφεσον γενομένην λῃστρικὴν Σύνοδον παρὰ Διοσκόρου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰουβεναλίου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς Ἐπισκόπων κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἁγιώτατος Πάπας Ῥώμης Λέων ὁ θεῖος ἐκεῖνος

μόνος

μόνος αὐτὴν ἀνέτρεψε καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλον. ΟΓΔΟΗ, ὅτι λέγει ὁ Βησσαρίων ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, Κελεστῖνος ὁ Πάπας μόνος τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην Σύνοδον ἐδοκίμασέ τε καὶ ἐκήρυξε, καὶ Λέων ὁ μέγας αὐτὸς μόνος τὴν ἐν Ἐφέσῳ γενομένην λῃστρικὴν Σύνοδον ἀπεδοκίμασέ τε καὶ ἀπεκήρυξε, καίτοι σχεδὸν τῆς ὅλης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτῶν τῶν Πατριαρχῶν εἰς ταὐτὸν συνελθόντων. ΕΝΑΤΗ, οἱ Βασιλεῖς Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς γράφοντες πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα ἐπιστολὴν, λέγουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα, τὴν σὴν ἁγιωσύνην ἐπισκοπεύουσαν καὶ ἄρχουσαν τῆς θείας πίστεως. καὶ κατωτέρω, ὥστε πάσης ἀσεβοῦς πλάνης ἀποκινηθείσης διὰ τῆς συγκροτηθείσης ταύτης Συνόδου, σοῦ αὐθεντοῦντος, μεγίστη εἰρήνη περὶ πάντας τοὺς Ἐπισκόπους τῆς καθολικῆς πίστεως ὑπαρχθείη, παντὸς μύσους καθαρὰ καὶ ἄσπιλος γενομένη. λέγουσιν οὖν ἐν τούτοις οἱ παπισταὶ, ὅτι ἐνταῦθα τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἀλλ᾽ ἢ ὅτι ὁ Πάπας Ἄρχων ἐστὶν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. ταῦτα οἱ Λατῖνοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Ἀπάντησις πρὸς τὰς ἐννέα ἀντιθέσεις τῶν παπιστῶν, ἐξ ἧς μυθοπλάσται, ψεῦσται, καὶ δόλιοι δείκνυνται, καὶ ἀντίφασις πρὸς τὸν Πάπαν ἐκ τῶν πρὸς τοὺς ἁγίους πατέρας ἐγκωμιαστικῶς λεγομένων ἐνταῦθα κλήσεων.

Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα, ὅτι τοῦ ἱεροῦ Νείλου γράφοντος κατὰ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα, ὁ Καρυόφυλλος ἀντιλέγων αὐτῷ, προσφέρει μαρτυρίαν εἰς σύστασιν τοῦ παπισμοῦ (εἰ καὶ λίαν σοφιστικῶς, ἤτοι ψευδῶς) ἀπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἔδει δὲ αὐτὸν περὶ τοιούτου μεγάλου, καὶ μάλιστα μεγίστου πράγματος (ἐπειδὴ εἰς τὰ κύρια ἄρθρα τῆς πίστεως καταλέγουσιν αὐτὸ οἱ παπισταὶ) προσενεγκεῖν μαρτυρίας πρῶτον μὲν, ἀπὸ τῆς ἁγίας γραφῆς, ἧς τῆς σαφεστάτης μαρτυρίας χωρὶς οὐδύναται τὸ τοιοῦτον σύστασιν λαβεῖν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. δεύτερον δὲ, ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν, καὶ καθεξῆς ἀπὸ τῶν διαδόχων αὐτῶν ἁγίων πατέρων. ὁ δὲ τῆς μὲν ἁγίας γραφῆς μαρτυρίαν προσκομίσαι οὐκ ἐδυνήθη, τοὺς δὲ ἁγίους πατέρας διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐθελουσίως παραιτησάμενος, μετὰ τετρακόσια δεκαεννέα ἔτη ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἔφερε μαρτυρίαν ἐκεῖνο δηλονότι τὸ, Ὁ Πάπας ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἐρρέθη φύλαξ τῆς Ἀμπέλου. οὕτω καὶ ἐν ταῦτα οἱ αὐτοὶ, ἤτοι οἱ παπισταὶ τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἀντιθέσεων γράφουσιν ἰσχυρὰν, τὰς δὲ συστάσεις τῶν ἀντιθέσεων ὡς λίαν ἀσθενεῖς, πρῶτον, ὅτι ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ συνῆλθε μετὰ ἑπτακόσια πεντηκοντατρία ἔτη ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, πῶς δὲ περὶ τῆς τοῦ Πάπα ἐπὶ τῆς ἀθροίσεως τῶν Συνόδων ἐξουσίας οὐκ ἔφερον μαρτυρίαν οὔτε τῆς γραφῆς, οὔτε τῶν ἐν τοῖς ἑπτακοσίοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἔτεσιν ἀκμασάντων ἐνδόξων πατέρων; τί τὸ αἴτιον; ὅτι οὐκ ἔχουσιν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἁγία γραφὴ, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ οἱ τρόποι τῶν συνελεύσεων τῶν γενομένων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τὰ πρακτικὰ αὐτῶν, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ τὰ ἐναντία τοῖς παπισταῖς φρονοῦσι καὶ κηρύττουσι. δεύτερον, ὅτι καὶ τὰς μαρτυρίας ταύτας ἃς προσφέρουσι λυμαίνονται καὶ κολοβοῦσι καὶ ἀποκόπτουσι. τρίτον, ὅτι καὶ αἱ χρήσεις αὗται οὐδὲν περὶ τοῦ ἀθροίζειν τὸν Πάπαν ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους διαλαμβάνουσιν, ἀλλὰ σοφιστικῶς καὶ ἀναιδῶς ταύτας οἱ παπισταὶ παρεξηγοῦνται, ἅτινα ἵνα κατάδηλα γένηται, ῥητέον πρὸς ἑκάστην τῶν ἀντιθέσεων συντόμως τὰ ἀναγκαῖα. Πρὸς τὴν πρώτην εἴρηται εἰς τὸν τόπον τὰ εἰκότα, ἤτοι εἰς βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον, ἀλλὰ καὶ ἤδη ῥητέον. Ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς γράφει εἰς τὸν ἐν τῷ πληρώματι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας λόγον, Πλὴν κἀκεῖνο δεῖ προσέχειν τοὺς τὴν ἀλήθειαν ἐρευνῶντας, ὅτι πολλάκις τινὰ ἐν ταῖς Συνόδοις παρά τινων ἐν αὐταῖς εὑρισκομένων λέγεται ἢ κατὰ προσπάθειαν, ἢ κατ᾽ ἐναντίωσιν, ἢ κατ᾽ ἄγνοιαν, οὐδεὶς δὲ προσέχει τοῖς κατὰ μέρος παρά τινων λεγομένοις, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ κοινὴν συναίνεσιν παρὰ πάντων ὁριζομένοις, εἰ γὰρ κατ᾽ ἐκείνους βουληθείη τις προσέχειν ταῖς τοιαύταις ἐναντιώσεσιν, ἑκάστη Σύνοδος εὑρίσκεται ἑαυτὴν ἀνατρέπουσα. κατὰ προσπάθειαν οὖν εἴρηται ταῦτα τοῖς Τοποτηρηταῖς τοῦ Λέοντος, πλὴν διόλου ψευδῶς, ὡς εἴρηται εἰς τὸν διαληφθέντα τόπον. οὐ συνῄνεσε δ᾽ αὐτοῖς ἡ Σύνοδος, ἥτις λαμπρῶς καὶ πεπλατυσμένως ἐν πάσαις ταῖς πράξεσιν αὐτῆς ἀναβοᾷ, ὅτι συνῆλθε προσταγῇ τοῦ Αὐτοκράτορος. κρίνασα δὲ τοῦ Πάπα τὴν ἐπιστολὴν καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς τὴν Αἵρεσιν, ἐδικαίωσε τὸν Πάπαν, οὗτινος καὶ τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας ὁπόσα καὶ ὁποῖα ἐστὶν ἔδειξε, Κανόνα ἐκθεμένη εἰκοστὸν ὄγδοον, καὶ ἴδε ἐκεῖ τὰς σημειώσεις πρὸς ἀνατροπὴν πασῶν τῶν ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου ἀνειλημμένων παπικῶν ἀντιθέσεων. Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ῥητέον πρῶτον, ὅτι καὶ αὕτη ἀπὸ κεκομμένη προσήχθη. δεύτερον, ὅτι περὶ αὐτῆς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ τρίτῳ, καὶ ἤδη ῥητέον, ὅτι τὰ ῥήματα τῆς ἑβδόμης Συνόδου περὶ τῆς Συνόδου τῶν Εἰκονομάχων ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου τμήματος ὀγδόου Παραγράφῳ τρίτῳ, καὶ γνῶθι τοὺς ἀφθίτας τὰ πρῶτα καὶ ὕστερα παπιστὰς, καὶ μόνα τὰ ἐνταῦθα κείμενα λαβόντας εἰς μαρτυρίαν, οὔτε τὸν Θεὸν φοβουμένους, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρεπομένους, ἐλέγχουσιν ὅμως ἀναισχυντοῦντας αὐτοὺς οἱ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς παρατροπῆς

πῆς τῶν γραφικῶν καὶ πατρικῶν ῥημάτων μυκτηρίσαντες, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον εἰκοστὸν δεύτερον. τρίτον, ὅτι τὰ ῥήματα τῆς ἑβδόμης Συνόδου ταῦτα, ἤτοι ὡς γέγραπται ἀνωτέρω, ἤτοι ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις καὶ ἐν τῷ παρόντι μέρει ἐν Παραγράφῳ τρίτῳ τοῦ ὀγδόου τμήματος τοῦ τρίτου κεφαλαίου ἡ περίοδος τελεία, οὐ διδόασι τῷ Πάπᾳ μοναρχίαν, ἀλλὰ τὸν μὲν Πάπαν ἴσασιν ἕνα Πατριαρχῶν ὡς καὶ τοὺς λοιπούς, ὅθεν καὶ συνεργὸν μόνον λέγουσιν αὐτόν, τὰς δὲ Συνόδους φασὶ συνίστασθαι ἐκ πάντων τῶν Πατριαρχῶν ἐξίσου καὶ τῶν λοιπῶν ἐγκρίτων Ἀρχιερέων τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς, τὴν δὲ ἄθροισιν τῶν Συνόδων πᾶσα ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ ὑπὸ τῶν Βασιλέων γεγονέναι προφανέστατα παρίστησι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τὸν τόπον. Πρὸς τὴν τρίτην δέ, ὅτι ἀληθῶς ὁ Πάπας ὀρθοδοξῶν ἀναγκαῖος ἐστὶν ἐν ταῖς Συνόδοις, ἀλλ' οὐ μόνος, τῷ αὐτῷ γὰρ τρόπῳ ἀναγκαῖοι καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἱερεῖς, τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν παπιστῶν προβλήματα καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους καὶ Ἑρμείου καὶ Θεοδωρήτου ἴδε ἀνωτέρω βιβλίῳ δευτέρῳ, ἴδε καὶ τὰ ἔλεγχον πρὸς τὴν δευτέραν ἀντίθεσιν εἰρημένα. Πρὸς δὲ τὴν τετάρτην ῥητέον, ὅτι ὡς ἔγραψεν ὁ Ἴσαυρος τῷ Πάπᾳ περὶ Συνόδου, οὕτως ἔγραψε καὶ τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους τῆς τετάρτης καὶ ἕκτης καὶ ἑβδόμης τῶν Συνόδων, ὅπου τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐκλήθησαν οἱ Πατριάρχαι καὶ ὁ Πάπας παρὰ τῶν Βασιλέων ἐν αὐταῖς. δεύτερον, ὅτι οὐ λέγει περὶ ἑαυτοῦ μόνου ὁ Πάπας τῷ Ἰσαύρῳ τό, ἐπικείσαμεν σοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, καὶ δῆλον ἐξ ὧν λέγει κατωτέρω ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια. τρίτον, ὅτι ὥσπερ ἔφυγεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος τὸν Κωνστάντιον, καὶ παρῃτεῖτο τὸν Οὐάλεντα, καίτοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εὑρισκόμενος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας Ἀναστάσιος ἀντέλεγε τῷ μεγάλῳ Ἰουστινιανῷ, εἰς ὃν Ἀναστάσιον καὶ πάντες οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πατέρες ἀπέβλεπον, καὶ ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανὸς καὶ ὁ Ἠλίας καὶ Ἰωάννης οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων ἀντέλεγον τῷ Βασιλεῖ Ἀναστασίῳ, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς τῷ Καββαλίνῳ, καὶ ὁ Σεβηρῖνος καὶ Ἰωάννης καὶ Μαρτῖνος ἀντέλεγον τῷ Κώνστᾳ, καὶ ἄλλοι πατέρες ἄλλοις Βασιλεῦσιν, οὕτω παρῃτεῖτο καὶ ὁ Γρηγόριος τὸν Ἴσαυρον, ἐπειδὴ ἐγίνωσκεν αὐτὸν ἀμεταμέλητον καὶ ἀδιόρθωτον, καὶ γὰρ ἐζήτει σύνοδον οὐ πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ πρὸς σύστασιν τῆς Εἰκονομαχίας. ἔγραφε δὲ πρὸς τὸν Βασιλέα ἀποτόμως, οὐχ ὡς μονάρχης καὶ μέγας καὶ ὑπὲρ τοὺς Βασιλεῖς, ἀλλ' ὡς ἐπερειδόμενος τῇ τῶν Φράγγων βοηθείᾳ, [illegible] καὶ τὰ τέλη τῆς Ἰταλίας ἐκώλυσε τοῦ δίδοσθαι [illegible]αντινούπολιν, αἰτίαν εὑρὼν τὴν Εἰκονομαχίαν [illegible] Ἰσαύρου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω εἰς τὸν τόπον. Σημειῶσαι ὅμως [illegible] εἴπερ Γρηγόριος ὁ Πάπας ἐγίνωσκε τὸν Ῥωμαίων Ἐπίσκοπον μονάρχην καὶ κεφαλὴν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, πῶς οὐκ ἔγραψεν ἑαυτὸν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνον εἶπεν αὐτῷ διατί οὐ πείθεται τοῖς πατράσι; καὶ διατί ὁ αὐτὸς εἶπε τὸν Ἴσαυρον κεφαλὴν πάντων τῶν Χριστιανῶν; καὶ διατί ὁ αὐτὸς τῇ συμφωνίᾳ τῶν Βασιλέων καὶ Ἀρχιερέων ἔδωκε τὸ μέγιστον κῦρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ; καὶ διατί συνηρίθμησε τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἁπλῶς καὶ ἀδιαφόρως μετὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ; καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφάλαιον ἔσχατον. Πρὸς δὲ τὴν πέμπτην, ὅτι καὶ αὐτὴν ἀποκεκομμένην προέφερον, καὶ ἴδε τὰ περὶ αὐτῆς ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ δεκάτῳ τρίτῳ. Πρὸς δὲ τὴν ἕκτην ῥητέον, ὅτι τό, ἐθέσπισε, κοινολογεῖται καὶ ἐπὶ Βασιλέων καὶ ἐπὶ Ἀρχιερέων, καὶ οὐκ ἐπὶ μόνου τοῦ Πάπα, ἐννοεῖται δὲ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἐν ταῖς Συνόδοις ἀντὶ προσταγῆς, ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω, πρὸς δὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς ἀντὶ δεήσεως, προτροπῆς καὶ συναινέσεως. ἀντὶ δεήσεως μέν, ὅτι ἐδέετο ὁ Πάπας Λέων τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου ὑπὲρ ἀθροίσεως Συνόδου, ὅπερ εἶδος τῆς δεήσεως ὀργανικὸν εἴρηται, Σίλβεστρος μὲν γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος τὴν πρώτην ἤγειραν Σύνοδον, Δάμασος δὲ καὶ Νεκτάριος καὶ Γρηγόριος τὴν δευτέραν συνεκρότησαν, Κελεστῖνος καὶ Κύριλλος τὴν τρίτην συνέστησαν, Λέων καὶ Ἀνατόλιος τὴν τετάρτην συνήγαγον, καὶ δεήσεσι δηλονότι καὶ παραινέσεσι καὶ τέως συναινέσει, ἐπειδὴ προσκληθέντες παρὰ τῶν Βασιλέων, παρῆσαν ἐν αὐταῖς. ἀντὶ προσταγῆς δέ, πρὸς τοὺς Βασιλεῖς, οἱ γὰρ Βασιλεῖς Κωνσταντῖνος, Θεοδόσιος, καὶ Μαρκιανὸς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην καὶ τετάρτην ἤγειραν προτροπῇ καὶ προσταγῇ. τὴν δὲ πέμπτην ὁ μὲν Ἰουστινιανὸς ἤγειρε προσταγῇ, οἱ δὲ Πατριάρχαι καὶ ὁ Βιγίλιος μόνῃ συναινέσει, οὐ μὴν καὶ ὀργανικῶς, ἐπειδὴ ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, μηδὲν παρὰ τοῦτο ἐνεργήσαντες πρότερον περὶ αὐτῆς, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν Πατριάρχαι καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας ἔρεγχον, ἐπειδὴ ἐν μόναις ταῖς ἰδίαις Ἐπαρχίαις ἔλεγόν τινα κατὰ τῆς μονοθελήσεως, οὐ μὴν καὶ ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας ἀγαθόν τι κατὰ τῆς Αἱρέσεως ἐφρόντιζον γενέσθαι, ὁ δὲ Πωγωνάτος καὶ ὀργανικῶς, ἐπειδὴ ἐφρόντισε καθ' ὑπερβολὴν προτροπαῖς, συμβουλαῖς, παρακλήσεσι, κελεύσεσι καὶ προσταγαῖς συνήγαγε τοὺς πατέρας, ὑποθήκῃ ὅμως Γερμανοῦ τοῦ Κυζίκου, τοῦ χρηματίσαντος μετὰ ταῦτα Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Γεωργίου τοῦ τηνικαῦτα Κωνσταντινουπόλεως, ὡς γράφει Λέοντι τῷ Ἰσαύρῳ ἐπιστολῇ πρώτῃ Γρηγόριος ὁ δεύτερος, ὅτι οἱ Βασιλεῖς καὶ αὐτὸν τὸν Πάπαν τοῖς αὐτοῖς τρόποις ἐκάλεσαν, ὁ δὲ Πάπας καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι συναινέσεσι μόνον ἤγειραν αὐτήν, καὶ οὐδέν τι πλέον ἐποίησαν πρὸς τὴν συγκρότησιν αὐτῆς. τῆς δὲ ἑβδόμης ὄργανον μὲν ἦν ὁ Ταράσιος καὶ μόνος, οἱ Βασιλεῖς δὲ προσέταξαν καὶ παρεκάλεσαν, ὁ δὲ Πάπας καὶ οἱ Πατριάρχαι μόνην συναίνεσιν προσέφερον ἐν αὐτῇ καὶ οὐδέν τι πλέον. οὐ μόνος οὖν ὁ Πάπας θεσπί-

σματι, ἤτοι προτροπῇ, ἢ συναινέσει ἤθροισε τὰς Συνόδους, ἀλλ᾽ ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι. εἰ δὲ λέγει ὅτι τὸ θέσπισμα δηλοῖ προσαγὴν, ῥητέον ὅτι αἱ μὲν τῶν Βασιλέων προσαγαὶ φαίνονται, ποῦ δὲ ἐπὶ τοῦ Πάπα ἡ προσαγή; ἀλλ᾽ οὐκ ἔχουσι δεῖξαι, ὅθεν καὶ ψεῦσται ἀποδείκνυνται. τὴν δὲ τρίτην ἤθροισαν ὀργανικῶς καὶ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. τὴν δὲ τετάρτην, καὶ γυνὴ ἡ Πουλχερία, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους. δεύτερον, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου φαίνεται Οἰκουμενικὰς κληθῆναι οὐ διὰ τὸν Πάπαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους Οἰκουμενικοὺς Πατριάρχας καὶ Διδασκάλους. ὅτι δὲ Οἰκουμενικοὶ ἐξ ἴσου πάντες οἱ Πατριάρχαι κατὰ τὸ πρᾶγμα καλοῦνται, καὶ οἱ ἔγκριτοι Διδάσκαλοι ὁμοῦ, εἴρηται ἀνωτέρω μέρει δευτέρῳ. Πρὸς δὲ τὴν ἑβδόμην, εἴρηται εἶναι προφανῶς τὰ ῥήματα ταῦτα ψευδῆ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον ἔσχατον, καὶ ἤδη ῥητέον, ὅτι εἰ ἀνέτρεψε τὴν λῃστρικὴν Σύνοδον ὁ Ῥώμης μόνος, πῶς ὁ αὐτὸς ἐδέετο τοῦ Βασιλέως Θεοδοσίου ἵνα ἀπεργῇ ποιήσῃ αὐτήν; καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίον καὶ κεφάλαιον τὸ αὐτὸ, καὶ ἐν τῷ μέρει τούτῳ κεφάλαιον τέταρτον. πρὸς τούτοις ὁ Γεννάδιος οὗτος ἐστὶ ψευδογεννάδιος, καὶ οἱ ἐπ᾽ ὀνόματι αὐτοῦ γράφοντες λόγοι ὑπὸ τῶν Λατίνων ψευδεπίπλαστοί εἰσι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους πρώτου κεφάλαιον ὄγδοον, ὥστε καὶ ἐκ τούτου δείκνυνται οἱ παπισταὶ οὐ μόνον ψεῦσται, ἀλλὰ καὶ προφανεῖς δόλιοι. Πρὸς δὲ τὴν ὀγδόην ῥητέον, ποῦ γέγραπται μόνον τὸν Κελεστῖνον δοκιμάσαι καὶ κηρύξαι τὴν τρίτην Οἰκουμενικήν; ἐν ποίοις πρακτικοῖς καὶ ἐν ποίοις ἱστορικοῖς καὶ πατράσι; καὶ πῶς οὐκ ἐδυνήθη ἀφορίσαι τοὺς ταύτῃ ἀντιλέγοντας, ἢ πεῖσαι τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην, καὶ πολλοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀνατολῆς δέξασθαι αὐτήν; ὅτι μὲν γὰρ ταρασσομένων τῶν πόλεων καὶ τῆς Οἰκουμένης ὑπὸ τῆς Αἱρέσεως τοῦ Νεστορίου καὶ τῶν κατ᾽ αὐτῆς μεγάλων φωνῶν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου συνεκρότησεν ὁ Βασιλεὺς τὴν Σύνοδον ἵνα κριθῶσιν ὑπ᾽ αὐτῆς αἱ φωναὶ Νεστορίου καὶ Κυρίλλου, φανερόν ἐστιν ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν Σύνοδον βασιλικῆς Σάκρας, καὶ ἀπὸ τῆς Συνόδου ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πρώτης πράξεως αὐτῆς. ἀπέθανε δὲ ὁ Κελεστῖνος ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὅθεν ὁ μετὰ Κελεστῖνον Ξύστος ἐβεβαίωσεν αὐτὴν, ἤτοι συνῄνεσεν αὐτῇ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. ἐκήρυξε δ᾽ αὐτὴν πᾶσα ἡ Οἰκουμένη δεξαμένη αὐτὴν, ἐν ᾗ καὶ ἡ Ἀφρικὴ, μᾶλλον δὲ πάντων ἐκήρυξεν αὐτὴν ὁ Κύριλλος διά τε ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων συγγραμμάτων μέχρι τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ. εἶτα ἡ Σύνοδος ἔγραψε πρὸς τὸν Κελεστῖνον τὴν κρίσιν αὐτῆς πρὸς ἀποδοχὴν, καὶ οὐχὶ πρὸς δοκιμὴν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους τῆς τρίτης καὶ τετάρτης τῶν Συνόδων περὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν ὧν ἔπεμψαν τοῖς Ἀρχιερεῦσι τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς ῥητὰς μαρτυρίας. τοῦτο λοιπὸν τὸ τὸν Κελεστῖνον δοκιμάσαι καὶ κηρύξαι τὴν τρίτην Σύνοδον, μόνος ὁ μυθοπλάστης Βησσαρίων εἴρηκε πρῶτον, καὶ οὐδεὶς ἕτερος. τέως, τοῦ Βησσαρίωνος ἡ μαρτυρία περὶ τοῦ Πάπα τοιαύτην ἔχει στάσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν εἶχε Σεκούνδου τοῦ Πενταπόλεως ἡ μαρτυρία περὶ τοῦ Αἱρεσιάρχου Ἀρείου. γνώτωσαν καὶ ἐντεῦθεν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ὅλης τῆς Οἰκουμένης τοὺς παπιστὰς, οἵτινες μὴ ἔχοντες προσαγαγεῖν περὶ τοῦ παπισμοῦ μάρτυρας ἁγίους καὶ ἀρχαίους, προσφέρουσι τὰ σεσωρευμένα ἁμαρτίαις ἀνθρωπάρια, τὰ χρηματίσαντα προδότας καὶ παλιμβόλους, ὅθεν καὶ ὁ παπισμὸς οὐδὲν κατὰ τὸ πρᾶγμα ἐστὶν, ἐπειδὴ παρ᾽ οὐδενὸς κατὰ τὸ πρᾶγμα συνίσταται. Πρὸς δὲ τὴν ἐνάτην ῥητέον, ὅτι περὶ μὲν τοῦ ΑΥΘΕΝΤΟΥΝΤΟΣ, καὶ τῶν λοιπῶν ῥημάτων τῆς ἐπιστολῆς εἴρηται εἰς πλάτος ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ. περὶ δὲ τοῦ ΑΡΧΕΙΝ τῆς πίστεως, ῥητέον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ΑΡΧΕΙΝ ὅσον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν πενταχῶς ἐννοεῖται, ἢ ὡς ὁ Θεὸς λέγεται, καὶ ἐστὶ κυρίως καὶ ἀληθῶς καὶ ὡσαύτως ἔχων Ἄρχων πάντων Οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. δεύτερον, ὡς ὁ Χριστὸς λέγεται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει Ἄρχων τῶν Βασιλέων τῆς γῆς. τρίτον, ὡς οἱ πολιτικοὶ Ἄρχοντες, οἱ μὲν βασιλεῖς ἐξαιρέτως, οἱ δὲ μὴ Βασιλεῖς, ὑφειμένως. τέταρτον, ἔνθα εἰσὶ πολλοὶ Ἄρχοντες τῆς αὐτῆς ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, λέγεται ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν Ἄρχων, ὡς Λουκᾶ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, Ἄρχων τῆς Συναγωγῆς, καὶ πράξεων κεφαλαίῳ τετάρτῳ, Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, καὶ Ἰωάννου κεφαλαίῳ τρίτῳ, Ἄρχων τῶν Ἰουδαίων ὁ Νικόδημος. ἢ Ἄρχων λέγεται ὁ ἀρχόμενος τί πρᾶγμα ποιεῖν, ὡς τῆς πρὸς Κορινθίους δευτέρας κεφαλαίῳ τρίτῳ, Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν, καὶ πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, Ἤρξατο παρρησιάζεσθαι, καὶ Λουκᾶ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, Ἄρξεσθαι τύπτειν τοὺς παῖδας. ὁ Πάπας οὖν παρὰ τῶν Βασιλέων οὐ λέγεται Ἄρχων μήτε ὡς ὁ Θεὸς, μήτε ὡς ὁ Χριστὸς, εἰ μή που μαίνοιτο, ἐστὶ δὲ Ἐπίσκοπος Ῥώμης μόνον, ἐννοούμενος Ἄρχων ἀπὸ τῶν πολλῶν τῆς Ἐκκλησίας εἷς, καὶ γὰρ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες καλοῦνται Ἡγεμόνες, Ἔξαρχοι, Ἄρχοντες, Προεστῶτες, Πρόεδροι, Σύνεδροι, Φωστῆρες, Ἀπόθεσμοι, Πυρσοὶ, Στύλοι τῆς ἀληθείας, Πατέρες τῶν Ἐπισκόπων, Πατέρες πατέρων, Οἰκουμένης Παιδευταὶ, Ἑδραίωμα τῶν Ἐκκλησιῶν, Κορυφαῖοι, Δημαγωγοὶ, Στερέωμα, Ἀρχιτέκτονες, Ἔρεισμα, Κεφαλαὶ, Κανόνες πίστεως, τῆς Οἰκουμένης ἁπάσης Προστάται καὶ Διδάσκαλοι καὶ Ὀφθαλμοὶ, Καρποδόται, καὶ τρέφοντες τὴν Οἰκουμένην, Χαρακτῆρες τῆς Ἐκκλησίας, Μεγάλοι ἀνταγωνισταὶ, Μεγάλοι Ἐπίσκοποι, Νέοι Ἀπόστολοι, Ἰσαπόστολοι, κοινοὶ τῆς Οἰκουμένης Ποιμένες, Προμηθεῖς καὶ Προστάται καὶ Στόμα Ἐκκλησίας, Μεγάλοι πατέρες, Ζῆλος πίστεως, ἀκαθαίρετοι Πύργοι, Βάσις δογμάτων, Πέτρα πίστεως ἄρρηκτος, Πρόβολοι εὐσεβείας, Ἀρχι[illegible], μεγάλοι Ἀρχιποιμένες, σοφοὶ Ποιμενάρχαι, Ὅρος ὀρθοδοξίας, Φύλακες καὶ Ἀροτῆρες τῆς Ἀμπέλου, ἄσειστοι Πύργοι, Κοσμήτορες ἀποστολικῆς χορείας,

Ἀρχιερεῖς

Ἀρχιερεῖς αὐτουργία τοῦ Λόγου, Ἀποστόλων Διάδοχοι, ἐπὶ πᾶσαν Ἄρχοντες τὴν Οἰκουμένην, Ἐκκλησίας Θεμέλιον καὶ Περιεξάρχοντες καὶ Κανών, Κληρωταὶ τοῦ θρόνου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς Πέτρος Πέτρα ὁμολογίας, ἐν ᾗ ἔπηξεν ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, Στήλη ὀρθοδοξίας, Πανοσιώτατοι, Μακαριώτατοι, Ἁγιώτατοι, Ἅγιοι, Φῶς, Ἅλας, μεγάλοι Ἱερεῖς, ἐκ Θεοῦ κοινῶς πάντων τὴν ἐπιστασίαν λαβόντες, μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλοι, Ἀποστολικοὶ Ἄνδρες, Ἀποστολικοὶ Ἱερεῖς, Ἀποστολικὴ Χορεία, ἐξ Ἀποστολικῆς αὐθεντίας Χορεία, Πατέρες τῶν Χριστιανῶν, προφητικοὶ Ἄνδρες, τῶν ἀποῤῥήτων σοφοὶ Ὑποφῆται, Θεοφόροι, Θεόπνευστοι, Θεόφθογγοι, Δεσπόται πάντων, τῆς Ἀποστολικῆς αὐθεντίας Ἄξιοι, Διδάσκαλοι Διδασκάλων, Ποιμένες Ποιμένων, Παύλῳ παραπλήσιοι, Κορυφαῖοι ὡς ἄλλοι Ἀπόστολοι, Κορυφαῖοι τῶν πατέρων, Διδάσκαλοι τῆς καθολικῆς πίστεως, Ὄργανα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Θησαυροὶ τῆς Ἐκκλησίας, Κύριοι, Καθηγεμόνες, Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, Φῶτα τῶν φώτων, κοινοὶ Πατέρες τῆς Οἰκουμένης, Θειότατοι, Θεοτίμητοι, Εὐλαβέστατοι, Θεοφιλέστατοι, τὰ πάντα ἁγιώτατοι, ἀγαθοὶ Ποιμένες, Ὁσιώτατοι, Αἰδεσιμώτατοι, Ἱερώτατοι, Κύριοι καὶ Δεσπόται, προσκυνητοὶ Ἐπίσκοποι, δοῦλοι τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, Ἐπίσκοποι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, λειτουργοὶ Θεοῦ, Ἀγαθοὶ θεράποντες, Ἔνδοξοι καὶ Ἐπίσημοι πατέρες, Γεωργοί, Μακάριοι, Μεγάλοι, κατασκάπτοντες, ἐκριζοῦντες καὶ καταφυτεύοντες, τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων Ὑπέρμαχοι, ψήφῳ τῆς θείας χάριτος ἀναφανέντες Ἡγούμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν, Σωτηρία τῶν Χριστιανῶν, Θαυματουργοί, Θεσμοθέται, ἐξ ἀποστολικῆς αὐθεντίας λαβόντες τὴν ἐξουσίαν, Ἄρχοντες Ἱερωσύνης, ἐλάχιστοι τῶν Ἐκκλησιῶν Πρόεδροι, συμβασιλεύοντες τῷ Χριστῷ. ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἴδε ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ, καὶ εἰς τὰ Μηνολόγια, καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων Συνόδων. ὡς οὖν λέγονται οἱ πατέρες πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Ἄρχοντες τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ἀπὸ τῶν Ἀρχόντων τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ Ἄρχοντες τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι τῆς κατ' αὐτοὺς μερικῆς Ἐκκλησίας, οὕτω λέγεται καὶ ὁ Λέων, καὶ πάντες οἱ Ῥώμης Ἐπίσκοποι, ὅθεν ὁ Κωνσταντῖνος ἔγραφε κοινῶς τοῖς πατράσι τῆς πρώτης Συνόδου, Τοῦ Θεοῦ ὑμᾶς προχειρισαμένου Ἱερεῖς τε καὶ Ἄρχοντας κρίνειν τε καὶ διακρίνειν τὰ πλήθη καὶ θεοὺς εἶναι ἅτε δὴ ἀνθρώπων ὑπερέχοντας ὁρισαμένου κατὰ τὸ εἰρημένον, Ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. καὶ τό, Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν. Γελάσιος βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐπιστολῇ πρὸς Τραλλεῖς, λέγει Ἄρχοντα τὸν Ἐπίσκοπον Πολύβιον. Εὐσέβιος βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ τριακοστῷ πέμπτῳ. καὶ ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς ἀπὸ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων εἴπομεν Ἄρχοντας τοὺς ἁγίους πατέρας. καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ ὁ Κύπρου Ἀρκάδιος ἐῤῥέθη Προκαθήμενος τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ πράξει τῆς ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς ἐν τῷ Ὅρῳ λέγονται οἱ πατέρες Ἀρχηγοὶ τῆς Ἱερωσύνης, ἐνταῦθα δὲ ὁ Λέων ἐῤῥέθη ὑπὸ τῶν Βασιλέων Ἄρχων κατὰ τὸν πέμπτον τρόπον, ὡς ἀρχόμενος δηλονότι τῆς εὐσεβείας, ἤτοι κινῶν τὰ τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ τὰ τῆς λῃστρικῆς Συνόδου, καὶ ζητῶν παρὰ τῶν Βασιλέων Σύνοδον πρὸς ἀνάκρισιν καὶ διόρθωσιν, ἀλλὰ μήτε τοῦτο δίδωσι προνόμιόν τι τῷ Πάπᾳ ὑπεροχῆς, πρῶτον, ὅτι ἀνωτέρω εἴρηται καὶ ἄλλους ὄργανα γενέσθαι πρὸς ἄθροισιν τῆς Συνόδου. δεύτερον, ὅτι λέγει ὁ Ζωναρᾶς τὸν Λέοντα καὶ τὸν Ἀνατόλιον παρακαλέσαι τὸν Μαρκιανὸν περὶ τῆς Συνόδου, ὅθεν ἐν τῇ Συνόδῳ λέγεται πράξει πέμπτῃ, ὅτι Λέων καὶ Ἀνατόλιος τῆς Συνόδου ἐξῆρχον. εἶτα ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ ὁ Κύριλλος ἐκλήθη προτιμότερος τοῦ Λέοντος, ἐῤῥέθη γὰρ οὐχὶ Ἄρχων τῆς πίστεως, ἀλλὰ τῆς Οἰκουμένης Καθηγητής, καὶ ἔτι ὁ Ἐφέσου Μητροπολίτης Μέμνων καὶ ὁ Κύριλλος ἐκλήθησαν ὁμοῦ καὶ ὡσαύτως Κεφαλαὶ τῶν πατέρων τῆς Συνόδου, καὶ Πρόεδροι καὶ Ἔξαρχοι τῆς Συνόδου, ἐκλήθησαν δὲ οὕτως οὐχ ὑπὸ τῶν Βασιλέων, ἀλλὰ κοινῶς καὶ πολλάκις ὑπὸ πάσης τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. οὐδὲν οὖν καὶ ἐκ τούτου τοῦ τόπου ὠφελήθησαν οἱ σοφοὶ τῶν παπιστῶν εἰς βεβαίωσίν τινα τῆς εἰς πλάτυνσιν ἐξουσίας τοῦ Πάπα.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ.

Ὅτι οἱ Λατῖνοι προβαλλόμενοι εἰς μαρτυρίαν τοῦ προκαθέζεσθαι τὸν Πάπαν ἐν ταῖς Συνόδοις καὶ τῶν Βασιλέων τὸ Συνοδικόν, τὸν Κωνσταντινουπόλεως Μακεδόνιον καὶ τὴν φωρετικὴν συναγωγήν, ἐλέγχονται ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἱστορικῶν ἀπατεῶνες. καὶ ὅτι τὸ καθέζεσθαι τοὺς Βασιλεῖς καὶ τοὺς Ἄρχοντας ἐν ταῖς Συνόδοις, εὐαπόδεκτον καὶ Πάπαις.

Βεβαιοῦσι δὲ τὸν λόγον τοῦτον, πρῶτον ἀπὸ τοῦ Συνοδικοῦ βιβλίου, λέγοντος περὶ τῆς πρώτης Συνόδου, ὅτι ἐξῆρχον αὐτῆς προκαθεζόμενοι οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα, εἶτα οἱ Πατριάρχαι, καὶ τέλος πάντων Κωνσταντῖνος ὁ Βασιλεύς. δεύτερον, ἀπὸ Θεοδώρου τοῦ Ἀναγνώστου, λέγοντος βιβλίῳ δευτέρῳ,

ὅτι

ὅτι ζητοῦντος Ἀναστασίου τοῦ Βασιλέως Σύνοδον ποιῆσαι κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μακεδόνιος χωρὶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐχούσης Πρόεδρον τὸν τῆς μεγάλης Ῥώμης Ἐπίσκοπον, οὐδὲν ποιεῖν ἔλεγε. καὶ τρίτον ἀπὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ὅπου ὁ Πάπας Εὐγένιος προεκάθισε πάντων ἐν αὐτῇ. ταῦτα οἱ Λατῖνοι. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι περὶ τοῦ Συνοδικοῦ εἴρηται ἀνωτέρου βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ τρίτῳ, καὶ καθεξῆς ἐν τοῖς τόποις τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, λέγοντος πολλοὺς Ἄρχοντας, Προέδρους, Ἡγουμένους, Ἐξάρχους, καὶ ἄλλως, καὶ μάλιστα ἰσοδυνάμους τῷ Ῥώμης. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἐλέει Θεοῦ οὐ μόνον σημειώσεις ἐφιλοπονήσαμεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ ῥητὰς μαρτυρίας ἐθήκαμεν ἀνωτέρω ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα ἔχωσιν οἱ πιστοὶ εὐκόλως ἀπαντᾷν εἰς τὰ σοφίσματα τῶν παπιστῶν, καὶ ῥᾳδίως καταῤῥάσσειν τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν. ἐδείχθη λοιπὸν ὅτι ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ἐκάθισαν οἱ Ἄρχοντες ἐν μέσῳ τῶν Καγκέλλων, πράξει πρώτῃ, ἤτοι πρὸ τῶν Καγκέλλων, πράξει δευτέρᾳ, τοῦ ἁγίου Θυσιαστηρίου, καὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων αὐτῶν ἐκάθισαν οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Λεγᾶτοι τῶν ἀπόντων Πατριαρχῶν, ἐν οἷς καὶ οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα, καὶ καθεξῆς οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποι, ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ πράξει ἦλθεν ὁ Μαρκιανὸς εἰς τὴν Σύνοδον μετὰ τοσούτων Ἀρχόντων, καὶ ἐπειδὴ ἐν ταῖς πέντε πράξεσιν οἱ Ἄρχοντες προεκάθηντο τῆς Συνόδου καὶ πρὸ τῶν Καγκέλλων, ὁ Βασιλεὺς ἐλθὼν, ἐκάθισε πρὸ τῆς ὡραίας πύλης, ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ, ἐπειδὴ οὐκ ἐγένετο ἡ ἄθροισις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ βασιλικῷ Παλατίῳ, προεκάθισεν ὁ Βασιλεὺς τῆς Συνόδου, δῆλον δὲ ὅτι καὶ οἱ Ἄρχοντες προεκάθηντο τῆς Συνόδου κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ, ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος ἠθροίσθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐκάθητο ἡ Σύνοδος πρὸ τοῦ Ἄμβωνος, δῆλον ὅτι οἱ Ἄρχοντες προεκάθηντο τῆς Συνόδου κατὰ τὸν τύπον τῆς τετάρτης καὶ τῆς ἕκτης. ἡ δὲ πρώτη, ἐπειδὴ οὐ συνῆλθεν ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν οἴκῳ, καὶ οὐκ εἰς ἁπλοῦν οἶκον, ἀλλ᾽ ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ῥητέον καὶ ἐνταῦθα κατὰ Θεοδώρητον λέγοντα, Συνεληλυθότων δὲ πάντων, οἶκον μέγιστον ἐν τοῖς βασιλείοις ηὐτρέπισεν ὁ Βασιλεὺς, βάθρα καὶ θρόνους ὅτι μάλιστα πλείστους ἐν τούτῳ τεθῆναι κελεύσας τῷ τῶν Ἀρχιερέων ἀποχρῶντα συλλόγῳ, οὕτω τὸ πρέπον αὐτοῖς εὐτρεπίσας γέρας, εἰσελθεῖν τε ἐπέτρεψε, καὶ περὶ τῶν προκειμένων βουλεύσασθαι. ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ περὶ τοῦ βίου Κωνσταντίνου, καθίσαι τὴν Σύνοδον ἐν αὐτῷ δὴ τῷ μεσαιτάτῳ οἴκῳ τῶν βασιλείων, ὃς δὴ καὶ ὑπερφέρειν ἐδόκει μεγέθει τοὺς πάντας, βάθρων τ᾽ ἐν τάξει πλειόνων ἐφ᾽ ἑκατέρας τοῦ οἴκου πλευραῖς διατεθέντων, εἴσω παρῆσαν οἱ κεκλημένοι, καὶ τὴν προσήκουσαν ἕδραν ἅπαντες ἀπελάμβανον. ἀλλ᾽ ὅτε δὴ σὺν κόσμῳ τῷ πρέποντι ἡ πᾶσα καθῆστο Σύνοδος, σιγὴ μὲν τοὺς πάντας εἶχε προσδοκίᾳ τῆς Βασιλέως προόδου, εἰσῄει δέ τις πρῶτος, κἄπειτα δεύτερος, καὶ τρίτος τῶν ἀμφὶ Βασιλέα, ἡγοῦντο δὲ καὶ ἄλλοι οὐ τῶν συνήθων ὁπλιτῶν τε καὶ δορυφόρων, μόνων δὲ τῶν πιστῶν φίλων. πάντων δὲ ἐξαναστάντων ἐπὶ συνθήματι, ὃ τὴν Βασιλέως εἴσοδον ἐδήλου, αὐτὸς δὴ λοιπὸν διέβαινε μέσος οἷα Θεοῦ τις οὐράνιος Ἄγγελος, λαμπρὰν μὲν ὥσπερ φωτὸς μαρμαρυγαῖς ἐξαστράπτων περιβολὴν ἁλουργίδος πυρωτοῖς καταλαμπόμενος ἀκτῖσι, χρυσοῦ τε καὶ λίθων πολυτελῶν διαυγέσι φέγγεσι κοσμούμενος. καὶ κατωτέρω. Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν ἐπὶ τὴν πρώτην τῶν ταγμάτων ἀρχὴν, μέσος καὶ πρῶτος ἔστη. σμικροῦ δέ τινος αὐτῷ καθίσματος ὕλης χρυσοῦ πεποιημένου προτεθέντος, οὐ πρότερον ἢ τοὺς Ἐπισκόπους ἐπινεῦσαι ἐκάθισε, ταὐτὸν δ᾽ ἔπραττον πάντες μετὰ Βασιλέα. ταῦτα καὶ Σωκράτης βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, καὶ Θεοδώρητος βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ· καὶ ὁ Γελάσιος βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. Ἐκάθισε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ μέσῳ, οὐχ οὕτως μέντοι ὥστε ἔχειν τινὰς μὲν τῶν πατέρων ἔμπροσθεν, τινὰς δὲ ὄπισθεν, ἀλλὰ τῶν πατέρων καθεσθέντων ἐν ἀμφοτέραις ταῖς τοῦ οἴκου πλευραῖς ἐν αἷς ἡτοιμάσθησαν καὶ οἱ θρόνοι, ὁ Βασιλεὺς μόνος ἐκάθισεν ἐν τῷ μέσῳ, ἤτοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τοίχου ὃς ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἤτοι ἄνωθεν τῶν προκαθημένων τῆς Συνόδου πατέρων, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τοῖς Καγκέλλοις τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, καὶ τοῦ τόπου ἔνθα προεκάθισε Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος ἐν τῇ ἕκτῃ. ἦσαν δὲ μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ πιστοὶ φίλοι, ἤτοι Ἄρχοντες, ὧν ἐπὶ τὴν πρώτην ἀρχὴν μέσος καὶ πρῶτος ἔστη, οἵτινες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκάθισαν μετὰ τὸν Βασιλέα, ἤτοι ἐπινεύσει τῆς Συνόδου, ὡς ἐκάθισαν καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ, τὸ γὰρ κάθισμα τοῦ Κωνσταντίνου τύπος ἦν τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Ἀρχόντων ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα Συνόδοις. ὅτι δὲ τὸ καθέζεσθαι τοὺς Βασιλεῖς καὶ τοὺς Ἄρχοντας ἐν ταῖς Συνόδοις εὐαπόδεκτον ἦν καὶ τοῖς Πάπαις καὶ οὐκ ἐναντίον, γράφει τοῦτο ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ δεύτερος ἐπιστολῇ πρώτῃ πρὸς τὸν Ἴσαυρον. λέγει γὰρ, Σύνοιδας ὅτι ὑπηκούσαμέν σου καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἡ Σύγκλητος καὶ ἡ βουλὴ ἐκάθισε, πῶς ὁ Βασιλεὺς ὁ φιλόχριστος καὶ εὐσεβὴς ὁ πρὸς συνήθειαν ὀφείλων καθίσαι εἰς τὴν βουλὴν, καὶ τοὺς καλῶς λέγοντας φιλοτιμήσασθαι, καὶ τοὺς ἔξω τῆς ἀληθείας ἀποδιῶξαι, σοῦ τοῦ Βασιλέως ἀσαττοῦντος καὶ βαρβαρίζοντος; ἴδε καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίῳ δεκάτῳ Παράγραφον τρίτον.

Παρά-

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι ἐν τῷ, οὐ πρότερον ἢ ἐπινεῦσαι τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάθισεν (ὁ μέγας Κωνσταντῖνος) ἀνωτέρω ῥηθὲν τοῦ Εὐσεβίου, τὸ ἐπινεῦσαι τὸ προσκυνῆσαι δηλοῖ, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῶν τε καθεξῆς ἀκολουθησασῶν αὐτῇ ἔν τε τοῖς καθίσμασι καὶ τῇ τάξει Συνόδων, καὶ τοῦ Πάπα Στεφάνου, δείκνυται τοὺς Βασιλεῖς καὶ τοὺς Ἄρχοντας προκαθῆσθαι τῶν ἐν Συνόδοις Πατριαρχῶν τε καὶ Τοποτηρητῶν.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ, οὐκ ἐκάθισε, πρὶν ἢ τοὺς Ἐπισκόπους ἐπινεῦσαι, οὐ μαρτυρεῖ τοῦ Βασιλέως ἐλάττωσιν, ἀλλὰ μεγαλεῖον τὸ ἄκρον, σταθεὶς γὰρ διὰ τὴν πρὸς τοὺς πατέρας εὐλάβειαν, οὐ πρότερον καθίζειν ἠρέμει, ὡς λέγει ὁ Σωζόμενος, πρὶν ἂν οἱ Ἐπίσκοποι ἐπινεύσειαν. τοιαύτη τις εὐλάβεια καὶ αἰδὼς τὸν ἄνδρα τὸν Βασιλέα κατεῖχεν. οἱ δὲ πατέρες διὰ τιμὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὑποταγὴν ἐδεήθησαν τοῦ καθίσαι. δηλοῖ δὲ ἡ ἐπίνευσις ἐνταῦθα πάντως προσκύνησιν. ἐκάθισε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἱσταμένων τῶν πατέρων, οἵτινες οὐκ ἐκάθισαν, ἕως οὗ ἐκέλευσεν αὐτοὺς καθίσαι, ὅθεν λέγει ὁ Σωζόμενος, ἐπεὶ δὲ ἡ κυρία παρῆν, καθ' ἣν ὥριστο τεμεῖν τὰ ἀμφίβολα, συνῆλθον εἰς τὰ Βασίλεια, καθότι καὶ τῷ κρατοῦντι ἐδέδοκτο κοινωνῆσαι αὐτοῖς τῆς βουλῆς. ἐπεὶ δὲ εἰς ταυτὸν παρεγένετο τοῖς ἱερεῦσι, διαβὰς πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ συλλόγου, ἐπὶ θρόνου τινὸς ἐκάθισεν ὥσπερ αὐτῷ κατεσκεύαστο, καὶ ἡ Σύνοδος καθῆσθαι ἐκελεύσθη. βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ὀκτωκαιδεκάτῳ. ἦν δὲ ὁ θρόνος τοῦ Κωνσταντίνου μικρὸς, ὡς ἦσαν τυχὸν καὶ οἱ τοῦ Μαρκιανοῦ καὶ Πωγωνάτου, καὶ γὰρ ὡς εἴρηται τύπος ἦν τὰ τῆς πρώτης Συνόδου τοῖς μεταταῦτα. μικρὸς δὲ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις συνήθους μεγίστου θρόνου, οὐ μὴν ἁπλῶς μικρὸς, ἀλλ' ἐξ ὕλης χρυσοῦ πεποιημένος. ἐπιλέγομεν δὲ, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ οἱ πατέρες τῆς Συνόδου ἐκάθισαν ἐν ἑκατέραις αὐτοῦ ταῖς πλευραῖς, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι ἐκάθισαν ἐφ' ἑκατέραις ταῖς πλευραῖς τῆς Ἐκκλησίας κάτωθεν τῶν Ἀρχόντων ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων αὐτῶν. οὕτως ἐκάθισαν, ὡς εἴρηται, καὶ ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ ἑβδόμῃ. ἐξ ὧν γίνεται δῆλον, ὅτι πάντοτε οἱ Βασιλεῖς παρόντες καὶ οἱ Ἄρχοντες αὐτῶν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις προεκάθηντο τῆς Συνόδου πάσης, ἐν ᾗ καὶ οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα, ὧν εἰς τὸν τόπον ἐκαθέζετο εἰ παρῆν καὶ ὁ Πάπας. τοῦτο, εἰ καὶ ἀπὸ ψευδοῦς ἱστορίας, ἄκων ὅμως ὁμολογεῖ καὶ Στέφανος ὁ Πάπας, γράφων πρὸς Βασίλειον τὸν Μακεδόνα, λέγει γὰρ, ὅτι ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ πρώτῃ Συνόδῳ τί ὁ μακάριος Σίλβεστρος ὁ Πάπας ἐξεφώνησε, προκαθημένου ἐκεῖσε καὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. μάτην ἄρα λέγουσιν οἱ παπισταὶ προκαθῆσθαι τῶν Βασιλέων ἐν ταῖς Συνόδοις τὸν Πάπαν, ἐπειδὴ προκάθηνται αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄρχοντες.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις καὶ ἐνεργείαις τῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς Συνόδοις Βασιλέων, οὓς καταλέγομεν ἐνταῦθα, τύπος ἦν ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Οὐ μόνον τῷ καθίσματι καὶ τῇ τάξει ἦν ἡ πρώτη Σύνοδος τύπος ταῖς μεταταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις, ὡς γὰρ ὁ Κωνσταντῖνος λόγον προσφωνητικὸν εἶπε τῇ Συνόδῳ, ὃν καταγράφει ὁ Εὐσέβιος ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τοῦ βίου αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ὁ Θεοδώρητος καὶ Γελάσιος καὶ Σωκράτης, καὶ ἄλλοι, οὕτω καὶ ὁ Μαρκιανὸς λόγον προσφωνητικὸν εἶπεν ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ, πράξει ἕκτῃ. καὶ ὡς ὁ Κωνσταντῖνος κατὰ τὸν Θεοδώρητον καὶ τὸν Γελάσιον ἐνήργει ἐν ταῖς Συνόδοις, λέγουσι γὰρ, ὁ πάνσοφος Βασιλεὺς οἷα δὴ παῖς φιλοπάτωρ τοῖς Ἱερεῦσιν ὡς πατράσι προσέφερε τὴν ἀποστολικῶν δογμάτων τὴν συμφωνίαν πραγματευόμενος. καὶ ὁ Σωκράτης, Τότε οὖν τοὺς περὶ ὁμονοίας καὶ εἰρήνης λόγους εἰς πλάτος διεξελθὼν, αὖθις περὶ τῶν δογμάτων ἐπιμελέστερον ἐπισκέψασθαι τῇ αὐτῶν γνώμῃ ἐπέτρεψε. καὶ πάλιν Θεοδώρητος καὶ Γελάσιος, Ἐπὶ πολλὰς δὲ [illegible]ἡμέρας, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καιροὺς ἐφεξῆς συνεχόμενος τοῖς Ἐπισκόποις ὁ Βασιλεὺς, ἅμα αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς πίστεως διελάμβανε, τάς τε διαφόρους αὐτῶν γνώμας ἀνελέγετο. καὶ ὁ Γελάσιος, Πρό γε πάντων τὰς τοῦ πιστοτάτου Βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ συνεδρεύσαντος, θείας καὶ ἀποστολικὰς ἐννοίας. ἴδε ἀνωτέρω κεφάλαιον δέκατον. οὕτω Θεοδόσιος ὁ μέγας ἐποίει μετὰ τὴν δευτέραν Σύνοδον, προσκαλεσάμενος τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Αἱρετικῶν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον ἕκτον, καὶ ἐν τῷ μέρει τούτῳ κεφαλαίου τρίτου τμήματος τρίτου Παράγραφον δεύτερον. οὕτως ὁ Θεοδόσιος ὁ μικρὸς εἰς τὰς πρὸς τὰς Συνόδους Σάκρας αὐτοῦ ὑπετύπου τοῖς πατράσι τὸν τρόπον τῆς διαλέξεως. οὕτως ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ἐποίουν οἱ Ἄρχοντες καὶ ὁ Βασιλεύς. οὕτως ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἔγραψε λόγους περὶ πίστεως πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶν, πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ πρὸς τὴν πέμπτην Σύνοδον. οὕτως ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἰουστῖνος ἔγραψε πρόγραμμα εἰς πᾶσαν τὴν ὑφ' ἥλιον περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ παρῄνει πάντας ἀποδέχεσθαι τὸ Σύμβολον τῆς δευτέρας Συνόδου. οὕτως ἐποίει

Κωνσταν-

Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος ἐν τῇ ἕκτῃ, ὃς καὶ σύμψηφος τῷ Θεῷ ἐν τῇ Συνόδῳ κληθῆναι κατηξιώθη, καὶ καθεξῆς οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς ἐν ταῖς κατ᾽ αὐτοὺς ἁγίαις Συνόδοις. καὶ ὡς ὁ Κωνσταντῖνος προσεκάλει τοὺς πατέρας γράμμασι τιμητικοῖς, καὶ σιτηρεσίοις δαψιλέσι καὶ ὀχήμασι περιέθαλπε κατὰ τὸν Εὐσέβιον ἐν τῷ εἰρημένῳ τόπῳ, οὕτω καὶ Θεοδόσιος καὶ Μαρκιανὸς καὶ Πωγωνάτος καὶ Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρήνη ἐποίουν οὐ μόνον τοῖς λοιποῖς Ἐπισκόποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Ῥώμης, καὶ ἴδε τὴν Σάκραν τοῦ Πωγωνάτου πρὸς τὸν Ῥώμης ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου ὀγδόου Παραγράφῳ τρίτῳ, καὶ ὅλον τὸ παρὸν μέρος, καὶ βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον τέταρτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Τί δηλοῖ τὸ προεδρεύω, ἤτοι προκάθημαι ἐν ταῖς Συνόδοις κατὰ τὰ ἐνταῦθα παραδείγματα, καὶ τίσιν ἴδιον.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΕΥΩ καὶ ΠΡΟΕΔΡΕΥΩ δηλοῖ τάξιν ἢ καὶ μόνην, οἷον τὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ῥαβέννης πρὸς τὸν Εὐτυχῆ, Ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἰδίᾳ καθέδρᾳ ζῇ καὶ προκάθηται. δηλοῖ ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου παραγράφῳ δωδεκάτῳ, ὅτι ὁ Πάπας ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ προκάθηται, δηλονότι τῶν ὑπ᾽ αὐτῷ Ἐπισκόπων, ὡς ἔγραφε καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος, ὅτι ἡ ἐν Ῥώμῃ Σύνοδος τετύπωκε κατὰ Νεστορίου, προεδρεύοντος Κελεστίνου, τῆς ἰδίας δηλονότι Συνόδου, ἐκείνων γὰρ καὶ μόνων τάξει καὶ ἀξιώματι προκάθηται, ἐπειδὴ ἐκείνῳ ἀκολουθεῖ ἡ Δυτικὴ Σύνοδος. ὅθεν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς πρὸς Μηνᾶν γράφων, λέγει περὶ τοῦ Πάπα Ἀναστασίου, Ὧ καὶ πᾶσα τῶν μακαρίων κατὰ τὴν Δύσιν Ἐπισκόπων ἕπεται Σύνοδος. σημείωσαι ὅμως ὅτι τοῦτο καὶ παντὶ Πατριάρχῃ καὶ Μητροπολίτῃ ἴδιόν ἐστιν, ἐπειδὴ πάντες οἱ Πατριάρχαι, καὶ πάντες οἱ Μητροπολῖται τάξει καὶ ἀξιώματι προκάθηνται τῶν ἰδίων Συνόδων. ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τάξιν δηλοῖ τὸ προεδρεύω, καὶ γὰρ ὁ Πάπας Λέων εἰπὼν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, Διὰ τῶν Τοποτηρητῶν ἐμὲ προεδρεύειν, κατωτέρω λέγει, ὅτι ὁ Κύριλλος τῆς τρίτης Συνόδου προήδρευε. καὶ τὸ Συνοδικὸν καὶ ἄλλοι πατέρες τοὺς Πατριάρχας κοινῶς λέγουσι Προεδρεύοντας, Προκαθεζομένους, καὶ Ἐξάρχοντας ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Τί αὖθις δηλοῖ τὸ προκάθημαι καὶ προεδρεύω ἐν ταῖς Συνόδοις κατὰ τὰ ἐνταῦθα παραδείγματα, καὶ ὅτι ἐν ταῖς Συνόδοις ἦσαν καὶ πολλοὶ ἰσάριθμοι, καὶ λαϊκοί.

Ἐν ταῖς Συνόδοις τὸ ΠΡΟΚΑΘΗΜΑΙ ποτὲ μὲν δηλοῖ τάξιν καὶ ἀξίαν, οἷον λέγεται προκαθῆσθαι τῆς ἕκτης Συνόδου Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέα, καὶ τοὺς Ἄρχοντας προκαθῆσθαι ἐν ταῖς Συνόδοις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὡς ἐπιφέροντας πρόσωπον τοῦ Βασιλέως, ἢ δηλοῖ προτίμησιν πολλῶν κατὰ τάξιν καὶ ἀξίαν, ἤτοι τοῦ Βασιλέως, τῶν Ἀρχόντων, καὶ τῆς Συνόδου προτίμησιν ἀπὸ πολλῶν ἄλλων, ὡς ἐν τῇ δεκάτῃ καὶ δωδεκάτῃ πράξει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου λέγεται, Προκαθημένων τῶν αὐτῶν Ἀρχόντων καὶ τῆς αὐτῆς Συνόδου. καὶ ἐν τῇ ὀγδόῃ πράξει τῆς ἑβδόμης Συνόδου λέγεται, Προκαθισάσης τῆς Βασιλίσσης καὶ τοῦ συμβασιλεύοντος αὐτῇ υἱοῦ ἅμα πάσῃ τῇ Συνόδῳ. καὶ ὁ Ταράσιος ἐπιστολῇ πρὸς Ἀδριανὸν τὸν Πάπαν ἔλεγε, Προκαθεσθέντων ἁπάντων ἡμῶν, κεφαλὴν ἐποιησάμεθα τὸν Χριστόν. τοῦτο δὲ ἐλέγετο, ὡς οἶμαι, διὰ τὸ συνὸν πλῆθος καὶ παριστάμενον ταῖς Συνόδοις, καὶ γὰρ ὁ Εὐσέβιος εἶπε προσεχῶς ἀνωτέρω, Ἐρχομένου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὴν Σύνοδον, προῆλθον Τάγματα, πρῶτον, δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ συνῆλθον αὐτῷ καὶ φίλοι, οἵτινες καὶ ἐκάθισαν μετ᾽ αὐτόν. Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ λέγει περὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς πρώτης Συνόδου, Εἵποντο αὐτοῖς Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, ἀκολούθων δὲ πλείστων, ὅσων δ᾽ ἑτέρων, οὐκ ἦν ἀριθμὸς εἰς κατάληψιν. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ, ἐπειδὴ ἦσαν τοσοῦτοι Ἄρχοντες καὶ ἡ Σύγκλητος, ἆρα πόσοι ἦσαν ἀκόλουθοι καὶ ὑπηρέται, καὶ τῶν πατέρων ὀπαδοὶ καὶ ὑπουργοί; ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ παρόντος τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν Ἀρχόντων, πάντως ἦσαν καὶ Τάγματα καὶ ἀκόλουθοι, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ συνελθούσης τῆς Συνόδου ἐν τῷ Παλατίῳ ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, καὶ τῆς Βασιλίσσης καὶ τοῦ Βασιλέως, λέγεται ἐκεῖ ἐν τῷ τέλει τῆς αὐτῆς, ἤτοι τῆς ὀγδόης πράξεως, ὡς ἀναγνωσθεισῶν (ἤτοι χρήσεων πολλῶν ἐγκρίτων πατέρων περὶ τῶν ἁγίων Εἰκόνων) εἰς ἐπήκοον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων Ἀρχόντων καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, ἅπαντες κατανυγέντες τὴν καρδίαν, ἐπείσθησαν τῇ ἀληθείᾳ. καὶ πάλιν, Τὰ ἄκτα οἱ θεοφιλεῖς Ἐπίσκοποι εὐφήμησαν σὺν τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ, ἐπεπλήρωτο γὰρ ἡ προρρηθεῖσα βασιλικὴ δίαιτα ἀνδρῶν, πᾶσα γὰρ ἡ πόλις π[...]ῶν μετὰ καὶ τῶν στρατιωτικῶν Ταγμάτων, καὶ τὰς καθέδρας ἐξανέστησαν, οἳ καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξαζον, καὶ χαίροντες εὐχαρίστουν τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι. ἀλλὰ δὴ καὶ

ἐν τῇ

ἐν τῇ ὀγδόῃ πράξει τῆς κατὰ Φωτίου Συνόδου λέγεται ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι Βαάνης ὁ Πραιπόσιτος εἶπεν, Ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν ὁ ἅγιος συμβουλεύων, λέγει πρὸς τοὺς καθημένους ἐν τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ καὶ τοὺς ἱσταμένους καὶ τὸ κοινὸν ἅπαν τοῦ λαοῦ. πρὸς τούτοις καὶ ἐν τῇ κατὰ Βέκκου Συνόδῳ παρῆσαν καὶ λαϊκοὶ ὡς λέγει ὁ Παχυμέρης ἐν τῷ ἑβδόμῳ αὐτοῦ βιβλίῳ. Ἢ τὸ ΠΡΟΚΆΘΗΜΑΙ ΚΑῚ ΠΡΟΕΔΡΕΎΩ δηλοῖ μόνην τὴν τάξιν, ὡς ἔλεγεν ἀνωτέρω ὁ Μακεδόνιος, ὅτι ἡ Σύνοδος θέλει ἔχειν πρόεδρον τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον. καὶ οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως Εὐτύχιος καὶ Ἀλεξανδρείας Ἀπολινάριος τοῦτο αὐτὸ ἔγραφον πρὸς τὸν Ῥώμης Βιγίλιον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Σικελοὶ Ἐπίσκοποι εἶπον τοὺς Τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα προκαθεζομένους.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ϛ′.

Τί δηλοῖ τὸ συνεδρεύω, συγκαθέζομαι, προεδρεύω καὶ ἐξάρχω ἐν ταῖς Συνόδοις κατὰ τὰ ἐνταῦθα παραδείγματα.

Ἢ τὸ ΣΥΝΕΔΡΕΎΩ ΚΑῚ ΣΥΓΚΑΘΈΖΟΜΑΙ δηλοῖ ἐν ταῖς Συνόδοις τὸ ὡσαύτως τοὺς συνειλεγμένους περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ συνεληλυθέναι, ὅθεν καὶ οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Ἄρχοντες καὶ οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν ἐξίσου καὶ ὡσαύτως λέγονται συνεδρεύοντες. Γελάσιος βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, Ἐπείπερ ὡς ἀρτίως εἰρήκαμεν καὶ αὐτὸς τῇ Συνόδῳ συνήδρευεν, ἤτοι ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει τῆς τρίτης Συνόδου λέγεται, ὅτι συνήδρευσαν τῇ Συνόδῳ οἱ Λεγάτοι τοῦ Πάπα. καὶ πράξει τρίτῃ καὶ τετάρτῃ τῆς αὐτῆς, ὅτι συνήδρευσεν ἡ Σύνοδος. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Κελεστῖνον ἡ Σύνοδος, Συνήδρευσαν ἡμῖν καὶ οἱ παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἀπεσταλμένοι. καὶ ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Βασιλέα ἡ αὐτὴ Σύνοδος περὶ ἑαυτῆς, Πᾶσαν μὲν τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ῥώμην συνεδρεύουσαν ἔχουσα. καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει, Τὸν ἀποστολικὸν θρόνον συνεδρεύοντα ἔχοντας. καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ Σάκρᾳ περὶ τῶν Λεγάτων τοῦ Πάπα, Τῶν καὶ συνεδρευόντων ἡμῖν. καὶ ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ, Ὁ Λεγάτος τοῦ Πάπα Ὅσιος σὺν Βίτωνι καὶ Βικεντίῳ ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ Πάπα, τοῖς πολλοῖς ἅμα συνεδρεύων. Γελάσιος βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ πέμπτῳ. Ἢ δηλοῖ τὸ ΠΡΟΕΔΡΕΎΩ καὶ ἘΞΆΡΧΩ τὸν ζῆλον τῆς πίστεως, καθ᾽ ὃν τρόπον ἐλέγοντο πρόεδροι τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς καὶ ἔξαρχοι Κύριλλος καὶ Μέμνων, ἔγραφε γὰρ ἡ Σύνοδος τοῖς Βασιλεῦσι περὶ αὐτῶν, ὡς εἴρηται εἰς τὸν τόπον, ἤτοι, Ἀλλὰ καὶ μεγάλης δόξης καὶ στεφάνων ἀξίους ἡγούμεθα μόνους καὶ πρώτους ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ζήλῳ τῷ κατὰ Θεὸν κινηθέντας, καὶ παντοίους γενομένους ἐκκόψαι τὸν τῆς ἀσεβείας κήρυκα τὸν ἀσεβέστατον Νεστόριον, καὶ τὰς Ἐκκλησίας τοῦ τοιούτου καθαρθῆναι μύσους. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου ἑβδόμου Παράγραφον ἔνατον, καὶ βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον εἰκοστὸν πέμπτον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον τριακοστὸν ἕβδομον.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ζ′.

Τί δηλοῖ τελευταῖον τὸ πρόεδρος κατὰ τὰ ἐνταῦθα παραδείγματα.

Τελευταῖον τὸ ΠΡΌΕΔΡΟΣ δηλοῖ, τὸ εἶναι Πατριάρχην τινά, ἢ Μητροπολίτην, ἢ καὶ Ἐπίσκοπον σοφίᾳ καὶ ἁγιότητι ὑπερέχοντα, ὡς ἐκλήθη ὁ Νύσσης, καίτοι Ἐπίσκοπος ὤν, Πατριάρχης ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς δευτέρας Συνόδου, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ ἄλλως ἔγκριτοι τῶν Ἐπισκόπων καὶ οἱ Πατριάρχαι οὕτω καλοῦνται. ὅθεν ὁ Σωκράτης βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ ἕκτῳ λέγει περὶ τῶν ταρασσομένων ὑπὸ τῆς Αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου, Οὐ γὰρ μόνον ἦν ἰδεῖν τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν προέδρους διαπληκτιζομένους· ἀλλὰ καὶ τὰ πλήθη τεμνόμενα. καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ Θαλάσσιος ὁ Καισαρείας τοὺς Τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα καὶ Ἀνατόλιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Ἀντιοχείας Μάξιμον καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιον ἁγιωτάτους προέδρους καλεῖ. οὕτως ἐκεῖ καὶ Εὐνόμιος ὁ Κυζίκου τῶν προέδρων τῆς Συνόδου καλεῖ τοὺς αὐτούς.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Η′.

Ὅτι πρόεδρος εἴρηται ὁ Ῥώμης διὰ τὴν τάξιν, καὶ διατί ὁ Μακεδόνιος μόνον αὐτὸν πρόεδρον εἶπεν, ἐξ οὗ λύεται καὶ τὸ δεύτερον πρόβλημα τῶν παπιστῶν.

Πρόεδρος οὖν εἴρηται ὁ Ῥώμης τῆς Συνόδου διὰ τὴν τάξιν, καὶ οὐ διά τινα ἐξουσίαν, ὡς οὐ δύναται δεῖξαι.

δέξαι. ἔπει δὲ ὁ Μακεδόνιος μόνον τὸν Ῥώμης προέδρον, ἀποσιωπήσας τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας, διότι ὁ Βασιλεὺς Ἀναστάσιος Σύνοδον ἀθροίσας ἐν Τύρῳ, μὴ συναινεσάντων τῶν Πατριαρχῶν τοῖς ὀπαδοῖς τοῦ δόγματος αὐτοῦ Ἐπισκόποις, ἐξώρισε τὸν Ἀντιοχείας Φλαβιανὸν καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἠλίαν, προβαλὼν εἰς μὲν τὴν Ἀντιόχειαν Πατριάρχην Αἱρεσιάρχην, εἰς δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα τὸν Ἰωάννην, εἰ καὶ ὀλίγον ἔμεινεν ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ προστασίᾳ· εἰς δὲ τὴν Ῥώμην οὐ μόνον ἦν ὀρθόδοξος ὁ Πάπας, ἀλλὰ καὶ ἀρχηγὸς ἦν ὁ Ἀρειανὸς Θεοδώριχος καθ᾽ ἑαυτὸν ἄρχων, καὶ τῷ Αὐτοκράτορι οὐχ ὑποκείμενος, καὶ οὐκ ἠδύνατο τὸν Πάπαν κακοποιῆσαι ὁ Βασιλεύς, ὅθεν πρὸς ἐμπόδιον ἀνόμου Συνόδου διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην προέβαλε τὸν Πάπαν ὁ Μακεδόνιος, καὶ οὐ διά τινα ἐξουσιαστικὴν προεδρείαν, ὡς δηλονότι εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἤτοι ὄντων τῶν Βασιλέων ἐν Κωνσταντινουπόλει Αἱρετικῶν, ἐν δὲ Ἰταλίᾳ Βασιλέων ἄλλων, ἔγραφον Ἀθανάσιος, Βασίλειος, ὁ Στουδίτης, καὶ ἄλλοι πατέρες Ἀνατολικοὶ εἰς τὸν Πάπαν ὑπὲρ βοηθείας, συνοδικῆς ὅμως καὶ οὐ μοναρχικῆς καὶ ἀπολελυμένης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ´.

Ὅτι ἡ πρὸς τὸ τρίτον πρόβλημα λύσις, ἐστὶ τὸ τυραννικὸν τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον, ὅτι διὰ τοῦτο ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος παρεικάζεται ταῖς ἐπὶ Κωνσταντίου, καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ λῃστρικῇ, καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ Κοπρωνύμου ταῖς Συνόδοις, ἐπειδὴ βιαία ἦν καὶ τυραννικὴ καὶ ἀλλόκοτος, καὶ κατὰ πάντα ἀνόμοιος ταῖς πρὸ αὐτῆς ἁγίαις Συνόδοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι´.

Ὅτι ὁ Ῥώμης πρὸς τῷ μὴ προκαθέζεσθαι τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Ἀρχόντων ἐν ταῖς Συνόδοις, καὶ δοῦλος τῶν Βασιλέων λέγεται.

Ὅτι δὲ ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης οὐ μόνον οὐ προκάθηται τῶν Βασιλέων καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ἐνδοξοτάτων Ἀρχόντων καὶ τῆς ὑπερφυοῦς Συγκλήτου ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ἀλλὰ καὶ δοῦλος τῶν Βασιλέων λέγεται, καὶ ἴδε ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς τόποις, καὶ ἰδίως μέρους πρώτου κεφαλαίου δεκάτου τρίτου Παράγραφον ἕκτον, καὶ ἐν τῷ μέρει τούτῳ ὅλον τὸ τέταρτον κεφάλαιον, καὶ ἰδίως τὰ αὐτοῦ Παράγραφα.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι´. ΜΕΡΟΣ Γ´. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ´.

Μαρτυρίαι παπιστῶν καταγέλαστοι πέντε, ὅτι τοῦ Πάπα καθόλου καὶ ἀναμαρτήτου κριτοῦ ὄντος, καὶ δυναμένου κρίνειν τὰ περὶ πίστεως καὶ τὰς Αἱρέσεις μόνου, οὐκ ἔστιν ἀνάγκη γίνεσθαι Οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Εἰς σύστασιν τούτου τοῦ κεφαλαίου φέρουσι μαρτυρίας, Πρώτην, ὅτι ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἕως τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου οὐ γέγονεν ἄθροισις Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ ὅμως ὁ Πάπας ἔκρινε τὰ περὶ πίστεως, καὶ κατέκρινε πᾶσαν Αἵρεσιν τοῦ κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ. Δευτέραν, ὅτι τοῦτο τὸ ἀξίωμα τοῦ Ῥώμης μαρτυρεῖ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Φίληκα τὸν Πάπαν ἐπιστολῇ, καὶ Μαρκελλῖνος ὁ Πάπας ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἐπαρχίας Ἀντιοχείας ἐπιστολῇ. Τρίτην, ὅτι ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος χλευάζει τοὺς Πελαγιανοὺς κατακεκριμένους ὄντας ὑπὸ τοῦ Ἰννοκεντίου, εἶτα ζητοῦντας Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τοῦ κρῖναι αὐτούς. Τετάρτην, μαρτυροῦντος Τερτυλλιανοῦ, ὁ Αἱρετικὸς Κέρδων εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, καὶ ἐγκληθεὶς ὑπό τινων εἰς τὸν Πάπαν Τελεσφόρον, ἀνεθεματίσθη ὑπ᾽ αὐτοῦ. Πέμπτην, οἱ Πάπαι ὁ Ἀνίκητος τὸν Μαρκίωνα, ὁ Βίκτωρ τοὺς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας, ὁ Στέφανος τοὺς Ἀναβαπτιστὰς ἀνεθεμάτισαν, καὶ ταῦτα πρὸ τῆς πρώτης Συνόδου, μετὰ δὲ αὐτὴν ὁ Ἰννοκέντιος ἀνεθεμάτισε τοὺς Πελαγιανοὺς, ὁ Βενέδικτος ὁ ὄγδοος καὶ Νικόλαος ὁ δεύτερος ἄλλους, καὶ ἄλλοι Πάπαι ἄλλους Αἱρετικοὺς ἀνεθεμάτισαν, ἐξ ὧν γίνεται δῆλον, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ γίνεσθαι Συνόδους Οἰκουμενικὰς, ἀρκετῆς οὔσης τῆς κρίσεως καὶ διακρίσεως τοῦ Πάπα μόνου ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ. Ταῦτα ἐν τῇ Τάργᾳ οἱ παπισταὶ, ἅτινα εἰ καὶ καταγέλαστα καὶ τὸ οὐδὲν εἰσι πρὸς σύστασιν τοιούτου πράγματος, καταλέγομεν ὅμως ἐνταῦθα εἰς αἰσχύνην τῶν ταῦτα προβαλλομένων. Ἔστι δὲ καταβαλεῖν αὐτὰ ἑτοίμως, εἰ ἀντιστρέψαντες εἴπωμεν, ὅτι ἀνάγκη ἐστὶ γίνεσθαι τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἐξ ὧν δείκνυται ὅτι ὁ Πάπας οὔτε καθόλου οὔτε ἀναμάρτητος

τπτός ἐστι κριτής, καὶ οὐ μόνον πάσας τὰς Αἱρέσεις, ἀλλ' οὐδὲ τινὰς ἐδυνήθη τελέως κατακρῖναι, πλὴν πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἁπλουστέρων ῥητέον καὶ ἐνταῦθα τινὰ, ἀναγκαῖα ὄντα πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων ἐπαιρομένων κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι τὸ νομίσαι τοὺς ἀρχαίους πατέρας ἀναγκαίας τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους πρὸς ἀνατροπὴν τῶν Αἱρέσεων, καὶ πολλὰς περιστάσεις καὶ θλίψεις εἰς τὸ συνελθεῖν ὑπομεῖναι, παρίστησι μηδὲν φρόνημα ὑπάρξαι ἐν αὐτοῖς περὶ καθόλου καὶ ἀναμαρτήτου ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, καὶ περὶ τῆς, ὁ Πάπας δοκιμάζει καὶ ἀποδοκιμάζει τὰς Συνόδους, θέσεως τῶν παπιστῶν, τῶν καὶ πάσαις ταῖς Συνόδοις καθ' ὑπόθεσιν τὸ σφάλλειν προσαπτόντων καὶ μὴ τῷ Πάπᾳ.

Φαμὲν οὖν Πρῶτον· ὅτι οὐδὲν ἄλλο παρίστησιν οὕτω τὸ μὴ ὑπάρξαι εἴδησίν τινα ἐν τοῖς ἀρχαίοις, ἤτοι φρόνημα περὶ καθόλου καὶ ἀναμαρτήτου ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, ὡς τὸ νομίσαι αὐτοὺς ἐκείνους ἀναγκαίας εἶναι τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους πρὸς ἀνατροπὴν τῶν Αἱρέσεων καὶ βεβαίωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, διότι καθὼς σημειοῦσι πολλοὶ καὶ ἀξιόλογοι Θεολόγοι, ἐὰν οὐ σφάλλῃ ὁ Πάπας διαλεγόμενος καὶ διορίζων τὰ περὶ πίστεως, τίς ἡ χρεία ἵνα γίνωνται Σύνοδοι Οἰκουμενικαὶ, καὶ καλῶνται πρὸς αὐτὰς ἔγκριτοι Ἐπίσκοποι καὶ Διδάσκαλοι καὶ Θεολόγοι, ὥστε ἐξαρκεῖν αὐτοὺς πρὸς κρίσιν καὶ ἀνάκρισιν τῶν προκειμένων ὑποθέσεων; καὶ παρεὶς τὰ λοιπὰ, ἴδε ἀνωτέρω τὰς ῥητὰς μαρτυρίας, δι' ὧν ἐκάλουν οἱ Βασιλεῖς τοὺς πατέρας εἰς τὰς Συνόδους ἀπὸ τοῦ τρίτου κεφαλαίου ἕως τοῦ ἕκτου. Δεύτερον, πάντως ἀνόητον ἔργον ἦν καὶ ἀφροσύνης ἴδιον, ἵνα σπουδάζωσι γίνεσθαι διὰ πολλῶν ὅπερ γίνεται δι' ἑνὸς, καὶ μάλιστα κάλλιον, ἐπειδὴ καίτοι διὰ πολλῶν Συνόδων τὸ γινόμενον γίνεται, ἀλλ' ὅσοι καὶ ἂν εἶεν πλεῖστοι καὶ θεολογικώτατοι καὶ ὀρθοδοξότατοι οἱ συνερχόμενοι, ὁ Πάπας εἷς ὤν, ἔχει μᾶλλον πάντων αὐτῶν ἵνα δοκιμάζῃ καὶ ἀποδοκιμάζῃ τὴν κρίσιν αὐτῶν. εἰς τοῦτο βοηθεῖ καὶ ὁ παρὰ πάντων σοφῶν ἀποδεχόμενος λόγος, λέγουσι γὰρ, Μάτην γίνεται διὰ πολλῶν, ὃ διὰ ὀλίγων, καὶ μάλιστα δι' ἑνὸς γίνεσθαι δύναται. ὅθεν εἰ ὁ Πάπας οὐχ ἡμάρτανε διορίζων τὰ περὶ πίστεως, ματαιότατον καὶ ἀθλιώτατον ἦν τὸ συνέρχεσθαι πολλοὺς πατέρας εἰς τὴν Σύνοδον ἵνα λύσωσι τὰς συμβαινούσας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀμφιβολίας. Τρίτον, εἰς τὸ γενέσθαι Συνόδους μεσολαβοῦσι κόποι, ὁδοιπορίαι, μακρὰ διαστήματα, κίνδυνοι θαλάσσης, δι' οὓς ὁ Πάπας Κελεστῖνος οὐκ ἦλθεν εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω Βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ πέμπτῳ, λῦπαι καὶ ἀνασπασμοὶ, τῶν Ἐκκλησιῶν μονώσεις καὶ ὥσπερ ἀπορφανισμὸς διὰ τὴν ἀπόλειψιν τῶν Ποιμένων, σπουδαὶ, φροντίδες ἐν ταῖς δια[illegible], δυσκολίαι τοῦ συγκατανεῦσαι τοὺς Βασιλεῖς εἰς τὴν ἄθροισιν, ἐπιβουλαὶ καὶ ἀντιστάσεις τῶν Αἱρετικῶν, ἔριδες τῶν Ἐπισκόπων ἐν πολλοῖς, δαπάναι μεγάλαι καὶ πολλαὶ διὰ τὰ ὀχήματα καὶ σιτηρέσια, ἅτινα ὁπόσα ἂν καὶ δαψιλῆ εἶεν, οἱ Ἐπίσκοποι πάλιν ὑστεροῦνται πολλῶν πολλοὶ ὄντες καὶ πολλοὺς ἔχοντες ἀκολούθους καὶ ὑπουργοὺς, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ διὰ ταῦτα ἀπὸ Ἐφέσου ἔγραφον ἡ τρίτη Σύνοδος τοῖς Βασιλεῦσι Θεοδοσίῳ καὶ Οὐαλεντινιανῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα, Δεόμεθα τῆς ὑμῶν εὐσεβείας ἀνεῖναι λοιπὸν ἡμᾶς τῆς φροντίδος καὶ τῆς ἐν τῇ ξένῃ διαγωγῆς, τοὺς μὲν πενίᾳ σφιγγομένους, τοὺς δὲ νόσῳ συνεχομένους, τοὺς δὲ τῷ γήρᾳ καμπτομένους καὶ τὴν ἐπὶ ξένης διατριβὴν ἐπιπλεῖον φέρειν οὐ δυναμένους, ὡς καί τινας ἐξ ἡμῶν Ἐπισκόπους καὶ Κληρικοὺς ἀποθανεῖν. καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἕτεραι δαπάναι μείζονες προξενοῦνται ὑπὸ τῆς ἀθροίσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. γράφει γάρ τις ἐθνικὸς ἀνὴρ Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος, ὅτι τοῦ Κωνσταντίου πολλὰς Συνόδους ἀγείραντος, καὶ τὸ κοινὸν τῆς πολιτείας Ῥωμαίων, καὶ ἡ θρησκεία τῶν Χριστιανῶν ἠσθένησαν ἐν πολλοῖς. ὁ Πάπας Λιβέριος ἐν τῷ διαλόγῳ ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίου Σύνοδον αἰτῶν Οἰκουμενικὴν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς ἀνάκρισιν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, παρόντος τινὸς Ἐπικτήτου Ἐπισκόπου, καὶ εἰπόντος, Ἀλλ' ὁ δρόμος τῶν δημοσίων οὐχ ὑποστήσεται τὴν χρείαν τῆς τῶν Ἐπισκόπων περιόδου, ἀπεκρίθη· Οὐ χρείαν ἔχει τὰ ἐκκλησιαστικὰ δημοσίου δρόμου, αἱ γὰρ Ἐκκλησίαι ἱκαναί εἰσιν ἕως θαλάσσης διαπέμψασθαι τοὺς ἑαυτῶν Ἐπισκόπους, οὐκ ἐδυνήθη ὅμως εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἕως θαλάσσης διαπομπὴν αὐτῶν οὐ χρείαν ἔχουσι δαπανῶν λοιπῶν περὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν καὶ ἀνάγκης εἰ τύχοι, καὶ ταῦτα μὲν περιόντων καὶ τῶν ἀθροιζόντων τὰς Συνόδους Βασιλέων, τί δ' ἂν εἴποι τις περὶ τῆς Συνόδου τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα Ἐπισκόπων τρὶς ἀθροισθέντων ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, καὶ ἄλλων κατὰ γενεὰν μεγάλων Συνόδων συνελθουσῶν διὰ δαπανῶν ἰδίων, καὶ ἴσως μετὰ δανείων καὶ τόκων λαβουσῶν τὰ χρήματα τῆς δαπάνης. ἀλλὰ ταῦτα πάντα καὶ τὰ ὅμοια τούτοις οὐδέν εἰσιν ἀθροιζομένων τῶν τοιούτων Συνόδων, ὅσον ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ δυσχερέστατον, τὸ ἀναφυόμενον ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν παπιστῶν τῆς, ὁ Πάπας δοκιμάζει καὶ ἀποδοκιμάζει τὰς Συνόδους, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν τὴν θέσιν ἐνδέχεται τὰς Συνόδ[illegible] ὁλοκλήρου σφάλλειν, ὥστε εἰ ἡ πρώτη ἔκρινε κατὰ Ἄρειον, καὶ ἡ δευτέρα κατὰ Μακεδόνιον καὶ Ἀπολινάριον, καὶ ἡ τρίτη κατὰ Νεστόριον,

στόρειον, καὶ ἡ τετάρτη κατὰ Εὐτυχῆ, ἢ ἡ ἕκτη κατὰ
τοὺς Μονοθελήτας, ἢ ἡ ἑβδόμη κατὰ τὸν Ἴσαυρον
καὶ τὸν Κοπρώνυμον, τίς ἄρα ζημία προὐξενεῖτο ἐν
πάσῃ τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ὑπὲρ ἧς ὁ Κύριος τὸ
αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεεν, ἢ μὴν, ἄλλας Συνόδους ἄλλοις
Αἱρετικοῖς συνέβαινε συμπρᾶξαι ἢ συναινέσαι, καὶ
ταῦτα οὐ βίᾳ, ἢ δόλῳ, ὡς συμβέβηκεν ἐν τῇ ἐν Ἐφέ-
σῳ λῃστρικῇ, ἀλλὰ πλάνῃ καὶ σφάλματι διαστραφέν-
των ἢ πλανηθέντων τῶν Ἐπισκόπων ὑπὸ τῶν σο-
φισμάτων τῶν Αἱρετικῶν, ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς αἰ-
τίας, ὡς συγχωροῦσιν οἱ ἀθεώτατοι παπισταὶ, ἵνα
δείξωσιν ὅτι πᾶσαν Σύνοδον ἐνδέχεται ἁμαρτῆσαι,
τὸν δὲ Πάπαν οὐδέποτε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ἀνασκευὴ τῆς καθόλου ἐξουσίας τοῦ Ῥώμης ἐν παραστάσει τοῦ ἕκαστον τῶν ὀρθοδόξων ἀναβοᾷν πρὸς πάντας
κατ' ὄνομα μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων, ὡς δῆθεν παρατραπέντας περὶ τὰς Συνόδων ἀθροίσεις,
ἅτε μόνου τοῦ Ῥώμης ἀντὶ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντων δυναμένου.

Εἰ οὖν ἀληθές ἐστι τὸ, οὐκ ἀνάγκη γίνεσθαι τὰς Οἰκου-
μενικὰς Συνόδους, ἐπειδὴ ὁ Πάπας ἀρκεῖ πρὸς
διάκρισιν τῶν γινομένων ἀμφιβολιῶν, δέον ἐστὶν, ἵνα
κατὰ τὸν Ἡσαΐαν ἕκαστος τῶν ὀρθοδόξων εἴπῃ πρὸς
τὸν πλησίον αὐτοῦ, ὕψωσον τὴν φωνήν σου καὶ ἀνα-
βόησον ἐν ἰσχύϊ, Ὦ οὗτοι ἅγιοι καὶ ἐπίδοξοι πατέρες,
Ἐπίσκοποι, καὶ Κληρικοὶ, καὶ Σοφοὶ, καὶ Διδάσκαλοι,
καὶ ἔγκριτοι Θεολόγοι, καὶ Βασιλεῖς ὀρθόδοξοι, Ἄρ-
χοντες εὐλαβεῖς, καὶ ἱεραὶ Σύγκλητοι, καὶ αὐτοὶ οἱ
μονάζοντες, καὶ οἱ ἐπάνω τῶν στύλων ὥσπερ τινες αἰ-
θέριοι Ἄγγελοι καθεζόμενοι, καὶ ὥσπερ πάλαι ὁ Ἰα-
κὼβ ἐκεῖνος, ὁ μετὰ Θεοῦ καταξιωθεὶς παλαῖσαι,
ὑπομένοντες τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγε-
τὸν τῆς νυκτός. ὦ τοσοῦτοι Χριστιανοὶ τίμιοι, καὶ το-
σαῦτα θεοφιλέστατα ἔθνη, κείμενα ἀπὸ περάτων ἕως
περάτων τῆς Οἰκουμένης, διατὶ οὕτω καθάπαξ πάν-
τες ὁμοῦ παρετράπητε καὶ γεγόνατε ὑποκείμενοι
ἀνοίᾳ καὶ πλάνῃ; καὶ οὐ μόνον συνεχωρήσατε, ἀλλὰ
καὶ ἐσπουδάσατε γίνεσθαι Συνόδους Οἰκουμενικὰς, ἐξ ὧν
προξενοῦνται λῦπαι, ταλαιπωρίαι, δυσκολίαι καὶ
ταραχαὶ, καὶ δαπάναι καὶ ὑστερήσεις, καὶ χρέη καὶ
δάνεια, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἐνδέχεται αὐτὰς
ἁμαρτῆσαι. διατὶ ἱσταμένου τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης
ὡς ποτὲ τοῦ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσοῦ, καὶ δυναμένου μᾶλλον
τῶν πολλῶν, καὶ μάλιστα καθάπαξ πάντων τῶν Πα-
τέρων καὶ Θεολόγων καὶ Διδασκάλων εἰπεῖν καὶ διο-
ρίσαι περὶ τοῦ προκειμένου, ὑμεῖς σχεδὸν ἀνάστατον
ἐποιήσατε πολλάκις τὴν Οἰκουμένην ἵνα ἀθροίσητε τὰς
Συνόδους, καὶ ποιήσητε διὰ πολλῶν ὅπερ ὁ εἷς μᾶλλον
πάντων ὑμῶν ἐκθεῖναι ἐδύνατο; ὦ καὶ ὑμεῖς ἅγιοι
Ἀπόστολοι, οἱ ἔχοντες τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος, πῶς δυναμένου τοῦ Πέτρου μόνου ὁρίσαι περὶ
τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ματθία καὶ περὶ τῆς περιτομῆς, Συνό-
δους ἐποιήσατε, κόπους παρέχοντες καὶ ὑμῖν καὶ τοῖς
Πρεσβυτέροις καὶ πάσῃ τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίᾳ;

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι ὁ εἷς, ἤτοι ὁ Πάπας ἁμαρτάνει καὶ οὐχ οἱ πολλοὶ, ἤτοι αἱ Σύνοδοι, ὧν τὸ ἀναγκαῖον δέδεικται καὶ κατὰ τὰ ἐν τῇ πρὸς
Ἴσαυρον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ Γρηγορίου δευτέρου ῥήματα, καὶ δειχθήσεται κατωτέρω καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχαίων Παπῶν.

Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου γράψαντος πρὸς τὸν Πάπαν
Γρηγόριον τὸν δεύτερον κατὰ τῶν ἁγίων Εἰκό-
νων, ὁ Πάπας ἀντέγραψεν αὐτῷ δύο ἐπιστολὰς,
ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ λέγει ταῦτα, μὴ φρονῶν τὰ τοῦ
Χριστοῦ, καὶ ἀκόλουθον μιμητὴν γενέσθαι σε τῶν ἁγίων
ἐνδόξων καὶ θαυματουργῶν ἡμῶν πατέρων καὶ Διδασκά-
λων, καὶ ἁπλῶς μὴ προσφέρων ξένους Διδασκάλους,
εἰ μὴ τοὺς τῆς πόλεώς σου. ἄρα φρονιμώτερος εἶ σὺ Γρη-
γορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, Γρηγορίου τοῦ Νυσσαέων καὶ
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Βασιλείου Καππαδοκίας
καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἵνα μὴ γράψω τῶν μυρίων
μυριάδων, τῶν ὁμοίων ἐκείνοις ἁγίων, καὶ ἐξηκο-
λούθησας τῷ θελήματι καὶ τοῖς οἰκείοις σου πάθεσι.
ταῦτα Γρηγόριος. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον εἴπω-
μεν καὶ ἡμεῖς διαπρυσίῳ τῇ φωνῇ, Ὦ Ἰταλοὶ, ὦ
Λατῖνοι, ὦ παπισταὶ, ὅτι ὁ εἷς ἁμαρτάνει καὶ οὐχ οἱ
πολλοὶ, καὶ ὅτι οὐδέποτε οἱ Πάπαι μόνοι ἔκρινον
τελείως ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' οἱ πολλοὶ,
καὶ ὅτι ὁ Πάπας ὑμῶν οὐκ ἔστι μονάρχης καὶ ἀναμάρ-
τητος, καὶ ὅτι αὐτοῦ πολλῷ τῷ μέτρῳ προτάσσον-
ται αἱ Σύνοδοι, ὅθεν καὶ ἡ ἄθροισις αὐτῶν πᾶσι τρό-
ποις ἀναγκαία ἐστὶ, καίτοι τοῦτο πολλαχῶς ἀπεδεί-
ξαμεν ἀνωτέρω διὰ τῶν πατέρων, διὰ τῶν Βασι-
λέων, καὶ διὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ῥώμης, οὐ μαρ-
τυρίαις ἀποκεκομμέναις καὶ κολοβαῖς, ὡς εἰσὶν ἐκεῖ-
ναι ἃς ὑμεῖς προσφέρετε, ἀλλὰ τέλειον ἐχούσαις τὸ
ὕφος τοῦ λόγου καὶ τὴν περίοδον, καὶ οὐ διά τινων,
ἀλλὰ διὰ πολλῶν, καὶ οὐ δι' ἀποκρύφων καὶ σεσο-
φισμένων, ἀλλὰ διὰ φανερῶν καὶ ἀναποδείκτων· ἔτι
καὶ πρὸς τούτοις τὰ ἡμέτερα συνίστησι τὰ ἐν τῷ [illegible]
τούτῳ κεφάλαια πάντων σαφέστερον τὸ τε [illegible], τὸ
τέταρτον, τὸ πέμπτον καὶ τὸ ἕκτον, μαρτυροῦντα
ὅτι ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ Κύριος πάντοτε ἐν τῷ κοινῷ
τῆς Ἐκκλησίας κοινῶς ἔκρινον οἱ Ἀπόστολοι, καὶ μετ'
αὐτοὺς

αὐτοὺς κοινῶς ἔκρινον οἱ ἅγιοι πατέρες οὐ τὸν δεῖνα καὶ δεῖνα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς Πάπας τῆς Ῥώμης ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις. κατὰ τὸ παρὸν ὅμως εἰς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου κατὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα τοῦ Γρηγορίου πρὸς τὸν Ἴσαυρον μόνους τοὺς τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ὑμῶν πατέρας προσφέρομεν εἰς μαρτυρίαν, καὶ οὕτως ἢ διορθωθήσεσθε ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τῆς ἀληθείας, ἢ φανερῶς ἀποδειχθήσεσθε αἰσθήσεως δεόμενοι ἢ πληγῶν, ἢ μὴ νοοῦντες ἢ ἐθελοκακουργοῦντες.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Ἀπόδειξις περὶ τοῦ πᾶσι τρόποις ἀναγκαιοτάτου τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Παπῶν, ἐξ ὧν δείκνυνται οἱ Βασιλεῖς μόνοι ἀθροισταὶ τῶν Συνόδων.

Εἰσφερέσθω πρῶτον ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, οὗτινος τὰ ῥητὰ ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου τμήματος τρίτου Παραγράφῳ ἕκτῳ. Δεύτερον ὁ Πάπας Σίλβεστρος, λέγει γὰρ ἡ ἕκτη Σύνοδος ἐν τῷ προσφωνητικῷ, ὅτι Κωνσταντῖνος καὶ Σίλβεστρος τὴν πρώτην ἤγειραν Σύνοδον, καὶ σημείωσαι, ὅτι εἰ ἐξήρκει ὁ Πάπας πρὸς ἀνατροπὴν τῆς Αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου καὶ φανέρωσιν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος, πῶς ὁ Κωνσταντῖνος τὴν Σύνοδον ἤγειρε, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐζήτει τὴν λύσιν τῆς ἀμφιβολίας καὶ γνῶσιν τῆς ἀληθείας; καὶ πῶς ὁ Πάπας συνευδόκησε γενέσθαι τὸ περιττόν; Τρίτον Θεοδόσιος καὶ Δάμασος, οὓς ἐν τῷ αὐτῷ προσφωνητικῷ λέγεται συγκροτῆσαι τὴν δευτέραν. ἀλλὰ καὶ ὁ Δάμασος οὗτος καὶ ἡ ἐν Ἀκυληΐᾳ Σύνοδος ἔγραψαν πρὸς τὸν αὐτὸν Θεοδόσιον ὑπὲρ ἀθροίσεως, ὅθεν ἐκεῖνος ἤγειρε τὴν δευτέραν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον τρίτον. Τέταρτον ἔσω ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος, ζητῶν Σύνοδον Οἰκουμενικὴν ἕνεκεν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου τμήματος τρίτου Παράγραφον πέμπτον. Πέμπτον ὁ Πάπας Κελεστῖνος, καίτοι γὰρ τυπώσας, καὶ μάλιστα μετὰ Συνόδου αὐτοῦ, τύπον κατὰ Νεστορίου, ἀλλὰ γινώσκων μὴ δύνασθαι τὸν τύπον αὐτοῦ καταβαλεῖν τὸν Νεστόριον, ἀλλὰ δεῖσθαι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἔγραψε τῷ ἁγίῳ Κυρίλλῳ ἵνα ἔχῃ τὸν τόπον αὐτοῦ πρὸς ἄθροισιν Οἰκουμενικῆς δηλονότι Συνόδου, ὅθεν καὶ ἀναγκαίως γινώσκων τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον μᾶλλον ἑαυτοῦ κρείττω, καὶ μάλιστα ἀπερίτρεπτον, ἔγραφε τῇ Συνόδῳ, Εἰ οὐδὲ τοῦ οὕτω βραχέος ἀριθμοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπολείπεται, πόσῳ μᾶλλον αὐτῷ νῦν μεσιτεύειν πιστεύομεν. ὅπου εἰς ἓν συνήχθη τοσοῦτον πλῆθος ἁγίων; καὶ κατωτέρω, Εἰς κριτήριον καλεῖται ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην, εὐθύνεται ὁ σείων πᾶσαν τὴν γῆν. Θωρηξάσθω τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ ἡ ὑμετέρα ἀδελφότης. οὗτοι γὰρ πρῶτον ὑμᾶς οἱ ἐκκλησιαστικοὶ περίβολοι Διδασκάλους ἐδέξαντο, δι' ὧν κρείττω τέλειον τῆς Αἱρέσεως καὶ ἀνακρίνοντα κρείττω ἑαυτοῦ δείκνυσι τὴν Σύνοδον. Ἕκτον ὁ Πάπας Ἰούλιος, ὃς καὶ ὑπὲρ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀθανασίου Σύνοδον ἤγειρε, καὶ αὐτοὺς οὐ πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὴν Σύνοδον ἐκάλει, καὶ ἀπολογούμενος πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ἀλλ' ὡς ἀπὸ προσώπου τῆς Συνόδου ἔγραψε, καὶ ἀθετουμένης τῆς κρίσεως αὐτοῦ, ἤγειρε τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον διὰ Ἀθανασίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πατέρων, δεηθέντων τοῦ Βασιλέως Κώνσταντος πρὸς κρίσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἣν ἐποίησε μετὰ τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου, καὶ ἴδε τὸν τόπον. Ἕβδομον ὁ Πάπας Λιβέριος Σύνοδον ᾔτει καὶ κριτήριον Οἰκουμενικὸν περὶ Ἀθανασίου καὶ τῶν Εὐσεβιανῶν, καὶ ἴδε τὸν διάλογον αὐτοῦ ἀνωτέρω βιβλίῳ δευτέρῳ. Ὄγδοον Λέων ὁ Πάπας πολλὰ ἀγωνισάμενος κατὰ Εὐτυχοῦς, καὶ μηδὲν δυνηθεὶς ἀνύσαι, Σύνοδον ἐζήτησε, καὶ γέγονεν ἡ ἐν Ἐφέσῳ δευτέρα, ἵνα κριθῇ ὁ ὑπ' αὐτοῦ πρότερον διαφόρως κατακριθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανοῦ διὰ πολλῶν Συνόδων καθαιρεθεὶς Εὐτυχὴς, ἧς τὸ ἀξίωμα μαρτυρῶν εἶναι ὑπὲρ τὸν θρόνον καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἔγραφεν αὐτῷ, Καὶ ὁ εὐσεβὴς δὲ καὶ φιλόχριστος Βασιλεὺς εὐσεβῶς ἅμα καὶ εὐλαβῶς ἔχων, τὴν τῶν Ἐπισκόπων ἀθροισθῆναι Σύνοδον ἠβουλήθη, ὥστε κρίσει τελειοτέρᾳ δυνηθῆναι πᾶσαν ἀπαλείφεσθαι πλάνην. τῷ δὲ Βασιλεῖ Θεοδοσίῳ ἔγραφεν, Ἐπείπερ ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια, ἡ εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ τὴν εὐλαβεστάτην καθολικὴν ἀλήθειαν ἀγαπῶσα, ὥστε τῷ ἀπείρῳ γέροντι τὴν ἀλήθειαν περὶ ἣν μάλιστα διέσφαλται φανεροποιηθῆναι. καὶ ἴδε τὴν σημείωσιν ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παραγράφῳ ἐνάτῳ καὶ ἐνδεκάτῳ. Ὁ αὐτός. λῃστρικῆς γενομένης τῆς ἐν Ἐφέσῳ ταύτης Συνόδου, πρὸς ἀνάκρισιν αὐτῆς ἔγραφε καὶ μόνος καὶ διὰ τῶν Βασιλέων τῆς Ῥώμης πρὸς τὸν Θεοδόσιον, ἵνα μείνωσιν ἄπρακτα τὰ ἐν αὐτῇ διωρισμένα, καὶ γένηται Σύνοδος ἐν Ἰταλίᾳ πάντων τῶν τῆς Οἰκουμένης Ἐπισκόπων, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τὴν σημείωσιν βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ, μὴ θελήσαντος δὲ τοῦ Θεοδοσίου ὑπακοῦσαι καὶ ἀθροῖσαι Σύνοδον, ἔπεμψεν Ἀποκρισιαρίους εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν αὐτοῦ, παρακαλῶν τοὺς κατ' Ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους ὑπογράψαι ἐν αὐτῇ, καὶ πολλοὶ ὑπέγραψαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ οὐχ ὑπέγραψαν. ὅθεν βασιλεύσαντος τοῦ Μαρκιανοῦ ἐδεήθη ὑπὲρ Συνόδου Οἰκουμενικῆς, καὶ γέγονεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι, ἐν ᾗ γράψας ἐπιστολὴν, εἶπε καὶ ταῦτα, Δίκαιον καὶ πλῆρες εὐσεβείας ὑπάρχει τοῦ γαληνοτάτου Βασιλέως τὸ βούλημα, διὰ τὴν ἁγίαν ὑμῶν ἀδελφότητα πρὸς ἀνατροπὴν μὲν τῶν ἐπιβουλῶν τοῦ Διαβόλου, τῆς δὲ ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης

εἰρήνης ἀνάκτησιν συνελθεῖν ἠβουλήθη, καὶ ἴδε τὴν σημείωσιν ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίῳ πρώτῳ. Ἔνατον ὁ Πάπας Βιγίλιος γνοὺς τὸ κοινὸν κατ᾽ αὐτοῦ μῖσος διὰ τὴν κρίσιν ἣν ἐποίησε περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, τρόπῳ ἐπιδεξίῳ ἔλαβε τὸ ὁμόλογον αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Ἀνατολικῶν, ἀφῆκε δὲ πᾶσαν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν κρίσιν τῆς πέμπτης Συνόδου, ἀφορίζων ἀπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τὸν βουληθησόμενόν τι κατὰ τῶν τριῶν κεφαλαίων, πρὶν τῶν παρὰ τῆς Συνόδου διορθωθησομένων, καὶ ἴδε τὴν σημείωσιν ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. Δέκατον ὁ μέγας Γρηγόριος μηδὲν δυνηθεὶς κατὰ Ἰωάννου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῆς ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟῚΣ προσηγορίας, ἠπείλει Σύνοδον συγκροτῆσαι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφάλαιον πέμπτον. Ἑνδέκατον ὁ Πάπας Ἀγάθων, τῶν Παπῶν Σεβερίνου, Ἰωάννου, Θεοδώρου, Μαρτίνου καὶ Βιταλιανοῦ συνοδικῶς ἀγωνισαμένων κατὰ τῶν Μονοθελητῶν, γράφων ἀναφορὰν πρὸς τοὺς Βασιλεῖς, οὐδὲν εἶπε περὶ τῆς κρίσεως τῶν τοσούτων Παπῶν, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀνέθηκε κριθῆναι ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ, γράφει γὰρ τῷ Βασιλεῖ, Οὗτινος ἡ ψυχὴ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν, ἐκ τοῦ Θεοῦ τελειοῦται, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῖς ἀποροῦσιν ἐπιλάμψῃ, καὶ τοῖς εἰλικρινῶς αὐτὴν δεχομένοις μᾶλλον στερεωθῇ, καὶ ἐκριζωθῇ ἐκ μέσου τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τῇ τοῦ Πνεύματος δρεπάνῃ τῶν ζιζανίων τὰ γεννήματα. Δωδέκατον ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος, καίτοι πολλῶν πρὸ αὐτοῦ Παπῶν ἀγωνισαμένων κατὰ τῶν Εἰκονομάχων, εἰς τὴν κρίσιν μᾶλλον ἀπέβλεπε τῆς ἑβδόμης Συνόδου, ἣν καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐκήρυξε. Τρισκαιδέκατον ὁ Πάπας Νικόλαος ὁ πρῶτος καὶ Ἀδριανὸς ὁ δεύτερος πολλὰ εἰπόντες καὶ πράξαντες κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, καὶ μηδὲν δυνηθέντες, Σύνοδον Οἰκουμενικὴν κατ᾽ αὐτοῦ ἤτησαν γενέσθαι παρὰ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος εἰς κρίσιν αὐτῶν καὶ τοῦ Φωτίου. καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Παπῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἀναγκαιοτάτου τῶν Συνόδων ἀπὸ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα Παπῶν.

Ἀπὸ δὲ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα, πρῶτον προσφερέσθω ὁ Πάπας Εὐγένιος τρίτος, ὃς ἐπεσκόπευσε τῷ χιλιοστῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ ἔτει. Γιλβέρτου Πωρρεταίου Ἐπισκόπου Παταβίας ἐγκαλεσθέντος ὡς αἱρετικοῦ ἐν Παρισίοις, καὶ ἐξετασθέντος ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας περὶ τῆς αὐτοῦ πίστεως, καὶ ὄντων ἔτι τῶν κατ᾽ αὐτὸν ἀμφιβαλλομένων, ὁ Πάπας ἀκούσας ὅτι ὁ Γιλβέρτος ἦν εὐλαβὴς καὶ τίμιος ἄνθρωπος, ἔκρινεν ἵνα γένηται διωρία ἕως ἀθροίσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις διαλύσει τὴν δυσκολίαν, ὅθεν ἐκηρύχθη γενέσθαι τὴν Σύνοδον ἐν Ῥήμοις Μητροπόλει τῆς Γαλλίας, καὶ ταῦτα διηγεῖται Ὄθων Φρισιγγένσης Ἐπίσκοπος βιβλίῳ πρώτῳ περὶ τῶν γεγονότων παρὰ Φρεδερίκου τοῦ Βασιλέως. δεύτερον, Ἀλέξανδρος τρίτος, ὃς ἐπατριάρχευσε τῷ χιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ ἔτει, γράφων πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Τουσκίας, λέγει περὶ τῆς ἀθροίσεως τῆς κατὰ Λατίνους ἐν Λατερανῷ Συνόδου, Ἐπειδὴ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ὁρῶμεν πλεῖστα διορθώσεως δεόμενα, τόσον πρὸς τὸ ἐπανορθοῦν τὰ ἐπανορθώσεως ἄξια, ὅσον πρὸς τὸ ἀνακηρύξαι τὰ φανέντα συντείνειν πρὸς σωτηρίαν τῶν πιστῶν, ὡρίσαμεν ἐκ διαφόρων μερῶν ἐκκλησιαστικοὺς ἄνδρας καλέσαι, ἵνα τῇ αὐτῶν παρουσίᾳ τε καὶ βουλῇ κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν παλαιῶν πατέρων τὸ καλὸν παρὰ πολλῶν στερεωθῇ. καὶ σημείωσαι ὅτι εἰ ἐκ μερικῆς ἐγίνετο, οὐ ῥᾳδίως ἐδύνατο πλῆρες τὸ κῦρος εἶναι. τρίτον, Φίλιππος ὁ Βασιλεὺς τῶν Γάλλων ἐπεθύμει ἵνα λυθῇ ὁ γάμος αὐτοῦ ὑπὸ Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου, ὁ Ἰννοκέντιος ὅμως ἀποκρινόμενος αὐτῷ, λέγει ταῦτα. Εἰ περὶ τούτου ἄνευ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὁρίσαι τι ἐπειρώμην (πλὴν τῆς πρὸς Θεὸν ὕβρεως καὶ τῆς παρὰ τοῦ κόσμου δυσφημίας εἰς ἣν καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ἐδυνάμεθα ἐμπεσεῖν) ἴσως καὶ τῆς ἀξίας καὶ ὀφφικίου ἡμῶν ἐφίστατο κίνδυνος, ἐπεὶ κατὰ τοῦ προτεθέντος τῆς ἀληθείας ὅρου ἡ ἐξουσία ἡμῶν οὐ δύναται συγχωρεῖν. βιβλίου τρίτου Κανόνος πέμπτου ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ τετάρτῃ. τέταρτον, Γρηγόριος ὁ δέκατος, ὃς ἐπατριάρχευσε τῷ χιλιοστῷ διακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ ἔτει, ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς μεθ᾽ ὧν συνεκρότησε τὴν ἐν Λουγδούνῳ Σύνοδον λέγει, Πρὸς ὃ (δηλαδὴ πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκονομίαν) εἰδότες ὅτι οὐ δυνάμεθα ἐξαρκεῖν, αἴρομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πρὸς τὸ ὄρος ὄντως τοῦ Θεοῦ, ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὅθεν εὔκαιρον ἡμῖν προέρχεσθαι ἐπικουρίαν, καὶ ταπεινῶς ζητοῦμεν, καὶ μετ᾽ εὐλαβείας ἐλπίζομεν, καὶ οὕτω κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ παράδειγμα τῶν παλαιῶν πατέρων ἔκρινεν ἵνα συνάξῃ Σύνοδον, καὶ στερεωθῶσι καὶ βεβαιωθῶσι μετὰ κοινῆς βουλῆς τὰ προσήκοντα. πέμπτον, ἴδε ἀνωτέρω Ἰσίδωρον τὸν Μερκάτορα ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δωδεκάτου κεφαλαίου Παραγράφῳ δευτέρῳ. ὅθεν, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ οἱ λοιποὶ Πάπαι ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀναγκαζόμενοι, καίτοι ἀρξάμενοι ἀπὸ Γρηγορίου τοῦ ἑβδόμου λέγειν εἶναι τὴν ψῆφον αὐτῶν ἄκριτον, ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὅμως βιαζόμενοι, πάντοτε διὰ Συνόδων τὰ κατὰ καιροὺς ἀναγκαῖα ἔκρινον καὶ ἐβεβαίωσαν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Βεβαίωσις παρά τε Παπῶν καὶ Συνόδων δυτικῶν, ὅτι αἱ ψῆφοι τῶν πᾶσι τρόποις ἀναγκαιοτάτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἰσὶν ἀναμάρτητοι καὶ ἀνάκριτοι, ὑφ' ὧν καὶ αὐτῶν Παπῶν ἀνακρίνονται κρίσεις.

Εἴρηται ἀνωτέρω κατὰ τὴν κοινὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὅτι αἱ ψῆφοι τῶν κανονικῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἰσὶν ἀναμάρτητοι καὶ ἀνάκριτοι, τοῦτο ὅμως καὶ πολλοὶ τῶν Παπῶν βεβαιοῦσιν, οἷον ὁ Πάπας Γελάσιος ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Δαρδανίας γράφει, Ἡ καλὴ Σύνοδος καὶ ὄντως χριστιανικὴ ἅπαξ γεγονυῖα, οὔτε δύναται, οὔτε ὀφείλει νέας ἄλλης Συνόδου ἀνακαινίσει ἀνασκευάζεσθαι. Ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ ἕκτος, ὃς ἐπατριάρχευσε τῷ χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐν τῇ διατάξει ἣν δέδωκε τῷ αὐτοῦ πρέσβει Χερεγάτῳ τοιαῦτα λέγει περὶ Λουθήρου τοῦ Αἱρεσιάρχου, παραπονούμενος ὅτι κατεκρίθη χωρὶς τοῦ ἀκουσθῆναι ὑπὸ Λέοντος τοῦ δεκάτου, Ὁμολογοῦμεν τῷ Λουθήρῳ ὅτι οὐ δεῖ ἀρνεῖσθαι ἀπολογίαν ἐν τούτοις ἅπερ εἰσὶ τέλεια (διάδηλα γεγονότα) ἤτοι πότερον εἶπεν, ἢ οὔ, πότερον ἐκήρυξεν, ἢ ἔγραψεν, ἢ οὔ, ἐν οἷς δὲ εἰσὶ (δηλαδὴ θείου δικαιώματος ἢ νόμου) ἀμέλει ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν μυστηρίων μένειν δεῖ τοὺς τῶν ἁγίων θεσμοὺς καὶ τῆς Ἐκκλησίας. πρὸς τούτοις πάντα τὰ κεφάλαια, ἐν οἷς ὁ Λουθῆρος τῶν ἄλλων διαφωνεῖ, κατεκρίθη πρότερον ὑπὸ διαφόρων Συνόδων, οὐκ ὀφείλει δὲ ἀνακαλεῖσθαι εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμφισβήτησιν ὁ παρὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας δῆλόν ἐστιν ὁρισθῆναι ὅπως πάντες ὡς στερεὸν κατέχωσιν, ὕβριν γὰρ ἐμποιεῖ τῇ τῆς Ἐκκλησίας Συνόδῳ ὁ τὰ ἅπαξ ὀρθῶς διατεθέντα εἰς ἀπορίαν ἢ ἀμφιβολίαν ἀνακαλέσαι πειρώμενος. προστίθεται ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἡ ἐν Πίσῃ καὶ ἐν Κωνσταντίᾳ καὶ Βασιλείᾳ παρὰ Λατίνοις Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς Πάπαι ἰσχυρῶς ἐψηφίσαντο ὅτι ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἄθροισις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ ῥηθήσεται κατωτέρω. ταῦτα οἱ Πάπαι. ἐξ ὧν γίνεται δῆλον, πρῶτον, ὅτι οἱ Πάπαι κρίνουσι μερικῶς ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι. δεύτερον, ὅτι αἱ ψῆφοι καὶ κρίσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἰσὶ τελειότεραι καὶ φανερώτεραι, ὅθεν καὶ αἱ κρίσεις τῶν Παπῶν καὶ αἱ ψῆφοι πρὸς αὐτὰς ἀνακρίνονται. τρίτον, ὅτι καὶ οἱ Πάπαι ἐζήτουν τὰς Οἰκουμενικὰς γίνεσθαι Συνόδους. τέταρτον, ὅτι αἱ ψῆφοι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων οὐκ ἀνακρίνονται. πέμπτον, ὅτι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀναγκαιότατόν ἐστιν ἵνα συνέρχωνται.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ἀπάντησις πρὸς τὰς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ παρόντος κεφαλαίου πέντε ψευδομαρτυρίας τῶν παπιστῶν, μὴ εἶναι ἀνάγκην γίγνεσθαι Οἰκουμενικὰς Συνόδους λεγόντων, ἅτε μόνου τοῦ Πάπα ἀντὶ τούτων ἀρκοῦντος.

Πρὸς τὰς μαρτυρίας ῥητέον, Πρὸς μὲν τὴν πρώτην, ψεῦδός ἐστιν ὅτι ὁ Πάπας ἔκρινε τὰς Αἱρέσεις ἁπλῶς, ὥσπερ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰς ἐκεῖσε ἀναφυείσας, οὕτως ἔκρινον καὶ Πατριάρχαι καὶ Ἐπίσκοποι τὰς εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν, καὶ ἄλλας Αἱρέσεις, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, καὶ ἰδίως βιβλίου ἕκτου κεφαλαίῳ ἕκτῳ, καὶ βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ. Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πεπλασμένη ἐστὶ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου ὀγδόου Παράγραφον ἕκτον. Πρὸς δὲ τὴν τοῦ Μαρκελλίνου, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἑνδέκατον περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Παπῶν. Πρὸς δὲ τὴν τρίτην, ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου τμήματος τρίτου Παράγραφῳ ἕκτῳ τὸν ἅγιον Αὐγουστῖνον γράφοντα τὸ ἀναγκαῖον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Πρὸς δὲ τὴν τετάρτην, ἀρκεῖ ἡ πρὸς τὴν πρώτην ἑρμηνεία. Πρὸς δὲ τὴν πέμπτην, ἴδε τὰ περὶ τούτων εἰς πλάτος ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ. Πρὸς δὲ τὸ τοῦ Ἰννοκεντίου, ῥητέον, ὅτι πρὸ τοῦ Ἰννοκεντίου ἄλλοι ἀνεθεμάτισαν τὴν Αἵρεσιν Πελαγίου καὶ Κελεστίου. ἔτι τοσούτων αὐτὴν Παπῶν κατακρινάντων, οὐδὲν τέλειον γέγονεν, ὅθεν ὁ Πάπας Κελεστῖνος ἀνέφερε τὰ κατ' αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν Ἐφέσῳ ἁγίαν Σύνοδον, ἥτις ἐβεβαίωσε τὰ τῶν Παπῶν κατ' αὐτῆς τῆς Αἱρέσεως, καὶ ἴδε ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς τῆς Συνόδου πρὸς τὸν αὐτὸν Κελεστῖνον, καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν σημειώσεις ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. περὶ δὲ καθόλου κριτοῦ, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον ἕκτον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Δ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὅτι ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα κατασρωθέντων ῥητῶν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, δείκνυται ἰδικώτερον μὴ εἶναι τὸν μακάριον Πέτρον μονάρχην ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ τιμὴν αὐτοῖς ἴσον.

ΤΑ ἅγια Εὐαγγέλια ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις τόποις τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἴσην ἀποφαίνονται. καὶ γραφέσθω ἐνταῦθα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα. Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Ἐποίησε δώδεκα ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, οὓς καὶ Ἀποστόλους ὠνόμασε. Καὶ ἀφέντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ. ἰδοὺ δίδωμι τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων. Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους. Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει. Δότε ὑμεῖς αὐτοῖς φαγεῖν. Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. Τεκνία, ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ. Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. Εἰρήνη ὑμῖν. Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. Ὑμεῖς δὲ ἐστὲ μάρτυρες τούτων. Καὶ, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς. Ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους. τὰ αὐτὰ λέγεται καὶ ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῶν πράξεων, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τόποις τῶν αὐτῶν. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαρίου Παύλου καὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου πολλὰ καὶ καθαρὰ ῥητὰ εὑρήσεις παριστάνοντα τὴν ἰσοτιμίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. τοῦτο αὐτὸ δείκνυται καὶ ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως, λέγονται γὰρ ἐν αὐτῇ οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ἰσοτίμως δώδεκα θεμέλια καὶ δώδεκα λίθοι. πρὸς τούτοις καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες τὰ ἐγκώμια ἅπερ εἶπον τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ, τὰ αὐτὰ εἶπον καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις, τινὰ μὲν κατὰ λέξιν, τινὰ δὲ κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἐξ ὧν πάντων δείκνυται ἰσότης καὶ ἰσοτιμία τῆς ἱερᾶς δωδεκάδος. Ἀλλ' οἱ Ἀντιπετριανοὶ περὶ τοῦ προκειμένου τὰ μὲν φανερὰ τῆς γραφῆς ῥητὰ παρατρέχουσι, τινὰ δὲ ἑρμηνείας δεόμενα, μᾶλλον δὲ καλῶς ἑρμηνευθέντα ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων στρεβλοῦντες, τάς τε χρήσεις τῶν ἁγίων ἀποκόπτοντες καὶ κολοβοῦντες προβάλλουσιν, ἵνα δείξωσι μοναρχὴν τῶν Ἀποστόλων τὸν Πέτρον. Ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ ἀνωτέρω ἐδείξαμεν ἀριδήλως καὶ πεπλατυσμένως ὅτι οὔτε ἐν τοῖς Ἀποστόλοις οὔτε ἐν τοῖς Ἐπισκόποις ἦν, ἢ δύναται εἶναί τις μονάρχης, ὅμως ἰδιαίτερον ἐνταῦθα περὶ τούτου διαληψόμεθα, παραθέντες τὰς χρήσεις τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τὰς πρὸς αὐτὰς ἀντιθέσεις τῶν Λατίνων, ναὶ δὴ καὶ τὰς ἡμετέρας λύσεις, εἶτα δὲ καὶ τὰ ῥητὰ τῆς γραφῆς ἅπερ αὐτοὶ προβάλλουσι κατασρώσαντες, καὶ φανερώσαντες τὸν ἐν αὐτοῖς νοῦν, φανερώσομεν τὴν περὶ αὐτὰ τῶν Λατίνων συκοφαντίαν, οὐ πάντα δὲ, ἀλλὰ τὰ μάλιστα δοκοῦντα τοῖς ἀντικειμένοις ἔχειν ἰσχύν τινα πρὸς ὃ βούλονται. δῆλον δὲ ὅτι τούτων ἀνατρεπομένων, καὶ τῶν λοιπῶν, ὅσα ἂν προβάλλωσιν, ὁ ἀληθὴς νοῦς εὐκόλως κατανοηθήσεται οὐ μόνον ὑπὸ τῶν σοφῶν, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὑπὸ παντὸς Χριστιανοῦ, καὶ οὕτω καταστραφήσεται ἡ ἀντιχριστιανικὴ μοναρχία. Ἱστέον δὲ, ὅτι οὐ μόνοις τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις λέγεται ὅσα λέγεται καὶ τῷ Πέτρῳ, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἐπιδόξοις τῶν ὀρθοδόξων πατέρων, ἐξ ὧν τινὰ κατεστρώσαμεν ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

49

Περὶ ἐγκωμίων τινῶν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων λεχθέντων.

Ἐγκώμια ἅτινα εἶπον οἱ ἅγιοι πατέρες τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης κεφαλαίῳ τρίτῳ περὶ θείων ὀνομάτων. Ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν Θεολόγων ἀκρότης. Βασίλειος Σελευκείας λόγῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ. Πέτρος τῶν Ἀποστόλων ὁ κορυφαῖος, ὁ τῶν Χριστοῦ μαθητῶν προστάτης. Ἐπιφάνιος Αἱρέσει πεντηκοστῇ ἐνάτῃ κατὰ Καθαρῶν, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ. Γέγονεν ἡμῖν ἀληθῶς στερεὰ πέτρα θεμελιοῦσα τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου, ἐφ' ᾗ ᾠκοδόμηται ἡ Ἐκκλησία. Ἐν ταὐτῷ, Ὁ κορυφαιότατος τῶν Ἀποστόλων. Ἱερώνυμος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀποστόλων. Ἡ ἐπὶ Μηνᾶ Σύνοδος πράξει τετάρτῃ. Τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων. Εὐσέβιος ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ. Τὸν κρατερὸν καὶ μέγαν τῶν Ἀποστόλων, τὸν ἀρετῆς ἕνεκα τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων προήγορον Πέτρον. Χρυσόστομος εἰς τὸ δέκατον ἕκτον κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου. Τὸ στόμα τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος, ὁ πανταχοῦ θερμὸς, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων κορυφαῖος, πάντων ἐρωτηθέντων, αὐτὸς ἀποκρίνεται. καὶ πράξεων κεφαλαίῳ πρώτῳ ὁμιλίᾳ δεκάτῃ ἐ.. η. Καὶ ὡς θερμὸς, καὶ ὡς ἐμπιστευθεὶς παρὰ Χριστοῦ τὴν ποίμνην, καὶ ὡς τοῦ Χριστοῦ πρῶτος. Καὶ Τόμῳ

πέμπτῳ

πέμπτῳ Ὁμιλίᾳ τεσσαρακοστῇ δευτέρᾳ ἐν τῇ παραβολῇ τῶν μυρίων ταλάντων, Πέτρος ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων κορυφαῖος, τὸ στόμα τῶν μαθητῶν, ὁ στύλος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ στερέωμα τῆς πίστεως, ὁ τῆς ὁμολογίας θεμέλιος, ὁ τῆς Οἰκουμένης Ἁλιεύς, ὁ τὸ γένος ἡμῶν ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς πλάνης εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀναγαγών, ὁ πανταχοῦ θερμὸς καὶ παῤῥησίας γέμων, μᾶλλον δὲ ἀγάπης καὶ παῤῥησίας. Καὶ Ὁμιλίᾳ ἑβδομηκοστῇ ἑβδόμῃ εἰς τὸν Ἰωάννην, Ἔγκριτος ἦν τῶν Ἀποστόλων, καὶ στόμα τῶν μαθητῶν, καὶ κορυφὴ τοῦ χοροῦ. Καί, Ἐγχειρίζεται τὴν προστασίαν τῶν ἀδελφῶν. Καί, Εἰ φιλεῖς με Πέτρε, προΐστασο τῶν ἀδελφῶν. Καί, Ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ προεῖπε μεγάλα, τὴν Οἰκουμένην ἐνεχείρισε. Καὶ εἰς τὸν πεντηκοστὸν ψαλμόν, Ἡ κεφαλὴ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος. Καὶ Ψαλμῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ, Πρῶτον τῶν Ἀποστόλων κατέστησε. Καὶ Ὁμιλίᾳ πεντηκοστῇ πέμπτῃ εἰς τὸν Ματθαῖον, Καὶ ἀνθρώπῳ θνητῷ πάντων τῶν Οὐρανῶν τὴν ἐξουσίαν ἐνεχείρισε, τὰς κλεῖς αὐτῷ δούς. Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος δευτέρῳ λόγῳ περὶ Θεολογίας, Καίτοι γε θερμότερος τῶν ἄλλων εἰς ἐπίγνωσιν Χριστοῦ Πέτρος, καὶ διὰ τοῦτο μακαριζόμενος, καὶ τὰ μέγιστα πιστευόμενος. Καὶ λόγῳ περὶ τῆς ἐν ταῖς διαλέξεσιν εὐταξίας, Ὁ μὲν Πέτρος καλεῖται, καὶ τοὺς θεμελίους τῆς Ἐκκλησίας πιστεύεται. Καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν αὐτοῦ πατέρα ἀπολογητικῷ, Εὑρίσκω δὲ Μανωὲ τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον ἐν τοῖς Κριταῖς, καὶ Πέτρον ὕστερον τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἔρεισμα. Βασίλειος ὁ μέγας ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ κατ' Εὐνομίου, Νοοῦμεν Πέτρον τὸν διὰ πίστεως ὑπεροχὴν ὑφ' ἑαυτὸν τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας δεξάμενον. Καὶ Ψαλμῷ τρίτῳ, καὶ εἰς τὸν Ἡσαΐαν κεφαλαίῳ τετάρτῳ, Στύλον, κεφαλὴν τοῦ χοροῦ, καὶ κρηπῖδα τῆς Ἐκκλησίας καλεῖ. Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρήνη ἐν τῇ πρὸς τὴν Σύνοδον Σάκρᾳ, Καὶ καθὰ Πέτρος ὁ πρωτάρχος τῆς ἀποστολικῆς ὁμηγύρεως. Συνόδῳ ἑβδόμῃ πράξει πρώτῃ. Μάξιμος ὁ Πλανούδης ἐν τῷ ἐγκωμίῳ Πέτρου καὶ Παύλου, Ταύτης τῆς ὁμολογίας ἀμοιβή, μακαρισμός, καὶ μαρτυρία παρὰ Θεοῦ τὴν ἀποκάλυψιν ἥκειν τῷ Πέτρῳ, καὶ ἐπὶ πέτραν αὐτὸν τῆς Ἐκκλησίας οἰκοδομία, καὶ κλεῖς τῆς τῶν Οὐρανῶν διδόμεναι βασιλείας, καὶ τοῖς λυθεῖσιν ἢ δεθεῖσιν ὑπὸ Πέτρου τὴν ἴσην κατάστασιν μένειν καὶ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. Κύριλλος Ἱεροσολύμων κατηχήσει ἑνδεκάτῃ, Πέτρος ὁ πρωτοστάτης τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Ἐκκλησίας κορυφαῖος κῆρυξ. Καὶ Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως λόγῳ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου, Ἀλλ' ὦ τῶν μαθητῶν κορυφαῖε καὶ πρωτοστάτα τῶν Ἀποστόλων Πέτρε. Καὶ ὁ Θεοφύλακτος εἰς τὸν Ἰωάννην, Τῷ Πέτρῳ τὴν προστασίαν τῶν τῆς Οἰκουμένης προβάτων ἐνεχείρισεν, οὐκ ἄλλῳ δέ, ἀλλὰ ταύτην τούτῳ δίδωσι. Καὶ ὁ Ζωναρᾶς Τόμῳ πρώτῳ τῆς ἱστορίας, Τὴν κορυφαίαν τῶν Ἀποστόλων ἀκρότητα. Καὶ τέως οἱ πατέρες καὶ ἡ Ἐκκλησία καλοῦσιν αὐτὸν Ἀπαρχήν, Ἔξαρχον, Ἀρχηγόν, Προστάτην, Ἄρχοντα, Τῆς Οἰκουμένης ἁπάσης φροντίζοντα, Κρηπῖδα τῆς Ἐκκλησίας, Πέτραν τῆς πίστεως, τῶν μαθητῶν Πρόκριτον, Ἀρχιποίμενα τῶν λογικῶν προβάτων, Κλειδοῦχον τῶν οὐρανίων πυλῶν, ἀνοίγοντα πᾶσι τοῖς μετὰ πίστεως προστρέχουσι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ.

Περὶ μερικῶν ἐγκωμίων ἐκ τῶν πολλῶν πρὸς Πέτρον καὶ Παῦλον συνημμένως καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων λεχθέντων.

Ἐγκώμια ἐκ τῶν πολλῶν μερικά, ἅτινα εἶπον οἱ ἅγιοι πατέρες τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις. Ἀγάθων ὁ Πάπας ἀναφορᾷ πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον, Ἵνα δι' αὐτοῦ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως τὸ τηλαυγέστατον λάμψῃ φῶς ἐν ταῖς πάντων καρδίαις, ὅπερ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, ὡς δι' ἀκτίνων τῆς ζωοποιοῦ λαμπηδόνος τοῖς μακαρίοις λειτουργοῖς Πέτρῳ καὶ Παύλῳ τοῖς τῶν Ἀποστόλων κορυφαίοις, καὶ τοῖς τούτων μαθηταῖς καὶ διαδόχοις τοῖς ἀποστολικοῖς κατὰ βαθμὸν μέχρι τῆς ἡμετέρας οὐδενότητος τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ ἐφυλάχθη. Ἀδριανὸς Πάπας ὁ πρῶτος ἀναφορᾷ πρὸς Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην, Οὕτως ἀναδειχθήσεται καὶ τὸ ὑμέτερον εὐσεβέστατον καὶ θεοδώρητον ὄνομα νέου Κωνσταντίνου καὶ νέας Ἑλένης ἐν πάσῃ τῇ Οἰκουμένῃ ἐπαινετῶς διαφημιζόμενον, δι' ὧν ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἀνακαινίζεται, καὶ μάλιστα ἐὰν τῇ παραδόσει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Πέτρου καὶ Παύλου τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων ἐξακολουθήσῃ, καὶ ἐναγκαλίσηται τὸν βικάριον αὐτῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐξ ἀρχῆς προηγησάμενοι Βασιλεῖς καὶ ἐτίμησαν τὸν βικάριον αὐτῶν, τιμήσῃ δὲ τὸ ὑμέτερον θεοδώρητον κράτος τὴν ῥωμαϊκὴν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων, οἷς ἐδόθη ἐξουσία παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου λύειν τε καὶ δεσμεῖν ἁμαρτίας ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, καὶ γὰρ αὐτοὶ ὑπερασπισταὶ γενήσονται τοῦ ὑμετέρου κράτους, καὶ πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη τοῖς ἴχνεσιν ὑμῶν ὑποταγήσεται, καὶ ὅπου ἂν πορευθῆτε, νικητὰς ὑμᾶς ἀναδείξουσιν, αὐτοὶ γὰρ οἱ ἅγιοι καὶ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων, οἱ τὴν καθολικὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἐναρξάμενοι, ἐγγράφως ἐθεσμοθέτησαν τὴν αὐτῶν πίστιν κρατεῖν πάντας τοὺς μετ' αὐτοὺς διαδόχους μέλλοντας γίνεσθαι τῶν θρόνων αὐτῶν, καὶ ἐν αὐτῇ διαμένειν ἕως τῆς συντελείας, καὶ οὕτω κρατεῖ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, καὶ τιμᾷ τοὺς ἁγίους χαρακτῆρας αὐτῶν. Ἴδε περὶ τούτων ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου

ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον ἔνατον. Ἀμβρόσιος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ κεφαλαίῳ τρίτῳ, Τοῦτο προσήκει τοῖς Ἀποστόλοις, οὓς δῆλον Χριστῷ συνεργάζεσθαι, εἰσὶ γὰρ Χριστοῦ ἐπίτροποι. Ὁ αὐτός. Λεγομένης τῆς γνώμης τῶν πολλῶν (ὦ Πέτρε) ἐσιώπας, καὶ ἀποκρινομένων τῶν ἄλλων, ὢν σὺ πρῶτος, ἔτι σιωπᾷς; ὅς καὶ ἐν ἑτέροις φησὶ, Μὴ ἐρωτώμενος, ἀπεκρίθης, ἐνθυμούμενος δὲ τοῦ ἰδίου ἀξιώματος, ἀπεκρίθης, ἀξίας δηλαδὴ τῆς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, οὐχὶ τῆς ἐν τῇ τιμῇ, ἀξίας τῆς ἐν πίστει, οὐ τῆς ἐν δόξῃ. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους δευτέρᾳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ περὶ τοῦ Παύλου. Οὐκ ἔστιν ἧττων οὔτ' ἐν τῷ κηρύγματι, οὔτ' ἐν ταῖς θαυματοποιΐαις, οὔτε ἐν τῇ ἀξίᾳ, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ χρόνῳ, σημαίνει δὲ τὸ δεσμεῖν καὶ τὸ ἀφορίζειν Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, καὶ λόγῳ τριακοστῷ τρίτῳ, Ὃ τῷ Πέτρῳ λέγεται, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις λέγεται. Καὶ Αὐγουστῖνος τόμῳ ἐνάτῳ φύλλοις τριακοσίοις ὀγδοηκονταὲξ, Τὰς κλεῖς τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ Πέτρῳ ἔλαβε. Καὶ ἐν τῷ περὶ χριστιανικῆς ἑνότητος κεφαλαίῳ τετάρτῳ, Ὅταν τῷ Πέτρῳ λέγηται, πᾶσι λέγεται, Φιλεῖς με, Ποίμαινε, καὶ τὰ ἑξῆς. ἴδε αὐτοῦ καὶ ἄλλα πολλὰ κατωτέρω. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης περὶ Τίτου, Ὁ πρῶτος τῆς Κρητῶν Ἐκκλησίας θεμέλιος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι Ἰάκωβος, Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἐγκωμιάζονται κορυφαῖοι, καὶ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων ἡ Ἐκκλησία, οἷς καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Ποιμένες ἴσοι κατ' ἐξουσίαν.

Βίκτωρ ὁ Ἀντιοχεὺς κεφαλαίῳ ἐνάτῳ εἰς τὸν Μάρκον, Πέτρος Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων. Καὶ Σύνοδος ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ, Πρωτοκορυφαῖοι Πέτρος καὶ Παῦλος, Καὶ Βασίλειος ὁ μέγας εἰς τὸν Ἡσαΐαν Ὁμιλίᾳ δευτέρᾳ, Ὠκοδόμητο ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν. Εἷς τῶν Ὀρέων ἦν καὶ ὁ μακάριος Πέτρος. Καὶ λόγῳ περὶ ὑπακοῆς, Πέτρον μεθ' ἑαυτὸν τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας κατέστησε, Πέτρε γάρ φησι φιλεῖς με πλεῖον τούτων; καὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἐφεξῆς ποιμέσι τε καὶ Διδασκάλοις τὴν ἴσην παρέδωκεν ἐξουσίαν, καὶ τούτου σημεῖον, τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἅπαντας ὁμοίως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ ἐγκωμίων εἰς Πέτρον Παῦλον καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον, ἐξ ὧν Ἐπισκόπων διαδοχαί, καὶ πότε ἦν ὁ Αἱρετικὸς Κέρδων, καὶ περὶ τῆς Παύλου προτιμήσεως παρὰ τοῦ Πέτρου.

Εὐσέβιος βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ ἕκτῳ, Θεμελιώσαντες οὖν καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι (Πέτρος καὶ Παῦλος) τὴν Ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς Ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν, διαδέχεται δὲ αὐτὸν Ἀνάκλητος, μετὰ τοῦτον δὲ τρίτῳ τόπῳ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων τὴν Ἐπισκοπὴν κληροῦται Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακὼς τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους καὶ συμβεβιωκὼς αὐτοῖς. Ἐπιφάνιος Αἱρέσει εἰκοστῇ ἑβδόμῃ, ἤτοι κατὰ Καρποκρατιανῶν, Ἐν Ῥώμῃ γὰρ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ Ἐπίσκοποι ἐν ταὐτῷ, καὶ μηδεὶς θαυμαζέτω ὅτι πρὸ αὐτοῦ Κλήμεντος ἄλλοι τὴν Ἐπισκοπὴν διεδέξαντο παρὰ τῶν Ἀποστόλων ὄντος τούτου συγχρόνου (τοῦ Κλήμεντος) Πέτρου καὶ Παύλου. καὶ Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ ὀγδόῃ περὶ τοῦ Ἀδελφοθέου, Καὶ πρῶτος οὗτος εἴληφε τὴν καθέδραν τῆς Ἐπισκοπῆς, ᾧ πεπίστευκεν ὁ Κύριος τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς πρώτῳ, καὶ ἐκαλεῖτο ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου. ἴδε καὶ ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφαλαίου ἐσχάτου Παράγραφον ὄγδοον, καὶ βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον. Καὶ Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ ἐνάτῃ περὶ τοῦ αὐτοῦ, Ἐξ οὗπερ Ἐπισκόπου καὶ τῶν προειρημένων Ἀποστόλων κατεστάθησαν διαδοχαὶ Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων ἐν οἴκῳ Θεοῦ. Καὶ περὶ Κέρδωνος τοῦ Αἱρετικοῦ, ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις γέγονεν Ὑγίνου, ἔνατον κλῆρον ἄγοντος ἀπὸ τῆς περὶ Ἰάκωβον καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον τοὺς Ἀποστόλους διαδοχῆς. Καὶ ἐν τῷ Ἀγκυρωτῷ, Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, ᾧ δεξιὰν ἔδωκεν ὁ κορυφαιότατος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον, καὶ ἄλλα τοῦ Ἐπιφανίου, καὶ βιβλίου πρώτου κεφάλαιον εἰκοστὸν τρίτον, καὶ ἄλλα τοῦ Εὐσεβίου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Περὶ ἐγκωμίων εἰς Ἀνδρέαν καὶ Ἰάκωβον ἀδελφόθεον τοὺς Ἀποστόλους.

Ἡσύχιος πρεσβύτερος Ἱεροσολύμων παρὰ Φωτίῳ περὶ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, Σάλπιγξ ἱερατικὴ Ἀνδρέας, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς Ἐκκλησίας στύλος, ὁ πρὸ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, ἡ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή. Ὁ αὐτὸς παρὰ Φωτίῳ περὶ τοῦ Ἀδελφοθέου. Ἐγκωμιάσω τὸν μέγαν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀρχιστράτηγον, τὸν τῶν ἱερέων ἡγεμόνα, τῶν Ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφαῖον,

τὸ ἐν λύχνοις ὑπερλάμποντα, τὸ ἐν ἄστροις ὑπεμφαίνοντα. Πέτρος δημηγορεῖ, ἀλλ' Ἰάκωβος νομοθετεῖ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ ἐγκωμίων ἰσοῤῥόπων κατά τε ἐνέργειαν καὶ χάριν εἰς Βαρθολομαῖον, Πέτρον καὶ Παῦλον τοὺς Ἀποστόλους.

Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐγκωμίῳ εἰς Βαρθολομαῖον τὸν Ἀπόστολον λέγει, Ὅσα δρᾷ Πέτρος, τοσαῦτα ἐνεργεῖ Βαρθολομαῖος, ἐφ' ὅσα χωρεῖ Μυστήρια Πέτρος, ἐπὶ τοσαῦτα ἐμβατεύει Βαρθολομαῖος, ἐπίσης εἰς τὸ τῆς Θεολογίας ἄνεισιν ὄρος, ἐπίσης θεμελιοῖ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀντίῤῥοπα ἔχει τὰ λοιπὰ θεῖα χαρίσματα. Καί, χαίροις ὁ Θεοφάνης καὶ πυρσοδὴς στῦλος τῆς ὀρθοδοξίας. Θεοφύλακτος, Τίνος δὲ ἕνεκεν ἀπὸ Σαύλου Παῦλος ἐκλήθη; ἵνα μὴ δὲ κατὰ τοῦτο ἐλαττωθῇ τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων. Συμφωνεῖ τούτῳ καὶ ὁ Οἰκουμένιος λέγων ἐν κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ τῶν πράξεων, Ἵνα ὅπερ ἔχει ἐξαίρετον ὁ κορυφαῖος τῶν μαθητῶν, τοῦτο καὶ αὐτὸς κτήσηται, καὶ πλείονος οἰκειώσεως ὑπόθεσιν λάβῃ. Καὶ ἐν κεφαλαίῳ πρώτῳ τῆς πρὸς Ῥωμαίους, Διατοῦτο δὲ ἀπὸ Σαύλου εἰς Παῦλον μετετέθη, ἵνα μηδ' ἐν τούτῳ φανῇ ἔλαττον ἔχων τῶν Ἀποστόλων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ κορυφαίου Πέτρου. Θεοδώρητος ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ δεκάτῃ τρίτῃ πρὸς Λέοντα τὸν Πάπαν, Ὁ ἐκείνων (Πέτρου καὶ Παύλου) Θεὸς νῦν τὸν ἐκείνων ἐλάμπρυνε θρόνον, τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἱδρύσας ἐν τούτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ ἐγκωμίων εἰς πάντας τοὺς Ἀποστόλους, ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἡ τῆς Ἐκκλησίας δύναμις ἐξίσου τεθεμελίωται, καὶ ἐξίσου τὰς κλεῖς ἔλαβον, καὶ τί τὸ αἴτιον τοῦ πρωτείου τοῦ Πέτρου, καὶ τοῦ τὸν Παῦλον ὑπερέχειν τῶν Ἀποστόλων ἐν οἷς καὶ ὁ Πέτρος.

Ἱερώνυμος βιβλίῳ κατὰ Ἰοβιανοῦ κεφαλαίῳ πρώτῳ, Εἰ καὶ ἐξίσου ἅπασι τοῖς Ἀποστόλοις ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἐπεστηρίχθη δύναμις, ὅμως διατοῦτο εἷς μεταξὺ τῶν δώδεκα ἐκλέγεται, ὅπως κεφαλῆς κατασταθείσης, ἡ αἰτία ἀφαιρεθῇ τοῦ σχίσματος. Καί, ἐπὶ τοῦ Πέτρου θεμελιοῦσθαι τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπὶ πάντων δὲ ἐπίσης θεμελιοῦσθαι τὴν τῆς Ἐκκλησίας δύναμιν. Ἱλάριος εἰς τὸν ἑκατοστὸν τριακοστὸν ὄγδοον ψαλμόν, Οἱ Ἀπόστολοι τῆς Ἐκκλησίας, τουτέστι τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ὀφθαλμοί εἰσιν, ὅθεν καὶ προστάττονται φωτεινοὶ εἶναι, ἵνα καὶ ὅλον τὸ σῶμα φωτεινὸν ᾖ. Ὁ αὐτὸς Κανόνι ἐν τῷ ζητήματι πρώτῳ, Οἱ Ἐπίσκοποι ὀφθαλμοὶ τῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζονται. Ὁ αὐτὸς βιβλίῳ ἕκτῳ περὶ Τριάδος οὕτω δι' ἀντιστροφῆς φησίν, Ὑμᾶς ὦ ἅγιοι καὶ μακάριοι ἄνδρες ἕνεκα τοῦ μισθοῦ τῆς ὑμετέρας πίστεως τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν λαβόντες, τοῦ τε δεσμεῖν καὶ λύειν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς τὴν ἐξουσίαν λαχόντες. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ ἐνενηκοστῇ, Μὴ ἐκκόψας τελευτῇ τὸν Παῦλον διώκοντα, ἵνα μὴ ἀστοχήσωσι σωτηρίας τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα. Καὶ ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ ἑβδομηκοστῇ ἕκτῃ, Ἕκαστος μὲν τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μίαν ἀπολαβὼν χώραν, ταύτην ἐρύθμισεν, ὁ δὲ Παῦλος ὥσπερ ὑπόπτερος γεωργὸς πᾶσαν σχεδὸν ἐπέδραμε τὴν οἰκουμένην, καὶ εἰς αὐτὰς ἐφοίτησε τῆς γῆς τὰς ἐσχατιάς. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐπιστολῇ πρὸς Ῥωμαίους, Οὐχ ὡς Πέτρος καὶ Παῦλος διατάσσομαι ὑμῖν, ἐκεῖνοι Ἀπόστολοι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγὼ δὲ ἐλάχιστος. Καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Ἀντιοχεῖς, Μνημονεύετε Εὐοδίου τοῦ ἀξιομακαρίστου Ποιμένος ὑμῶν, ὃς πρῶτος ἐνεχειρίσθη παρὰ τῶν Ἀποστόλων τὴν ὑμετέραν προστασίαν. Καί, Παύλου καὶ Πέτρου γεγόνατε μαθηταί. Καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Μαγνησίους, Πέτρου καὶ Παύλου θεμελιούντων τὴν Ἐκκλησίαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ὅτι τοῦτο ἦσαν Ἰωάννης καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι, ὅπερ ἦν Πέτρος, καὶ περὶ τοῦ αἰτίου τοῦ πρωτείου τοῦ Πέτρου, καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ πέτρα ὁ Χριστὸς καὶ πέτρα ὁ Πέτρος, καὶ τῶν εἰς Παῦλον καὶ Φίλιππον ἐγκωμίων, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἀξίᾳ πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ θεωρεῖται δύναμις.

Κυπριανὸς ὁμιλίᾳ τρίτῃ περὶ ἁπλότητος φησίν, Ἰσοτίμους καὶ ἰσοδυνάμους εἶναι τῷ Πέτρῳ πάντας τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ, Δώσω σοι τὰς κλεῖς, φησὶ περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, Τοῦτο ἦσαν ἀληθῶς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι, ὅπερ ἦν καὶ ὁ Πέτρος, ὁμοίᾳ συντυχίᾳ δεδεμένοι, τῇ ἴσῃ χάριτι καὶ δωρεᾷ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀξίας, ἀλλ' ἡ ἀρχὴ ἐκ τῆς ἑνότητος ἀπάρχεται, καὶ τὸ πρωτεῖον τῷ Πέτρῳ δίδοται, ὅπως μία Ἐκκλησία δειχθῇ. Ὁ αὐτὸς βιβλίῳ περὶ ἑνώσεως ἐκκλησιαστικῆς φησί, Μία ποίμνη δείκνυται ἐνδοθεῖσα τοῖς Ἀποστόλοις, ἵνα συμφώνως πάντες ποιμαίνωσι. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας πρὸς Θεοδόσιον τὸν Βασιλέα, τοὺς Ἀποστόλους καλεῖ τῆς Οἰκουμένης μυσταγωγούς. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον συνοδικῇ ἐπιστολῇ φησί, Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἰσότιμοι ἀλλήλοις καθὸ καὶ Ἀπόστολοι,

λοι, καὶ ἅγιοι μαθηταί, πλὴν οὐχ εἷς οἱ δύο. μέρει πρώτῳ τῆς τρίτης Συνόδου. καὶ τόμῳ πρώτῳ βιβλίῳ τρίτῳ, Ἔφη δήπου ὁ Χριστὸς καὶ διὰ φωνῆς τοῦ Δαβὶδ περὶ τῆς γῆς καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, Ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. Καὶ βιβλίῳ δεκάτῳ, Ὅτι καὶ τῆς ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησίας οἰκοδόμους ὥσπερ εἶναι καὶ τεχνίτας πνευματικοὺς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους. καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τῆς Θεοτόκου, Παῦλος τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ τέττιξ ὁ ἐκκλησιαστικός, τὸ εὐαγγελικὸν καὶ ἐπουράνιον θυμίαμα, ἡ μυροτόκος πηγή. Καί, ὃς τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξε πιστεύειν εἰς ὁμοούσιον Τριάδα. Καὶ εἰς τὸν Ἠσαΐαν βιβλίῳ τρίτῳ, Καὶ πέτραν ἡμῖν διὰ τούτων ὀνομάζεσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐν ᾧ καθάπερ τι σπήλαιον, ἢ καὶ προβάτων σηκὸς ἡ Ἐκκλησία νοεῖται, ἀσφαλῆ καὶ ἀκράδαντον ἔχουσα τὴν εἰς τὸ εὖ εἶναι διαμονήν, Σὺ γὰρ εἶ Πέτρος φησί. Καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ ὁμιλίᾳ δευτέρᾳ, Ἔστι μὲν γὰρ ἁπάντων θεμέλιος καὶ καταστερρὴ ὑποβάθρα Χριστός, ὁ συνέχων ἅπαντα, καὶ διακρατῶν εἰς τὸ εὖ εἶναι ἐρηρεισμένα. Καί, θεμέλιοι δὲ προσεχέστατοι, καὶ ἐγγὺς μᾶλλον ἢ καθ' ἡμᾶς ἔνθεοι οἱ Ἀπόστολοί τε καὶ Εὐαγγελισταί, γενόμενοι μὲν αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ Λόγου, γενόμενοι δὲ καὶ εἰς ἑδραίωμα πίστεως, ταῖς γὰρ αὐτῶν παραδόσεσιν ἕπεσθαι δεῖ. Καί, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ θεμελιώσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, πέτραν, οἶμαι, λέγων τὸ ἀκράδαντον εἰς πίστιν τοῦ μαθητοῦ. Καὶ ἐν τῷ, Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς, Ἐντεῦθεν συνάγεσθαι τοὺς Ἀποστόλους τῆς Οἰκουμένης Διδασκάλους, ἐν δὲ τῇ ἀποστολικῇ ἀξίᾳ θεωρεῖσθαι πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν δύναμιν. Κύριλλος Ἱεροσολύμων κατηχήσει ἕκτῃ περὶ τῆς Ἐκκλησίας Ῥωμαίων λέγει, Παραγενομένης δὲ τῆς πλάνης, ἀγαθῶν ξυνωρὶς διορθοῦται τὸ πλάσμα, Πέτρος καὶ Παῦλος παραγενόμενοι, οἱ τῆς Ἐκκλησίας προστάται. Κάλλιστος Νικηφόρος βιβλίου τετάρτου κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἐν τῷ περὶ Φιλίππου καὶ Βαρθολομαίου, Τὸν ἀρραγῆ τοιγαροῦν τῆς πίστεως θεμέλιον ἐπὶ τὰς ἐκείνων πάσας πόλεις καταπήξαντες, Ναούς τε ᾠκοδόμουν, καὶ ἱερέας προὐβάλλοντο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ ἐγκωμίων εἰς Πέτρον, Παῦλον, Ἀνδρέαν, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, Θωμᾶν, Φίλιππον καὶ Ἀδελφόθεον, ἐξ ὧν οὐκ ἔστιν ἕτερον ἑτέρου προτιμῆσαι, καὶ ὅτι ἡ δωδεκὰς τῶν Ἀποστόλων παντουργός, ἀδιαίρετος καὶ ἄτμητος.

Νικήτας ὁ Παφλαγὼν ἐγκωμίῳ εἰς Πέτρον καὶ Παῦλον, Χαίροις Πέτρε, ὃν ποιμένα ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ προβάτων κατεστήσατο. Χαίροις Παῦλε, ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος τῆς τοῦ Σωτῆρος ἀποδεχθεὶς οἰκίας, διὸ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καθιστάμενος. Καὶ εἰς Ἀνδρέαν, Καὶ τοίνυν οὐκ ἔστιν ἕτερον ἑτέρου προτιμῆσαι τῶν θεοπτῶν, οἷα μαργαριτῶν πολυτίμων μιᾷ χάριτι κατηρτισμένων, ἢ λίθων τιμίων ἰσοτίμων εἰς ἕνα στέφανον δόξης ὑπέρτιμον τῷ τῶν Οὐρανῶν διαπλεκομένων Βασιλεῖ, οἷα κριοὶ τέλειοι τῶν τοῦ Ἀρχιποίμενος προβάτων ἡγούμενοι πάντες ὁμοίως. Χαίροις πρωτόβαθμε τῶν Ἀποστόλων ἀρχηγέ, τῶν Ἀποστόλων ἔρεισμα, τῶν ἁγίων στήριγμα, τῆς Ἐκκλησίας στερέωμα. Εἰς Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, Πρωτόθρονοι καὶ ἰσότιμοι (Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης) πάντων μικροῦ φανῆναι πρόκεινται, ὡς τῆς ἴσης καὶ πρώτης καὶ τῆς κορυφαίας ἅμα τοῦ μεγάλου Πέτρου καὶ ἀκροτάτης καταξιωθέντες τιμῆς. Καί, ὁ μετὰ Πέτρου καὶ Ἰωάννου τὴν ἀνωτάτω τάξιν καὶ τὴν κορυφὴν τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διειληχώς. Εἰς Ἰωάννην τὸν Θεολόγον. Σὺ δὲ ὦ μάκαρ τὴν ἄκραν τῆς ἀποστολικῆς μεγαλοπρεπείας καταλαβὼν κορυφήν. Εἰς Θωμᾶν. Ὥσπερ ὁ Πέτρος πρὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως, οὕτω μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὗτος τὸ ἑνοειδὲς καὶ διπλοῦν ἀνεκήρυξε τοῦ Χριστοῦ, οὗ τὸ τῆς ὁμολογίας ὁ Κύριος ἐπιλογιζόμενος ἀκριβές, ἐπ' αὐτῷ τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν ἐστηρίξατο. Εἰς Φίλιππον, Ἀδιαίρετος μὲν οὖν καὶ ἄτμητος ἡ τῶν Ἀποστόλων παντουργὸς δωδεκάς, πᾶσαν τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς λαβόντες Χριστοῦ, πᾶσαν δι' αὐτοῦ τὴν Οἰκουμένην οἱ ἱεροὶ Θεολόγοι τούτου κληρωσάμενοι, τῆς πρώτης παρὰ τῷ Βασιλεῖ καταξιούμενοι τιμῆς. Εἰς τὸν Ἀδελφόθεον, Καὶ τὸ παρὰ τοῦ Ἰακώβου ψηφισθέν, εἰς τύπον τοῖς Ἀποστόλοις ἐγράφετο, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεδίδοτο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Ὅτι μείζων πασῶν τῶν πνευματικῶν ἀρχῶν καὶ ὑπόθεσις καὶ ῥίζα ἡ ἀποστολικὴ ἀξία κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ περὶ ὑπερφυῶν ἐγκωμίων ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους διῃρημένως ἅμα καὶ συνημμένως λεγομένων εἰς αὐτούς, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Παῦλον, ὃν καὶ Ἄρχοντα καὶ Ἡγεμόνα τῶν Ἀποστόλων ἀποκαλεῖ, ὁ δὲ Ὠριγένης, πήξαντα μετὰ Ἰησοῦν τὰς Ἐκκλησίας.

Χρυσόστομος τόμῳ ὀγδόῳ περὶ ὠφελείας τῆς ἀναγνώσεως τῶν γραφῶν, Οὐ ψιλὸν ἐστὶ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλ' ἀρχῆς ἐστὶ προσηγορία, ἀρχῆς μεγίστης, ἀρχῆς τῆς πνευματικωτάτης, ἀρχῆς τῆς ἄνω, καθάπερ

γὰρ

γὰρ ἐν τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν εἰσὶν ἀρχαὶ πο-
λλαὶ, οὐ πᾶσαι δὲ τῆς αὐτῆς ἀξίας, ἀλλ' αἱ μὲν μείζους,
αἱ δὲ ἐλάττους, οὕτω καὶ τῶν πνευματικῶν πολλαὶ μὲν
ἀρχαὶ, οὐ πᾶσαι δὲ τῆς αὐτῆς ἀξίας, πασῶν δὲ
5 μείζων ἡ τῆς ἀποστολῆς ἀξία. Καὶ, ὁ Προφήτης
Ἄρχων ἐστὶ παρ' ἡμῖν, ὁ Δαίμονας ἐξελαύνων, Ἄρχων
ἐστὶ παρ' ἡμῖν, ὁ Ποιμὴν καὶ Διδάσκαλος, Ἄρχων ἐστὶ
πνευματικὸς, ἀλλὰ τούτων ἁπάντων μείζων ἐστὶν ἡ
ἀρχὴ ἡ ἀποστολικὴ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Παύλου ἀκούσωμεν
10 ἀριθμοῦντος τὰς ἀρχὰς, καὶ ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ χω-
ρίῳ τὴν ἀποστολικὴν καθίζοντος. τί οὖν οὗτος φησίν;
Οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πρῶτον Ἀπο-
στόλους, δεύτερον Προφήτας, τρίτον Διδασκάλους
καὶ Ποιμένας, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων. εἶδες κορυφὴν
15 ἀρχῶν; εἶδες ὑψηλὸν καθήμενον τὸν Ἀπόστολον, καὶ
οὐδένα πρὸ ἐκείνου ὄντα, οὔτε ἀνώτερον; Καὶ, οὐκ
ἀρχὴ δὲ ἐστὶν ἡ ἀποστολὴ τῶν ἄλλων ἀρχῶν, ἀλλὰ
καὶ ὑπόθεσις καὶ ῥίζα. Καὶ, Ἄρχοντες γάρ εἰσιν
ὑπὸ Θεοῦ χειροτονηθέντες οἱ Ἀπόστολοι, Ἄρχοντες,
20 οὐκ ἔθνη καὶ πόλεις διαφόρους λαμβάνοντες, ἀλλὰ
πάντες κοινῇ τὴν Οἰκουμένην ἐνεπιστεύθησαν. Καὶ
περὶ Παύλου ἐν τῇ αὐτῇ Ὁμιλίᾳ φησὶ, Τῆς Οἰκου-
μένης ἀντελαμβάνετο πάσης, καὶ διεκυβέρνα τὰς Ἐκ-
κλησίας. Καὶ περὶ Ἰωάννου εἰς τὸν πρόλογον τοῦ κατὰ
25 Ἰωάννην, Ὁ στῦλος τῶν κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλη-
σιῶν, ὁ τὰς κλεῖς ἔχων τῶν Οὐρανῶν. Καὶ εἰς τὸ
ἐγκώμιον αὐτοῦ, Ἡ καλὴ τῆς ποίμνης ἀρχὴ, ἡ εὐ-
θαλὴς ῥίζα, ἡ ἀνέκλειπτος πηγὴ, τὸ πρῶτον τῆς
πίστεως ἀκροθίνιον. Καὶ Τόμῳ πέμπτῳ Ὁμιλίᾳ τρια-
30 κοστῇ τρίτῃ περὶ Παύλου, Ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀ-
μείνων, ὁ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλος, ὁ Νυμφαγω-
γὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ τῆς Ἐκκλησίας φυτουργὸς, ὁ
σοφὸς Ἀρχιτέκτων, τῶν Ἀποστόλων μείζων. Καὶ
Ὁμιλίᾳ εἰς Ἀκύλαν καὶ Πρίσκιλλαν. Ὁ τὴν Οἰκουμένην
35 ἅπασαν ἐγκεχειρισμένος. Καὶ, Παύλου λαμπρότε-
ρον οὐδὲν ἦν. Καὶ, τὴν γλῶσσαν τῆς Οἰκουμένης.
Καὶ, τὸ φῶς τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ, τὸν θεμέλιον
τῆς πίστεως. Καὶ, τὸν στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀ-
ληθείας. Καὶ, τί γὰρ Πέτρου μεῖζον; τί δὲ Παύ-
40 λου ἴσον. Καὶ, τῶν μὲν ἄνω τὰς κλεῖς εἰληφότες,
τῶν δὲ κάτω λύειν καὶ δεσμεῖν τὰς ἁμαρτίας ἐξου-
σίαν ἔχοντες. Καὶ, οἱ στῦλοι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ
μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες. Καὶ Ὁμιλίᾳ ἑκα-
τοστῇ ἑξηκοστῇ ὀγδόῃ, Τῆς ὀρθοδοξίας ἀμετάθε-
45 τοι στῦλοι, τῆς Ἐκκλησίας πέτρα, τῆς βασιλείας
σκῆπτρα, τοῦ ποιμνίου προστάται. Καὶ περὶ Παύ-
λου, ὅτι ἐξ ἐσχάτων πρῶτος. Καὶ εἰς τὸ, ΟΤΕ ΗΛΘΕ
ΠΕΤΡΟΣ ΕΙΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΝ, λέγει. Δεικνύντος
ἅμα καὶ τὴν ἰσότιμον ἀξίαν αὐτῶν, καὶ τὴν ἐκ σπου-
50 δῆς προθυμίαν περὶ τὴν ἀξίαν. Καὶ, μετὰ το-
σαῦτα καὶ τοιαῦτα κατορθώματα, μηδὲν Πέτρου δεό-
μενος, μήτε τῆς ἐκείνου φωνῆς, ἀλλ' ἰσότιμος ὢν
αὐτῷ, ὅμως ἀνέρχεται ὡς πρὸς μείζονα καὶ πρεσβύ-
τερον, καὶ ἵνα μὴ εἴπῃ τις, ὅτι τὸ μεῖζον τοῦ Πέτρου
κατὰ ἴνα ἀξίαν κεῖται, λέγει κατωτέρω, Πάντας
τοὺς κατὰ μέρος τῆς Οἰκουμένης ἐκείνους διορθωσά-
μενος, καὶ τῷ Χριστῷ προσαγαγὼν, πρῶτον μὲν εἰσέρ-
χεται πρὸς Ἰάκωβον μετὰ πολλῆς τῆς ταπεινοφρο-
σύνης ὡς πρὸς μείζονα καὶ τελειότερον. Καὶ Ὁμιλίᾳ
τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ εἰς τὸ ἐνδέκατον κεφάλαιον τοῦ
κατὰ Ματθαῖον, Πόθεν οὖν εἶχον τὸ πλέον οὗτοι
Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης; ἀπὸ τῆς κατὰ
ψυχὴν ἀρετῆς. Καὶ εἰς τὸ εἰκοστὸν πρῶτον κεφάλαιον
τοῦ Ἰωάννου, Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον τῆς Οἰκουμένης τὴν
ἐπιτροπὴν ἀναδέξασθαι, οὐκ ἔδει συμπεπλέχθαι
λοιπὸν ἀλλήλοις, ἢ γὰρ ἂν, μεγάλη τοῦτο τῇ Οἰκου-
μένῃ γέγονε ζημία. Καὶ λόγῳ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ ὀγ-
δόῳ, Καθάπερ οἰκίαν μίαν τὴν Οἰκουμένην διανειμά-
μενοι οἱ Ἀπόστολοι, οὕτως ἅπαντα διῴκουν, καὶ τῶν
ἁπανταχοῦ ἐπεμελοῦντο. Καὶ ἐγκωμίῳ εἰς τοὺς δώδε-
κα, Ὑμεῖς ἐστὲ τῆς ὀρθοδοξίας ἀμετάθετοι στῦλοι,
τῆς Ἐκκλησίας πέτρα, καὶ τοῦ ποιμνίου τούτου μάλι-
στα ἄγρυπνοι προστάται. Καὶ λόγῳ εἰς τὴν Πεν-
τηκοστὴν, Οὐκ ἐπὶ τῷ Πέτρῳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ
τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου ἐθεμελιώθη ἡ Ἐκκλη-
σία. Καὶ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώ-
της, Ὁ Παῦλος τῆς Οἰκουμένης τὴν προστασίαν ἐδέ-
ξατο. Καὶ λόγῳ δευτέρῳ περὶ Ἱερωσύνης, Διατί τὸ
αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεεν; ἵνα τὰ πρόβατα κτήσηται
ταῦτα, ἃ τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἐνεχείρι-
σε. Καὶ πράξεων λόγῳ τρίτῳ περὶ τοῦ Ματθία,
Ὅρα δὲ αὐτὸν (τὸν Πέτρον) μετὰ κοινῆς ποιοῦντα
γνώμης, οὐδὲν αὐθεντικῶς, οὐδὲν ἀρχικῶς. Καὶ μετ'
ὀλίγα, Διὸ πάντων παρόντων τοῦτο ἀναφωνεῖ. ἰδοὺ
Ἐκκλησίας ἀξίωμα, καὶ ἀγγελικὴ κατάστασις.
Καὶ, ὅρα δὲ ἐπιείκειαν Ἰακώβου, αὐτὸς ἔλαβε τὴν
Ἐπισκοπὴν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ὅμως τότε οὐ
διαλέγεται. ὅρα δὲ καὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν πολ-
λὴν ταπεινοφροσύνην, πῶς αὐτῷ συγχωροῦσι τὸν
θρόνον, καὶ οὐκ ἔτι ἀμφισβητοῦσι πρὸς ἀλλήλους. Καὶ
Ὁμιλίᾳ, Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν γραφῶν ἀνάγνωσις,
Τοὺς Ἀποστόλους ὥσπερ Ὑπατείαν μετὰ τὴν αὐτοκρα-
τορικὴν βασιλείαν ἐξουσιάζουσαν καὶ συμβασιλεύουσαν
λέγει. Καὶ Ὁμιλίᾳ εἰς τὴν νέαν Κυριακὴν, Ἐγὼ τὴν
δευτέραν ὁμολογίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν κρηπῖδα
τυγχάνουσαν καὶ θεμέλιον κηρύττω. Καὶ εἰς τὴν
πρὸς Ἑβραίους κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, Αὐτός ἐστιν ὁ
ἐντεθεικὼς ἡμῖν τὴν πίστιν, ὁ διαυγάσας Ἥλιος τὴν
ἡμέραν τῆς Ἐκκλησίας διὰ δώδεκα ὡρῶν, τῶν ἐκλεχ-
θέντων αὐτοῦ δώδεκα μαθητῶν. Καὶ ἀλλαχοῦ, Ἐν-
νόησον Παῦλον, οὗ τὰ ἱμάτια ἐνήργει, Πέτρον, οὗ
καὶ αἱ σκιαὶ ἴσχυον, Βασιλέως γὰρ ἔφερον εἰκόνα.
Καὶ Ματθαίου κεφαλαίῳ ἐνδεκάτῳ περὶ τῆς Βηθ-
σαϊδὰ, Ἀφ' ἧς πέντε προῆλθον Ἀπόστολοι, ὅ τε γὰρ
Φίλιππος, καὶ αἱ δύο ξυνωρίδες τῶν κορυφαίων ἐν-
τεῦθεν ἦσαν. Καὶ πρὸς Γαλάτας, Οὕτω καὶ οὗτος
(ὁ Παῦλος) ἀπὸ τῆς πρώτης κλήσεως πρὸς τὴν ἄκραν
ἀνέβη κορυφὴν τοῦ Οὐρανοῦ. Ἐνταῦθα, κεφαλαίῳ δευ-
τέρῳ, Παῦλος τῶν Ἀποστόλων Ἡγεμών. Καὶ Ὁμι-
λίᾳ πρώτῃ περὶ προσευχῆς, ὅτι πρῶτος πάντων
ἐγένε-

ἐγένετο. Καὶ ὁμιλίᾳ δευτέρᾳ πρὸς Ῥωμαίους, Τῆς Ἐκκλησίας στῦλος, σιδήρου καὶ πέτρας στερρότερος, πνευματικὸς Ἀδάμας, μυρίαις ἀρκῶν πόλεσι. Καὶ, τὸ δὲ οὐ δι᾽ ἀνθρώπων, ἴδιον τῶν Ἀποστόλων, οὐ γὰρ δι᾽ ἀνθρώπων ἐκάλεσεν αὐτοὺς, ἀλλ᾽ αὐτὸς δι᾽ ἑαυτοῦ, οἱ γὰρ μεταγενέστεροι, καὶ διάδοχοι ἐκείνων, καίτοι οὐκ ἀπ᾽ ἀνθρώπων ἔχουσι τὴν ῥίζαν τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ δι᾽ ἀνθρώπων τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ἀλλαχοῦ περὶ τοῦ Παύλου, Ἡρπάγη ἕως τρίτου Οὐρανοῦ, ἵνα μὴ δόξῃ ἔλαττον ἔχειν τῶν ἀμέσως συνωμιληκότων τῷ Χριστῷ Ἀποστόλων. Καὶ εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, Διὸ καὶ τοὺς Ἀποστόλους προὔθηκεν, οἳ πάντα ἐν ἑαυτοῖς εἶχον τὰ χαρίσματα. Καὶ Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ, Μετὰ γὰρ τοὺς δύο κορυφαίους τότε τὸν Ἀνδρέαν ἀριθμεῖ. Καὶ εἰς τὸ, Ὁ ἘΝΕΡΓΗΣΑΣ ΠΕΤΡΩ ΕἸΣ ΤΗ'Ν ΠΕΡΙΤΟΜΗ'Ν, λέγει περὶ τοῦ Παύλου, Δείκνυσιν αὐτοῖς ὁμότιμον ὄντα λοιπὸν, καὶ οὐ τοῖς ἄλλοις ἑαυτὸν, ἀλλὰ τῷ κορυφαίῳ συγκρίνει, δεικνὺς ὅτι τῆς αὐτῆς ἕκαστος ἀπήλαυσεν ἀξίας. Καὶ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ πρὸς Κορινθίους, Καὶ γὰρ Στρατιῶται καὶ Γεωργοὶ καὶ Ποιμένες καὶ Ἀπόστολοι ἦσαν. Καὶ ἐν τοῖς λόγοις εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, Τῆς Οἰκουμένης παιδευταὶ οἱ Ἀπόστολοι, δώδεκα μαθηταὶ ἐξ ἑνὸς Διδασκάλου παιδευόμενοι, δώδεκα Στρατηγοὶ ὑφ᾽ ἑνὶ Βασιλεῖ ταττόμενοι, δώδεκα Φωστῆρες ἐκ μιᾶς κορυφῆς, δώδεκα Ἀκτῖνες ἐξ ἑνὸς Ἡλίου, δώδεκα Λαμπάδες ἐξ ἑνὸς Σπινθῆρος, δώδεκα Κλήματα ἐξ ἀληθινῆς Ἀμπέλου, δώδεκα Κόφινοι ἐκ μιᾶς πληρούμενοι τραπέζης, δώδεκα Ποταμοὶ ἐκ μιᾶς Πηγῆς, δώδεκα Γλῶτται ἐκ μιᾶς χάριτος φθεγγόμεναι. Καὶ ὁμιλίᾳ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ δευτέρᾳ πρὸς Φιλιππησίους: καὶ πράξεων κεφαλαίῳ ὀγδόῳ καὶ ἐνάτῳ, κορυφαίους καλεῖ τοὺς δώδεκα. Καὶ ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ ἑβδόμῃ εἰς τὸν Ἰωάννην περὶ Παύλου, Μηδὲν αὐτοῦ (τοῦ Πέτρου) δεόμενος, ἀλλ᾽ ἰσότιμος ὢν, πλέον γὰρ οὐδὲν ἐρωτήσεως. Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ὁμιλίᾳ πεντηκοστῇ τετάρτῃ, Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, τουτέστι τῇ πίστει τῆς ὁμολογίας. Πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ περὶ Παύλου, Σοφὸς Ἀρχιτέκτων, πιστὸς οἰκονόμος, ἐργάτης ἀνεπαίσχυντος, εἶχε τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁμιλίᾳ εἰς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, Πέτρος ἐντεῦθεν μαθητεύει τὴν Ῥώμην, Παῦλος ἐκεῖθεν εὐαγγελίζεται κόσμον: Ἀνδρέας τοὺς τῆς Ἑλλάδος σοφοὺς διορθοῦται, Σίμων διδάσκει τὸν Θεὸν τοὺς βαρβάρους, Θωμᾶς διὰ βαπτίσματος λευκαίνει τοὺς Αἰθίοπας, Ἰακώβου τὴν καθέδραν Ἰουδαία τιμᾷ, Μάρκου τὸν θρόνον Ἀλεξάνδρεια ἡ περὶ Νεῖλον ἀσπάζεται. Καὶ λόγῳ εἰς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, Ἡγείσθω Πέτρος τοῦ λόγου, καὶ τοῦ Ἀμπελῶνος. Καὶ μόνος ὁ Παῦλος περὶ ἑαυτοῦ εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους δευτέραν κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, Λογίζομαι μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν Ἀποστόλων, ἐφ᾽ ᾧ ὁ Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ δευτέρᾳ, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φησὶν, Οὐχ ἁπλῶς τῶν Ἀποστόλων εἰπὼν, ἀλλὰ τῶν ὑπερλίαν, Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην δηλῶν. συμφώνως τῷ Χρυσοστόμῳ λέγει καὶ ὁ Θεοφύλακτος. Καὶ πρὸς Ῥωμαίους ὁμιλίᾳ πρώτῃ, Σαῦλον ὄντα, Παῦλον ἐκάλεσεν, ἵνα μηδὲ ταύτῃ τῶν Ἀποστόλων ἔλαττον ἔχῃ, ἀλλ᾽ ὅπερ εἶχεν ἐξαίρετον ὁ κορυφαῖος τῶν μαθητῶν, τοῦτο καὶ αὐτὸς κτήσηται. Ὠριγένης βιβλίῳ πρώτῳ κατὰ Κέλσου περὶ τοῦ Παύλου λέγει, Τοῦ μετὰ τὸν Ἰησοῦν τὰς ἐν Χριστῷ πήξαντος Ἐκκλησίας.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Ἄθροισις ἐκ τῶν ἀνωτέρω Παραγράφων τῶν πρὸς ἕκαστον ἰδίως καὶ πρὸς πάντας κοινῶς τοὺς Ἀποστόλους παρὰ τῶν ἁγίων εἰρημένων ἐγκωμίων, ἐξ ὧν δείκνυται ὁ Πέτρος κατά τε δύναμιν καὶ ἐνέργειαν καὶ ἐξουσίαν καὶ ἀξίαν πνευματικὴν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν ἴσος τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις.

Ἐν τούτοις σημείωσαι ὅτι οὐχ ὁ Πέτρος μόνος, ἀλλὰ καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Παῦλος καὶ Ἀνδρέας καλοῦνται κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων. Καὶ πάλιν Πέτρος καὶ Παῦλος κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων. Καὶ τέως ὁ Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ πάντες Ἀπόστολοι κοινῶς καὶ διαφόρως καλοῦνται, οἷς ἐδόθη ἐξουσία παρὰ Χριστοῦ ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς λύειν ἁμαρτίας. Καὶ ὅτι ἀπ᾽ αὐτῶν ἡ πίστις ἤρξατο καὶ ἐθεμελιώθη. Καὶ ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐπίτροποι. Καὶ ὅτι ὁ Πέτρος οὐκ ἔστι πρῶτος τῶν Ἀποστόλων κατὰ τιμὴν καὶ δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν πίστιν. Καὶ ὅτι ἅτινα ἐρρέθη τῷ Πέτρῳ, δηλονότι Πέτρα, Δώσω σοι τὰς κλεῖς, Ποίμαινε, Φιλεῖς με, ταῦτα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀποστόλοις λέγεται. Καὶ ὅτι θεμέλια τῆς Ἐκκλησίας οἱ Ἀπόστολοι προσεχέστατα, καὶ ὄρη, καὶ ἐν τῶν ὀρέων ὁ Πέτρος, καὶ πᾶσι τοῖς Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἔδωκεν ὁ Κύριος ἣν ἔδωκε καὶ τῷ Πέτρῳ, καὶ ὡς ὁ Πέτρος, πάντες δεσμοῦσι καὶ λύουσι. Καὶ ὁ Ἰάκωβος ἔχει τὸν θρόνον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἡ διαδοχὴ τῆς ἱερωσύνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινῶς ἐστιν ἀπὸ Ἰακώβου καὶ Πέτρου ὥσπερ καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων. Καὶ ὁ Ἀνδρέας πρωτότοκος τῶν Ἀποστόλων, καὶ πρωτοπαγὴς στῦλος, καὶ θεμέλιος θεμελίου, καὶ ἀρχὴ τῆς ἀπαρχῆς. Καὶ ὁ Ἰάκωβος ἔξαρχος τῶν Ἀποστόλων καὶ κορυφὴ τῶν κεφαλῶν, ἤτοι τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ὁ Βαρθολομαῖος τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας καὶ ἐνεργείας ἦν ἧς καὶ ὁ Πέτρος. Καὶ ἐπὶ πάντων τῶν Ἀποστόλων ἐξίσου ἐπεστηρίχθη ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐπὶ πάντων τεθεμελίωται τῆς Ἐκκλησίας ἡ δύναμις. Καὶ ἐξίσου πάντες οἱ Ἀπόστολοι ὀφθαλμοὶ, καὶ ἅλας, καὶ φῶς,

καὶ προστάται τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πάντες τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἔλαβον, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Καὶ ὅλοι πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἰσότιμοι καὶ ἰσοδύναμοι τῷ Πέτρῳ. Καὶ ἐπὶ ἦν ὁ Πέτρος, ἦσαν καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι κατὰ χάριν καὶ τιμὴν καὶ ἀξίαν. Καὶ πᾶσιν ἐδόθη ἵνα συμφώνως ποιμαίνωσι μίαν ποίμνην τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τῆς Οἰκουμένης μυσταγωγοὶ, καὶ ἰσότιμοι, καὶ στῦλοι, καὶ τεχνῖται, καὶ θεμέλιοι προσεχέστατοι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἑδραίωμα πίστεως. Καὶ θεμελιώσαντες τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλοι. Καὶ ἐν τῇ ἀξίᾳ πάντων τῶν Ἀποστόλων θεωρεῖσθαι πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν δύναμιν. Καὶ μαργαρῖται πολύτιμοι, καὶ λίθοι ἰσότιμοι, καὶ πάντες Ἡγούμενοι. Καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερον Ἀπόστολον ἑτέρου Ἀποστόλου προτιμῆσαι. Καὶ τῆς Ἐκκλησίας στερέωμα, καὶ πρωτοβάθμιος, καὶ ἀρχηγὸς, καὶ ἔρεισμα τῶν Ἀποστόλων ὁ Ἀνδρέας. Καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης πρωτόθρονοι, καὶ μετὰ Πέτρου κατηξιώθησαν τῆς ἀνωτάτω τιμῆς, καὶ τῆς αὐτῆς τάξεως, καὶ κορυφῆς. Καὶ ὁ Θωμᾶς ἐπ' αὐτῷ ὡς ὁ Πέτρος τὴν Ἐκκλησίαν ἐστήριξαν. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι κοινῶς τῆς πρώτης κατηξιώθησαν παρὰ τοῦ Κυρίου τιμῆς, καὶ τῆς ἀνωτάτω καὶ μεγίστης ἀρχῆς. Καὶ πάντων τῶν ἀρχῶν μείζων ἡ ἀποστολικὴ ἀξία, ἥτις καὶ κορυφὴ ἀρχῶν ἐστὶ, καὶ οὐδεμία ἀρχὴ ταύτης ὑψηλοτέρα. Ἄρχοντες ἐξίσου οἱ Ἀπόστολοι. Καὶ κοινῶς τὴν Οἰκουμένην ἐπιστεύθησαν. Καὶ στῦλοι μεγάλοι, καὶ ἀμετάθετοι, καὶ φωστῆρες, καὶ πέτρα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ σκῆπτρα τῆς βασιλείας, καὶ τοῦ ποιμνίου ἄγρυπνοι προστάται. Καὶ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀνεδέξαντο. Καὶ ὥσπερ οἰκίαν μίαν τὴν Οἰκουμένην διενείμαντο. Καὶ τὰ πρόβατα τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἐνεχείρισε. Καὶ ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντων τῶν Ἀποστόλων ὁ Ἰάκωβος ἦν πρῶτος. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὸν Αὐτοκράτορα Θεὸν Ὕπατοι ἦσαν, συμβασιλεύοντες, καὶ συνεξουσιάζοντες αὐτῷ. Μαθηταὶ, Στρατιῶται, Γεωργοὶ, Ποιμένες τῆς Οἰκουμένης, Παιδευταὶ, Στρατηγοὶ, ὑπὸ τῷ Βασιλεῖ ταττόμενοι, Ἀκτῖνες, Λαμπάδες, Κλήματα, Κόφινοι, Ποταμοὶ, Γλῶσσαι, καὶ ἐπὶ πᾶσι Διανομεῖς ὁ αὐτὸς Κύριος. Καὶ ὅτι πάντες ἐν ἑαυτοῖς εἶχον τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὅτι Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ποίμνης, καὶ ἀνέκλειπτος, καὶ τὸ πρῶτον τῆς πίστεως ἀκροθίνιον, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Ἀπόδειξις συνοπτικὴ ἐκ τῶν εἰρημένων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐγκωμίων, ὅτι κατὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὁμότιμος τοῖς Ἀποστόλοις ὁ μακάριος Πέτρος, φέρων πρωτεῖον μόνης τῆς τάξεως.

Εἰ οὖν οἱ Ἀπόστολοι τὰ αὐτὰ ὀνόματα, καὶ ἐγκώμια, καὶ δυνάμεις, καὶ ἐνεργείας, καὶ τιμὰς, καὶ ἀξίας, καὶ ἐξουσίας μαρτυροῦνται ἔχειν ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν ὑπὸ τῷ Βασιλεῖ Στρατηγῶν οὐδεὶς Στρατηγότερος, καὶ τῶν ὑπὸ τῷ Αὐτοκράτορι Ὑπάτων, οὐδεὶς μείζων Ὕπατος, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας οὐδεμία μείζων, ἢ ὑψηλοτέρα, ἢ ἀνωτέρα, φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ μακάριος Πέτρος κατὰ πάντα ὁμότιμος καὶ ἰσότιμος ἦν πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις, τὴν αὐτὴν ἔχων πᾶσιν αὐτοῖς τιμὴν, ἀξίαν, ἀρχὴν, κορυφὴν, ἡγεμονίαν, ἐξαρχίαν, δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, ὥστε αὐτὸν οὔτε Βασιλέα, οὔτε Αὐτοκράτορα, οὔτε μονάρχην, οὔτε κατά τινα ἄλλον τρόπον ἐξουσίας εἶναι πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν τάξιν, καὶ οὐδὲν πλέον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔ'.

Ἄθροισις τῶν εἰρημένων ἐγκωμίων πρὸς τὸν Παῦλον παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μακαρίου Παύλου λέγουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες ὅτι ἐστὶ μετὰ Πέτρου κορυφαῖος, καὶ πρωτοκορυφαῖος, καὶ Ἡγεμὼν, καὶ πρῶτος τῶν Ἀποστόλων. Καὶ φρόνιμος Οἰκονόμος ἀναδειχθεὶς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσι τοῦ Κυρίου ἀναδειχθείς. Τῆς Οἰκουμένης ἀντελαμβάνετο, καὶ ἐκυβέρνα τὰς Ἐκκλησίας. Καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀμείνων, καὶ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλος, Νυμφαγωγὸς τοῦ Χριστοῦ. Φυτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας, σοφὸς Ἀρχιτέκτων. Τῶν Ἀποστόλων μείζων. Τὴν Οἰκουμένην ἅπασαν ἐγκεχειρισμένος. Οὐδὲν αὐτοῦ λαμπρότερον. Γλῶσσα τῆς Οἰκουμένης. Φῶς Ἐκκλησιῶν. Θεμέλιον. Στήριγμα. Στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. Ἰσότιμος κατὰ τὴν τάξιν τῷ Πέτρῳ, μηδὲν Πέτρου δεόμενος, μηδὲ τῆς ἐκείνου φωνῆς, ἀλλ' ἰσότιμος ὢν αὐτῷ, μείζων αὐτοῦ ὁ Πέτρος ὡς πρεσβύτερος, ὡς ὁ Ἰάκωβος μείζων αὐτοῦ ὡς τελειότερος. Πάντας τοὺς κατὰ τὴν Οἰκουμένην διωρθώσατο, καὶ τῷ Χριστῷ προσήγαγε. Πέτρος καὶ Παῦλος τοῦ Βασιλέως ἔφερον εἰκόνα. Καὶ ὁ Παῦλος πρὸς τὴν ἀνωτάτω ἀνέβη κορυφὴν τοῦ Οὐρανοῦ. Καὶ μηδὲν ἔλαττον ἔχει τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ὁμότιμος τῶν Ἀποστόλων. Καὶ τῆς αὐτῆς ἀπήλαυσαν ἀξίας Πέτρος καὶ Παῦλος. Καὶ ὁ Παῦλος ἐργάτης ἀνεπαίσχυντος. Εἶχε τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπων ἐκλήθη, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ

τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐδὲν ὑστερήθη ὧν εἶχον οἱ ὑπερλίαν Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Καὶ μετεκλήθη ἀπὸ τοῦ Σαύλου εἰς Παῦλον, ἵνα δειχθῇ οὐδὲν ἔχειν ἔλαττον τῶν Ἀποστόλων. μήτ' αὐτοῦ τοῦ Πέτρου τοῦ κορυφαίου, ὃς εἶχεν ἐξαίρετον τὴν μετάκλησιν τοῦ ὀνόματος. Καὶ ἐπὶ τούτοις, πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην ἐπέδραμε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕ'.

Ἀπόδειξις συνοπτικὴ ἐξ ὧν ἐρρέθησαν πρὸς τὸν Παῦλον ἐγκωμίων, ὅτι ἴσος τῷ Πέτρῳ κατὰ πάντα ὁ Παῦλος πλὴν τοῦ τῆς τάξεως πρωτείου.

Σημείωσαι, Εἰ ὁ Παῦλος ἐκλήθη ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ ὡς καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι, ἴσος ἦν αὐτοῖς κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ δύναμιν καὶ τιμὴν καὶ ἐξουσίαν. Εἰ δὲ ἐκεῖνοι κατὰ ταῦτα ἴσοι ἦσαν τῷ Πέτρῳ, ἄρα καὶ ὁ Παῦλος. Εἰ ὁ Παῦλος Κορυφαῖος καὶ κορυφὴ καὶ πρωτοκορυφαῖος καὶ Ἡγεμὼν καὶ πρωτοστάτης τῶν Ἀποστόλων, καὶ μετωνομάσθη ὥσπερ καὶ ὁ Πέτρος, οὐκ ἔστι τοῦ Πέτρου ἐλάττων, ἀλλ' ἴσος. Εἰ ὁ Παῦλος οὐδὲν ἐδέετο τοῦ Πέτρου, οὐδὲ ἐκείνου ἦν ἐλάττων, μήτε τῆς ἐκείνου ἐδέετο φωνῆς, καὶ ἴσος ἦν αὐτῷ, καὶ ἦν ὡς καὶ ὁ Πέτρος ἐκ τῶν τοῦ Βασιλέως, καὶ τῆς αὐτῆς ἀπήλαυσεν ἀξίας τῷ Πέτρῳ, μόνην κατὰ τὴν τάξιν ἦν αὐτοῦ μείζων ὁ Πέτρος, καὶ τοῦτο διὰ τὴν πίστιν καὶ ὁμολογίαν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἀμβρόσιος, κατὰ δὲ τὴν τιμὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ ἀξίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἴσος ἦν τῷ Πέτρῳ ὡσαύτως κατὰ πάντα τρόπον, ὥσπερ δηλονότι καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙϚ'.

Ἀνθυποφορὰ παπιστῶν, ὅτι ὁ Πέτρος ἰδίως λέγεται κεφαλὴ καὶ Αὐτοκράτωρ τῶν Ἀποστόλων, κεφαλῶν καὶ αὐτῶν λεγομένων ὑπὸ ποιμένα τὸν Πέτρον. καὶ ἀπάντησις πρὸς ταύτην ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐγκωμίων παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, κεφαλῶν εἰρημένων, ῥητῶν τε εὐαγγελικῶν καὶ τῶν θύραθεν παραδειγμάτων, παπιστῶν τε αὐτῶν καὶ δυτικῶν πατέρων, καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τί λέγεται ὁ Θεὸς κεφαλὴ τοῦ Χριστοῦ, ὁ Χριστὸς τῆς Ἐκκλησίας; καὶ ὁ πρῶτος ἀδελφὸς τῶν ὁμαιμόνων, ἢ τῇ τάξει μόνῃ, ἢ τάξει καὶ ἐξουσίᾳ κεφαλῆς, ἐξ ὧν πάντων συνάγεται, ὅτι ὅπερ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ, ἔδωκε καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις.

Ἀλλ' ἀνθυποφέρουσι πρὸς ταῦτα, ὅτι ὁ Πέτρος ἰδίως λέγεται ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος τῶν Ἀποστόλων, καὶ πρῶτος τοῦ χοροῦ καὶ κεφαλὴ καὶ κορυφὴ καὶ ἄκρος, καὶ ἔξαρχος καὶ πρώταρχος τῶν Ἀποστόλων, ὅθεν καὶ ἰδίαν ἀξίαν ἔχει ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, ἥτις ἐστὶν ὅτι ὑπάρχει Αὐτοκράτωρ αὐτῶν. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι εἴρηται ἀνωτέρω ὁ Ἀνδρέας τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρωτότοκος καὶ πρωτοβάθμιος καὶ ἀρχηγὸς τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὁ Ἀδελφόθεος κεφαλὴ τῶν κεφαλῶν, ἤτοι τῶν Ἀποστόλων, καὶ μέγας τῆς Ἱερουσαλὴμ Ἀρχιστράτηγος, καὶ τῶν Ἀποστόλων Ἔξαρχος, καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης πρωτόθρονοι, καὶ ὁ Ἰάκωβος ἔχει τὸν θρόνον τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὁ Παῦλος τῶν Ἀποστόλων μείζων, καὶ ἐξ ἐσχάτων πρῶτος, καὶ ὅ τῷ Πέτρῳ εἴρηται, πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις λέγεται, καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ἀξίας καὶ ἐξουσίας, καὶ ἐπίτροποι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὕπατοι καὶ Στρατηγοὶ καὶ συμβασιλεύοντες. καὶ ὁ Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ πρώτῃ περὶ προσευχῆς, τὸν Παῦλον λέγει τῶν Ἀποστόλων Ἡγεμόνα, ᾧ καὶ δεξιὰν ἔδωκεν (ἤτοι τὰ πρωτεῖα) ὁ κορυφαιότατος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος. καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ περὶ εὐταξίας λέγει περὶ Πέτρου καὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου ὅτι πρὸ τῶν ἄλλων προτιμῶνται, καὶ εἰσί. καὶ Ἰανουαρίου τριακοστῇ, ᾠδῇ τρίτῃ, ὁ Χρυσόστομος στόμα Χριστοῦ λέγεται. καὶ Ἰουνίου εἰκοστῇ ἐνάτῃ, Πέτρος καὶ Παῦλος κορυφὴ τῶν μαθητῶν. καὶ ἀνωτέρω, Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων. καὶ ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ, καὶ ἐν τοῖς Μηνολογίοις λέγονται πρωτοκορυφαῖοι. καὶ πάλιν ἀνωτέρω, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης τῆς ἴσης καὶ πρώτης καὶ κορυφαίας ἅμα τῷ μεγάλῳ Πέτρῳ καὶ ἀκροτάτης κατηξιώθησαν τιμῆς. καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου μετὰ Πέτρου καὶ Ἰωάννου τὴν ἀνωτάτω τάξιν καὶ τὴν κορυφὴν τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διειληχώς. καὶ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος τὴν ἄκραν τῆς ἀποστολικῆς μεγαλοπρεπείας καταλαβὼν κορυφήν. καὶ ἀπὸ τῆς Βηθσαϊδᾶ δύο ξυνωρίδες τῶν κορυφαίων προῆλθον. καὶ περὶ τοῦ Παύλου ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης κλήσεως πρὸς ἄκραν ἀνέβη κορυφὴν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ Ἀπόστολοι ὑπερλίαν Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. καὶ ἔτι ὁ Ἀδελφόθεος κοσμήτωρ τῆς ἀποστολικῆς χορείας, καὶ πρώτιστος τῆς καινῆς διαθήκης. καὶ ὁ Ἀνδρέας ἀρχὴ τῆς ἀπαρχῆς. καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς λόγῳ πρώτῳ περὶ Παύλου, ὅτι πρῶτος ἀπὸ Χριστοῦ. καὶ ὁ Χρυσόστομος περὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἰσότιμος ἦν τῷ Πέτρῳ. καὶ Αὐγούστου ἕκτῃ, οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι προέκριτοι, καὶ τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης, καὶ κορυφαῖοι τῶν μαθητῶν. καὶ Ἰουνίου εἰκοστῇ ἐνάτῃ, Πέτρος καὶ Παῦλος τῶν Ἀποστόλων πρωτοστάται, προεξάρχοντες, πρωτόθρονοι, κορυφαῖοι, στῦλοι, βάσεις, σάλπιγγες, προστάται, φωστῆρες, φίλοι Χριστοῦ, καὶ ἄλλα. ὁ δὲ Παῦλος μόνος στόμα Κυρίου καὶ πρωτόθρονος τῶν Ἀποστόλων. Ἔτι κεφαλὴ λέγεται Χριστοῦ ὁ Θεός, καὶ ὁ Χριστὸς

τῆς

τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς, καὶ ὁ πρῶτος ἀδελφὸς τῶν ὁμαιμόνων, ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ μὲν γὰρ Θεὸς κεφαλὴ τοῦ Χριστοῦ ὡς αἴτιος, ὁ δὲ Χριστὸς τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σωτὴρ καὶ μεσίτης, οὗτινος καὶ σῶμα ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, καὶ οὐ σῶμα τοῦ Πέτρου. ὡς δὲ ἀδελφὸς τῶν ἀδελφῶν κεφαλὴ κατὰ τὴν τάξιν, οὕτω καὶ ὁ Πέτρος τῶν Ἀποστόλων. παθητικῶς δὲ μόνος ὁ Χριστός ἐστι κυρίως καὶ καθ᾽ αὑτὸ καὶ ἀΐδιος καὶ αἰώνιος καὶ ἀναγκαία κεφαλὴ τῶν Ἀποστόλων, καὶ παντὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ἄνευ οὐ ζῇ ἡ Ἐκκλησία, ὅθεν οὐδέποτε αὐτῆς ἀφίσταται, ἵνα μὴ νεκρωθῇ ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δεύτερον. ὁ Πέτρος δὲ καὶ ἄλλοι κατὰ συμβεβηκός εἰσὶ κεφαλαὶ, μηδὲν συντείνουσαι εἰς τὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος σύστασιν, καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀκέφαλος ἡ Ἐκκλησία μετὰ τὸν ἐκείνων θάνατον. Ἔτι τὸ τῆς κεφαλῆς ὄνομα λέγεται ἢ μόνῃ τῇ τάξει, ἢ τῇ τάξει καὶ ἐξουσίᾳ. καὶ ἡ μὲν τάξις ὁρᾶται ἐν τῇ ἀριθμήσει τῶν ὁμοίων καὶ ἰσοδυνάμων, ὅπου γὰρ ἐστὶ πλῆθος, ἐκεῖ τάξις καὶ ἀρίθμησις, ὅθεν περὶ τοῦ Ματθίου λέγεται, ὅτι συνηριθμήθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων. ἡ δὲ κεφαλὴ ἡ οὖσα κατ᾽ ἐξουσίαν τοῖς ἀνομοίοις καὶ ὑφειμένοις ἐνοπτάζεται. ἐδείχθη δὲ ὅτι ἴσοι οἱ Ἀπόστολοι τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ, ἄρα πρῶτος, κεφαλὴ, Ἔξαρχος, Πρώταρχος καὶ ἔτι ἄλλο ἐξαίρετον λέγεται, κατὰ τὴν τάξιν μόνην λέγεται, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἔτι εἰ κεφαλὴ τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος κατά τινα ἐξουσίαν, εἶχον ἂν τὴν τάξιν καὶ τὰ ἐνόντα αὐτοῖς οἱ Ἀπόστολοι παρ᾽ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐδείχθη, καὶ ἐμαρτυρήθη ἀνωτέρω ὅτι εἶχον αὐτὰ πάντα ἀμέσως παρὰ Θεοῦ, ἄρα κεφαλὴ ἔσται τῷ λόγῳ τῆς τάξεως, ὡς καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ λέγεται κεφαλὴ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις τῶν μεγάλων πόλεων. καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν Ἀμφιλόχιον κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνομάζει, καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι καὶ ἁπλῶς Ἐπίσκοπον κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας καλεῖ. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου λέγει, Ὥσπερ κεφαλὴ ἐῤῥωμένη παντὶ τῷ σώματι πᾶσαν ὑγείαν χορηγήσει, ἤτοι πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ. καὶ Ἐπισκόπους τινὰς κεφαλὴν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καλεῖ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου δεκάτου ἑβδόμου Παράγραφον εἰκοστὸν πρῶτον. ἴδε περὶ κεφαλῆς ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον ἕκτον, καὶ κεφαλαίου δεκάτου ἑβδόμου Παράγραφον δεύτερον, καὶ βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον τρίτον, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον καὶ δωδέκατον, καὶ βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἕκτον, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου ὀγδόου Παράγραφον ἕκτον, καὶ κεφαλαίου δεκάτου τετάρτου Παράγραφον πέμπτον, καὶ βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίου δευτέρου Παράγραφον δεύτερον, καὶ τοῦ παρόντος βιβλίου μέρους τρίτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δεύτερον, καὶ μέρους δευτέρου κεφάλαιον ἕβδομον, καὶ ἔτι βιβλίου πρώτου κεφάλαιον πέμπτον. καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνης εἴρηται ὅτι τοῦ Χριστοῦ τὸν θρόνον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς καὶ τῷ Ἀδελφοθέῳ τὸν θρόνον αὐτοῦ πεπίστευκεν ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔτι τὸ πρῶτος τῶν Ἀποστόλων διάφορόν ἐστι, καὶ γὰρ οὐ λέγεται πάντοτε τῷ Πέτρῳ. ὅθεν ὁ Χρυσόστομος κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ τῆς πρώτης πρὸς Ῥωμαίους φησὶν, Ὁ μὲν οὖν Μάρκος καὶ κατ᾽ ἀξίαν αὐτοὺς τίθησι, μετὰ γὰρ τοὺς δύο κορυφαίους, τότε τὸν Ἀνδρέαν ἀριθμεῖ, ἕτερος δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ διαφόρως, μᾶλλον δὲ καὶ Θωμᾶν τὸν πολὺ καταδεέστερον ἑαυτοῦ προτίθησι. καὶ ἀλλαχοῦ, Εἴπατε τοῖς μαθηταῖς καὶ τῷ Πέτρῳ. Καὶ, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς, καὶ Ἰωάννης. καὶ Εὐσέβιος βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δευτέρῳ προτάττει τὸν Παῦλον τοῦ Πέτρου, λέγων περὶ Κλήμεντος, Τῶν μετὰ Παῦλόν τε καὶ Πέτρον ἐπισκοπευσάντων. Ἔτι ὁ Χριστὸς τὸ κατ᾽ ἀξίαν εἶναι τινὰ πρῶτον ἀπέβαλεν. ὅθεν ὁ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος τὸ, ἘΑΝ ΜΗ ἘΠΙΣΤΡΑΦΗΤΕ, ΚΑΙ ΓΕΝΗΣΘΕ ὩΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, λέγει, Ὑμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν, ἐξετάζετε τίς μείζων, καὶ περὶ πρωτείων φιλονεικεῖτε, ἐγὼ δὲ τὸν μὴ πάντων ταπεινότερον λεγόμενον, οὐδὲ τῆς εἰσόδου τῆς ἐκεῖ ἄξιον εἶναι φημὶ, καὶ καλῶς τὸ ὑπόδειγμα παράγει, καὶ οὐ παράγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ παιδίον εἰς τὸ μέσον ἵστησι, καὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτοὺς ἐντρέπων, καὶ πείθων εἶναι ταπεινοὺς οὕτω καὶ ἀπλάστους, καὶ γὰρ φθόνου καθαρὸν τὸ παιδίον καὶ κενοδοξίας καὶ τοῦ τῶν πρωτείων ἐρᾶν. Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ Τόμῳ τῆς σειρᾶς ἐν τῷ εἰκοστῷ κεφαλαίῳ τοῦ Ματθαίου φησὶ, Διὰ τούτων δείκνυσιν ὅτι ἐθνικῶν ἐστι τὸ πρωτείων ἐρᾶν, καὶ γὰρ τυραννικὸν τὸ πάθος, καὶ συνεχῶς ἐνοχλοῦν καὶ μεγάλοις ἀνδράσι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἴδε καὶ εὐαγγελικὰ ῥητὰ τοῦ Ματθαίου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ. ὙΜΕΙΣ ΔΕ ΜΗ ΚΛΗΘΗΤΕ ῬΑΒΒΙ. καὶ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τοῦ αὐτοῦ. ὋΣ ἘΑΝ ὙΜΩΝ ΘΕΛΗ ΠΡΩΤΟΣ ΕἸΝΑΙ, ἘΣΤΩ ΠΑΝΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΟΣ. καὶ λοιπὸν πασίδηλον ἐστὶν, ὅτι κατὰ μόνην τὴν τάξιν ἐῤῥέθη πρῶτος τῶν Ἀποστόλων ὁ μακάριος Πέτρος. ὅθεν ὅσοι ἐνεκωμίασαν αὐτὸν, οὐκ εἶπον αὐτὸν Αὐτοκράτορα τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ πρῶτον καὶ κορυφαῖον, καθ᾽ ὃν τρόπον ὁ Ἱερώνυμος κεφαλαίῳ δευτέρῳ πρὸς Γαλάτας, καὶ κατὰ Πελαγίου κεφαλαίῳ πρώτῳ, Πλάτωνα μὲν τῶν φιλοσόφων κορυφαῖον, Πέτρον δὲ τῶν Ἀποστόλων ὠνόμασε. καὶ ὁ Κικέρων, Οἱ Ἔξαρχοι τῶν Ῥητόρων, φησὶν, ἐν Ἀθήναις νομίζονται, αὐτῶν δὲ πρῶτος ὁ Δημοσθένης. καὶ ὁ Διάλογος τὴν πρώτην Σύνοδον κεφαλὴν τῶν τεσσάρων ὠνόμασε, καὶ ὅμως τῆς αὐτῆς ἐξουσίας εἰσὶ πᾶσαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. εἰς τοῦτο συντρέχει καὶ ὅπερ φησὶν ὁ Βαρώνιος (ἐν τῷ ἄνω) ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ ἔτει, Ἡ δοθεῖσα παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἄκρα ἐξουσία, λέγεται ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἀποστολική. καὶ ὁ Βελλαρμῖνος κεφαλαίῳ

πεντ-

πεντηκοστῷ τετάρτῳ· περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα φησὶ προηγουμένως Κυρίλλου, ὅτι ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐξουσίᾳ περιέχεται ἡ ἐκκλησιαστική. Ἐν ταὐτῷ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ προηγουμένως Κυρίλλου καὶ ἑτέρων Πατριαρχῶν, περὶ ὧν διείληπται ἀνωτέρω, λέγει, Πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις εἴρηκεν ὁ Κύριος, ΚΑΘΩΣ ΑΠΕΣΤΑΛΚΕ ΜΕ Ο ΠΑΤΗΡ, ΚΑΓΩ ΠΕΜΠΩ ΥΜΑΣ. ὃ πρῶτον μὲν πᾶσιν ἐῤῥέθη, ὕστερον δὲ μόνῳ τῷ Πέτρῳ εἴρηται. καὶ ἀνωτέρω ἐῤῥέθη κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγουστῖνον, ὅπερ τῷ Πέτρῳ ἐῤῥέθη, πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις ἐῤῥέθη. Ἀλλ' ἀνθυποφέρουσιν οἱ αὐτοὶ λέγοντες, ὅτι οἱ μὲν Ἀπόστολοι ἦσαν κεφαλαὶ, ὁ δὲ Πέτρος Ποιμὴν αὐτῶν. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι τὰ ἐγκώμια καὶ ἐπίθετα εἰσὶ ταὐτὰ, ἄρα καὶ ἡ αὐτὴ ἐξουσία, ὅπερ δείκνυται καὶ ἄλλαις μαρτυρίαις ὁμοίως σαφεστάταις, προσέτι δὲ καὶ λόγοις ἀναντιῤῥήτοις, ὁ γὰρ Κύριος ἔδωκεν ἐξουσίαν τῷ Πέτρῳ ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀποστόλους, ὅθεν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ὁ Κυπριανὸς βιβλίῳ περὶ ἑνώσεως ἐκκλησιαστικῆς φησὶ, μία ποίμνη δείκνυται ἡ δοθεῖσα τοῖς Ἀποστόλοις, ἵνα συμφώνως πάντες ποιμαίνωσι. καὶ Ἱλάριος βιβλίῳ ἕκτῳ περὶ Τριάδος οὕτω δι' ἀποστροφῆς φησὶν, Ὑμεῖς ὦ ἅγιοι καὶ μακάριοι ἄνδρες ἕνεκεν τοῦ μισθοῦ τῆς ὑμετέρας πίστεως τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν λαβόντες, τοῦ τε δεσμεῖν καὶ λύειν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς τὴν ἐξουσίαν λαχόντες. ἐξ ὧν συνάγεται, ὡς καὶ ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω Πατριαρχῶν, ὅτι ὅπερ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ, ἔδωκε καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ'.

Ἀνθυποφορὰ παπιστῶν δευτέρα ἀπὸ τῶν (τῷ Πέτρῳ τὴν προστασίαν τῶν τῆς Οἰκουμένης προβάτων ἐγχειρίζει, καὶ τῶν ἀδελφῶν. οὐκ ἄλλῳ δὲ, ἀλλὰ αὐτῷ ταύτην δίδωσι) ῥητῶν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Θεοφυλάκτου. καὶ ἀπαίτησις πρὸς ταύτην πάλιν ἐκ τῶν τοῦ Χρυσοστόμου ῥητῶν, καὶ τῶν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐγκωμίων τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἐκ τοῦ μὴ λαβεῖν τοὺς Ἀποστόλους οὐδὲν παρὰ τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐξίσου τῷ Πέτρῳ.

Ἀνθυποφέρουσι δεύτερον ἀπὸ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Θεοφυλάκτου, λεγόντων Ἰωάννου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ, Ἐπειδὴ τέλος εἶχεν αὐτῷ τὰ τοῦ ἀρίστου, τῷ Πέτρῳ τὴν προστασίαν τῶν τῆς Οἰκουμένης προβάτων ἐγχειρίζει, καὶ τῶν ἀδελφῶν. οὐκ ἄλλῳ δὲ, ἀλλὰ αὐτῷ ταύτην δίδωσιν. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι οὐκ ἄλλῳ ἐγχειρίζει τὴν προστασίαν ὡς ἤδη ἔχουσι καὶ μὴ ἀποβεβληκόσι, ὡς μὴ ἀρνησαμένοις καὶ ἀθετήσασι τὸν Διδάσκαλον, καὶ γὰρ οὐ νέαν τῷ Πέτρῳ προστασίαν ἔδωκεν, ἀλλὰ τὴν ἀποβληθεῖσαν διὰ τῆς ἀρνήσεως ἀνεκαίνισεν, ὅθεν οἱ αὐτοὶ Χρυσόστομος καὶ Θεοφύλακτος λέγουσι, πρῶτον μὲν, ὅτι πάντων ἔγκριτος, καὶ στόμα τοῦ χοροῦ παντὸς, ἔπειτα δεικνὺς αὐτῷ ὅτι χρὴ θαῤῥεῖν λοιπὸν, ὡς τῆς ἀρνήσεως ἐξηλειμμένης, ἐγχειρίζεται αὐτῷ τὴν προστασίαν τῶν ἀδελφῶν. ἐκεῖνο οὖν ὅπερ ἦν ἔγκριτος καὶ στόμα τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν ἀπολέσαντι, ἀπηλειμμένης τῆς ἀρνήσεως, ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Κύριος, οὐ νέον τι καὶ ὑπέρεχον. ἀλλ' εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι καὶ ὁ Βαρθολομαῖος εἶχεν ἀντίῤῥοπα τῷ Πέτρῳ τὰ αὐτὰ Μυστήρια, καὶ τὸ αὐτὸ τῆς Θεολογίας ὄρος, καὶ τὸ αὐτὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀντίῤῥοπα τὰ λοιπὰ θεῖα χαρίσματα, καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι Ἡγούμενοι ὁμοίως τῶν προβάτων τοῦ Ἀρχιποίμενος, καὶ ἕτεροι ἑτέρου οὐ προτιμῶνται, καὶ πάντες προστάται ἄγρυπνοι τοῦ ποιμνίου, καὶ τῆς Οἰκουμένης τὴν προστασίαν ἐδέξαντο καὶ Παῦλος καὶ οἱ δώδεκα, καὶ ἴσοι οἱ Ἀπόστολοι πάντες τῇ τε ἀξίᾳ καὶ τιμῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τοῦ κοινοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος οὐδεμία ἄλλη ἀξία μείζων, ἢ ἀνωτέρα, ἢ ὑψηλοτέρα, ἢ προτέρα, καὶ ὁ Παῦλος τῆς Οἰκουμένης ἀντελαμβάνετο πάσης, καὶ σοφὸς Ἀρχιτέκτων, καὶ τῆς Οἰκουμένης τὴν προστασίαν ἀνεδέξατο, καὶ οἱ δώδεκα ἐπίτροποι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλοι, καὶ ὥσπερ οἰκίαν μίαν τὴν Οἰκουμένην ἐνέμοντο, καὶ ὁ Χρυσόστομος λόγῳ δευτέρῳ περὶ Ἱερωσύνης λέγει, Οὐ πάντα τὰ πρόβατα διδάσκει καὶ ἐπέρχεται ὁ Πέτρος, ἀλλὰ τὸ μεῖζον μέρος δίδοται τῷ Παύλῳ, καὶ ὁ Ἰσίδωρος περὶ αὐτοῦ τοῦ Παύλου, ὅτι πᾶσαν σχεδὸν ἐπέδραμε τὴν Οἰκουμένην, ἴσε καὶ πράξεων κεφάλαιον εἰκοστὸν ἴδιον. καὶ ὁ Χρυσόστομος περὶ αὐτοῦ τοῦ Παύλου ἐν τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ Ὁμιλίᾳ τῆς πρὸς Ῥωμαίους φησὶν, ὅτι τὸ κήρυγμα πᾶν καὶ τὰ πράγματα τῆς Οἰκουμένης ἐπίστευσε, καὶ τὰ Μυστήρια πάντα καὶ τὴν οἰκονομίαν ὅλην, καὶ ταῦτα, ἐπειδὴ τοῦ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων τὸ, ὅτι ἦσαν τῆς Οἰκουμένης Ἄρχοντες, προστάται, Διδάσκαλοι καὶ Ποιμένες, ἐννοεῖται ὅτι εἶχον μὲν ἐξουσίαν κοινὴν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διδάσκειν καὶ κηρύττειν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας, οὐ πᾶσαν ὅμως πάντες ἐπῆλθον τὴν Οἰκουμένην, ἀλλ' ἕκαστος ἔν τινι μέρει, ὅθεν ὁ Χρυσόστομος ἀνωτέρω ἔφη, Πέτρος ἐντεῦθεν μαθητεύει τὴν Ῥώμην, Παῦλος ἐκεῖθεν εὐαγγελίζεται κόσμον, Ἀνδρέας τοὺς τῆς Ἑλλάδος σοφοὺς διορθοῦται, Σίμων διδάσκει τὸν Θεὸν τοὺς βαρβάρους, Θωμᾶς διὰ βαπτίσματος λευκαίνει τοὺς Αἰθίοπας, Ἰακώβου τὴν καθέδραν Ἰουδαία τιμᾷ, Μάρκου τὸν θρόνον Ἀλεξάνδρεια ἡ περὶ Νεῖλον ἀσπάζεται. Καὶ, ἠγείσθω Πέτρος τοῦ λόγου, καὶ τοῦ Ἀμπελῶνος, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν κλῆσιν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ προΐστασθαι τῆς Οἰκουμένης οὐκ ἔλαβον οἱ Ἀπόστολοι παρὰ τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἀμέσως παρὰ τοῦ Χριστοῦ, ὥσπερ καὶ ὁ Πέτρος

αὐτὸς,

αὐτὸς, ὅθεν καὶ συνοδικῶς οἱ Ἀπόστολοι ὥρισαν τὰ ἀναγκαῖα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ πέμπτῳ. ὁ Πέτρος δὲ μόνος βουληθεὶς οἰκονομῆσαί τι περὶ τῶν ἰουδαϊκῶν ἐθῶν, κατεγνώσθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἠλέγχθη ὑπὸ τοῦ Παύλου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΗ'.

Πρόβλημα παπιστῶν τρίτον ἐκ τῶν (τὴν τῶν Οὐρανῶν ἐξουσίαν αὐτῷ ἐνεχείρισεν ὁ Κύριος, τὰς κλεῖς αὐτῷ δοὺς, ἀνθρώπῳ θνητῷ πάντων τῶν ἐν Οὐρανῷ τὴν ἐξουσίαν ἐγχειρίζει) ῥητῶν τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι ἔχει ἄκραν ἐξουσίαν ὁ Πέτρος. καὶ λύσις τούτου ἐκ τῶν εὐαγγελικῶν ῥητῶν, καὶ τῶν πατέρων, καὶ ἄλλων πολλῶν, ὅτι ὅ,τε Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ οἱ ἐφεξῆς Ποιμένες τὴν αὐτὴν ἔληφον ἐξουσίαν.

Τρίτον προβάλλουσιν, ὅτι τὴν τῶν Οὐρανῶν ἐξουσίαν αὐτῷ ἐνεχείρισεν ὁ Κύριος, τὰς κλεῖς αὐτῷ δοὺς, ἀνθρώπῳ θνητῷ, πάντων τῶν ἐν Οὐρανῷ τὴν ἐξουσίαν ἐγχειρίζει, ἐξ οὗ δείκνυται τὸ αὐτὸ, ἤτοι ὅτι ἔχει ἄκραν ἐξουσίαν ὁ Πέτρος. βεβαιοῦσι δὲ τοῦτο ἀπό τινων ἐπιστολιδίων παπικῶν, καὶ μάλιστα σκοτεινῶν καὶ ἀποκρύφων, καὶ ἀπό τινων χρήσεων πατρικῶν σκοτεινῶν, καὶ τέως ἀπὸ τῆς κοσμικῆς σοφίας. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι ἡ Κλεὶς ἀνοίγει καὶ κλείει, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ τοῦ Ἠσαΐου, καὶ τρίτῳ τῆς Ἀποκαλύψεως, περὶ ἧς ἐρρέθη Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ πρὸς τὸν Πέτρον. ἔλαβε δὲ μετὰ τῶν ἄλλων, Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, καὶ Ἰωάννου εἰκοστῷ. ἀπώλεσε δ' αὐτὴν, ἤτοι τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως, ἐκστὰς τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας, καὶ ἐντὸς γενόμενος αὐτῆς ἐπὶ τῆς τρίτης ἐρωτήσεως, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. ἐξηγεῖται δὲ ὁ Χρυσόστομος ταύτας τὰς ῥήσεις περὶ λύσεως καὶ δεσμοῦ τῶν ἁμαρτημάτων ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Ἱερωσύνης, μὴ ἀπεοικέναι τῆς λέπρας τῆς θεραπευομένης παρὰ τῶν ἰουδαϊκῶν Ἱερέων. ἔλαβον δὲ ταύτην τὴν ἐξουσίαν ὡς προείρηται οἱ Ἀπόστολοι παρὰ Χριστοῦ ἀμέσως, καὶ οὐ παρὰ τοῦ Πέτρου, ὅθεν κοινή ἐστι πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ σαφέστατα Παραγράφῳ τετάρτῳ ἡγουμένου Βασιλείου, καὶ ἐν πολλοῖς μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ, καὶ κατωτέρω ῥηθήσεται ἐν πολλοῖς, ὅτι ταύτην ἐν τῷ Πέτρῳ πᾶσα ἡ Ἐκκλησία ἔλαβε καὶ οὐ μόνος ὁ Πέτρος. καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι οὐ μόνον ἐν τῷ Πέτρῳ ἔλαβε ταύτην τὴν ἐξουσίαν ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως παρὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ἴδε κατωτέρω κεφάλαιον τρίτον, καὶ μέρους πέμπτου κεφάλαιον πέμπτον. Ἔτι ἀφέντες τὰς ἀντιλογίας, εἴτουν ματαιολογίας καὶ ἐνταῦθα τῶν παπιστῶν, τρέχομεν πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐπιδόξους καὶ ἁγίους πατέρας λέγοντες, ὅτι ὁ Πέτρος καὶ ἀπὸ τούτων τῶν ῥημάτων πρωτεῖον εἶχε τάξεως καὶ οὐδεμιᾶς ἐξουσίας, τὴν δὲ ἀποστολικὴν ἀξίαν πάντας ἐξίσου ἔχειν ὡς προαποδέδεικται διά τε τῶν γραφικῶν ῥητῶν καὶ τῶν χρήσεων τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ πρὸς τούτοις, τὸ κληθῆναι, τὸ εἶναι Ἀποστόλους, τὸ ἀποστέλλεσθαι, τὸ θαυματουργεῖν, τὸ συγχωρεῖν χαρὰς ἀναμαρτήτους, τὸ διδάσκειν, τὸ ἱερουργεῖν, τὸ κηρύττειν, τὸ χειροτονεῖν, καὶ διαδόχους ποιεῖν, καὶ τέως τὸ λύειν καὶ τὸ δεσμεῖν. ἄρχεσθαι δὲ ἀπὸ τῆς μονάδος διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι σχίσματα, ὅπερ ἐδόθη τῷ Πέτρῳ δι' ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν καὶ ἀγάπην ἣν εἶχε πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅθεν εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι ὁ Ἰωάννης τὰς Κλεῖς τῶν Οὐρανῶν ἔλαβε. καὶ Πέτρος καὶ Παῦλος τῶν μὲν ἄνω τὰς Κλεῖς εἰληφότες, τῶν δὲ κάτω λύειν καὶ δεσμεῖν τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες. καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι τὰς Κλεῖς ἔλαβον, καὶ πάντες τὰ αὐτὰ ἔλαβον. οἱ ἐφεξῆς Ποιμένες καὶ Διδάσκαλοι τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἔλαβον, καὶ σημεῖον, ὅτι ὁμοίως λύουσι καὶ δεσμοῦσι. καὶ ὁ Βασίλειος τὰς Κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν πιστεύεται, καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ δεύτερος μετὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ ἔχειν τὴν ἐξουσίαν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς λύειν καὶ δεσμεῖν. τοῦτο διδάσκουσι πρὸς τοῖς πατράσι καὶ τοῖς Κανόσι τὰ Εὐχολόγια, τὰ Μηνολόγια, τὰ Συναξάρια, οἱ βίοι τῶν ἁγίων πατέρων, τὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων Συνόδων, οἱ ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων καὶ ἡ κοινὴ καὶ Οἰκουμενική, πατρικὴ καὶ προπατρικὴ καὶ ἀποστολικὴ πρᾶξις καὶ ἐνέργεια τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΘ'.

Πρόβλημα τῶν παπιστῶν τέταρτον, ὅτι ὁ Πέτρος λέγεται θεμέλιος, ὅθεν ἕπεται ἔχειν ἄκραν ἐξουσίαν. καὶ ὅτι ὁ μὲν Χριστὸς κατὰ Γρετζέρον θεμέλιον πρῶτον, ὁ δὲ Πέτρος ἅμα τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις δεύτερον, οἱ δ' Ἀπόστολοι κατὰ Βελλαρμῖνον τριχῶς λέγονται θεμέλιον, ὑποτεταγμένοι ὅμως τῷ Πέτρῳ, ἐξ ὧν δείκνυνται ἐνταῦθα σοφισταὶ ἄτοπα λέγοντες, ὁ δὲ Πέτρος ἴσος τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις γινώσκεται.

Τέταρτον προβάλλουσιν, ὅτι λέγεται θεμέλιος ὁμολογίας ὁ Πέτρος, καὶ πάλιν ἕπεται ἔχειν αὐτὸν ἄκραν ἐξουσίαν. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι ὁ Ἀνδρέας τοῦ θεμελίου θεμέλιος. ὁ Βαρθολομαῖος θεμελιοῖ τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι θεμέλιοι προσεχέσατοι. ὁ Παῦλος θεμέλιον πίστεως, καὶ ὡς σοφὸς Ἀρχιτέκτων θεμέλια τέθεικεν. ὁ Θωμᾶς θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας. Πέτρος καὶ Παῦλος ἐθεμελίωσαν τὴν

τὴν Ἐκκλησίαν. Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος ἀρραγῆ τῆς πίστεως θεμέλια. καὶ οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ἐξίσου θεμέλια. οὐδὲ τῶν ὀρέων ἦν καὶ ὁ Πέτρος. τὸ δὲ ἐν τῶν ὀρέων ἦν καὶ ὁ Πέτρος, οὐ τῇ μοναρχίᾳ προσαρμόζεται, οὐ γὰρ λέγεται εἷς τῶν Ἀρχόντων ὁ Βασιλεύς. καὶ ἐπὶ τοῦ Πέτρου θεμελιοῦται ἡ Ἐκκλησία, ἐπὶ πάντων δὲ θεμελιοῦσθαι τὴν τῆς Ἐκκλησίας δύναμιν. ἴδε καὶ ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ πολλοὺς τῶν ἐγκρίτων πατέρων λεγομένους θεμέλια πίστεως, ὁμολογίας, ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ φασὶν οἱ αὐτοὶ πρῶτον, καθὼς οὐδεὶς δύναται θεῖναί τι, οὕτως οὐδύναται σαλεῦσαι τὸ παρὰ Χριστοῦ θεμέλιον, ὅ ἐστιν ὁ Πέτρος. ὅθεν λέγει Γρετζέρος ὁ τοῦ Βελλαρμίνου ἐξηγητής, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ θεμέλιον πρῶτον, ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ θεμέλιον δεύτερον. ὁ δὲ Βελλαρμῖνος φησὶν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν θεμέλιοι, ἀλλὰ χωρὶς ζημίας τοῦ Πέτρου, καθὸ δηλονότι τοιοῦτοι πρῶτοι πανταχοῦ ἐθεμελίωσαν τὰς Ἐκκλησίας, καὶ γὰρ ὁ Πέτρος οὐ περιῆλθε τὴν οἰκουμένην, ἀλλ' ἕκαστος Ἀπόστολος ἄλλην, ὅθεν ὁ Παῦλος φησὶν, ὅτι ὁ εἷς φυτεύει, ἕτερος ποτίζει, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ, καὶ ὅλοι θεμέλια, ὡς ἐν ψαλμοῖς, καὶ Ἀποκαλύψει κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ. δεύτερον, ὅτι λέγονται θεμέλια οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται κατὰ λόγον τῆς διδασκαλίας τῆς ἀπὸ Θεοῦ δοθείσης, διότι ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας εἴρηται ἀποκάλυψις, ἣν εἶχον οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται, οὐ γὰρ πώποτε ἀποκαλύπτονται νέα ἄρθρα πίστεως, ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ ἐκείνων διδασκαλία, ἣν διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῶν συγγραμμάτων παρέπεμψαν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅθεν λέγεται ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους δευτέρᾳ, ὅτι ᾠκοδομήθη ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν. τρίτον, ὅτι λέγονται θεμέλια οἱ Ἀπόστολοι διοικήσεως λόγῳ, πάντες γὰρ ἦσαν κεφαλαὶ, διοικηταὶ, καὶ Ποιμένες ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐχὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, διότι οἱ λοιποὶ ἢ Ἀπόστολοι καὶ ἀπεσταλμένοι εἶχον ἅπασαν ἐξουσίαν, πλὴν ὑποτεταγμένοι τῷ Πέτρῳ. Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ῥητέον πρῶτον μὲν, ὅτι εἴρηται ὑπὸ πολλῶν πατέρων προσεχῶς ἀνωτέρω ἴσον εἶναι τὸν Πέτρον τοῖς λοιποῖς, ἐφ' οἷς λέγει ὁ Ἱερώνυμος, ἐπὶ πάντας ἐξίσου τὴν τῆς Ἐκκλησίας μερίζεσθαι δύναμιν. καὶ ὁ Χρυσόστομος τὸν Παῦλον ἴσον λέγει τῷ Πέτρῳ, καὶ οὐδὲν πλέον εἶναι αὐτοῦ τὸν Πέτρον. εἶτα ἐρωτητέον, οἱ Ἀπόστολοι πρῶτα ἦσαν θεμέλια ἢ δεύτερα; καὶ οὐ δύνανται εἰπεῖν τι λόγου ἄξιον, καὶ τὸ αἴτιον δῆλον, ἕπεται γὰρ δεῖναι καὶ τρίτον, ἵνα βάλλωμεν τοὺς Ἀποστόλους, ὅπερ ἐστὶ παρὰ τὰς γραφὰς καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας; καὶ οὐ δύνανται φυγεῖν τὸ ἄτοπον οἱ σοφισταὶ οὗτοι, ἀνωτέρω γὰρ εἶπον, ὅτι τῷ Πέτρῳ ἐδόθη ἡ διοίκησις πάσης τῆς Ἐκκλησίας κατὰ πίστιν, καὶ μεταταῦτα λέγουσιν, ὅτι κατὰ τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας μὴ εἶναι τὸν Πέτρον μείζονα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Κ΄.

Πρόβλημα τῶν παπιστῶν πέμπτον, ὅτι ὁ Πέτρος λέγεται στερέωμα, βάσις, ἑδραίωμα, ἄρα. καὶ ἀπαίτησις.

Πέμπτον προβάλλουσιν, ὅτι καλεῖται στερέωμα, βάσις, στήριγμα καὶ ἑδραίωμα ὁ Πέτρος, ἄρα. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι στερέωμα πίστεως οἱ Ἀπόστολοι καὶ Εὐαγγελισταὶ, προσεχέστατοι γινόμενοι εἰς ἑδραίωμα πίστεως, ὁ Ἀνδρέας στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων στήριγμα. οὕτω λέγονται καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι στερέωμα, ἑδραίωμα, στήριγμα, ἔρεισμα καὶ βάσις. οὕτω λέγονται καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων τῆς πίστεως, τῶν κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν, τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς ὀρθότητος, καὶ τῆς ὀρθοδοξίας. τοῦτο κοινολογεῖται καὶ εἰς πάντα Χριστιανόν. Αἱ μὲν οὖν Ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν. πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ. Καὶ, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς κεφαλαίῳ δευτέρῳ. καὶ ὁ Γρηγόριος εἰς τὸν Ἐξισωτὴν, Τὸ ἔρεισμα. καὶ ἀλλαχοῦ τὰ αὐτὰ λέγεται, καὶ εἰς τὴν γραφὴν, καὶ εἰς τὰ ἐγκώμια τῶν πατέρων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΑ΄.

Πρόβλημα τῶν παπιστῶν ἕκτον, ὅτι ὁ Πέτρος ὀνομάζεται στύλος τῆς Ἐκκλησίας. καὶ ἀπαίτησις σαφεστάτη.

Ἕκτον λέγουσιν, ὅτι ὀνομάζεται στύλος τῆς Ἐκκλησίας ὁ Πέτρος. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι στύλοι. Ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. ὁ Ἰωάννης στύλος τῶν κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν. ὁ Παῦλος στύλος τῆς ἀληθείας. οἱ δώδεκα τῆς ὀρθοδοξίας στύλοι ἀμετάθετοι, καὶ πύργοι. ὁ Ἀνδρέας πρωτοπαγὴς τῆς Ἐκκλησίας στύλος. ὁ Βαρθολομαῖος πυρσώδης στύλος τῆς ὀρθοδοξίας. καὶ ὁμιλία, ΟΤΕ ΗΛΘΕ ΠΕΤΡΟΣ ΕΙΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΝ, ὁ Χρυσόστομος φησὶ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον ἐξίσου στύλους, προβόλους, περιβόλους, καὶ ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ, ἀνέχοντες τὴν ὀροφὴν τῆς πίστεως. οὕτω καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων καλοῦνται. καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφάλαιον ἔσχατον.

Παρά-

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΒ'.

Πρόβλημα τῶν παπιστῶν ἕβδομον, ὅτι ὁ Πέτρος κατ' Ἐπιφάνιον καὶ ἄλλους, γέγονε στερεὰ πέτρα, θεμελιοῦσα τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐδέξατο. καὶ ἀπάντησις ἐκ τῶν ἀνωτέρω πρὸς τοὺς Ἀποστόλους εἰρημένων καὶ ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ αὐτοῦ Πέτρου, ἐξ ὧν δείκνυται κοινὴ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις καὶ πατράσιν ἡ πέτρα καὶ τὸ θεμελιοῦν ἐπὶ τὴν ὁμολογίαν, ἣν μόνος ὁ Χριστὸς ἔθετο θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ἕβδομον λέγουσιν, ὅτι ὁ αὐτὸς, ἤτοι ὁ Πέτρος γέγονε κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον στερεὰ πέτρα θεμελιοῦσα τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου, καὶ κατ' ἄλλους πατέρας ὅτι ὑφ' ἑαυτὸν τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐδέξατο. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι εἴρηται ἀνωτέρω, Πέτρος καὶ Παῦλος ἐθεμελίωσαν τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ, οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις. Καὶ, ἐθεμελιώθη ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν. Εἷς δὲ τῶν ὀρέων ἦν καὶ ὁ Πέτρος. Καὶ, τῆς ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησίας οἰκοδόμους καὶ τεχνίτας εἶναι τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους. Καὶ, οὐκ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ Πέτρῳ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου ἐθεμελιώθη ἡ Ἐκκλησία. Καὶ, οἱ Ἀπόστολοι Ἀρχιτέκτονες καὶ πέτρα κοινῶς. Καὶ, ὁ Παῦλος Φυτουργὸς καὶ πέτρα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ, ὁ Βαρθολομαῖος ἐπίσης θεμελιοῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῷ Πέτρῳ. Καὶ ὁ Μητροφάνης ὡς Πέτρος πέτρα, ἐν ᾗ ᾠκοδόμησεν ὁ Κύριος τὰς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Πέτρος, Χαῖρε Πέτρε ἡ πέτρα τῆς πίστεως. Καὶ ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, Προσέρχεσθε τῷ ἀκλονήτῳ λίθῳ, καὶ ἐποικοδομεῖσθε ὡς λίθοι ζῶντες. Καὶ ὁ Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ πίστεως τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἐπ' αὐτὴν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν παρθένον Χριστοῦ Νύμφην καὶ ἀσφαλῆ βάσιν, καὶ σεμνὴν μητέρα ἡμῶν. Καὶ Ἰουνίου εἰκοστῇ ἐνάτῃ, Ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς σῆς θεολογίας ἐπήξατο τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Δεσπότης Ἰησοῦς. Καὶ Βασίλειος ἐν τῷ περὶ ὑπακοῆς, Χαρίζεται γὰρ ὁ Ἰησοῦς τὰ ἑαυτοῦ ἀξιώματα, οὐκ ἀποκενούμενος, ἀλλ' ἔχων δίδωσι. Φῶς ἐστὶν, Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ἱερεύς ἐστι, ποιεῖ Ἱερέας. πρόβατόν ἐστιν, Ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. Πέτρα ἐστὶ, πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια χαρίζεται τοῖς δούλοις. ὡς οὖν τὰ ἄλλα τοῖς Ἀποστόλοις κοινὰ, οὕτω καὶ ἡ πέτρα. εἶτα ὁ Ἐπιφάνιος εἶπε τὸν Πέτρον στερεὰν πέτραν οὐ μόνον διὰ τὸ ὡμολογηκέναι τὸν Κύριον, δι' ἣν αἰτίαν πέτρα καλοῦνται καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ὡς θεμελιοῦντες τὴν πίστιν ἐφ' ᾗ ᾠκοδόμηται ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μετανενοηκέναι, ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως ἐπιστραφέντα, ὅθεν λέγει ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα (ὁ Πέτρος) στερεὰ πέτρα οἰκοδομῆς, καὶ θεμέλιος οἴκου Κυρίου γενόμενος, ἐν τῷ ἀρνησάμενον αὐτὸν καὶ πάλιν ἐπιστρέψαντα, εὑρεθέντα τε ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ καταξιωθέντα πάλιν ἀκοῦσαι, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ὁ μὲν Πέτρος καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πατέρες θεμελιοῦσιν ἐπὶ τὴν πίστιν καὶ ὁμολογίαν, τὴν δὲ ὁμολογίαν οὐχ οὗτοι πάντες, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἔθετο ἐπὶ θεμελίῳ, ὅθεν ὁ Χρυσόστομος Τόμῳ πρώτῳ τῆς σειρᾶς κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ τοῦ Ματθαίου φησὶ, Τὴν ὁμολογίαν ὁ Χριστὸς θεμέλιον ἔθετο τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. καὶ Τόμῳ δευτέρῳ τῆς σειρᾶς κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ λέγει ὁ μέγας Κύριλλος, Ἑαυτοῦ εἶναι φησὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν καὶ θεμελιοῦν ἐπαγγέλλεται, τὸ ἀκατάσειστον αὐτῇ προσνέμων, καὶ ταύτης Ποιμένα τὸν Πέτρον ἐφίστησιν, εἶτα ἔφη, Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς, ἵνα δὲ μή τις νομίσῃ ὅτι τότε μόνῳ τῷ Πέτρῳ ἔδωκε τὰς κλεῖς, καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, ἐπιφέρει ὁ ἅγιος, Πλὴν ὁ τοῦ δώρου καιρὸς ἦν ἡ τῆς ἀναστάσεως ὥρα, ὅτε εἶπε, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΓ'.

Πρόβλημα τῶν παπιστῶν ὄγδοον, ὅτι πρωτήγορος ὁ Πέτρος τῶν Ἀποστόλων, καὶ πρεσβυτάτη τῶν θεολόγων ἀκρότης, καὶ Ποιμενάρχης. καὶ ἀπάντησις ἐκ τῶν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἀνωτέρω εἰρημένων, καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ ἐκ τοῦ πάντα τὰ ἀξιώματα παρὰ μόνου τοῦ Χριστοῦ λαβεῖν τοὺς Ἀποστόλους, ἐξ οὗ ὁ ἀφανισμὸς τῆς μοναρχίας.

Ὄγδοον προσφέρουσιν, ὅτι πρωτήγορος ὁ Πέτρος τῶν Ἀποστόλων, καὶ πρεσβυτάτη τῶν Θεολόγων ἀκρότης, καὶ Ποιμενάρχης. Ἀλλὰ ῥητέον, εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι ἀνεῖσιν ἐπίσης ὁ Βαρθολομαῖος ἐπὶ τὸ τῆς θεολογίας ὄρος τῷ Πέτρῳ, καὶ ὁ Παῦλος Νυμφαγωγὸς, καὶ γλῶσσα τῆς Οἰκουμένης, καὶ Τέττιξ ἐκκλησιαστικὸς, καὶ οἱ δώδεκα, γλῶσσαι καὶ Κήρυκες, καὶ Διδάσκαλοι, καὶ φῶς, καὶ Ποιμένες, καὶ Ἀρχιτέκτονες, καὶ τὸ παρ' αὐτῷ τοῦ Ἀδελφοθέου ψηφισθὲν, εἰς τύπον ἐγράφετο, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεδίδοτο, καὶ ἐν ἄστροις ὑπερλάμπων ὁ αὐτὸς, καὶ πᾶσι τοῖς μετὰ τὸν Πέτρον Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἤτοι τὴν ἄκραν θεολογίαν καὶ δύναμιν ἔδωκεν ὁ Κύριος, καὶ Ἰουνίου εἰκοστῇ ἐνάτῃ, ὁ Παῦλος ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας σάλπιγξ. ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ὡς οἱ Ἀπόστολοι ἐγκωμιάζονται, καὶ πρὸς τούτοις λέγονται μεγάλοι Ποιμένες, καὶ μέγιστοι Ποιμενάρχαι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφάλαιον ἕκαστον,

ἔσχατον, ἢ μέρους τρίτου κεφάλαιον δέκατον τρίτον. Καὶ Αὐγούστου ἕκτη λέγονται Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης. προσθεὶς εἰς τέχνην ἀφανισμὸν τῆς μοναρχίας καὶ τοῦτο, εἰ ἦν μονάρχης ὁ Πέτρος, παρ᾽ αὐτοῦ ἔλαβον ἂν οἱ Ἀπόστολοι τὰ ἀξιώματα, καὶ οὐ παρὰ Χριστοῦ. ἀλλὰ μὴν πάντες πάντα τὰ ἀξιώματα παρὰ μόνου τοῦ Χριστοῦ ἔλαβον ἀμέσως, ἄρα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΔ'.

Συμπέρασμα ἐκ πάντων τῶν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ καὶ τοῖς παραγράφοις αὐτοῦ ἐξειρημένων, ὅτι ἴσος ὁ Πέτρος κατὰ πάντα τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις πλὴν τοῦ πρωτείου τῆς τάξεως.

Συμπεραίνομεν οὖν ἐκ πάντων τούτων, ὅτι ὅσοις ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασι καὶ ἐγκωμίοις ἐπαινεῖται καὶ μακαρίζεται ὁ μακάριος Πέτρος, τοῖς αὐτοῖς λέγονται καὶ ἐγκωμιάζονται καὶ οἱ λοιποὶ ἅγιοι Ἀπόστολοι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐνδόξων καὶ ἐγκρίτων πατέρων, ἐξ ὧν, καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων φανερῶν καὶ καθαρῶν καὶ διόλου ἀναμφιβόλων ῥητῶν τῶν αὐτῶν ἁγίων πατέρων δείκνυται ὅτι ὁ μακάριος Πέτρος τῆς αὐτῆς ἐστὶ τιμῆς, δόξης, ἀρχῆς, δυνάμεως, ἐξουσίας καὶ ἐνεργείας μετὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ οὔτε μονάρχης, οὔτε Αὐτοκράτωρ αὐτῶν ἦν, ἀλλὰ μονώτατον πρωτεῖον καὶ τιμὴν τάξεως εἶχεν ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ οὐδὲν πλέον. καὶ οὕτω διελύθησαν πᾶσαι αἱ ἀντιθέσεις τῶν Λατίνων καὶ τὰ σοφίσματα, καὶ αἱ ἀποκεκομμέναι καὶ διεστραμμέναι χρήσεις, καὶ δολιότητος γέμουσαι διαιρέσεις, καὶ τὰ λοιπὰ διανοήματα τῶν σοφῶν τοῦ παπισμοῦ ὑπὲρ τῆς μονότητος τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ ἀξιώματος.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι'. ΜΕΡΟΣ Δ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τοῦ καιροῦ ἐν ᾧ ἐδόθη τῷ Πέτρῳ ἡ ἐξουσία τοῦ πρωτείου καὶ τῆς τιμῆς, ὃς καὶ προήγορος ἐρρέθη τῶν Ἀποστόλων διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὸ τῆς τάξεως μόνον πρωτεῖον.

Ἐδόθη τὸ πρωτεῖον τῷ Πέτρῳ πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τό, ΣΥ ΕΙ ΠΕΤΡΟΣ Η ΠΕΤΡΑ. Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ. καὶ πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τό, ΠΟΙΜΑΙΝΕ ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑ ΜΟΥ. Ἰωάννου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ. ἐρρέθη γάρ, ΠΡΩΤΟΣ, ΣΙΜΩΝ Ο ΛΕΓΟΜΕΝΟΣ ΠΕΤΡΟΣ. Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ. ἐν καὶ Μάρκου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ συναριθμεῖται τοῖς λοιποῖς, οὐχ ὅτι γε ἐρρέθη αὐτῷ, Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ, ἐγένετο πρῶτος, ἀλλὰ διότι ἦν πρῶτος, ἐρρέθη. ἦν δὲ θερμότατος ἐν τῇ πρὸς τὸν Κύριον ἀγάπῃ. Ὑπὲρ πάντων ἀποκρίνεται. Ἰωάννου κεφαλαίῳ ἕκτῳ, ἐδαφίῳ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ, ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΣ ΤΙΝΑ ΑΠΕΛΕΥΣΟΜΕΘΑ; ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ ΕΧΕΙΣ. καὶ Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, ΣΥ ΕΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ. ἐν οἷς λέγει ὁ Ἀμβρόσιος, Λεγομένης τῆς γνώμης τῶν πολλῶν (ὦ Πέτρε) ἐσιώπας, καὶ ἀποκρινομένων τῶν ἄλλων, ὧν σὺ πρῶτος; ἔτι σιωπᾷς; ὅστις καὶ ἐν ἑτέροις, φησί, μὴ ἐρωτώμενος, ἐνθυμούμενος δὲ τοῦ ἰδίου ἀξιώματος ἀπεκρίθης, ἀξίας δηλαδὴ τῆς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, οὐχὶ τῆς ἐν τῇ τιμῇ, ἀξίας τῆς ἐν τῇ πίστει, οὐ τῆς ἐν δόξῃ. οὗτός ἐστιν ὁ Πέτρος ὁ πρὸ τῶν ἄλλων, ἢ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀποκριθείς, ἕνεκεν τούτου λέγεται καὶ θεμέλιος, ἔγνω γὰρ οὐ μόνον φυλάττειν τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ κοινόν. ταῦτα ὁ Ἀμβρόσιος ἐν τῷ περὶ ἐνσάρκου οἰκονομίας βιβλίῳ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ. Καὶ ὁ Εὐσέβιος βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ τετάρτῳ φησίν, Ἐλθόντος τοῦ Πέτρου κατὰ τοῦ Σίμωνος τοῦ μάγου εἰς Ῥώμην, ἐθαύμασαν πολλοὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, μάλιστα εἰς τὰς διαλέξεις, ἐπειδὴ ἐκ μέρους πάντων ἐλάλει τῶν Ἀποστόλων, ὅθεν ἐπαινεῖ αὐτὸν λέγων, Τὸν καρτερὸν καὶ μέγαν τῶν Ἀποστόλων, τὸν ἀρετῆς ἕνεκα τῶν λοιπῶν ἁπάντων προήγορον Πέτρον. Καὶ Χρυσόστομος ἐν τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ματθαίου, Τὸ στόμα τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος, ὁ πανταχοῦ θερμός, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων κορυφαῖος, πάντων ἐρωτηθέντων, αὐτὸς ἀποκρίνεται. Σημείωσαι ὅτι τὸ αὐτὸ εἶδος τῶν διαλέξεων τοῦ Πέτρου, ἤτοι ἀπὸ προσώπου τῶν Ἀποστόλων, φαίνεται καὶ ἐν διαφόροις τόποις τῶν ἀποστολικῶν πράξεων, διὰ τὴν ἀρετὴν ὅμως καὶ τὸ κατ᾽ αὐτὴν τῆς τάξεως πρωτεῖον, καὶ οὐ διά τινα ἰδικὴν ἐξουσίαν, ὅθεν ὁ Χρυσόστομος ἀποβάλλει τὸ ἀρχικῶς καὶ αὐθεντικῶς πεποιηκέναι τὰς διαλέξεις τὸν Πέτρον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον πέμπτον.

ΒΙΒΛΙ'ΟΥ Ι. ΜΕ'ΡΟΣ Δ'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν σημασιῶν τῆς τάξεως, καὶ τοῦ ποσαχῶς δίδοταί τινι ἡ τιμή, ἐξ ὧν διαγινώσκεται ὁποῖον ἦν τοῦ Πέτρου τὸ πρωτεῖον καὶ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις. καὶ ὅτι ὁ Παῦλος ὑπερφέρει τοῦ Πέτρου, καὶ ἄμφω Ἀπόστολοι καὶ Ἐπίσκοποι Ῥώμης, ἐν ᾗ καὶ διαδόχους προὐβάλλοντο.

Ἡ Τάξις, ἢ σημαίνει τὴν διάταξιν καθ' ἣν ἡ σύγχυσις τῶν πραγμάτων ἀποβάλλεται, ἣν ἐπαινεῖ ὁ Παῦλος πρώτη πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ λέγων, Τὰ πάντα κατὰ τάξιν γινέσθω, καὶ περὶ ταύτης διηλέχθησαν ἀνωτέρω ὁ Ἱερώνυμος καὶ ὁ Κυπριανὸς κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ ὀγδόῳ καὶ ἐνάτῳ; καὶ ἡμεῖς ἐσημειώσαμεν μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ περιλήγοντι, καὶ βιβλίου τετάρτου κεφαλαίῳ τρίτῳ. ἢ τὸν βαθμὸν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τῆς Ἱερωσύνης, ὡς ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, Κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ καὶ Ἀαρών. καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον σημαινόμενον εἶχεν ὁ Πέτρος τὸ πρωτεῖον τῇ τάξει, κατ' αὐτὴν γὰρ ἦν πρῶτος ἐν τοῖς ἴσοις. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἐξίσου πρῶτοι, ὅθεν ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ λέγεται, Πρῶτον Ἀποστόλους. ἡ δὲ τιμὴ δίδοται τινί, ἢ ἀποβλέψει τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος, ἢ ἀποβλέψει τοῦ πρωτείου καὶ τῆς τάξεως μετὰ καὶ ἑτέρων ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ καὶ ἐπαγγέλματι, ἢ ἕνεκεν τῆς προσωπικῆς ἀρετῆς. τῷ οὖν Πέτρῳ κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην ἐδόθη τὸ πρωτεῖον τῆς τιμῆς, καὶ τὴν πρώτην ὅμως ἔτι ἦν ὁ Πέτρος, ἦσαν καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι, ὡς εἶπε καὶ ὁ Κυπριανὸς ἀνωτέρω κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ ἐνάτῳ. Ἔξεστι δὲ ἰδεῖν σαφῶς ἐκ τούτων τῶν διακρίσεων τίνι ἐννοίᾳ ὁ Ἀμβρόσιος τὸ πρωτεῖον τοῦ Πέτρου ἐκάλεσε πρωτεῖον ὁμολογίας, οὐ τιμῆς, πρωτεῖον τῆς πίστεως, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς ἀξίας. ἐκ τούτων οὖν δύο συνάγονται, ἕν, ὅτι ὁ Πέτρος πρῶτος ἦν τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν τάξιν, καὶ διὰ τὴν τάξιν, ἢ ὅτι ἦν γηραιότερος κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ἢ πρῶτος, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον ἕβδομον. ἢ διότι πρῶτος ἐποίησε τὴν ἀπόταξιν, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἣν καθαρῶς οἶδε μόνος ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς κατὰ τὸν ἱερὸν Ἐπιφάνιον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον. ἢ διότι πρῶτος ἐπίστευσεν, ὡς λέγει ἐνταῦθα ὁ Ἀμβρόσιος, καὶ δεύτερον, ὅτι ἦν πρῶτος διὰ τὴν ὁμολογίαν, καὶ γὰρ οὐ μόνον πρῶτος ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ πρῶτος ὡμολόγησε τὸν Κύριον ὁμοούσιον τῷ Πατρί. Ἐκ τούτων δὲ καὶ τῶν δύο (παλιλλογητέον) οὐ συνάγεται ὅτι ἦν ὁ Πέτρος ἢ μονάρχης, ὥστε ἔχειν αὐτὸν τινὰ τιμὴν ἢ δόξαν ἐξουσιαστικὴν ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, ἢ μόνος καθ' αὑτὸν καὶ ἰδίως ἦν ὁμολογητής, ἀλλὰ πρῶτος ἐν τοῖς ἴσοις, καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις. ἐν τοῖς ἴσοις μέν, ὅτι ὡς εἴρηται, ἴσοι αὐτῷ οἱ Ἀπόστολοι κατὰ πάντα, ἤτοι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἀξίαν, ἐξουσίαν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν. ἐν τοῖς ὁμοίοις δέ, ὅτι ὅμοιοι ἦσαν αὐτῷ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι κατὰ τὴν ἀγάπην καὶ ὁμολογίαν; ὡς ἐμαρτύρησεν ἀνωτέρω τὸ πλῆθος τῶν ἁγίων πατέρων. ὁ δὲ Παῦλος καὶ ὑπερτερεῖ τοῦ Πέτρου, καὶ γὰρ οὐκ ἔστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ, εἰ γὰρ καὶ ὕστερον εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀποστολικὸν χορόν, καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἦν μείζων αὐτοῦ ὁ Πέτρος ὡς πρεσβύτερος δηλονότι κατὰ τὴν ὁμολογίαν, ἤτοι ὡς πρότερον πιστεύσας καὶ ὁμολογήσας, ὃν τρόπον ἦν καὶ ὁ Ἰάκωβος μείζων αὐτοῦ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ὑπερτερεῖ ὅμως αὐτοῦ ὁ Παῦλος, ἐπειδὴ ὁ μὲν Πέτρος ἐκλήθη ἐκ τῆς ἄγρας, ὁ δὲ Παῦλος ἐκ τοῦ διωγμοῦ, ὁ Πέτρος ἐκ τῆς γῆς, ὁ Παῦλος ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Πέτρος ὧδε ἔλαβε τὴν ἀποκάλυψιν, ὁ Παῦλος ἐν τῷ τρίτῳ Οὐρανῷ, ὅπου καὶ ἄρρητα ῥήματα ἤκουσεν, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὁ Πέτρος ἐπαινεῖ τὸν Παῦλον, ὁ Παῦλος ἤλεγξε τὸν Πέτρον, καὶ οὐδαμῶς ἐπαινεῖ αὐτὸν μερικῶς, μάλιστα ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας γράφει, ὅτι οὐκ ἐδιδάχθη παρέλαβεν παρὰ Πέτρου, Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. διὸ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἔλεγεν ἀνωτέρω, ὅτι μηδὲν τοῦ Πέτρου ὁ Παῦλος ἐδέετο, μήτε τῆς ἐκείνου φωνῆς, ἀλλ' ἴσος ἦν αὐτῷ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κήρυγμα καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν θερμότητα καὶ ὁμολογίαν καὶ εἰς πάντα τὰ ἴδια τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας ὑπερβάλλει πάντας τοὺς Ἀποστόλους, ἐν οἷς καὶ ὁ Πέτρος, καὶ γὰρ οὐ μόνον ὡς ὁ Πέτρος ἐκλήθη Ἡγεμών, Ἔξαρχος, πρῶτος, Πρωτοκορυφαῖος καὶ Πρωτόθρονος τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ἰδίως ἐκλήθη καὶ μείζων τῶν Ἀποστόλων. καὶ ἔτι περὶ τῆς περιτομῆς πάντες οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἔκριναν ἐν τῇ Συνόδῳ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐξετάσαντες πρῶτον καὶ γνωμοδοτήσαντες, ἀλλ' ὁ Παῦλος καὶ πρὸ τῆς κοινῆς ἐρεύνης καὶ κρίσεως τῶν Ἀποστόλων καὶ Πρεσβυτέρων κατέγνω αὐτῆς, καὶ ἴδε τὸν τόπον, καὶ τὸν Χρυσόστομον ἑρμηνεύοντα τοῦτον πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. πρὸς τούτοις οὐ δὲ τὴν Ῥώμην ἀφῆκε μόνῳ τῷ Πέτρῳ, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Πέτρου ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐδίδαξεν, ὡς δείκνυται λαμπρῶς ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου κεφαλαίου τῶν πράξεων, καὶ τοῦ Πέτρου μεταταῦτα ἐκεῖσε ἐπιδημήσαντος, πάλιν ὁ Παῦλος κατὰ τὸ ἰδίωμα αὐτοῦ ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας, ὅθεν ἐν αὐτῇ καὶ οἱ δύο ἦσαν Ἀπόστολοι καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ ὡσαύτως οἱ δύο προέβαλον διαδόχους ὡς ῥηθήσεται. Τοσαῦτα κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ἐπιτομῆς περὶ τῆς τιμῆς καὶ τάξεως τοῦ μακαρίου Πέτρου, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Δ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Πλατύτερον, διατὶ ὁ Πέτρος ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων ἀπεκρίθη, καὶ διατὶ μόνῳ αὐτῷ ἐρρέθη ὁ σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ, μακάριος εἶ Σίμων, καὶ τὰ λοιπά.

Τοῦ ζητήματος τούτου δύο λόγοι φέρονται ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ὁ εἷς Ἠθικὸς, ὁ δὲ ἕτερος Μυστικός. ὁ Ἠθικὸς πρέπον ἦν φησὶ μὴ ἀποκριθῆναι πάντας διὰ τὴν σύγχυσιν, ἀλλ᾽ ἕνα ἀντὶ πάντων, καὶ ὀνομαζόμενον Προήγορον τῶν λοιπῶν. ὁ Μυστικὸς δηλοῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἑνότητα, διὸ ὁ Πέτρος ἔφερε τύπον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῶν πιστευόντων, ἀποκρινόμενος ἀντὶ τῶν ἄλλων. ὅθεν ὁ Κυπριανὸς κατὰ Παμμελίου βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, καὶ Αὐγουστῖνος εἰς τὸν Ἰωάννην Ὁμιλίᾳ ἑκατοστῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ φασὶν, Εὐλόγως ὁ Χιτὼν, ᾧ σημειοῦται ἡ ἀγάπη, ἄνωθεν ἦν ὑφαντὸς, ἄρραφος δηλαδὴ, καὶ τὴν ἑνότητα γύρωθεν ἔχων, πάντας γὰρ τοὺς πιστοὺς ἐν ἑαυτῷ συλλέγει, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς Ἀποστόλοις ὄντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα εἰς τρία τετραμεμερισμένου, καὶ ἐρωτηθέντων ἁπάντων, μόνος ὁ Πέτρος ἀπεκρίνετο, ΣΥ ΕΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐρρέθη δ᾽ αὐτῷ, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ, οἱονεὶ μόνῳ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν λαβόντι, ἀλλ᾽ οὐκ ἦν μόνος ὁ Πέτρος, ἀλλ᾽ ἐν τῷ Πέτρῳ ὡς ἐν τῷ Χιτῶνι καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ ἅπασα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, εἶχε γὰρ τὴν ἑνότητα, ὅθεν καὶ ἀντὶ πάντων εἷς. Καὶ Ὁμιλίᾳ ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην, Τὸ πρωτεῖον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀρχὴν τὴν ἀποστολικὴν ἔχων ὁ Πέτρος, ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ ἐσχηματισμένην τὴν κοινότητα, καὶ ὃ ἦν ὁ Πέτρος, πάντες ἦσαν, καθὸ γὰρ Πέτρος τῇ φύσει ἦν εἷς ἄνθρωπος, τῇ χάριτι εἷς Χριστιανὸς, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πρῶτος Ἀπόστολος, ἀλλὰ διὰ τὸ ῥηθῆναι αὐτῷ, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ, πᾶσαν ἐσήμαινε τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν. Καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην Ὁμιλίᾳ πεντηκοστῇ, Εἰ γὰρ οὐκ ἦν ἐν τῷ Πέτρῳ τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, οὐκ ἂν εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ. εἰ γὰρ μόνῳ τῷ Πέτρῳ ἐρρέθη τοῦτο, οὐκ ἂν εἶχε ποιεῖν τοῦτο ἡ Ἐκκλησία. εἰ δὲ ἐπιτελεῖται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τουτέστι τὰ ἐπὶ γῆς δεδεμένα καὶ λελυμένα, καὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ δεδεμένα καὶ λελυμένα, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐρρέθη σὺν τῷ Πέτρῳ. ἀφορίζει ἡ Ἐκκλησία, ἐν Οὐρανῷ δέδεται ὁ ἀφορισμένος, συγχωρεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν Οὐρανῷ ὁμοίως λαμβάνει τὴν συγχώρησιν. γινομένου ἄρα τούτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτε ὁ Πέτρος ἔλαβε τὰς Κλεῖς, τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἀντ᾽ αὐτοῦ λαβεῖν νόμιζε. Καὶ βιβλίῳ τρίτῳ περὶ τοῦ βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ, Εἰς τύπον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος ἔδωκεν ὁ Κύριος τῷ Πέτρῳ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Ὅτι τὸ ἐνταῦθα ἐξωτερικὸν παράδειγμα τῶν Λατίνων οὐ συνίστησι τῷ Πάπᾳ μοναρχίαν, ὡς ἀνωτέρω καταστραφεῖσαν, καὶ παρ᾽ ἡμῶν ἀποβαλλομένην, ὡς χθὲς ἐξευρημένην καὶ τῇ πίστει ἀντικειμένην.

Ἐνόμισαν οἱ Λατῖνοι εἶναι τὸν Πέτρον μονάρχην τῆς Ἐκκλησίας, καὶ κατασταθῆναι ὑπὸ Χριστοῦ, καὶ τὴν μοναρχικὴν ἐξουσίαν τοῖς ἐν Ῥώμῃ διαδόχοις ἀσαλεύτως σταθήσεσθαι ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μὴ εἶναι ἄλλο θεμέλιον, καὶ λοιπὸν λέγουσιν· Ὅ,τι δίδοται τῷ Βασιλεῖ, μετὰ τῆς Βασιλείας δίδοται, καὶ μᾶλλον ὅτε τὸ διδόμενον εἰς κοινὴν ἐστὶν ὠφέλειαν, ἄρα καὶ τῷ Πέτρῳ ἐδόθη ἡ μοναρχία μετὰ τῶν ῥημάτων τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῆς νῦν πολεμουμένης Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι ἡ μωρολογία αὕτη μάλα καλῶς καὶ καθαρῶς ἀνωτέρω κατέστραπται, ἐδείχθη γὰρ ὅτι οὐ μονάρχης ὁ Πέτρος, ἀλλ᾽ ἴσος τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις κατά τε δύναμιν καὶ ἐξουσίαν καὶ χάριν καὶ ἐνέργειαν. καὶ δεύτερον, ὅτι αὐτὴν τὴν εἰκῇ καὶ ματαίως ἐπινοηθεῖσαν ἐξουσίαν, ὡς παρὰ κοσμικῶν παραδειγμάτων ληφθεῖσαν, κοσμικῷ νεωτερισμῷ καὶ ἡμεῖς συγκρίνοντες κατακρίνομεν. ἐπειδὴ οὔτε εὑρίσκεται, οὔτε συνάγεται ὑπὸ τῶν ἁγίων γραφῶν, οὔτε μὴν εἰς νοῦν ἦλθέ ποτε τῆς παλαιᾶς ὀρθοδοξίας, ἅτε δὴ χθὲς καὶ πρότριτα ἐξευρημένη καὶ τυραννικῶς εἰλημμένη, ὅθεν καὶ ὡς ἀντικειμένην οὖσαν ταῖς ἁγίαις γραφαῖς, καὶ τῇ πατροπαραδότῳ ὀρθοδόξῳ πίστει αὐτὴν ἀποβάλλομεν.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Δ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς πέτρας, ἐν ᾗ ὁ Χριστὸς ὑπέσχετο θεμελιῶσαι τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πρῶτον περί τινων περὶ τὴν πέτραν τριῶν, οἷς πλανώμενοι ὑπόκεινται οἱ Λατῖνοι.

Τρισὶ πλάναις ὑπόκεινται οἱ Λατῖνοι ὡς φαίνεται ἐν τῷ Βελλαρμίνῳ. ἡ πρώτη ἐστὶν ὅτι νομίζουσι πῶς πάντες οἱ πατέρες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὀρθόδοξοι συγγραφεῖς, καὶ πᾶσαι αἱ ἅγιαι Σύνοδοι ἀναντιῤῥήτως ἐδίδαξαν αὐτὴν τὴν πέτραν εἶναι τὸν Πέτρον. τινὲς δὲ τῶν ἀρχαίων Λατίνων λέγουσιν ἄλλην ἐξήγησιν, ὅτι δηλονότι οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ πέτρα ὡς θέλουσιν οἱ Λατῖνοι κατὰ Αὐγουστῖνον, τουτέστιν ὁ Πέτρος πέτρα καὶ θεμέλιον λέγεται ὡς εἷς Ἀπόστολος τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ ὡς Ἐπίσκοπος Ῥώμης μετὰ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, οὔτε μὴν Οἰκουμενικὸς Ποιμὴν, οὔτε Μονάρχης τῆς ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίας, εἰς ὃν ὁ μὴ πιστεύων αἰωνίως κολασθήσεται. δευτέρα, ὅτι λέγουσι, πῶς οὗτοι οἱ λόγοι, ΕΠΙ ΤΑΥΤΗ ΤΗ ΠΕΤΡΑ, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἀναφέρεσθαι εἰς Χριστὸν, οὔτε εἰς ἄλλον τινὰ, εἰμὴ εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, πρόδηλον δὲ, ὡς ἡ γνώμη αὕτη ἀντίκειται πολλοῖς τόποις τῆς γραφῆς ῥητῶς, καὶ πολλοῖς ἀξιολόγοις πατράσι. τρίτον λέγουσιν, ὅτι οἱ πατέρες ἐκεῖνοι οἱ ἑρμηνεύοντες καὶ λέγοντες τὴν πέτραν πίστιν, ὁμολογοῦσιν εἶναι τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου ἀνέκλειπτον, καὶ οὐ μόνον τὴν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν αὐτοῦ διαδόχων ἕως τῆς συντελείας, καὶ μὴ εἶναι τὴν πίστιν ἑτέρῳ τρόπῳ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, εἰ μὴ μετὰ τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸν Πέτρον, καὶ πρὸς τοὺς κατὰ καιροὺς διαδόχους αὐτοῦ, ὃς κατὰ λόγον τῆς ἀνεκλείπτου πίστεως αὐτοῦ στερεωτάτη ὑπάρχει πέτρα, πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν βαστάζουσα. ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ τῇ γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἀντικείμενον κατὰ διάμετρον ὂν, ψευδέστατον ἀποδείκνυται.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Δ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς΄.

Ἔλεγχος τῆς πρώτης πλάνης τῶν Λατίνων, τῆς λεγούσης, ὅτι ὁ Πέτρος ἐστὶν ἡ πέτρα. καὶ τίσι τρόποις λέγεται ὁ Πέτρος πέτρα. καὶ ὅτι καὶ ἄλλοι λέγονται κατὰ Πέτρον πέτρα.

Ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἐν τοῖς ἀνωτέρω κεφαλαίοις ἀρμόδια εὑρίσκεις πολλὰ εἰς ἀπολογίαν, ἐπειδὴ οἱ πατέρες ἐκεῖ ἱκανῶς εἶπον τὸ ὄνομα τῆς πέτρας καὶ τοῦ θεμελίου εἰς πάντας τοὺς Ἀποστόλους ἐξίσου ἐφαρμόττεσθαι, μόνῳ δὲ τῷ Πέτρῳ οὐδὲν ἕτερον, εἰμὴ τὸ πρωτεῖον ἐκεῖνο τῆς τάξεως καὶ τῆς τιμῆς ἀποδίδοσθαι, ὡς τῇ ἡλικίᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ἀρετῇ πρέπον. δεύτερον, σημαίνειν δὲ τὴν πέτραν τὴν πίστιν ἢ τὴν ὁμολογίαν ἢ τὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ Χριστοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος λέγουσι κοινῶς οἱ ἔγκριτοι τῶν πατέρων σαφέστατα, ὥστε ἐκ τῶν παρ᾽ αὐτῶν χρήσεων φαίνεσθαι ἀσύμφωνον τὴν γνώμην ταύτην ἣν λέγουσιν οἱ Λατῖνοι ἀληθινὴν, ἐπειδὴ τὸ ἐναντίον παρέδωκαν οἱ πατέρες, εἰ καὶ φαίνεται ὁ Αὐγουστῖνος ἐν ἑνὶ καὶ μόνῳ λόγῳ εἰρηκέναι ἐπὶ τῷ Πέτρῳ καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ θεμελιωθῆναι τὴν Ἐκκλησίαν. πλὴν βιβλίῳ πρώτῳ τῶν διορθώσεων, εἰ καὶ οὐ κατακρίνει τὴν γνώμην αὐτὴν, ὅμως ἀφίησιν αὐτὴν εἰς τὴν γνώμην τοῦ ἀναγνώστου, μάλιστα διὰ τοὺς στίχους τοῦ Ἀμβροσίου, οἵτινες ἐψάλλοντο ὑπὸ πολλῶν, ὅπου λέγει διὰ τὸν Ἀλέκτορα, διὰ τὴν πέτραν, καὶ διὰ τὴν ἄφεσιν τοῦ Πέτρου. καὶ εἰς ἄλλους τόπους ὁ αὐτὸς Αὐγουστῖνος ἀποφαίνεται μὴ λέγεσθαι πλέον ἐκείνην τὴν πρώτην αὐτοῦ γνώμην εἶναι αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰς μετέπειτα, τουτέστι τὸ, ΣΥ ΕΙ ΠΕΤΡΟΣ νοητέον τὴν πέτραν εἶναι τῆς διδασκαλίας ἣν ὡμολόγησεν ὁ Πέτρος. τρίτον, ὅσοι τῶν ἁγίων πατέρων τὴν πέτραν, ἐφ᾽ ᾗ τὸν Κύριον λέγεται θεμελιῶσαι τὴν Ἐκκλησίαν νοοῦσι τὸν Πέτρον, ἐννοοῦσιν αὐτὸν διπλῶς, πρῶτον, ἐννοοῦσι τὸν Πέτρον πέτραν, δεύτερον, οὐ μόνον, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἐννοοῦσι τὸν Πέτρον ἢ πιστεύοντα, ἢ διδάσκοντα. ὁ πρῶτος λόγος θεωρεῖ τὸν Πέτρον ὡς πιστὸν Χριστιανὸν, ὃς καὶ ἐφαπλοῦται εἰς πάντας Χριστιανοὺς τοὺς πιστεύοντας καὶ ὁμολογοῦντας εἰς ὃν ὁ Πέτρος ἐπίστευσε καὶ ὡμολόγησεν. ὁ δεύτερος θεωρεῖ τὸν Πέτρον πέτραν ὡς σοφὸν Ἀρχιτέκτονα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐφαπλοῦται εἰς πάντας τοὺς σοφοὺς Ἀρχιτέκτονας τῆς Ἐκκλησίας, οὐ δίδοται δὲ οὐδὲν μερικῶς πρωτεῖον τῷ Πέτρῳ, εἰμὴ τὸ τῆς τάξεως καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀρετῆς. ἄρα ἐπειδὴ οἱ λογαριασμοὶ δι᾽ ὧν λέγουσιν οἱ πατέρες τὸν Πέτρον πέτραν ἐφαπλοῦνται εἰς τοὺς λοιποὺς ἀναγκαίως, καὶ ἡ ΠΕΤΡΑ λέξις ἐκτείνεται καὶ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς Χριστιανοὺς, καὶ εἰ ὁ Πέτρος διὰ τὴν πρὸς τὴν πέτραν τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίαν ἐῤῥέθη μακάριος.

ριος, ἄρα καὶ ὅσοι τοιουτοτρόπως ὁμολογοῦσι, τοιοῦτοι εἰσί, καὶ ἄθρει τὰς περὶ τούτων μαρτυρίας. Ὠριγένης Ὁμιλίᾳ πρώτῃ εἰς τὸν Ματθαῖον, Πᾶς ὁ τοσούτην ζωὴν τοῦ Χριστοῦ πέτρα ἐστίν, ἐφ' ᾗ θεμελιοῦται ἡ Ἐκκλησία, ἐν γὰρ τοῖς τελείοις καθίσταται ἡ Ἐκκλησία, καθ' ἧς οὐκ ἰσχύουσιν αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου. Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ματθαίου, φωτὸς ἡμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐλλάμψαντος ἀπὸ τοῦ ἐν Οὐρανοῖς Πατρός, γινόμεθα Πέτρος, καὶ ἡμῖν ἂν λέγοιτο ἀπὸ τοῦ Λόγου τό, ΣΥ ΕἾ ΠΕΤΡΟΣ, καὶ τὰ ἑξῆς. πέτρα γὰρ πᾶς ὁ Χριστοῦ μαθητής, ἀφ' οὗ ἔπινον οἱ ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην πέτραν οἰκοδομεῖται ὁ ἐκκλησιαστικὸς πᾶς λόγος καὶ ἡ κατ' αὐτὸν πολιτεία, καὶ ἐν ἑκάστῳ γὰρ τῶν τελείων ἐχόντων τὸ ἄθροισμα τῶν συμπληρούντων τὴν μακαριότητα λόγων, καὶ ἔργων καὶ νοημάτων, ἐστὶν ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οἰκοδομουμένη Ἐκκλησία. εἰ δὲ ἐπὶ τὸν ἕνα ἐκεῖνον Πέτρον νομίζεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οἰκοδομεῖσθαι τὴν πᾶσαν Ἐκκλησίαν μόνον, τί ἂν φήσαις περὶ Ἰωάννου τοῦ τῆς Βροντῆς υἱοῦ; ἢ ἑκάστου τῶν Ἀποστόλων; ἄλλως τε ἄρα τολμήσομεν λέγειν, ὅτι Πέτρου μὲν ἰδίως πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύουσι, τῶν δὲ λοιπῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν τελείων κατισχύουσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ πάντων, καὶ ἐφ' ἑκάστου αὐτῶν τῶν προειρημένων τό, ΠΥΛΑΙ ᾍΔΟΥ ΟΥ ΚΑΤΙΣΧΥΣΟΥΣΙΝ ΑΥΤΗΣ γίνεται, καὶ τό, ΕΠΙ ΤΑΥΤΗ ΤΗ ΠΕΤΡΑ ΟἸΚΟΔΟΜΗΣΩ ΜΟΥ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. Καὶ Ὁμιλίᾳ δεκάτῃ ἕκτῃ εἰς τὸν Ἱερεμίαν, Ἐὰν ἔλθω ἐπὶ τὸν χορὸν εἴτε τῶν Προφητῶν εἴτε τῶν Ἀποστόλων εἴτε καὶ ἐπαναβεβηκότων ἁγίων Ἀγγέλων, λέγω ὅτι πάντες οἱ Χριστοῦ μιμηταί, ὡς ἐκεῖνος πέτρα ἐστί, πέτρα γίνονται. ταῦτα ὁ Ὠριγένης. ἐξ ὧν δείκνυται ὅτι πέτραν καὶ πέτρας πάντας τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς τελείους καλεῖ. Καὶ ὁ Ἀμβρόσιος εἰς τὸν Λουκᾶν βιβλίῳ ἕκτῳ, Πίστευε οὕτως ὡς καὶ ὁ Πέτρος, ἵνα καὶ σὺ μακάριος ᾖς, καὶ ἀξιωθῇς ἀκοῦσαι, ὍΤΙ ΣΑΡΞ ΚΑΙ ΑἿΜΑ ΟΥΚ ἈΠΕΚΑΛΥΨΕ ΣΟΙ, ἈΛΛ' Ὁ ΠΑΤΗΡ ΜΟΥ Ὁ ἘΝ ΤΟΙΣ ΟΥΡΑΝΟΙΣ. διότι ἡ σὰρξ οὐ δύναται ἀποκαλύψαι, εἰ μὴ ἐπίγεια, ἀλλ' ὁ ἐν Πνεύματι ὁμολογῶν τὰ Μυστήρια, οὐκ ἀπὸ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἀλλ' ἐκ θείας ἀποκαλύψεως ἔχει τὴν γνῶσιν, καὶ θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται. ὁ νικήσας τὴν σάρκα, θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας ἐστί. καὶ εἰ οὐ δύναται ἐξισοῦσθαι τῷ Πέτρῳ, δύναται μιμεῖσθαι, μεγάλα γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ τὰ χαρίσματα, ὃς οὐ μόνον ὅσα ἡμέτερα ἦν ἀνεκαίνισεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἦν αὐτῷ ἐχαρίσατο. μεγάλη ἄρα ἐστὶν ἡ χάρις, δι' ἧς πάντα τὰ αὐτοῦ ὀνόματα τοῖς αὐτοῦ Ἀποστόλοις ἐδωρήσατο. ἘΓΩ ΕἸΜΙ ΤῸ ΦΩ͂Σ ΤΟΥ͂ ΚΟΣΜΟΥ. Ἰωάννου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. ὙΜΕΙ͂Σ ἘΣΤῈ ΤῸ ΦΩ͂Σ ΤΟΥ͂ ΚΟΣΜΟΥ. Ματθαίου κεφαλαίῳ πέμπτῳ. ἘΓΩ ΕἸΜΙ Ὁ ἌΡΤΟΣ ΤΗ͂Σ ΖΩΗ͂Σ. Ἰωάννου κεφαλαίῳ ἕκτῳ. ὍΤΙ ΕἿΣ ἌΡΤΟΣ ΟἹ ΠΟΛΛΟῚ ἘΣΜΕΝ. πρώτης πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δεκάτῳ. ἘΓΩ ΕἸΜΙ Ἡ ἌΜΠΕΛΟΣ Ἡ ἈΛΗΘΙΝΗ. Ἰωάννου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. Ἐγὼ σε ἐφύτευσα ἄμπελον καρποφόρον ἀληθινήν. Ἱερεμίου κεφαλαίῳ δευτέρῳ. ἘΓΩ Ἡ ΠΕΤΡΑ. πρώτης πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δεκάτῳ. Ἄρα καὶ ὑμεῖς, καὶ τὰ ἑξῆς. Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ περὶ τῶν ἁγίων, Λέγεται ὁ Πέτρος πέτρα, ὅτι πρῶτος εἰς τὰ ἔθνη ἐθεμελίωσε τὴν πίστιν. εὐλαβείας ἕνεκα λέγεται πέτρα, καὶ ἀρετῆς ἕνεκα πρῶτος, ὡς μερικῆς Ἐκκλησίας θεμελιώσας, ἄρα. Τερτυλλιανὸς βιβλίῳ περὶ τῶν παραγραφῶν κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ. Οὐδὲν τοῦ ὅπερ οὐκ εἶχεν ὁ Πέτρος ἐν τῷ θεμελιῶσαι τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ γὰρ καὶ τὰς κλεῖς, καὶ τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὴν ἐξουσίαν, τοῦτο γὰρ τοῦ ἀποστολικοῦ ἐπαγγέλματος ἐστὶ δόξα, ὅπερ καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς κοινὸν πίστευε. Βασίλειος ὁ μέγας κεφαλαίῳ δευτέρῳ τοῦ Ἡσαΐου, Πάντες οὖν οἱ χωροῦντες τὴν τῆς Θεότητος γνῶσιν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ νοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ νοῦ πράξεων τετελειωμένοι τῷ ὑγιεῖ βίῳ τὰ ἄκρα εἰσὶ τῶν ὀρέων, ἐφ' ὧν οἰκοδομεῖται ὁ τοῦ Θεοῦ οἶκος. Καὶ Ὁμιλίᾳ περὶ μετανοίας, Ἀλλὰ Πέτρος εἰπὼν καὶ εὐλογηθείς, εἰπὼν ὅτι υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καὶ ἀκούσας ὅτι πέτρα εἶ, ἐνεκωμιάσθη, εἰ γὰρ καὶ πέτρα, οὐχ ὡς Χριστὸς πέτρα, ὡς Πέτρος πέτρα, Χριστὸς δὲ ὄντως πέτρα ἀσάλευτος, Πέτρος δὲ διὰ τὴν πέτραν, χαρίζεται γὰρ ὁ Χριστὸς τὰ ἑαυτοῦ ἀξιώματα, οὐκ ἀποκενούμενος, ἀλλ' ἔχων αὐτὰ δίδωσι. Γρηγόριος ὁ Νύσσης λόγῳ κατὰ Ἰουδαίων φησί, Πέτρα λεγόμενος ὁ Χριστός, ὠφελήσει διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἡμᾶς ἐν τῷ παγίῳ τε καὶ ἀμεταθέτῳ τῆς κατ' ἀρετὴν ζωῆς, καὶ ἐν τῷ στερρῶς ἔχειν πρὸς τὴν τῶν παθημάτων ὑπομονήν, καὶ διὰ τοῦ πρὸς πᾶσαν προσβολὴν ἁμαρτίας ἀντίτυπον καὶ ἀνένδοτον τὴν ψυχὴν ἐπιδείκνυσθαι, διὰ τούτων γὰρ καὶ τῶν τοιούτων πέτρα καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα, μιμούμενοι καθὼς ἐστὶ δυνατὸν ἐν τῇ τρεπτῇ φύσει τὸ ἄτρεπτον τοῦ Δεσπότου καὶ ἀμετάθετον. Ὁ Νεῖλος λόγῳ δευτέρῳ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, Ὠκοδόμησε μὲν τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Χριστός, ᾠκοδόμησε δὲ αὐτὴν ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου, καὶ ἐπὶ πᾶσιν, οἳ τῆς τοιαύτης ὁμολογίας φύλακες ἔσονται. Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐγκωμίῳ εἰς τὸν ἅγιον Στέφανον, Τίς τοίνυν τῆς πέτρας ἐκείνης τῆς λογικῆς γένοιτ' ἂν δυνατώτερος; τί δ' ἂν ὀφθείη τοῦ στύλου τῆς Ἐκκλησίας στερρότερον; Βασίλειος ὁ μέγας ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ἡσαΐου, Πέτρα ὑψηλὴ ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρίου Πέτρου ὠνόμασται, διὰ τὸ παγίως ἐνερριζῶσθαι τῇ πίστει, καὶ στερρῶς καὶ ἀνενδότως ἔχειν πρὸς τὰς ἐκ πειρασμῶν ἐπαγομένας πληγάς. Καὶ ὁ Κύριλλος ἐν τῇ σειρᾷ εἰς τὸν Ἰωάννην, Καὶ Σίμωνα μὲν οὐκ ἔτι καλεῖσθαι συγχωρεῖ, κατεξουσιάζων ἤδη, φερωνύμως δὲ ἀπὸ τῆς πέτρας μετονομάζει Πέτρον, πολιτείαν δὲ αὐτῷ ἀρίστην ἐπιμαρτυρεῖ. ἴδε καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ τοὺς πατέρας πέτραν καὶ θεμέλιον καλουμένους.

ΒΙΒΛΙ'ΟΥ Ι'. ΜΕ'ΡΟΣ Δ'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἔλεγχος τῆς δευτέρας τῶν Λατίνων πλάνης, τῆς λεγούσης, ὅτι οὔτε εἰς Χριστὸν, οὔτε εἰς ἄλλον τινὰ, εἰ μὴ μόνον εἰς τὸν Πέτρον ἀναφέρεται ἡ πέτρα. καὶ βεβαίωσις διὰ πολλῶν ἐγκρίτων πατέρων, ὅτι μόνος ὁ Χριστός ἐστιν ἡ πέτρα.

Φασὶν οἱ Λατῖνοι τὰ λόγια, ΕΠΙ' ΤΗ῀ ΠΕ'ΤΡΑ ΤΑΥ'ΤΗ, ἀδύνατον ἀναφέρεσθαι εἰς Χριστόν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἀντίκειται τοῖς ἀξιολογωτέροις τῶν πατέρων, καὶ ἄθρει. Ἱλάριος βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ Τριάδος, Εἷς ἄρα ἐστὶν ὁ ἀσάλευτος θεμέλιος, μία αὕτη ἐστὶν ἡ μακαρία τῆς πίστεως πέτρα, ἡ τῷ στόματι τοῦ Πέτρου ὁμολογηθεῖσα, ΣΥ' ΕἾ ΠΕ'ΤΡΟΣ. Καὶ Γρηγόριος Νύσσης κατὰ Ἰουδαίων κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ, Ἐκεῖ ἐστὶν ἡ πέτρα τῆς πίστεως καὶ ὁ θεμέλιος τῆς πίστεως, ὥς φησιν ὁ Κύριος πρὸς τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, ΣΥ' ΕΙ ΠΕ'ΤΡΟΣ Η' ΠΕ'ΤΡΑ, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ΠΕ'ΤΡΑ οἰκοδομήσω μου τὴν ἘΚΚΛΗΣΙ'ΑΝ, ἐπὶ τῆς ὁμολογίας ταύτης δηλονότι τῆς, ΣΥ' ΕἾ Ο' ΧΡΙΣΤΟ'Σ Ο' ΥἹΟ'Σ ΤΟΥ῀ ΘΕΟΥ῀ ΤΟΥ῀ ΖΩ῀ΝΤΟΣ. Ἱερώνυμος εἰς τὸ ἕβδομον κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ ὁ Κύριος ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκ ταύτης τῆς πέτρας ὁ Ἀπόστολος τὸ Πέτρος κεκληρονόμηκεν ὄνομα, καὶ δῆλον ὅτι τὸν αὐτὸν ἔχει σκοπὸν ὁ Ἱερώνυμος τῷ Νύσσης. Ἀμβρόσιος ἐν ταῖς διδαχαῖς περὶ διαφόρων ἔργων, λόγῳ ἕκτῳ Τόμῳ πέμπτῳ, Βαθμοί τινές εἰσι πίστεως, καὶ ὁ εὐλαβέστερον πιστεύων, εὐσεβέστερον καὶ ὁμολογεῖ. περὶ ταύτης τῆς εὐλαβείας λέγεται τῷ Πέτρῳ, ΜΑΚΑ'ΡΙΟΣ ΕἾ ΣΙ'ΜΩΝ, ΚΑΙ' ΣΥ' ΕἾ Η' ΠΕ'ΤΡΑ, ΚΑΙ' ΕΠΙ' ΤΑΥ'ΤΗ ΤΗ῀ ΠΕ'ΤΡΑ ΟἸΚΟΔΟ-ΜΗ'ΣΩ ΜΟΥ ΤΗ'Ν ἘΚΚΛΗΣΙ'ΑΝ. ὀνομαζόμενος ἄρα Σίμων, διὰ ταύτης τῆς εὐλαβείας καὶ Πέτρος ὀνομάζεσθαι κατηξιώθη. τὸ δὲ Πέτρος ἀπὸ τῆς πέτρας, ἥτις ἦν ὁ Χριστὸς, ὡς Παῦλος πρώτη πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δεκάτῳ. ὀρθῶς ἄρα διὰ τὸ εἶναι τὸν Χριστὸν πέτραν, καὶ ὁ Σίμων ὠνομάσθη Πέτρος, ἵνα ὁ ἔχων ἕνωσιν τῷ Χριστῷ τῇ πίστει, ἔχῃ καὶ κατὰ τὸ ὄνομα· καθ' ὅσον παρὰ Χριστοῦ λέγεται Χριστιανὸς, οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς πέτρας τοῦ Χριστοῦ ὁ Ἀπόστολος πέτρα ὀνομασθῇ. Αὐγουστῖνος πράξει ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην, Ἡ Ἐκκλησία ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι διαφόροις πειρασμοῖς καθάπερ κλύδωσι καὶ καταστροφαῖς πολεμεῖται, ἀλλ' οὐ πίπτει, τίνος χάριν; ὅτι τεθεμελίωται ἐπὶ τὴν πέτραν, ἀφ' ἧς ἔλαβε καὶ ὁ Πέτρος τὸ ὄνομα· οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ Πέτρου πέτρα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πέτρας Πέτρος, ὡς οὐχ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ Χριστιανοῦ, ἀλλὰ Χριστιανὸς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζεται. ἕνεκεν τούτου λέγει ὁ Κύριος, ΕΠΙ' ΤΑΥ'ΤΗ ΤΗ῀ ΠΕ'ΤΡΑ ΟἸΚΟΔΟΜΗ'ΣΩ ΜΟΥ ΤΗ'Ν ἘΚΚΛΗΣΙ'ΑΝ, ἐπ' ἐμὲ τὴν πέτραν, ἣν καὶ σὺ ὡμολόγησας, καὶ σὺ ἐθεμελιώθης, ἐπ' ἐμὲ γὰρ πάντες θεμελιοῦνται, ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ θεμέλιος, ἐφ' ὃν ἄλλος οὐδεὶς δύναται θεῖναι. καὶ λόγῳ δεκάτῳ τρίτῳ περὶ τῶν τοῦ Κυρίου λόγων φησὶ, Τὸ ὀνομάζεσθαι Πέτρος, παρὰ τοῦ Κυρίου λαβὼν ἔχει, καὶ γὰρ ἡ Ἐκκλησία χρηματίζεται ἐν τοῖς μεταξὺ λόγοις. ὁ Χριστὸς πέτρα, ὁ δὲ Πέτρος, ὁ Χριστιανικὸς λαός. διότι ἀρχικὸν ὄνομα ἡ πέτρα, καὶ ἐξ αὐτῆς ὁ Πέτρος, οὐχ ἡ πέτρα ἀπὸ τοῦ Πέτρου. ΣΥ' ΕἾ Ο' ΧΡΙΣΤΟ'Σ Ο' ΥἹΟ'Σ ΤΟΥ῀ ΘΕΟΥ῀, τουτέστιν ἐπ' ἐμὲ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπ' ἐμὲ οἰκοδομήσω καὶ σὲ, οὐκ ἐμὲ δὲ ἐπὶ σὲ, βουλόμενοι γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ ἀνθρώποις θεμελιοῦσθαι, ἔλεγον, Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλὼ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ Πέτρος. ὅσοι δὲ οὐκ ἤθελον οἰκοδομεῖσθαι ἐπὶ τὸν Πέτρον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πέτραν, Ἐγὼ δὲ εἰμὶ Χριστοῦ. ὁ Ἀπόστολος τοίνυν Παῦλος γνοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἑαυτοὺς μὲν αἱρεῖσθαι, τὸν δὲ Χριστὸν καταφρονεῖν, Μεμέρισται φησὶν ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; ἃ πάντα καλῶς, τῷ αὐτῷ γὰρ τρόπῳ οὐκ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθησαν, οὐδὲ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἵνα καὶ ὁ Πέτρος θεμελιωθῇ ἐπὶ τὴν πέτραν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ πέτρα ἐπὶ τὸν Πέτρον. Θεοδώρητος πρώτη πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ τρίτῳ ἐδαφίῳ ἑνδεκάτῳ ἑρμηνεύων τὸ, ΘΕΜΕ'ΛΙΟΝ ἘΤΕΡΟΝ ΟΥ'ΔΕΙ'Σ ΔΥ'ΝΑΤΑΙ ΘΕἸ-ΝΑΙ, φησὶν οἰκοδομεῖν καὶ μὴ καθελεῖν τὰ θεμέλια, οὐ δύναται γὰρ ἄλλον θεμέλιον θεῖναι ὁ βουλόμενος σοφῶς οἰκοδομεῖν. τοῦτο τὸ θεμέλιον ἔθετο ὁ μακάριος Πέτρος, ἢ μᾶλλον αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅτε εἴρηκεν ὁ Πέτρος, ΣΥ' ΕἾ Ο' ΧΡΙΣΤΟ'Σ Ο' ΥἹΟ'Σ ΤΟΥ῀ ΘΕΟΥ῀, καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν, ΣΥ' ΕἾ ΠΕ'ΤΡΟΣ. μὴ ἄρα καὶ ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι θέλετε, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστι τὸ θεμέλιον. Ὁ Διάλογος εἰς τὸν Ἰὼβ βιβλίῳ εἰκοστῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ, Ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις οὐχὶ θεμέλια πληθυντικῶς, ἀλλ' ἑνικῶς θεμέλιον λέγεται, ἵνα σὺ διδαχθῇς, ὅτι ἄλλος οὐδείς ἐστι τοῦτο τὸ θεμέλιον, εἰ μὴ ὁ Κύριος. καὶ βιβλίῳ τριακοστῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ τετάρτῳ, Ἐν τῷ ἱερῷ λόγῳ ἑνικῶς λεγομένης τῆς πέτρας, τίς ἕτερος, εἰ μὴ ὁ Χριστὸς νοητέος. Μόδεστος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ὁμιλίᾳ εἰς τὰς Μυροφόρους παρὰ τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Φωτίου, Ἡ ἀπαρχὴ τῶν Ἀποστόλων Πέτρος ὠνομάσθη διὰ τὴν ἀσάλευτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστὸν τὴν πέτραν. Ὁ Ταράσιος, Ἐπὶ τὴν πέτραν τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία τεθεμελιωμένη, πράξει πρώτῃ τῆς ἑβδόμης Συνόδου. Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρήνη ἐν τῇ πρὸς τὴν Σύνοδον Σάκρᾳ, Καὶ βλέπω τὴν

ἐπὶ

ἐπὶ τὴν πέτραν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τεθεμελιωμένην Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἐσχισμένην νῦν, καὶ διερρηγμένην. πράξει πρώτῃ τῆς ἑβδόμης Συνόδου. Ὠριγένης ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ἰωάννου ἐν τῇ σειρᾷ, Πέτρον δὲ αὐτὸν κληθήσεσθαι εἶπε, παρωνομασθέντα ἀπὸ τῆς πέτρας, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός. ἵν᾽ ὥσπερ ἐκ σοφίας σοφὸς, καὶ ἅγιος ἐξ ἁγιότητος, οὕτω καὶ ἐκ πέτρας Πέτρος. Καισάρειος ἐρωτήσει εἰκοστῇ ἕκτῃ, Οὐδὲ Παῦλος φάσκων, ΕἿΣ ΘΕΌΣ Ὁ ΠΑΤῊΡ, ἔξω αὐτὸν τῆς κυριότητος τίθησιν, ἢ πάλιν λέγων, ΕἿΣ ΚΎΡΙΟΣ ἸΗΣΟΥ͂Σ ΧΡΙΣΤῸΣ, ἔξω αὐτὸν τῆς Θεότητος δείκνυσιν, οὐδ᾽ οὖν πάλιν θεηγορῶν ὁ Υἱὸς, ἘΠῚ ΤΗ͂ ΠΈΤΡᾼ ΤΑΎΤῌ ΟἸΚΟΔΟΜΉΣΩ ΜΟΥ ΤῊΝ ἘΚΚΛΗΣΊΑΝ, ἄμοιρον τῆς Ἐκκλησίας ἐπιδείκνυσιν. Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἐρωτήσει ὀγδόῃ Τόμῳ δευτέρῳ, Ἄνθρωπός τις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν, τίς ὁ ἄνθρωπος; ὁ ἅγιος Πέτρος, πέτρα, ὁ Χριστὸς, οἰκία, ἡ πίστις. Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ τριακοστῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ἠσαΐου, Εἰκὸς πέτραν ἡμῖν ὠνομάσθαι διὰ τούτων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐν ᾧ καθάπερ τι σπήλαιον, ἢ προβάτων σηκὸς ἡ Ἐκκλησία νοεῖται, ἀσφαλῆ καὶ ἀκράδαντον ἔχουσα τὴν εἰς τὸ εὖ εἶναι διαμονήν. Σὺ γὰρ εἶ Πέτρος, φησὶ, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. Ἰγνάτιος ἐπιστολῇ πρὸς Φιλαδελφεῖς περὶ τοῦ Χριστοῦ, Οὗτός ἐστιν ἡ πρὸς τὸν Πατέρα ἄγουσα ὁδὸς, ἡ πέτρα, ὁ φραγμός. Καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Πολύκαρπον, Ἀποδεχόμενος τὴν ἐν Θεῷ σου γνώμην ἡδρασμένην ὡς ἐπὶ πέτραν ἀκίνητον. Καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Ἐφεσίους, Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ θεμελιώσας ἡμᾶς ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ ἕκτῃ κατὰ Ἀνομοίων ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, Οὐχ ἡ φύσις τῆς ὁρωμένης πέτρας, ἀλλ᾽ ἡ δύναμις τῆς νοουμένης τοὺς ποταμοὺς ἠφίει τῶν ὑδάτων. Καὶ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δεκάτῳ, Πνευματικὴ πέτρα λέγεται ὁ Χριστὸς διὰ τὸ ἀμετακίνητον. Καὶ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας βιβλίῳ τρίτῳ τῶν γλαφυρῶν εἰς τὴν Ἔξοδον, Πέτρα παρεικάζεται διὰ τὸ ἄθραυστον καὶ ἀκλόνητον, ἐρήρεισται γὰρ ἐν ἰδίοις ἀγαθοῖς ἡ θεία τε καὶ ὑπερτάτη φύσις. Βασίλειος ὁ μέγας κεφαλαίῳ ὀγδόῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Πέτρα διὰ τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἄσειστον, καὶ παντὸς ἐρύματος ἀρραγέστερον εἶναι φυλακτήριον τῆς πίστεως. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγῳ περὶ εὐταξίας, Οὐδὲ ἔστι πέτρα τῆς πέτρας ἐκείνης ἄξιος, ἐφ᾽ ἧς βεβήκαμεν, καὶ ἣν λατρεύομεν, καὶ ταῦτα καλῶς, ἐπειδὴ ὁ Χριστός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἀκρογωνιαῖος, καὶ λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, ὃ ἐγένετο εἰς κεφαλὴν γωνίας. ταῦτα πρὸς τὴν δευτέραν.

ΒΙΒΛΊΟΥ Ι΄. ΜΈΡΟΣ Δ΄. ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἔλεγχος τῆς τρίτης πλάνης τῶν Λατίνων περὶ τῆς πίστεως τῆς πέτρας.

Ἡ τρίτη πλάνη τῶν Λατίνων ἐστὶν, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ πατέρες οἵτινες νοοῦσι πέτραν τὴν πίστιν, ὁμολογοῦσι τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου ἀνέκλειπτον, καὶ οὐ μόνον τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ καὶ παντὸς Ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. καὶ οὐδενὶ τρόπῳ δύνασθαι εἶναι τὴν πίστιν θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, εἰ μὴ πρὸς ἀναφορὰν πρὸς τὸν Πέτρον, καὶ τοὺς κατὰ καιροὺς διαδόχους αὐτοῦ εἰς Ῥώμην, ἣ κατὰ λόγον τῆς ἀνεκλείπτου πίστεως αὐτοῦ στερεωτάτη ἐστὶ, φέρουσα ἐν αὐτῇ ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν. μακρὰν ὅμως ἀπέχει ταῦτα τῆς διανοίας τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ δείκνυται.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τοῦ πῶς ἡ πίστις λέγεται ἡ ἐν τῷ πιστεύοντι ἀνθρώπῳ κατὰ Πέτρον Λομβάρδον, καὶ πῶς ἡ πίστις λέγεται ὃ πιστεύεται. καὶ περὶ ὧν φησιν ὁ Ἱλάριος πίστεων πρὸς Κωνστάντιον βασιλέα.

Ἰστέον ὅτι Πέτρος ὁ Λομβάρδος διαιρέσει εἰκοστῇ τρίτῃ τῶν γνωμῶν λέγει, Ἡ πίστις λέγεται καθ᾽ ἕνα μὲν τρόπον περὶ τῆς θεολογικῆς ἀρετῆς, ἥτις ἐστὶν ἐν τῷ πιστεύοντι ἀνθρώπῳ, ἀφ᾽ ἧς καὶ πιστὸς ὀνομάζεται, ἧς διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνέργειαν, καὶ τὸν ἐν τῷ στόματι καρπὸν, φησὶν ὁ Ἀπόστολος τῆς πρὸς Ῥωμαίους κεφαλαίῳ δεκάτῳ, Καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. Ἄλλοτε ἡ πίστις λέγεται ὃ πιστεύεται, ἥτις ἀντ᾽ αὐτῆς τῆς σωτηριώδους προτίθεται πιστεύεσθαι, ἥτις καὶ πιστευθεῖσα φέρει σωτηρίαν, ὡς Παῦλος τῆς πρὸς Γαλάτας κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἐδαφίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ, εὐηγγελίζετο τὴν πίστιν, ἥν ποτε ἐπόρθει, ἣν ὁ μὴ ὁλοψύχως πιστεύων οὐ σώζεται. καὶ Ἱλάριος πρὸς Κωνστάντιον Αὔγουστον ἐν βιβλίῳ, ὅπερ καὶ ἔδωκεν ἐν χερσὶν αὐτοῦ, φησὶ, Δυστυχὲς πρᾶγμα ἐστὶ τοσαύτας πίστεις εἶναι, ὅσα καὶ ἀνθρώπων θελήματα, καὶ τοσαῦται διδασκαλίαι, ὅσα καὶ ἤθη. διὸ χρονικὰς καὶ καταμηνίους περὶ Θεοῦ πίστεις συντίθεμεν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι ἡ πίστις ᾗ πιστεύομεν καὶ ἡ πίστις ἣ πιστεύεται συμφωνοῦσιν ὡς ἕξις καὶ ἐνέργεια, καὶ τὸ ὑποκείμενον τούτων, καὶ τί τὸ ὑποκείμενον.

Ἡ δὲ πίστις ᾗ πιστεύομεν, καὶ ἡ πίστις ἣ πιστεύεται συμφωνοῦσιν ὡς ἕξις ἢ ἐνέργεια, καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐνεργείας, ἤτοι τῆς ἕξεως. τὸ δὲ ὑποκείμενον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τὸ διὰ τῆς διδασκαλίας διδόμενον, ἣ διδασκαλία περὶ τῶν πραγμάτων ἃ δεῖ πιστεύειν τοσοῦτον, ὥστε εἰς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν, ἢ τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ἡ διδασκαλία ὀνομάσεις ὑποκείμενον τῆς πίστεως, καὶ ἀκολούθως κατὰ μετωνυμίαν πίστιν, ὁ αὐτός ἐστι νοῦς.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι ἡ πίστις ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν πιστῶν ἁπάντων μία ἐστὶν οὐ τῷ ἀριθμῷ ἀλλὰ τῷ γένει, καὶ πῶς ἑτέρα ἐστὶν ἃ πιστεύεται κατὰ Αὐγουστῖνον, καὶ ἑτέρα ἡ πίστις ᾗ πιστεύονται.

Ἡ πίστις ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν πιστῶν ἁπάντων μία ἐστὶν, οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ τῷ γένει, διὰ τὴν ὁμοιότητα ὅμως καὶ ἀδιαφορίαν μᾶλλον μίαν λέγομεν, ἢ πολλάς, ἀπὸ μιᾶς γὰρ διδασκαλίας ἐκτυποῦται ἡ πίστις ταῖς καρδίαις τῶν πιστευόντων, ὡς διδάσκει Αὐγουστῖνος βιβλίῳ δεκάτῳ τρίτῳ περὶ Τριάδος κεφαλαίῳ δευτέρῳ, ὅπου φησὶν, Ἑτέρα ἐστὶν ἃ πιστεύεται, καὶ ἑτέρα ἡ πίστις ᾗ πιστεύονται. ἐκεῖνα γὰρ ἐν τοῖς πράγμασιν εἰσὶν, ἅτινα ἢ εἰσὶν, ἢ ἦσαν, ἢ μέλλουσιν εἶναι, ταῦτα δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν πιστευόντων εἰσὶ, καὶ φανερὰ μόνῳ ᾧ ἐστίν. ἢ καὶ ἐν ἑτέροις οὐχ ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ὁμοία ἐστὶν, ὥσπερ φησὶν, Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. καὶ ἐν ἑτέρῳ, Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ, ἐν ᾧ σημειοῦται ἑκάστου ἡ πίστις. ἀλλ' οὕτω λέγεται πάντων ἡ πίστις μία, καθ' ὃ τῶν θελόντων τὸ θέλημα ἓν, ὅπου καὶ ἐν τοῖς θέλουσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τὸ ἑκάστου θέλημα, ἑκάστῳ φανερόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ ἑτέρου, εἰ καὶ θέλει ὃ καὶ ἕτερος θέλει. ταῦτα Αὐγουστῖνος, ὃς ἔτι λέγει ἐν τῷ αὐτῷ, Ἐν ταῖς ἁγίαις γραφαῖς ἀναγινώσκομεν, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. Ἀμβακοὺμ κεφαλαίῳ δευτέρῳ. Καὶ, Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Λουκᾶ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. Καὶ, Κατὰ τὴν πίστιν σου γενηθήτω σοι. Ματθαίου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. Καὶ, Δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου. Ἰακώβου ἐπιστολῇ, κεφαλαίῳ δευτέρῳ. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε ἐν αὐτῷ δοξασθήσεται, ἢ ἐν ἑτέρῳ. τῆς πρὸς Γαλάτας κεφαλαίῳ ἕκτῳ. Ἕκαστος τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει. κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ. Εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς ἢ Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τῆς πρὸς Γαλάτας κεφαλαίῳ πρώτῳ. καὶ Τερτυλλιανὸς βιβλίῳ τῶν παραγραφῶν κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ, Ἐκ τῆς πίστεως τοὺς ἀνθρώπους, οὐκ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τὴν πίστιν γινώσκομεν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι ἀδύνατον σωθῆναι τὸν Χριστιανὸν τῇ πίστει ᾗ ἄλλος πιστεύει, καὶ πότε ἰδίαν ποιεῖ ἕκαστος τὴν ἑτέρου πίστιν ἣ πιστεύεται, μίαν τῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ πρᾶγμα οὖσαν.

Καὶ λοιπὸν δείκνυται ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἵνα σωθῇ ὁ Χριστιανὸς τῇ πίστει, ᾗ ἄλλος πιστεύει, ἀλλὰ τῇ πίστει ᾗ αὐτὸς πιστεύει σώζεται, ἥτις δηλαδὴ ἐστὶν ὁμοία τῇ πίστει τῇ κοινῇ τῆς Ἐκκλησίας. τὴν δὲ πίστιν τοῦ ἑτέρου ἣ πιστεύεται, δηλαδὴ τὴν ὑγιᾶ τῆς πίστεως διδασκαλίαν, τότε ἰδίαν ποιεῖται ἕκαστος, ὅτε τὴν αὐτὴν πιστεύει καὶ ὁμολογεῖ. Αὕτη ἐστὶν ἐκείνη ἡ κοινὴ πίστις, ἡ κατὰ τὸ πεπιστευμένον πρᾶγμα πάντων τῶν πιστῶν μία ἐστὶ τῷ ἀριθμῷ, δηλαδὴ Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, δεδομένον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἐγηγερμένον διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν. πᾶς ὁ μετὰ πίστεως τοῦτο ὁμολογῶν, σωθήσεται, εἰ καὶ μηδὲ μίαν αἴσθησιν περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πέτρου ἔλαβεν, εἰ καὶ μηδέποτε περὶ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης ἤκουσέ ποτε.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ὅτι ἐπὶ τῇ πίστει ᾗ ἐπίστευσεν ὁ Πέτρος, μόνος αὐτὸς ᾠκοδόμητο, ὡς καὶ ἕτερός τις τῇ ἑαυτοῦ, μιᾷ τῷ γένει τῇ τοῦ Πέτρου οὔσῃ, καὶ ἐπὶ τῇ πίστει ἣν ἐπίστευσεν ὁ Πέτρος μίαν τῷ ἀριθμῷ οὖσαν, καὶ ἐν τῇ πίστει καὶ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου, καὶ πᾶς ὁ πιστεύων οἰκοδομεῖται.

Ἐν τῇ πίστει τοῦ Πέτρου ᾗ ἐπίστευσε, μόνος ᾠκοδόμητο ὁ Πέτρος. καὶ ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ πίστει, τῇ ὁμοίᾳ πίστει τοῦ Πέτρου, μιᾷ οὔσῃ καὶ τῇ αὐτῇ τῷ γένει, οἰκοδομεῖται πᾶς τις ἕτερος Χριστιανός. ἀλλὰ μὴν ἐπὶ τῇ πίστει ἣν ἐπίστευσεν ὁ Πέτρος μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῷ ἀριθμῷ, τουτέστιν ἐπὶ τῷ Χριστῷ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου κηρυχθέντι, οἰκοδομεῖται πιστεύων πᾶς Χριστιανὸς, τοσοῦτον, ὥστε πᾶσα ἡ στερέωσις ἁρμόζει τῷ πεπιστευμένῳ ὑποκειμένῳ, οὐ μὴν δὲ τῇ πίστει, ἢ τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου, ἢ ἄλλου δή τινός ποτε πιστεύοντος. μόνος ὁ Πέτρος μακάριος ἦν κατ' ἐκείνην τὴν πίστιν καθ' ἣν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ μὴν κατ' ἐκείνην τὴν πίστιν καθ' ἣν ἐπίστευσε, μακάριός ἐστι πᾶς ὅστις ἂν πιστεύσοι ἐν αὐτῇ. οἱ πατέρες, οἱ τὴν πέτραν πίστιν εἰπόντες, νῦν μὲν ὁμιλοῦσι περὶ πίστεως ᾗ ἐπίστευσεν ὁ Πέτρος, καὶ τὴν αὐτὴν, τουτέστι τὴν ὁμοίαν παρ' ἡμῶν αἰτοῦσιν, ἵνα οἰκοδομῶμεν καλῶς τεθεμελιωμένοι. νῦν δὲ περὶ πίστεως ἣν ἐπίστευσε, καὶ ταύτην παραδιδόασιν ἡμῖν οἱ πατέρες ὡς κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας θεμέλιον, καθὼς λέγεται πρώτης πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ τρίτῳ, θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, Οὐκ ἔστι γὰρ ἕτερον ὄνομα ὑπὸ τὸν Οὐρανὸν, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. πράξεων κεφαλαίῳ τετάρτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τοῦ πῶς ἐπὶ τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, ἢ ἐπὶ τὴν ᾗ πιστεύεται καὶ ἣ πιστεύεται πίστιν, ἢ ἐπὶ τὸν Χριστὸν καθὸ διδασκαλίας ὕλην ἢ πρᾶγμα ἢ θεμέλιον οἰκοδομεῖται ἡ Ἐκκλησία, καὶ ποσαχῶς λέγεται τὰ θεμέλια.

Λέγουσιν οἱ πατέρες ἢ ἐπὶ τὸν Πέτρον, ἢ ἐπὶ πάντας τοὺς Ἀποστόλους καθὸ κήρυκας καὶ Ἀρχιτέκτονας, ἢ ἐπὶ τὴν πίστιν ᾗ πιστεύεται, καθὸ ἀρετὴν καὶ ὄργανον ἐκ τοῦ ἡμετέρου μέρους, ᾧ συναπτόμεθα τῷ Χριστῷ, ἢ ἐπὶ τὴν πίστιν ἣ πιστεύεται, ἤγουν τὴν ὑγιᾶ περὶ Χριστοῦ διδασκαλίαν, καθὸ ὄργανον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀφ' οὗ ἐξ ἀκοῆς ἡ πίστις, ἢ ἐπὶ τὸν Χριστὸν ἐκείνῃ τῇ διδασκαλίᾳ κεκηρυγμένον καθὸ ὕλην τῆς διδασκαλίας, ἢ τέως ἐπὶ τὸν Χριστὸν καθὸ μόνῳ πράγματι τῆς οἰκοδομῆς θεμέλιον οἰκοδομεῖσθαι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἕκαστον τῶν πιστῶν, καὶ γὰρ ἡ αὐτή ἐστιν ἔννοια τῶν ὀρθοδόξων πατέρων, τουτέστι τὸν Χριστὸν εἶναι θεμέλιον πραγματικὸν, τὸ Εὐαγγέλιον θεμέλιον διδασκαλικὸν, τὴν πίστιν θεμέλιον ὀργανικόν, τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους πάντας ὑπηρετικὸν, τουτέστιν Ἀρχιτέκτονας, θεμελιοῦντας, ὧν τὴν διδασκαλίαν καὶ ἀκροάζεσθαι καὶ δέχεσθαι δεῖ, ἵνα τῷ διδασκαλικῷ θεμελίῳ οἰκοδομῶμεν τῷ μόνῳ πραγματικῷ θεμελίῳ, ἤτοι τῷ Χριστῷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ τοῦ διδασκαλικοῦ θεμελίου τῆς Ἐκκλησίας κατὰ Εἰρηναῖον.

Φησὶν ὁ Εἰρηναῖος βιβλίῳ τρίτῳ κατὰ Αἱρέσεων κεφαλαίῳ πρώτῳ, Οὐ δι' ἑτέρων τὴν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας διάγνωσιν ἐγνώκαμεν, ἢ δι' ὧν τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς ἡμᾶς ἦλθεν, ὃ τότε μὲν ἐκήρυξαν, ὕστερον δὲ διὰ θελήματος Θεοῦ καὶ ἐν γραφαῖς παρέδωκαν ἡμῖν, γενησόμενον θεμέλιον καὶ στύλον τῆς ἡμετέρας πίστεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ τοῦ ὀργανικοῦ θεμελίου τῆς Ἐκκλησίας, ἣ κατ' Ἀμβρόσιον οὐκ ἐπὶ τῇ τοῦ Πέτρου σαρκὶ τεθεμελίωται.

Ἀμβρόσιος βιβλίῳ περὶ ἐνσάρκου οἰκονομίας κεφαλαίῳ πέμπτῳ φησὶν, Ἡ πίστις ἄρα ἐστὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας θεμέλιον, οὐ γὰρ ἐπὶ τῇ τοῦ Πέτρου σαρκὶ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ πίστει εἴρηται ὅτι πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσιν, ἡ γὰρ ὁμολογία νικᾷ τὸν ᾅδην. καὶ αὕτη ἡ ὁμολογία οὐκ ἀποβάλλει μίαν μόνην Αἵρεσιν, ἡ γὰρ Ἐκκλησία ὡς πλοῖον στερεὸν πολλοῖς καὶ διαφόροις κύμασι τῶν ὑπεναντίων καταπαλαίουσα, κατὰ πασῶν τῶν Αἱρέσεων ἰσχύει τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως. Ἐπιλείψειέ με ἡ ἡμέρα διηγούμενον τὰ ὀνόματα τῶν Αἱρετικῶν καὶ τὸ πλῆθος τῶν Αἱρέσεων, ἀλλ' ἐναντίον πάντων ἐστὶν ἡ κοινὴ πίστις, ὅτι δηλαδὴ ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, αἰώνιος ἀπὸ Πατρὸς, καὶ ἐν χρόνῳ ἀπὸ Παρθένου γενόμενος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ τοῦ ὑπηρετικοῦ θεμελίου τῆς Ἐκκλησίας, ὅ ἐστι Προφῆται καὶ Ἀπόστολοι, καὶ τί δηλοῖ τὸ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ συλλέξας τὰ βιβλία τοῦ Ἀμβροσίου, κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς, εἰς τό, Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγει, Τουτέστιν ἐπὶ τὴν νέαν καὶ παλαιὰν διαθήκην κατασταθέντες, ὃ γὰρ οἱ Ἀπόστολοι ἐδίδαξαν, οἱ Προφῆται μέλλον ἔσεσθαι προεῖπον, τῶν γὰρ Προφητῶν διαθεμένων τὴν διδασκαλίαν, ἐπ᾽ αὐτὴν ἔθηκαν τὸν θεμέλιον οἱ Ἀπόστολοι, ὅθεν λέγει ὁ Κύριος πρὸς τὸν Πέτρον, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, τουτέστιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ τῆς καθολικῆς πίστεως ὁμολογίᾳ καταστήσω τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν ζωήν. καθὸ καὶ Δαβὶδ διέθετο μὲν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ τοῦ οἴκου, καὶ τὸν τόπον, ὅπου Σολομὼν ἐθεμελίωσεν αὐτόν, εἰς ὃν οἶκον σημείωσαι ὅτι πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ ἐνωθεῖσα, αὔξει εἰς Ναὸν ἅγιον Θεοῦ, ἵνα μάθωμεν καὶ ἡμεῖς ὅλῃ τῇ πίστει συνδεθέντες, συνοικοδομεῖσθαι εἰς κατοικητήριον Θεοῦ ἐν Πνεύματι. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἔννοια τοῦ Κυρίου, λέγοντος, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. δύο γὰρ λαοὺς ἀνέλαβεν ἑαυτῷ ὁ Σωτήρ, καὶ ἐποίησεν ἕνα ἐν Κυρίῳ, ὡς καὶ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος ἐν συστήματι οἴκου στερεωθέντας τοὺς δύο κατέχει τοίχους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ.

Περὶ τῆς πίστεως τῆς πέτρας κατὰ Ἱλάριον καὶ Νύσσης τῆς Σὺ εἶ ὁ Χριστός, καὶ τὰ ἑξῆς, ὅς ἐστι τὸ πραγματικὸν θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱλάριος βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ Τριάδος, Ἓν ἄρα, φησί, καὶ ἀσάλευτον θεμέλιον, μία ἡ μακαρία τῆς πίστεως πέτρα, ἡ τῷ στόματι τοῦ Πέτρου ὁμολογηθεῖσα, ΣΥ ΕΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ. καὶ βιβλίῳ ἕκτῳ περὶ Τριάδος, Ἐπὶ ταύτην τῆς ὁμολογίας τὴν πέτραν γέγονεν ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας. ἀλλ᾽ αἴσθησις σαρκὸς καὶ αἵματος ταύτης τῆς ὁμολογίας τὴν ἔννοιαν οὐκ ἀπεκάλυψε, τουτέστι τὸ μυστήριον τῆς θείας ἀποκαλύψεως Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, οὐ μόνον ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ πιστεύειν. αὕτη ἡ πίστις ἐστὶ τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ ταύτης ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ἀδυνατοῦσι καὶ πύλαι ᾍδου, αὕτη ἡ πίστις τὰς κλεῖς κατέχει τῆς Οὐρανῶν βασιλείας. Καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης κατὰ Ἰουδαίων κεφαλαίῳ ὑστάτῳ, Ἐπὶ ταύτην τὴν πέτραν οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπὶ τὴν ὁμολογίαν δηλαδὴ τοῦ Πέτρου ἣν εἶπε, Σὺ εἶ ὁ Χριστός.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ.

Περὶ τῆς πίστεως τῆς πέτρας κατὰ Χρυσόστομον, ὅτι οὐκ ἐπὶ τῷ Πέτρῳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ πίστιν ὁ Κύριος, ἥ ἐστι, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, καὶ τὰ ἑξῆς, ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν.

Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ πρώτῃ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν Τόμῳ πέμπτῳ, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, οὐκ εἶπεν ἐπὶ τῷ Πέτρῳ, οὔτε γὰρ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν πίστιν τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησε. τίς δὲ ἐστὶν ἡ πίστις; ΣΥ ΕΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ. Καί, Σὺ εἶ Πέτρος, ἐκ τῆς πέτρας ἣν ὡμολόγησας Πέτρος καὶ αὐτὸς παρονομασθείς, ὡς ἐκ πίστεως πιστός. Καὶ Ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ τετάρτῃ εἰς τὸν Ματθαῖον, Ἐπὶ τῆς πέτρας τεθεμελίωται ἡ Ἐκκλησία αὐτοῦ, πέτραν δὲ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἑαυτοῦ διδασκαλίας φησί, καὶ γὰρ πέτρας ἰσχυρότερα τὰ προστάγματα αὐτοῦ εἰσί, ποιοῦντα ὑψηλότερον πάντων τῶν ἀνθρωπίνων κυμάτων τοὺς πιστεύοντας. Καὶ Τόμῳ πρώτῳ ἐν τῇ στερεᾷ, Ὁμολογήσαντος γὰρ τοῦ Πέτρου Θεοῦ Υἱὸν εἶναι αὐτόν, τὴν ὁμολογίαν ὁ Χριστὸς θεμέλιον ἔθετο τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Καὶ Τόμῳ ἑβδόμῳ Ὁμιλίᾳ τεσσαρακοστῇ τρίτῃ, Ἐπὶ τῇ πέτρᾳ, ἐπὶ τῇ πεπετρωμένῃ σου πίστει οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ Ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ πρώτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην, Τὴν Ἐκκλησίαν ἔφησεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τὴν ὁμολογίαν οἰκοδομήσειν τοῦ Πέτρου. Καὶ ἐν τῇ σειρᾷ ἐν τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ἰωάννου, Τῷ μὲν γὰρ Πέτρῳ οὐδὲν ἕτερον προσέθηκεν ὁ Χριστός, ἀλλ᾽ ὡς ἀπηρτισμένης αὐτῷ τῆς πίστεως τὴν Ἐκκλησίαν ἔφησεν ἐπὶ τὴν ὁμολογίαν οἰκοδομήσειν τὴν ἐκείνου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ.

Κατὰ τί, καὶ διὰ τί εἶπεν ὁ Ἐπιφάνιος τὸν Πέτρον στερεὰν πέτραν καὶ οἶκον Θεοῦ.

Ἐπιφάνιος Αἱρέσει πεντηκοστῇ ἐνάτῃ Παραγράφῳ ἑβδόμῳ, Ὃς γέγονεν (ὁ Πέτρος) ἡμῖν ἀληθῶς στερεὰ πέτρα θεμελιοῦσα τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου, ἐφ᾽ ᾗ ᾠκοδόμητο ἡ Ἐκκλησία κατὰ πάντα τρόπον, πρῶτον μέν, ὅτι ὡμολόγησε Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἤκουσεν, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ τῆς ἀσφαλοῦς πίστεως οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ σαφῶς αὐτὸν ὡμολόγησε Θεὸν ἀληθινόν,

τῷ

τῷ γὰρ εἰπεῖν, υἱὸν Θεοῦ ζῶντος, ἔδειξεν υἱὸν γνήσιον εἶναι μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ, ζῶντος. καὶ Παραγράφῳ ὀγδόῳ, Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα στερεὰ πέτρα οἰκοδομῆς καὶ θεμέλιος οἴκου γεγένηται. λέγεται δὲ ὁ Πέτρος στερεὰ πέτρα οἰκοδομῆς καὶ θεμέλιος οἴκου Θεοῦ μετωνυμικῶς ὡς σοφὸς Ἀρχιτέκτων τεθεικὼς τὸν θεμέλιον, ἤτοι θεμελιῶν τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις ὁρᾶται, ὡς Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ ἑκατοστῇ ἑξηκοστῇ ὀγδόῃ εἰς τὴν σύναξιν τῶν Ἀποστόλων, ὑμεῖς ἐστὲ τῆς ὀρθοδοξίας ἀμετάθετοι στῦλοι, τῆς Ἐκκλησίας πέτρα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔʹ.

Ὅτι κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον ἡ πίστις ἢ ἡ τῆς πίστεως διδασκαλία ἐστὶν ἡ πέτρα ἐν ᾗ ᾠκοδόμησεν ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅθεν καὶ τοῖς λοιποῖς πατράσι τὸ ἐπὶ τὴν πίστιν, καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίαν, καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν ταυτόν ἐστι.

Δείκνυται τὴν πέτραν ἐν ᾗ ὁ Χριστὸς ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι τὴν πίστιν, ἢ τὴν τῆς πίστεως διδασκαλίαν, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός. τοῦτο ὁ πιστῶς ὁμολογῶν, σωθήσεται διὰ Χριστὸν ἐφ' ὃν οἰκοδομεῖται, εἰ καὶ μηδεμίαν οἶδε πρὸς τὸν Πέτρον ἀναφορὰν ἐν ταύτῃ τῇ ὑποθέσει μερικήν, ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν Πάπαν, ὡς οἱ Λατῖνοι βούλονται. Ἐπιφάνιος λόγῳ περὶ πίστεως τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας φησίν, Ἐπαναπαύσεται ὁ Νυμφίος Χριστὸς ἡ πέτρα τῆς ζωῆς ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὰ ῥητὰ τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων κεφαλαίῳ δευτέρῳ, Ἡ περιστερά μου ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας, ἐν σκέπῃ ἐν φιλανθρωπίᾳ δηλαδὴ Χριστοῦ, καὶ ἐν ἐλέει Κυρίου, σκέπῃ πέτρας, σκέπῃ ἐλπίδος καὶ πίστεως καὶ ἀληθείας, ὅπου ὁ ἅγιος εἰς τὴν ἔνθεσιν τῆς πέτρας ἀδιαφόρως τὸν Χριστὸν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ ὀνομάζει, γινώσκων τὴν πίστιν μὴ εἶναι ἡμῖν πέτραν, εἰ μὴ καθὸ ἑνοῖ ἡμᾶς τῷ Χριστῷ, ὅς ἐστι πέτρα τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, μήτε οἰκοδομεῖσθαι ἡμᾶς ἐπὶ τὴν πέτραν τὸν Χριστόν, οὔτε κατοικεῖν ἐπὶ τὴν σκέπην αὐτῆς, εἰ μὴ προηγουμένης τῆς πίστεως, ἥτις ἐστὶν ἐξ ἀκοῆς τῆς κεκηρυγμένης ἀληθείας. ὅθεν καὶ τοῖς λοιποῖς πατράσι τὸ, Ἐπὶ τὴν πίστιν, καὶ Ἐπὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίαν, καὶ Ἐπ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν ταυτόν ἐστι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕʹ.

Ὅτι ἐκ τοῦ Θεοδωρήτου, Φωτίου καὶ Βασιλείου Σελευκείας δίδοται τὸ αἴτιον διατὶ ὁ Χριστὸς μόνος λέγεται πέτρα καὶ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας.

Θεοδώρητος ἐπιστολῇ ἑβδομηκοστῇ ἑβδόμῃ φησί, Χριστὸς τῶν Ἀποστόλων τὸν πρῶτον, οὗ τὴν ὁμολογίαν οἷόν τινα κρηπῖδα καὶ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας κατέπηξε, συνεχώρησε σαλευθῆναι. Καὶ Φώτιος ἐπιστολῇ τριακοστῇ πέμπτῃ, Μισθὸν τῷ Πέτρῳ τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας τάς τε κλεῖς τῆς Βασιλείας ἐνεχείρισε, καὶ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ὁμολογίᾳ ἐστηρίχθαι τὴν Ἐκκλησίαν ἐκρατύνωσε. Καὶ Βασίλειος Σελευκείας Ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ πέμπτῃ εἰς τὸ, Σὺ εἶ Πέτρος ἡ πέτρα, Ταύτην τὴν ὁμολογίαν πέτραν καλέσας ὁ Χριστός, Πέτρον ὀνομάζει τὸν πρώτως ταύτην ὁμολογήσαντα, γνώρισμα τῆς ὁμολογίας τὴν προσηγορίαν δωρούμενος, αὕτη γὰρ ἀληθῶς τῆς εὐσεβείας ἡ πέτρα, αὕτη τῆς σωτηρίας ἡ κρηπίς, τοῦτο τῆς πίστεως τὸ τεῖχος. οὗτος ὁ τῆς ἀληθείας θεμέλιος, Θεμέλιον γάρ φησιν, οὐδεὶς δύναται θεῖναι ἕτερον. εἰς ταῦτα τὰ λόγια δίδοται τὸ αἴτιον διατὶ ἡ ὁμολογία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος λέγεται πέτρα καὶ θεμέλιος, διατὶ δηλαδὴ ὁ Χριστός, ὃς ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ κηρύττεται, μόνον ἐστὶν ἐκεῖνος θεμέλιον, παρ' ὃ οὐδεὶς δύναται θεῖναι ἕτερον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ιϛʹ.

Ὅτι κατὰ Αὐγουστῖνον ὁ Χριστός ἐστι τὸ θεμέλιον, καὶ ἀκολούθως ἡ πίστις ἐστὶν ἡ πέτρα κατὰ τὸν Ἀπόστολον.

Αὐγουστῖνος βιβλίῳ περὶ πίστεως καὶ ἔργων φησίν, Ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ σοφοῦ Ἀρχιτέκτονος ὁ Χριστός ἐστι τὸ θεμέλιον. τοῦτο ἑρμηνείας οὐ δεῖται, διότι εἰ ὁ Χριστός ἐστι τὸ θεμέλιον, ἀναμφιβόλως ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν ἡ πέτρα, διὰ τῆς πίστεως γὰρ ὁ Χριστὸς ἐνοικεῖ ταῖς καρδίαις ἡμῶν. τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης κεφαλαίῳ τρίτῳ. Καὶ ἐκείνη ἡ πίστις, ἣν λέγει ὁ Ἀπόστολος ὅτι ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἀγάπης, Ἡ πίστις τοίνυν τῆς χριστιανικῆς χάριτος ἐνεργουμένη διὰ τῆς ἀγάπης, τῆς πρὸς Γαλάτας κεφαλαίῳ πέμπτῳ, τίθεται ἐν τῷ θεμελίῳ, καὶ οὐδένα ἀπολέσθαι συγχωρεῖ. Καὶ πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ Ὁ αὐτὸς εἰς τὴν ἐπιστολὴν Ἰωάννου, Τί ἐστι τὸ, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν; Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πίστει, ἣν ὡμολόγησας, εἰπών, Σὺ εἶ ὁ Χριστός.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ΄.

Ὅτι ὁ Διάλογος παρεὶς τὸν Πέτρον, τὸ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ παραβάλλει τῷ στερρῷ τῆς πίστεως τοῦ ἐπὶ τῆς πέτρας σταθέντος Μωϋσέως.

Ὁ Διάλογος ἠθικῶν βιβλίῳ τριακοστῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ὀκτὼ φησί, Τίθεται Μωσῆς ἐν τῇ πέτρᾳ, ἵνα θεωρήσῃ τὴν ὄψιν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἰ μὴ τις τὸ στερεὸν τῆς πίστεως κρατήσει, τὴν τοῦ Θεοῦ παρουσίαν οὐ γνώσεται, περὶ ἧς στερρότητος ὁ Κύριος εἶπεν, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν.· εἰς τὰ ῥητὰ τοῦ Γρηγορίου ταῦτα τὸ στερεὸν τῆς πίστεως πέτρα καλεῖται, καὶ οὐδεμία μνεία Πέτρου, εἰ μὴ Μωϋσέως, ὡς ἐν αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως τεθειμένου τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΗ΄.

Ὅτι κατὰ Ἀδριανὸν τὸν Πάπαν θεμέλιον καὶ πέτρα πίστεως ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ Πέτρος ἀντὶ τῆς κοινότητος ἀποκρινόμενος, καὶ διὰ τὸ στερρὸν τῆς πίστεως αὐτοῦ πέτρα λεγόμενος.

Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας φησί, Τί εὐπρεπέστερον, τί καθαρώτερον καὶ πάσης εὐλαβείας εὐσεβέστερον, ἢ τὸ τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ πρώτου ποιμένος τῆς Ἐκκλησίας τὴν μακαρίαν ὁμολογίαν τῆς πίστεως κρατεῖν τὸ θεμέλιον, θεμέλιον δὲ ὃ ἐκήρυξεν ὁ τῶν ἐθνῶν Διδάσκαλος. Τούτου γὰρ τοῦ θεμελίου ἀσάλευτος στερρότης ὁ μακάριος Πέτρος, οὐχὶ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἀλλὰ τοῦ ἐν Οὐρανοῖς Πατρὸς ἀποκαλύπτοντος, ὁμολογήσας ἐξηγήσατο, ἀποβάλλων σὺν τούτοις καὶ τὰς γνώμας τινῶν, ἃς εἶχον περὶ τῶν Ἀποστόλων, δηλαδὴ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἡ πίστις τί ἂν ἐργάζηται, αὐθ᾽ ὧν πέτρα μόνος ὁ Πέτρος, καὶ ἀντὶ τῆς ἑνότητος εἰς τὴν μαρτυρίαν προσφέρει λέγων, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὃς καὶ τὸν μισθὸν τῆς ὁμολογίας ἄνευ ἀναβολῆς ἐκτήσατο, καὶ τοῦ Οὐρανοῦ θησαυρὸς, καὶ τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰς ψυχὰς κατὰ τὸ δοκοῦν κατέστη. Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτην τὴν πέτραν ἣν ὡμολόγησας, καὶ ἀφ᾽ ἧς λέξεως εἴληφας τὴν ἀξίαν, ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν στερρότητα τῆς πίστεως οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τοῦτο πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΘ΄.

Ὅτι κατὰ Θεοφύλακτον, Ἰωάννην Δαμασκηνὸν, Γεννάδιον, Οἰκουμένιον, Παῦλον Ἐμέσης καὶ Φίληκα Ῥώμης, ἡ ὁμολογία καὶ ἡ πίστις ἐν ᾗ ἐστερέωσε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς ἐστὶν ἡ πέτρα ὁ Χριστός.

Θεοφύλακτος Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀκτὼ φησίν, Ἀμείβεται τὸν Πέτρον ὁ Κύριος, μισθὸν αὐτῷ διδοὺς μέγαν τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπεὶ γὰρ ὡμολόγησεν αὐτὸν Υἱὸν Θεοῦ ὁ Πέτρος, φησίν, ὅτι αὕτη ἡ ὁμολογία ἣν ὡμολόγησας θεμέλιον μέλλει εἶναι τῶν πιστευόντων, ὥστε πάντα ἄνθρωπον μέλλοντα κτίζειν τὸν τῆς πίστεως οἶκον, ταύτην τὴν ὁμολογίαν ὑποτιθέναι θεμέλιον. κἂν γὰρ μυρίας ἀρετὰς κτίζωμεν, μὴ ἔχωμεν δὲ θεμέλιον τὴν ὀρθὴν ὁμολογίαν, σαθρὰ κτίζομεν. Καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, Τὴν πέτραν ἐν ᾗ οἰκοδομῆσαι τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς εἶπεν, ἡ ἀσάλευτος πίστις ὑπάρχει. Καὶ λόγῳ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, ὡς προσφέρει ὁ Γεννάδιος ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ, λόγῳ πέμπτῳ, Αὕτη ἡ πίστις ἀκλινὴς καὶ ἀκλόνητος, ἐφ᾽ ᾗ ὡς πέτρᾳ ἡ Ἐκκλησία ἐστήρικται. Καὶ ὁ Οἰκουμένιος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ κεφαλαίῳ τρίτῳ, Μὴ ἄρα προσέχετε, φησίν, ἐκείνοις οἳ ὑμᾶς διαιροῦσιν, οὐκ ἔστι γὰρ ἄλλο τὸ θεμέλιον, εἰ μὴ ὁ Χριστὸς, ὃν εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν. αὐτὸν κατέχετε, αὐτῷ ἑνώθητε τῷ ἀσφαλεῖ θεμελίῳ. Καὶ Παῦλος Ἐμέσης Ὁμιλίᾳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πίστει τεθεμελίωται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ταύτῃ τῇ προσδοκίᾳ, ἐπὶ ταύτης τῆς πέτρας ἔθετο τὰ θεμέλια τῆς Ἐκκλησίας ὁ Δεσπότης Θεός. Καὶ Φίληξ ὁ Ῥώμης ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ζήνωνα, εἰπὼν γὰρ αὐτὸς πρὸς τὸν Κύριον, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀκήκοε παρ᾽ αὐτοῦ, Καὶ ἐπὶ ταύτῃ σου τῇ ὁμολογίᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Κ΄.

Ὅτι κατὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸν, Ἀνώνυμόν τε καὶ Ἰσίδωρον Πηλουσιώτην, ἡ πίστις καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως ἐστὶν ἡ πέτρα ὁ Χριστὸς, ἐν ᾧ ᾠκοδόμηται ἡ Ἐκκλησία.

Ὁ ἅγιος Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῇ πρὸς Θωμᾶν Κλαυδιουπόλεως φησίν, Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. προστεθήτω δὴ καὶ παρ' ἡμῶν καὶ λεγέσθω, αὕτη ἐστὶν ἡ πέτρα ἐφ' ᾗ Χριστὸς τὴν ἑαυτοῦ ᾠκοδόμησεν Ἐκκλησίαν, πύλαις Ἅδου, ἤγουν προσβολαῖς τῶν ἐναντίων δυνάμεων ἀκατάσειστόν τε καὶ ἀπερίτρεπτον. Καὶ Ἀνώνυμος ἐν τῷ δευτέρῳ Τόμῳ τῆς σειρᾶς, πέτραν τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν ὠνόμασεν, Ἐπὶ ταύτῃ δὲ ἐπαγγελλόμενος τὴν Ἐκκλησίαν οἰκοδομῆσαι, δείκνυσιν ἐντεῦθεν πολλοὺς μέλλοντας πιστεύειν ἤδη, καὶ αὔξησι τοῦ Πέτρου τὸ φρόνημα καὶ ποιμένα ποιεῖ. Καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης βιβλίῳ πρώτῳ ἐπιστολῇ διακοσιοστῇ τριακοστῇ πέμπτῃ, Οὐκ ἀγνοῶν τὴν τῶν ἀνθρώπων περὶ αὐτοῦ πολυώνυμον δόξαν ὁ τὰς καρδίας ἐμβατεύων Χριστός, ἤρετο τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; ἀλλὰ τὴν ἀσφαλῆ ὁμολογίαν διδάξαι πάντας βουλόμενος, ἣν ἐμπνευσθεὶς ὁ Πέτρος, αὐτοῦ ὡς κρηπῖδα ἢ βάθρον ἐπέθετο, ἐφ' ᾗ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὁ Κύριος ᾠκοδόμησε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΑ'.

Ὅτι κατὰ Κύριλλον Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιον Μελιτηνῆς, Ἀδελφόθεον, Γεννάδιον καὶ Θεοφάνη, τὸ ἀκράδαντον εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου πέτραν εἶπεν ὁ Κύριος, ἐν ᾗ πίστει ἢ ὁμολογίᾳ τῇ Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμηται ἡ Ἐκκλησία.

Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ἡσαΐου φησί, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, πέτραν οἶμαι λέγων τὸ ἀκράδαντον εἰς τὴν πίστιν τοῦ μαθητοῦ. Καὶ διαλόγῳ τετάρτῳ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, Πέτραν οἶμαι παρωνύμως οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὴν ἀκατάσειστον καὶ ἑδραιοτάτην τοῦ μαθητοῦ πίστιν ἀποκαλεῖ, ἐφ' ᾗ καὶ ἀδιαπτώτως ἐρήρεισταί τε καὶ διαπέπηγεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐταῖς ἀνάλωτος ταῖς Ἅδου πύλαις εἰς ἀεὶ διαμένουσα. Καὶ Ἀκάκιος ὁ Μελιτηνῆς ἐν τῇ Ὁμιλίᾳ ἣν εἶπεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς τρίτης Συνόδου, Αὕτη ἡμῶν ἡ πίστις, ἐπὶ τούτῳ τῷ θεμελίῳ ᾠκοδομήθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ὁ Ἀδελφόθεος ἐν τῇ ἰδίᾳ Λειτουργίᾳ, Εἰς στηριγμὸν τῆς ἁγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν ἐθεμελίωσας ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς πίστεως, ἵνα μὴ πύλαι Ἅδου κατισχύσωσιν αὐτῆς. Καὶ ὁ καλούμενος Γεννάδιος ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ λόγῳ πέμπτῳ, Ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ αὐτὸς ὡς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων ἐθεμελίωσέ με. Καὶ ὁ Θεοφάνης Ὁμιλίᾳ πεντηκοστῇ πέμπτῃ, Σύ, φησί, Πέτρος ὤν, πέτρα γέγονας τῆς κατὰ λόγον πίστεως, καὶ τῆς ἐδραζομένης Ἐκκλησίας θεμέλιος, καὶ πρώτη τῆς πνευματικῆς οἰκοδομῆς ἀφορμή, ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ γὰρ ταύτῃ ᾗ ὡμολόγησας τὸν αὐτὸν εἶναί με Υἱὸν Θεοῦ, καὶ Υἱὸν ἀνθρώπου, ἐπὶ ταύτῃ τῆς Ἐκκλησίας ὁ θεμέλιος στήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΒ'.

Ὅτι ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἀπεδείχθη τρία τινά, ἐξ ὧν ῥᾷον καταβάλλεται ἡ βέβηλος μοναρχία.

Ἐδείχθη ἄρα ἐνταῦθα τρία τινά, πρῶτον, ὅτι καθ' ὃν τρόπον λέγεται ὁ Πέτρος πέτρα, λέγονται καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων, καὶ πᾶς τις ἐκλεκτὸς Χριστιανός. δεύτερον, ὅτι πέτρα παθητικῶς, ἤτοι κυρίως καὶ ἀληθῶς μόνος ἐστὶν ὁ Χριστός. καὶ τρίτον, ὅτι οὐδεὶς σώζεται τῇ ἑτέρου πίστει, ἀλλὰ τῇ πίστει ᾗ αὐτὸς πιστεύει, ἤτοι τῇ κοινῇ, καὶ οὔσῃ πάντων τῶν Χριστιανῶν μιᾷ τῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ πιστευόμενον πρᾶγμα, ὅπερ ἐστὶν ΙΗΣΟΥΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ. τοιαύτη δὲ ἦν ἡ ὁμολογία τοῦ Πέτρου, ἐφ' ᾗ ᾠκοδόμησεν ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. Καὶ σημειῶσαι ὅτι καὶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ῥᾳδίως καταστρέφεται ἡ βέβηλος μοναρχία, δι' ἧς ὁ μὲν μακάριος Πέτρος συκοφαντεῖται, ὁ δὲ Πάπας τῆς Ῥώμης ἀτάκτως σκιρτῶν, καταβάλλεται.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι'. ΜΕΡΟΣ Δ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ ὧν προβάλλονται οἱ Λατῖνοι πέντε ἐπιχειρημάτων εἰς τὰ ῥητά, Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. Λουκᾶ Κεφαλαίῳ ΚΒ'. ἐδαφίῳ ΛΒ'.

Πέντε προβάλλονται ἐπιχειρήματα ἐνταῦθα οἱ Λατῖνοι, πρῶτον, τίνος ἕνεκεν τῷ Πέτρῳ εἴρηκεν ὁ Κύριος τοὺς λόγους τούτους. δεύτερον, πότερον, ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τοῦ Πέτρου μόνου ἐδεήθη, ἢ

καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων. τρίτον, τί δηλοῦσιν ἐκεῖνα τὰ ῥήματα, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. τέταρτον, πῶς ἐννοεῖται τὸ, σὺ δέ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. πέμπτον, τίς ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, ἐν οἷς προστάττει τῷ Πέτρῳ στηρίζειν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ἀπόκρισις εἰς τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα τῶν Λατίνων, ὅ ἐστι, Διατί ὁ Κύριος τοὺς λόγους τούτους εἶπε τῷ Πέτρῳ.

Πρὸς τὸ πρῶτον ἀποκρίνεται Τίτος ὁ Βόστρων εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, ἐν ᾧ λέγει, ἵνα παιδεύσῃ αὐτὸν μὴ ἑαυτῷ θαῤῥεῖν μόνον, ἀλλὰ τοῖς παρ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ χαρίσμασι σεμνύνεσθαι. Βασίλειος ὁ μέγας λόγῳ περὶ ταπεινοφροσύνης, Οὐκ ἔστι τοῦ μακαρίου τιμιώτερος Ἀποστόλου Πέτρου, ὃς ὅτι μεγαλοφρονέστερον ἐφθέγξατο, λέγων, Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι, παρεδόθη τῇ ἀνθρωπίνῃ δειλίᾳ, καὶ πέπτωκεν εἰς ἄρνησιν, σωφρονιζόμενος τῷ σφάλματι πρὸς εὐλάβειαν, καὶ διδασκόμενος φείδεσθαι τῶν ἀσθενούντων, τῷ καὶ τὴν αὐτοῦ καταμαθεῖν ἀσθένειαν, καὶ γνῶναι σαφῶς ὅτι καθάπερ ἐν τῷ πελάγει καταποντιζόμενος ἐκουφίσθη τῇ τοῦ Χριστοῦ δεξιᾷ, οὕτως ἐν τῷ κλύδωνι τοῦ σκανδαλισμοῦ κινδυνεύσας ἀπολέσθαι δι' ἀπιστίας, ἐφυλάχθη δυνάμει Χριστοῦ, ὃς καὶ προεῖπεν αὐτῷ τὸ συμβησόμενον λέγων, Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον, κἀγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. καὶ Πέτρος μὲν οὕτως ἐλεγχθεὶς δικαίως ἐβοηθεῖτο πρὸς ἀπόθεσιν ἀλαζονείας, καὶ φειδὼ τῶν ἀσθενούντων ἐκπαιδευόμενος. Καὶ Θεοφύλακτος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, Ὁ Σατανᾶς, φησὶν, ᾐτήσατο ὑμᾶς σινιάσαι, τουτέστι ταράξαι, βλάψαι, πειράσαι, ἀλλ' ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, πρὸς δὲ τὸν Πέτρον ταῦτα ἀποτείνεται, διότι καὶ θρασύτερος τῶν ἄλλων ἦν, καὶ εἰκὸς αὐτὸν μεγαλοφρονῆσαι ἐφ' οἷς ἐπηγγέλατο ὁ Χριστὸς, διὸ καταστέλλων αὐτὸν φησὶν, Ὅτι τῷ μὲν Σατανᾷ πολλὴ σπουδὴ γέγονε καθ' ὑμῶν, ἐγὼ δὲ ᾐτησάμην περὶ σοῦ. Ἀμβρόσιος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ῥητοῦ τούτου, Ὁ δὲ Πέτρος εἰ καὶ πρόθυμος ἦν τῷ πνεύματι, ἀλλὰ τῇ ἀσθενείᾳ τῆς σαρκὸς μηνύεται τὸν Χριστὸν ἀρνησόμενος. Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ εἰς τὸν Ματθαῖον, Διατοῦτο τοίνυν ἀφίησιν αὐτὸν πεσεῖν, παιδεύων αὐτὸν ἐντεῦθεν πάντα πείθεσθαι τῷ Χριστῷ, καὶ τῆς οἰκείας συνειδήσεως πιστοτέραν ἡγεῖσθαι τὴν ἀπόφασιν τὴν αὐτοῦ. Καὶ μετ' ὀλίγα, Δέον γὰρ δεηθῆναι καὶ εἰπεῖν, βοήθησον ἡμῖν ὥστε μὴ ἀποσχισθῆναι σου, οὐδὲ ἑαυτῷ θαῤῥεῖ. τοῦτο τοίνυν καταστεῖλαι βουλόμενος ὁ Χριστὸς, συνεχώρησε τὴν ἄρνησιν. Καὶ, ἐπειδὴ σφόδρα ἐγύμνωσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς τῆς αὐτοῦ ῥοπῆς, ἐπειδὴ καὶ σφοδρὸν ἐν αὐτῷ τὸ πάθος ἦν τῆς αὐθαδείας καὶ τῆς ἀντιῤῥήσεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ.

Ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα τῶν Λατίνων, ὅ ἐστιν, Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ.

Εἰς τὸ δεύτερον ζήτημα ῥητέον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐδεήθη ὑπὲρ πάντων, ὡς φαίνεται Ἰωάννου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ, καὶ Λουκᾶ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ. Εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ. καὶ γὰρ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐν μεγίστῳ κλύδωνι τοῦ σκανδαλισμοῦ ἔμελλε καταδῦναι (ὁ Πέτρος) ἐν ᾧ καὶ οἱ λοιποὶ κατέδυσαν, ἀλλ' οὐχ ὡς αὐτὸς, ὅτι τὸ πτῶμα αὐτοῦ ἦν τῶν ἄλλων χαλεπώτερον, καὶ πλέον δεόμενον βοηθείας, ὅθεν ὁ Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ εἰς τὸν Ματθαῖον φησὶ, Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ οὐ μικρὸν ἐκαρπώσαντο ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ, τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν κατανοήσαντες καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλήθειαν. Καὶ Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐπιστολῇ πρὸς Σμυρναίους, Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ δεηθεὶς μὴ ἐκλείπειν τὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων. Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος Ὁμιλίᾳ πέμπτῃ, Τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἐννόησον περὶ τῆς δεήσεως, ἣν ὑπὲρ πάντων τῶν Ἀποστόλων εἴρηκεν, οὐχ ὅτι μόνον τὸν Πέτρον ἐξῃτήσατο ὁ Σατανᾶς, ἀλλὰ καὶ πάντας. μέλλοντος δὲ τοῦ Σατανᾶ τὸν Πέτρον πλέον ἢ τοὺς ἄλλους καταβαλεῖν, ὑπὲρ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Κύριος, Ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ. Κυπριανὸς ἐπιστολῇ ὀγδόῃ, Ἡ δέησις τοῦ Κυρίου εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς ἐκτείνεται. Καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τετάρτῃ, Ὥσπερ γὰρ τοὺς Ἀποστόλους, οὕτω καὶ ἡμᾶς ἐξαιτεῖται ὁ πειράζων, τῇ δὲ τοῦ Χριστοῦ δεήσει ἀνίσχυρος δείκνυται. Θεοφύλακτος ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ Λουκᾶ, Ἀλλ' ἐγὼ οὐ παντῃ σε ἐγκατέλιπον, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου εἰς τὸ παντελὲς, εἰ καὶ ἐδεήθην δὲ ἐγὼ αὐτὸς περὶ σοῦ, ὅμως σὺ μὴ ἀναπέσῃς, ἀλλ' ἐπιστρέψας, τουτέστι μετανοήσας, καὶ δακρύσας, καὶ ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως φυγὼν, γενοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις πιστοῖς τύπος τοῦ μετανοεῖν, καὶ μὴ ἀπογινώσκειν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ἀπόκρισις εἰς τὸ τρίτον ἐπιχείρημα τῶν Λατίνων, ὅ ἐστιν, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου.

Εἰς τὸ τρίτον ζήτημα, ὅπερ ἐστὶν ὅτι ὁ Κύριος εἶπε τῷ Πέτρῳ, Λουκᾶ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ· Ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, ἀναγκαῖον ἐνταῦθα ἐννοεῖν πίστιν ἣν ὁ Πέτρος ἐπίστευε, καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι, καὶ πάντες οἱ Χριστιανοί, ἐπειδὴ ταύτην ἣν ἐπίστευεν ὁ Πέτρος εἶπεν ὁ Κύριος εἶναι πέτραν τὴν ἀσάλευτον, ἧς πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσι. Σημείωσαι δὲ ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ἦν ἐκλεῖψαι ποτὲ ταύτην τὴν πίστιν, ἐπειδὴ πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ἡ δὲ πίστις ἥτις ἵνα ἐκλείψῃ ἐστὶ κίνδυνος, ἐστὶν ἡ ἀντικειμένη τῇ ἀπιστίᾳ καὶ τῷ ἀπελπισμῷ, εἰς ἣν ὁ Σατανᾶς ἐσπούδαζεν ἑλκύσαι, οὗτινος τὴν ὁρμὴν ὁ Πέτρος οὐκ ἔφερε, συγχωροῦντος καὶ τοῦ Κυρίου ἵνα σαλευθῇ ἡ πίστις αὐτοῦ, καὶ οὐχ ἵνα ἐκλείψῃ, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς οὐκ ἐδεήθη ἵνα μὴ σαλευθῇ, τοῦτο γάρ, ὡς εἴρηται, συνεχώρησεν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκλείψῃ, τουτέστιν ἵνα μὴ ἀπελπισθῇ καὶ ἀπολεσθῇ διὰ τὴν ἀπιστίαν, ὡς εἶπεν ὁ Βασίλειος ἐν τῷ περὶ μετανοίας, ὥστε μὴ τέλεον ἀπολέσθαι. καὶ Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ εἰς τὸν Ματθαῖον φησίν, Οὐκ εἶπεν ἵνα μὴ ἀρνήσῃ, ἀλλ' ὥστε μὴ ἐκλείπειν τὴν πίστιν, ὥστε μὴ τέλεον ἀπολέσθαι, τῆς γὰρ αὐτοῦ κηδεμονίας τοῦτο γέγονε. Καὶ ὁμιλίᾳ ἑβδομηκοστῇ τρίτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην φησί, Καὶ ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, τουτέστιν ἵνα μὴ εἰς τέλος ἀπόληται. Αὐγουστῖνος βιβλίῳ περὶ χάριτος κεφαλαίῳ ὀγδόῳ λέγει, Ἵνα μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου, τουτέστιν ἵνα μὴ ἡττηθῇ ὁ νοῦς αὐτοῦ. Θεοφύλακτος, Ἐδεήθην οὖν, φησιν, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, εἰ γὰρ καὶ πρὸς μικρὸν μέλλεις σαλευθήσεσθαι, ἀλλ' ἔχεις ἐναποκείμενα τὰ σπέρματα τῆς πίστεως, κἂν τὰ φύλλα ἔρριψε τὸ πνεῦμα τοῦ ἐκπειράζοντος, ἀλλ' ἡ ῥίζα ζῇ, καὶ οὐκ ἐκλείψει ἡ πίστις σου. Σημείωσαι δὲ ὅτι αὕτη ἡ θεία χάρις οὐ δίδοται εἰς μόνους τοὺς Πάπας τῆς Ῥώμης, ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς ὀρθοδόξους, κἂν καὶ ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ τρίτῳ τὸ ἐναντίον διδάσκῃ λίαν σοφιστικῶς, ἡ ἀλήθεια ὅμως ἐστὶν ὡς εἴρηται, ὅτι αὕτη ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Χριστοῦ καθὸ ἀποβλέπει εἰς τὸν Πέτρον οὐκ ἀποβάλλει τὸ ἐξωτερικὸν πτῶμα ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἄρνησιν τοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἰς μόνην τὴν ἐσωτερικὴν τῆς πίστεως ἐκρίζωσιν καὶ ἀμεταμέλειον ἀποβλέπει, ἐξ οὗ καὶ οἱ λοιποὶ ἐφυλάχθησαν τοῦ Κυρίου δεηθέντος, ὅπερ ἐκτείνεται καὶ εἰς πάντας τοὺς Χριστιανούς, καὶ τέως εἰπεῖν εἰς πᾶσαν τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, οὐκ εἰς μόνους τοὺς Πάπας· οἵτινες ὅτι ἐσχάτως ἥμαρτον περὶ τὴν πίστιν, εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, καὶ ἰδίως βιβλίῳ ἑνάτῳ ἐν τοῖς ἐσχάτοις κεφαλαίοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Συλλογισμὸς τῶν νεωτέρων, ὅτι τό, Ἐδεήθην περὶ σοῦ, μοναρχίαν δείκνυσι τὸν Πέτρον· καὶ ἀπόδειξις, ὅτι ψευδὴς ὁ συλλογισμός.

Ἀλλ' ἐνταῦθα λέγουσιν οἱ νεώτεροι, Ἐκεῖνος ἐστὶν ἢ ἔσται μονάρχης τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ οὗ ἰδίως ὁ Κύριος ἐδεήθη ἵνα μηδέποτε ἐκλείψῃ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ τοῦ Πέτρου ὁ Κύριος ἐδεήθη ἵνα μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἄρα ὁ Πέτρος ἐστὶν ἢ ἔσται ὁ τῆς Ἐκκλησίας μονάρχης. καὶ ταῦτα μὲν οὗτοι. Ἁμαρτάνουσιν ὅμως, πρῶτον, ὅτι τὸ μὴ ἐκλείπειν τὴν πίστιν ἄλλως ἐκλαμβάνουσιν ἐν τῇ μείζονι προτάσει, καὶ ἄλλως ἐν τῇ ἐλάττονι, καὶ ἔσονται τέσσαρες ὅροι τοῦ συλλογισμοῦ τούτου, καὶ ἡ ἐλάττων πάντῃ ψευδής, ἐὰν ἐν αὐτῇ ἐννοῆται τὸ διηνεκὲς ἀνέκλειπτον κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὁμολογίαν, καθ' ἣν οὐκ ἔμεινεν ἀεὶ τὸ ἀνέκλειπτον, ἤρνηται γάρ. δεύτερον, ὅτι καὶ ἡ μείζων ἐστὶ ψευδής, τὸ γὰρ δωρήσασθαι τὸν Κύριον τινὶ μὴ ἐκλεῖψαι τὴν πίστιν αὐτοῦ, τοῦτο οὐκ ἐπιφέρει μοναρχίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καθότι τὸ τοιοῦτον δῶρον πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις δέδοται, καὶ μάλιστα διότι ἐδωρήθη αὐτοῖς τὸ μὴ ἐκλεῖψαι τὴν ἐξωτερικὴν ὁμολογίαν, ὡς καὶ τοῖς μάρτυσι, καὶ ὅμως οὐδενὶ τούτων ἐδόθη ἡ μοναρχία τῆς Ἐκκλησίας, καίτοιγε καὶ τὴν ἐξωτερικήν, ὡς εἴρηται, ὁμολογίαν ὡς τὴν ἐσωτερικὴν πίστιν ἐσχηκόσιν ἀνέκλειπτον. τρίτον, οὔτε γὰρ αὐτὸ τὸ ἰδίως δεηθῆναι τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τοῦ Πέτρου, ἐπάγει τῷ Πέτρῳ δόσιν μοναρχίας, ἀλλ' ἀποβλέπει πρὸς τὸν ἴδιον κίνδυνον καὶ ὄλισθον αὐτοῦ τοῦ Πέτρου, ὅθεν Διονύσιος ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφαλαίῳ πέμπτῳ φησίν, Αὐτὸς ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος μετὰ τῆς ὁμοταγοῦς αὐτῷ καὶ ἱεραρχικῆς δεκάδος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ϛ'.

Ἀπόκρισις εἰς τὸ τέταρτον ἐπιχείρημα τῶν Λατίνων, ὅ ἐστι, καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. καὶ κατὰ Βελλαρμίνου, ἄλλως ἑρμηνεύοντος τὸ ῥητὸν τοῦτο.

Εἰς τὸ τέταρτον ζήτημα, ὅπερ ἐστὶ Λουκᾶ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ, Καὶ σύποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, ῥητέον, ὅτι ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ τρίτῳ παρερμηνεύει τὸ ῥητὸν, λέγων, Τὸ Σύποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, οὐ δύναται συνάπτεσθαι πρὸς τὴν μετάνοιαν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πειρασμοὺς τῶν λοιπῶν, ὥστε τὴν ἔννοιαν μὴ εἶναι, Σὺ Πέτρε ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν μετάνοιαν ἐπιστραφεὶς, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, ἀλλὰ σὺ, οὗ ἡ πίστις οὐ δύναται ἐκλείπειν, ὅταν ἴδῃς τινὰς πειραζομένους, καὶ ἤδη τῷ βυθῷ βαπτιζομένους, πρὸς αὐτοὺς ἐπιστραφεὶς, στήριξον αὐτούς. Ἀμβρόσιος εἰς τὸν τεσσαρακοστὸν τέταρτον ψαλμὸν, εἰς τὸ, Ἐν τοῖς ἔθνεσι διέσπειρας ἡμᾶς, ταύτην τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐκτίθησιν ἐπιστροφὴν πρὸς ἀγαθοὺς καρπούς. Θεοφύλακτος, Σὺ γὰρ ὦ Πέτρε ἐπιστρέψας, καλὸν ὑπόδειγμα γενήσῃ πᾶσιν εἰς μετάνοιαν, οὐδεὶς τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ ἀπογνώσεται, ἀποβλέπων πρὸς σὲ, Ἀπόστολον μὲν ὄντα, ἀρνησάμενον δὲ, πάλιν τὰ πρωτεῖα πάντων καὶ τὴν τῆς Οἰκουμένης ἐπιστασίαν λαβόντα διὰ μετανοίας. Ἔφη δὲ καὶ ὁ Κυπριανὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐπὶ τῇ ἀρνήσει τοῦ Πέτρου σκανδαλισθῆναι, ὅθεν ἔφη ὁ Κύριος, Καὶ σύ ποτε ἐπιστραφεὶς, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου τῇ καλῇ γνώμῃ, προσκανδαλισθέντας ἐπὶ τῇ ἀρνήσει. ἢ καὶ ἄλλως, θερμότερος ἐκείνων ὑπάρχων πρὸς μετάνοιαν, στήριξον ἐκείνους ἐν τῇ πίστει, οὐκ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ διδασκαλίᾳ καὶ καλῷ παραδείγματι.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Ἀπόκρισις εἰς τὸ πέμπτον ἐπιχείρημα τῶν Λατίνων, ὅ ἐστι, στήριξον τοὺς (εἰς) ἀδελφούς σου.

Τὸ πέμπτον ζήτημα, ὅπερ ἐστὶ τὸ, Στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, εἰ καὶ ἐστὶ σχεδὸν ταυτὸν τῷ τετάρτῳ, ὅμως πρὸς σαφεστέραν κατάληψιν ῥητέον τινά. Τίτος ὁ Βόστρων ἐν τῷ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ ὑπομνήματι, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ φησὶ, Γενοῦ στήριγμα καὶ διδάσκαλος τῶν διὰ πίστεως προσιόντων ἐμοὶ, οὐ γάρ ἀποστερηθήσῃ, φησὶν, ἀρνησάμενός με τοῦ ἀποστολικοῦ χαρίσματος. ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν πατέρων Τόμῳ δευτέρῳ. Ἀμβρόσιος εἰς τὸν τεσσαρακοστὸν τέταρτον ψαλμὸν, Σπουδάζει ὁ ἀντικείμενος πειράζειν, καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ζημίαν καλεῖν τοὺς ἁγίους τοῦ Κυρίου, ἀλλ' οὐκ οἶδεν ὅτι ὃν πειράζει βέλτιον ἀποκαθίσταται, καὶ γὰρ μετὰ τὸν πειρασμὸν στηρίζει τοὺς ἄλλους. ὅθεν προβάλλεται καὶ ὁ Πέτρος τῇ Ἐκκλησίᾳ παρὰ Κυρίου, ἵνα μετὰ τὸν πειρασμὸν ὃν ὑπέστη παρὰ τοῦ Διαβόλου γένηται στηριγμὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, τουτέστι μετανοήσας ἐπιστρέψει ὁ Πέτρος πρὸς ἀγαθοὺς καρπούς. Καὶ, ἐλικμήθη ὡς σῖτος, ἵνα μετὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἢ ἄρτος ἐνώπιον Κυρίου, ὅστις τῷ αὐτοῦ παραδείγματι θρέψει ἡμᾶς, ὅταν γὰρ τοῦ Πέτρου τὰς πράξεις ἀναγινώσκωμεν, τοῦ Πέτρου τὰς ἐντολὰς γινώσκομεν, καὶ γίνονται ἡμῖν ζωῆς αἰωνίου καὶ σωτηρίας τροφή.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Η'.

Συλλογισμὸς Γρετζέρου, ὅτι τὸ, στήριξον τοὺς Ἀδελφούς σου, μοναρχίαν δείκνυσι τὸν Πέτρον. καὶ λύσις αὐτοῦ.

Ἐν τῷ πέμπτῳ τούτῳ ζητήματι ὁ Γρετζέρος συλλογίζεται οὕτως, Ὁ μὴ ἁπλῶς, ἀλλ' ἰδίῳ τινὶ τρόπῳ προστατόμενος στηρίξαι πάντας ἁπλῶς τοὺς ἀδελφοὺς, μηδενὸς ἐξῃρημένου, ποιμαινόντων, κυβερνώντων, προκαθημένων, διδασκόντων, ἐκεῖνος ἐστὶ μονάρχης τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μὴν ὁ Πέτρος ἐστὶ τοιοῦτος, ἄρα. Ῥητέον ὅμως, ὅτι τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν, εἰ καὶ δυνατόν ἐστι νοεῖσθαι καὶ τοὺς Ἀποστόλους, καὶ τοὺς ἄλλους πιστοὺς, καὶ προστάττεται ὁ Πέτρος ἵνα στηρίξῃ τοὺς πάντας, ὅμως οὐχ ἕπεται ἐκ τούτου δοθῆναι τῷ Πέτρῳ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐπὶ τοὺς ὁμοταγεῖς Ἀποστόλους, καὶ τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς, καὶ γὰρ ὁ Πέτρος πᾶσι γέγονε σκάνδαλον, δοὺς αἰτίαν πτώματος, εἰ μὴ τυχὸν μετενόησε. μετανοήσας δὲ, ἔδωκεν αἰτίαν μετανοίας τοῖς παραπίπτουσι, καὶ τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ στηριγμοῦ ἦν ὀφειλέτης ὁ Πέτρος κρατεῖν καὶ λόγῳ καὶ πράγματι, πρὸς μὲν τοὺς Ἀποστόλους ὡς ἀδελφὸς καὶ συστρατιώτης, πρὸς δὲ τοὺς Χριστιανοὺς ὡς ἀδελφὸς, καὶ ὡς Ποιμὴν πρὸς τὸ ποίμνιον. εἰ δὲ καὶ κοινὸν τοῦτο καὶ τοῖς λοιποῖς, ἀλλ' εἰς μόνον αὐτὸν τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος, ἐπειδὴ μόνος ἔμελλεν ἀρνήσεσθαι, καὶ δώσειν τὸ σκάνδαλον, καὶ λοιπὸν τοῦ συλλογισμοῦ ἡ ἐλάττων ἐστὶ ψευδὴς, ἐὰν γὰρ ἐννοῇ τὴν πνευματικὴν καὶ ποιμαντικὴν στήριξιν, ἐκείνη πᾶσι τοῖς καταρτισθήσασι Χριστιανοῖς ἐστὶ κοινὴ, καὶ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις ἐξίσου ἀνήκει, εἰ καὶ ὁ Πέτρος μᾶλλον ὤφειλεν ὡς ἐπίσημος Χριστιανὸς καὶ Ἀπόστολος, οἷοι ἦσαν ἐκεῖνοι, οἳ ἐνομίζοντο στύλοι, καὶ ὡς πρῶτος τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὡς ἔμελλε διδόναι μέγα σκάνδαλον διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ προσώπου. Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ εἰς τὸν Ματθαῖον, Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ οὐ μικρὸν ἐκαρπώσαντο ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως τῆς αὐτοῦ, τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν κατανοήσαντες, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλήθειαν. Αὐγουστῖνος Ὁμιλίᾳ ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ περὶ χρόνων. Ἡμέτερον παράδειγμα ἐστὶν ὁ Πέτρος, ἦν γὰρ αὐτὸς στύλος, ἀλλ' ἐσαλεύθη, ἦν ἄγκυρα, ἀλλὰ παρεστρη, ἵνα καὶ ἡμεῖς παραρρυέντες ποτὲ, μάθωμεν

πρὸς

πρὸς τὴν μετάνοιαν ἐπιστρέφειν, ὡς φησὶ Παῦλος τῆς πρὸς Γαλάτας κεφαλαίῳ ἕκτῳ, Σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Βασίλειος ὁ μέγας ἐν τῷ περὶ ταπεινοφροσύνης λόγῳ, ὅτι μεγαλοφωνότερον ἐφθέγξατο, παρεδόθη τῇ ἀνθρωπίνῃ δειλίᾳ, σωφρονιζόμενος τῷ σφάλματι πρὸς εὐλάβειαν. Ἔτι ὁ Αὐγουστῖνος ὁμιλίᾳ ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ φησὶ, Τί δύναται ὁ ἄνθρωπος ἄνευ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, ὁ φόβος τοῦ μακαρίου Πέτρου φανερῶς ἐδήλωσε, διὰ μόνου γὰρ τοῦ αὐτεξουσίου, ἔξω τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας ὑπέσχετο ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ἀποθανεῖν. ἀλλὰ τί ἐστιν ἄνθρωπος ἄνευ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, πλὴν εἰ μὴ ὅπερ ἦν ὁ Πέτρος, ὅτε τὸν Χριστὸν ἠρνήσατο, καὶ οὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ ὅ φησιν ὁ Προφήτης, Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος τὸν Ἀπόστολον Πέτρον μικρὸν ἐγκατέλιπεν, ἵνα ἐν αὐτῷ ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος δυνήσηται γνῶναι ὡς οὐδὲν ... καὶ ... τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἰσχύει. Βίκτωρ ὁ Ἀντιοχεὺς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ, ἐδαφίῳ εἰκοστῷ ἐνάτῳ, Ὅτι ὁ Πέτρος μετὰ τῶν λοιπῶν δεηθῆναι ἦν ἀνάγκη, καὶ εἰπεῖν, Βοήθησον ἡμῖν Κύριε, ἵνα μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ἀλλ᾽ οὐκ εἶπεν. ἀλλ᾽ ὡς τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει θαῤῥήσας, ὑπέσχετο ὃ οὐκ ἐπλήρωσεν, ὅθεν ταύτην τὴν αὐθάδειαν καὶ τὸ παρ᾽ ἡμῶν θάῤῥος βουλόμενος τρόπῳ τινὶ καταπαῦσαι, συνεχώρησε τὸν Πέτρον τρὶς ἀρνηθῆναι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔπεισε φυγεῖν. Χρυσόστομος ἔτι γε ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ εἰς τὸν Ματθαῖον. Δέον γὰρ δεηθῆναι καὶ εἰπεῖν, Βοήθησον ἡμῖν ὥστε μὴ ἀποσχισθῆναί σου, ὁ δὲ ἑαυτῷ θαῤῥεῖ, καὶ φησὶν, Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἀλλ᾽ ἐγὼ οὐδέποτε, κἂν πάντες τοῦτο πάθωσι φησὶν, ἐγὼ οὐ πείσομαι, ὅπερ εἰς αὐθάδειαν αὐτὸν ἦγε κατὰ μικρόν. τοῦτο τοίνυν βουλόμενος καταστεῖλαι ὁ Χριστὸς, συνεχώρησε τὴν ἄρνησιν. Καὶ, ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, τοῦτο γὰρ σφόδρα αὐτοῦ καθαπτόμενος ἔλεγε, καὶ δηλῶν ὅτι τὸ πτῶμα αὐτοῦ τῶν ἄλλων χαλεπώτερον, καὶ πλείονος δεόμενον βοηθείας, καὶ γὰρ δύο ἐγκλήμασιν ἔνοχος ἦν, καὶ ὅτι ἀντεῖπε, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἑαυτὸν προὔθηκε, μᾶλλον δὲ καὶ τρίτον, ὅτι τὸ πᾶν ἑαυτῷ ἀνέθηκε, ταῦτα οὖν ἰώμενος ὁ Χριστὸς, εἴασε γενέσθαι τὸ πτῶμα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἀφεὶς, πρὸς αὐτὸν ἀποτείνεται, Σίμων γάρ φησι Σίμων, ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἠτήσατο ὑμᾶς σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον, τουτέστι θορυβῆσαι, ταράξαι, πειράσαι. Καὶ, εἰ πάντας ὁ Σατανᾶς ἠτήσατο, διατί οὐ περὶ πάντων εἶπεν, ὅτι ἐδεήθη, ὅτι καθαπτόμενος αὐτοῦ, καὶ δεικνὺς ὅτι χαλεπώτερον τῶν ἄλλων αὐτοῦ τὸ πτῶμα, πρὸς αὐτὸν τρέπει τὸν λόγον. Καὶ, ἄμετρος δὲ ἐγένετο φόβος, ἐπειδὴ σφόδρα αὐτὸν ἐγύμνωσεν ὁ Θεὸς τῆς ἑαυτοῦ ῥοπῆς, ἐγύμνωσε δὲ σφόδρα, ἐπειδὴ καὶ σφοδρὸν ἐν αὐτῷ τὸ πάθος ἦν τῆς αὐθαδείας καὶ τῆς ἀντιῤῥήσεως. ἵνα οὖν πρόῤῥιζον ἀνέλῃ τοῦτο, διὰ τοῦτο εἴασεν οὕτω καταχεῖν αὐτὸν τὴν ἀγωνίαν. Θεοφύλακτος, Σὺ ἄρα Πέτρε ἐπιστραφεὶς, ἀγαθὸν παράδειγμα τῆς μετανοίας ἔσῃ πᾶσιν, ὅπως μηδεὶς τῶν πιστευόντων σὲ βλέπων ἀπελπισθῇ ποτὲ, καὶ γὰρ Ἀπόστολος σὺ ὢν, καὶ ἠρνήθης, καὶ μετεκλήθης, καὶ ἔλαβες τὸ πρωτεῖον, καὶ τὴν διοίκησιν παντὸς τοῦ κόσμου διὰ τὴν μετάνοιαν. ἐκ τούτων οὖν, καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν πατέρων δείκνυται ὅτι οὐ διὰ μοναρχίαν ἐῤῥέθη τῷ Πέτρῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου τὸ, Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἀπελπισθῆναι ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἁμαρτημάτων ὧν πεποίηκε, καὶ εἶναι παράδειγμα τῆς μετανοίας.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Δ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Περὶ τοῦ, Βόσκε τὰ ἀρνία μου καὶ τὰ πρόβατά μου, Ἰωάννου κεφαλαίῳ ΙΒ᾽. ἅπερ ὁ Βελλαρμῖνος μόνῳ τῷ Πέτρῳ λέγων ἁρμόζειν, ψεύδεται περιφανῶς.

Τῶν σοφιστῶν ὁ ἔξαρχος βιβλίῳ πρώτῳ περὶ τοῦ Πάπα φησὶ, Μόνῳ τῷ Πέτρῳ ἁρμόζειν ταῦτα τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. ψεύδεται ὅμως, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου εἶπεν αὐτῷ ταῦτα ὁ Κύριος, καὶ ἔτι εἰς βεβαίωσιν τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος, ὅπερ ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ ἐν Χριστῷ ἐξουσία πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν, ὥς φησι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν πολλοῖς. Ποιμένες εἰσὶ πάντες, ἀλλ᾽ ἓν ποίμνιον δείκνυται, ὅπερ ὑπὸ πάντων τῶν Ἀποστόλων ποιμαίνεται ἐν τῇ ὁμοψύχῳ ὁμοφροσύνῃ, ὡς ὁ Κυπριανὸς λέγει ἐν τῷ περὶ ἑνότητος Ἐκκλησίας. πᾶσα ἡ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τούτοις τοῖς ῥήμασι περιέχεται, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου πρώτου παράγραφον ἔνατον. καὶ γὰρ ὅπερ ἦν ὁ Πέτρος, τοῦτο καὶ οἱ λοιποὶ, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ, Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς, καὶ ὡς οἱ λοιποὶ πατέρες φασίν. Ἡ ἐξουσία ἡ δοθεῖσα τοῖς λόγοις τούτοις, καὶ τὸ, Σὺ εἶ Πέτρος καὶ πέτρα, καὶ τοῖς ἑξῆς, ἐδόθη καὶ τοῖς λοιποῖς.

ΠΑΡΑ-

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Διαιρέσεις Βελλαρμίνου δύο, πάντας σὺν τῷ Πέτρῳ τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἄκραν ἐξουσίαν λαβεῖν παρὰ Χριστοῦ ἀμέσως λέγοντος, τὸν γε μὴν Πέτρον εἶναι κεφαλὴν αὐτῶν, ἐξ αὐτοῦ ἠρτημένων, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ Πέτρῳ 5 δέδοται ἡ ἐξουσία, ἣ καὶ εἰς μόνους τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἔμεινε. καὶ ἀναίρεσις ἀμφοτέρων ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν ἑρμηνευόντων τὸ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, καὶ τὸ τριττὸν τῆς ἐρωτήσεως, ἐξ οὗ καὶ ἔθος τὸ τρὶς ἀπαιτεῖν τοῖς βαπτισθησομένοις τὴν ὁμολογίαν.

Ἀλλὰ προβάλλει ὁ αὐτὸς, ἤτοι ὁ Βελλαρμῖνος διαιρέσεις δύο, βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ καὶ δωδεκάτῳ. ἡ πρώτη ἐστὶν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι πάντες ἀμέσως ἔλαβον παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἄκραν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, καὶ τοῦτο ἦσαν καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι πάντες, ὅπερ ἦν καὶ ὁ Πέτρος, τὴν αὐτὴν ἔχοντες τιμὴν καὶ ἐξουσίαν ἐξίσου, ὡς εἶναι μέντοι αὐτῶν κεφαλὴν τὸν Πέτρον, καὶ ἐξ ἐκείνου ἠρτῆσθαι, οὐ μὴν τὸ ἐναντίον, τοῦτο ὅμως ἀνεσκευάσθη ἀνωτέρω. ἡ δευτέρα ἐστὶν, ὅτι τῷ Πέτρῳ μόνῳ ἐδόθη ἡ ἐξουσία, καὶ διὰ τοῦτο ἔμεινε καὶ εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ, οἵτινες περὶ ταύτης μόνης εἰσὶ διάδοχοι, ὡς ἐροῦμεν. Νῦν ὅμως ἐρωτητέον αὐτοὺς, Τῇ ῥήσει ταύτῃ, ΠΟΊΜΑΙΝΕ, ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ νέαν τινὰ ἐξουσίαν ἣν οὔπω πρότερον εἰλήφει Πέτρος; καὶ ἀποκριτέον. μὴ δεδόσθαι τῷ Πέτρῳ νέαν ἐξουσίαν, καὶ γὰρ ταύτην τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐνταῦθα νοουμένην ἦσαν πάντες καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι τοῦτο, ὅπερ ἦν καὶ ὁ Πέτρος, καὶ δέδωκεν αὐτὴν πρότερον ὁ Κύριος πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Πέτρος, Ἰωάννου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, ὡς ἐδίδαξεν ἀνωτέρω ὁ Κυπριανὸς ἐν τῷ περὶ ἑνότητος Ἐκκλησίας κεφαλαίῳ πρώτῳ Παραγράφῳ ἐνάτῳ. ἀλλ' ἐνταῦθα δέδωκεν αὐτοῖς τὸ ἐν πράξει ποιήσασθαι τὸ ποιμαίνειν τὸ ποίμνιον, ἵνα κατορθώσηται τὴν ἀγάπην ἣν ὑπέσχετο, ἣν τῇ τριπλῇ ὁμολογίᾳ ὡμολόγησεν ὁ Πέτρος, καὶ τῇ τριπλῇ προσταγῇ ἐπληροφόρησεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς, ἀποβλέπων πρὸς τὴν τριπλῆν ἄρνησιν, ἀφ' ἧς ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος, ἐστήριξε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπιμελῶς τὸ ποιμαντικὸν ἔργον ἐργαζόμενος ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἡ φροντὶς παντὸς τοῦ ποιμνίου ἐπέκειτο καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀποστόλοις ἴσῃ τιμῇ καὶ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Πέτρου, μαρτυρεῖ γὰρ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἐξηγούμενος τὸν τόπον τοῦτον τοῦ Ἰωάννου καὶ λέγων, Ἀνεκαινίσθη τὸ ἀξίωμα τῆς ἀποστολῆς ἐν τῷ Πέτρῳ, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἄρνησιν, εἰς ἣν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν πέπτωκεν, ἐξασθενήσασα νομισθῇ. Βιβλίῳ δωδεκάτῳ κεφαλαίῳ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ. τοῦτο δὲ ὅ φησιν ὁ Κύριλλος ἐννοητέον περὶ τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ τοῦ Πέτρου ἐν ἐκείνῳ τῷ δώρῳ ὅπερ ἔλαβε πρότερον μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, ὁ γὰρ Πέτρος διὰ τὸν σαφέστερον ὄλισθον χρείαν εἶχε καὶ ἰδίας παραμυθίας, ὅτι καὶ χαλεπώτερον αὐτοῦ τὸ πτῶμα, ὡς καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ εἰς τὸν Ματθαῖον. παρὰ ταῦτα οὐ λέγει ὁ Κύριλλος δοθῆναι τῷ Πέτρῳ νέαν ἐξουσίαν ἣν πρότερον οὐκ εἰλήφει. Ἀμβρόσιος βιβλίῳ πέμπτῳ περὶ πίστεως, ὁ Πέτρος ποιμαίνων καλῶς τοῖς τῆς πίστεως βρώμασι τὴν τοῦ Χριστοῦ ποίμνην, καταπεσὼν, ἀπώλεσεν ἣν εἶχεν ἐπιστασίαν, τρὶς ἀρνησάμενος, ὅθεν καὶ τρίτον ἐρωτᾶται, καὶ τρὶς νουθετεῖται ποιμαίνειν, ἵνα ὃν πρὶν τοῦ Σταυροῦ τρίτον ἠρνήσατο, τρίτον ὁμολογήσῃ. Καὶ βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ Μυστηρίων κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μετὰ τὴν ἔκπτωσιν ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν τρὶς ἐρωτᾶται, ὅτι καὶ τρὶς ἠρνήσατο, τὸ γὰρ πρῶτον ΦΙΛΕΙ͂Σ ΜΕ, τὴν ἀγάπην τὴν πρὸ τοῦ Σταυροῦ δηλοῖ. τὸ δεύτερον δὲ, τὴν πρὸς τὴν ποίμνην ἀγάπην. τὸ δὲ τρίτον, ἵνα συγχωρήσῃ αὐτῷ τὸ ἁμάρτημα. Ἱερώνυμος ἐπιστολῇ πρὸς Μαρκέλλαν, ἧς ἡ ἀρχὴ, Βραχύτατον ἐρμάτιον, φησὶ, Πέτρος ὁ Ἀπόστολος τὴν τριττὴν ἄρνησιν τριττῇ ὁμολογίᾳ ἐξήλειψεν. Αὐγουστῖνος πράξει ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τρίτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην, Ἀποδίδοται τῇ τριττῇ ἀρνήσει ἡ τριττὴ ὁμολογία, ἵνα μὴ ἐλάχιστον δουλεύσῃ ἡ γλῶσσα τῇ ἀγάπῃ, ἢ τῷ φόβῳ, καὶ πλεῖον διὰ τῆς φωνῆς ἰσχῦσαι τὸν παρόντα θάνατον, ἢ διὰ τῆς ἀγάπης ὑπερισχῦσαι τὴν παροῦσαν ζωὴν, εἰ γὰρ ἦν σημεῖον φόβου ἀρνήσασθαι τὸν Ποιμένα, ἔσται σημεῖον ἀγάπης τὸ ποιμαίνειν τὴν κυριακὴν ποίμνην. Καὶ πράξει πέμπτῃ εἰς τὴν ἐπιστολὴν Ἰωάννου, Τρὶς ἠρνήσατο ὁ φόβος, τρὶς ὡμολόγησεν ἡ ἀγάπη, εἰ δὲ καὶ ζητεῖς τί δηλοῖ τὸ τοῦ Κυρίου πρόσταγμα, ΠΟΊΜΑΙΝΕ ΤΑ' ΠΡΟ'ΒΑΤΑ' ΜΟΥ, μάθε ὅτι τὸ ποιμαίνειν ἐστὶ τὸ διδάσκειν, τὸ τρέφειν πνευματικαῖς τροφαῖς. Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ ἐσχάτῃ εἰς τὸν Ματθαῖον, Τρίτον δὲ αὐτὸν ἐρωτᾷ, καὶ τρίτον ἐπιτάττει, τὰ αὐτὰ δεικνὺς, ὅπου τιμᾶται τὴν προστασίαν τῶν οἰκείων προβάτων, καὶ ὅτι τοῦτο μάλιστα τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης σημεῖον. Καὶ, ἅμα δὲ καὶ ἐδείκνυεν, ὅτι χρὴ θαρρεῖν λοιπὸν, ὡς τῆς ἀρνήσεως ἐξεληλαμένης ἐγχειρίζεται τὴν προστασίαν τῶν ἀδελφῶν. Καὶ ὁμιλίᾳ εἰς τὸν Δανιὴλ καὶ τοὺς τρεῖς παῖδας, Ἀρνήσεως οὐδὲν μεῖζον ἐστὶ κακὸν, ἀλλὰ πάλιν πρὸς τὴν προτέραν ἤγαγε τιμήν. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὁμιλίᾳ τριακοστῇ ἐνάτῃ εἰς τὰ ἅγια φῶτα, Καὶ τῷ τριττῷ τῆς ἐρωτήσεως καὶ τῆς ὁμολογίας τὸ τριττὸν τῆς ἀρνήσεως ἐθεράπευσεν. Ἐπιφάνιος Αἱρέσει πεντηκοστῇ ἐνάτῃ, Καὶ Πέτρον ἀνακαλεῖται ὁ Κύριος μετὰ τὸ ἀρνήσασθαι, καὶ ἀντὶ τῶν τριῶν ἀρνήσεων τρὶς αὐτὸν προσκαλεῖται εἰς ὁμολογίαν, ἈΓΑΠΑ͂Σ ΜΕ ΠΈΤΡΕ; ΚΑ'Ι ΦΗΣΙ', ΠΟ'ΙΜΑΙΝΕ ΤΑ' ΠΡΟ'ΒΑΤΑ' ΜΟΥ. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης βιβλίῳ πρώτῳ, ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ

ἑκατοστῇ τρίτῃ. Ἡ τριπλῆ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πέτρον ἐρώτησις οὐκ ἔστιν ἀγνοίας τοῦ Δεσπότου ὑπόνοια, μὴ οὕτω τινὲς παραλογιζέσθωσαν, ἀλλὰ τὸ τριπλοῦν τῆς ἀρνήσεως τῷ τριπλῷ τῆς καταθέσεως ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς ἐξωστράκισε. Καὶ ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ πεντηκοστῇ ἕκτῃ, Ἣν τριπλῇ πάλιν μεταγνώσει ἰάσατο, ἀνάλογον καὶ τῷ τραύματι προσάγομενος τὸ φάρμακον. Βασίλειος ὁ μέγας εἰς τὰς ἀσκητικὰς διατάξεις κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ, Ἱερουργῶν τῷ Θεῷ τὴν τῶν πειθομένων αὐτῷ σωτηρίαν, καὶ τοῦτο παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ παιδευόμεθα, Πέτρον Ποιμένα μεθ᾽ ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας ἑαυτοῦ καθιστῶντος, Πέτρε γάρ φησι φιλεῖς με πλεῖον τούτων; ποίμαινε τὰ πρόβατα. καὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἐφεξῆς Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις τὴν ἴσην παρέχοντος ἐξουσίαν, καὶ τούτου σημεῖον, τὸ δεσμεῖν ἅπαντας καὶ λύειν ὥσπερ ἐκεῖνος. Καὶ ἐν τῷ λόγῳ περὶ ὑπακοῆς, Πέτρον Ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας ἑαυτοῦ καθίστησι, Πέτρε γὰρ φησὶ φιλεῖς με πλεῖον τούτων; καὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἐφεξῆς τὴν ἴσην παρέδωκεν ἐξουσίαν, καὶ τούτου σημεῖον τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἅπαντας ὁμοίως. Θεοφύλακτος, Ἐρωτᾷ δὲ αὐτὸν ἐκ τρίτου, ἅμα μὲν δεικνὺς ὅσην ποιεῖται φροντίδα τῶν πιστευόντων, καὶ ὅτι τοσοῦτον ἀγαπᾷ τὰ πρόβατα, ὥστε καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης τοῦτο ποιεῖται τεκμήριον, τὸ τῶν προβάτων προΐστασθαι, ἅμα δὲ καὶ τῷ τριττῷ τῆς ἐρωτήσεως καὶ ὁμολογίας τὸ τριττὸν τῆς ἀρνήσεως θεραπεύει. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀκράτῳ γὰρ δείματι καταληφθεὶς ὁ θεσπέσιος Πέτρος, ἠρνήσατο τρὶς τὸν Κύριον, θεραπεύει τὸ πεπονθὸς ὁ Κύριος, καὶ ἀνταπαιτεῖ ποικίλως τὴν εἰς τρίτον ὁμολογίαν, ἀντίσταθμον ὥσπερ ἐκείνῳ τοῦτο τιθεὶς, καὶ ἀντίρροπον τοῖς πταίσμασιν ἐξαρτύων τὴν ἐπανόρθωσιν. Καὶ, οὐκοῦν διὰ μὲν τῆς εἰς τρίτον ὁμολογίας τοῦ μακαρίου Πέτρου τὸ ἐν τριπλῷ γεγονὸς κατηργήθη πλημμέλημα, διὰ δὲ τοῦ φάναι τὸν Κύριον, Βόσκε τὰ ἀρνία μου, ἀνανέωσις ὥσπερ τις τῆς ἤδη δοθείσης ἀποστολῆς αὐτῷ γενέσθαι νοεῖται, τὸν μεταξὺ λύουσα τῶν πταισμάτων ὀνειδισμὸν, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας μικροψυχίαν ἐξαφανίζουσα. Ἀμμώνιος, Ἀναζωπυρῆσαι αὐτὸν βουλόμενος ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἄρνησιν ῥαθυμίας, ἐρωτᾷ αὐτὸν, καὶ διὰ τῶν τριῶν ἐρωτήσεων καὶ καταθέσεων ἐξαλείφει τὰς τρεῖς φωνὰς τῆς ἀρνήσεως, καὶ διὰ λόγων ἐπανορθοῖ τὰ ἐν λόγοις γενόμενα πταίσματα, ἔθος δὲ γέγονεν ἐκ τούτου τρεῖς ὁμολογίας ἀπαιτεῖσθαι τοὺς μέλλοντας βαπτίζεσθαι. Ἀπολινάριος, Τρίνην περὶ αὐτὸν ἐρώτησιν ποιεῖται, ἅμα μὲν ἀρέμησεν αὐτῷ ποιῶν τὸ ἐπάγγελμα, ἅμα δὲ καὶ τῆς τρίτης γενομένης ἀρνήσεως ἀναμιμνήσκων, καὶ τριπλῆν ὁμολογίαν τῆς ἀγάπης ἀντὶ τῆς τριπλῆς ἀρνήσεως ἀντεισάγων, καὶ τὴν προθυμίαν τῆς ὑπηρεσίας ἀνταπαιτῶν, ἐν ἔργοις ὁμολογήσει Χριστὸν, ὃν λόγοις ἠρνήσατο, σωτηρίας ἀνθρώπων ἐπιμελούμενος. σημείωσαι δὲ ὅτι, Ἀμμώνιος καὶ Ἀπολινάριος κεῖται ἐν τῇ σειρᾷ ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ. Ὁ Οἰκουμένιος ἐν τῇ ἐξηγήσει τῶν πράξεων, Ἰούδας μὲν πάντων, φησὶν, ἑαυτὸν ἔξωσε τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων, ὁ δὲ Πέτρος καὶ σῶος, καὶ πρὸς τοῦ Διδασκάλου διὰ τοῦ τριττοῦ τῆς ἐρωτήσεως ἀνακέκληται. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, Τῷ τριττῷ τῆς ἐρωτήσεως τὸ τρίτον τῆς ἀρνήσεως ὁ Χριστὸς διωρθώσατο. ταῦτα ἅγιοι Πατέρες μαρτυροῦσι πάντοι, καὶ φρόνημά ἐστι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, οἷς ὁ ἀντιλέγων, Αἱρετικός ἐστι.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Δ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ἀντίθεσις παπιστῶν, ὅτι ἡ ἀπὸ Σίμωνος εἰς Πέτρον μετωνυμία ἐστὶ σημεῖον ἐξουσίας. καὶ λύσις αὐτῆς.

Ἀλλὰ ῥητέον, καίτοι περὶ τούτου εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι τοῦτο τὸ σόφισμα πόῤῥω τῆς ἀληθείας ἐστὶν, ἐπειδήπερ τῶν ἁγίων καὶ τῶν Προφητῶν τὰ ὀνόματα, τὰ μὲν οὕτως ἐξ ἀρχῆς ὡς εἶχον ἀφέθη, τὰ δὲ μετηλλάχθη, ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ ἡ Σάρα μετωνομάσθη Σάῤῥα, ὁ Ἄβραμ Ἀβραὰμ, ὁ Ἰακὼβ Ἰσραήλ. ἐν δὲ τῇ νέᾳ ὁ Σίμων, Πέτρος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἰάκωβος, Βοανεργὲς μετεκλήθησαν. ὅθεν ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννου κεφαλαίῳ πρώτῳ φησὶ, Τοῦτον μὲν οὕτως ὠνόμασεν, ἤτοι τὸν Σίμωνα, Πέτρον, τοὺς δὲ περὶ Ἰάκωβον, υἱοὺς βροντῆς. τίνος ἕνεκεν τοῦτο ποιεῖ; δεικνὺς ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ τὴν παλαιὰν δεδωκὼς, αὐτὸς καὶ ὁ τὰ ὀνόματα μεταῤῥυθμίζων, πολλοῖς δὲ καὶ ἐκ γενετῆς τὰ ὀνόματα ἔθηκεν, ὡς τῷ Ἰσαὰκ, καὶ τῷ Σαμψὼν, καὶ ἴδε καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖ. Ὁ αὐτὸς Ὁμιλίᾳ πρώτῃ εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν, Σαῦλον ὄντα, Παῦλον ἐκάλεσεν, ἵνα μὴ δὲ ταύτῃ τῶν Ἀποστόλων ἔλαττον ἔχῃ, ἀλλ᾽ ὅπερ ἔχεν ἐξαίρετον ὁ Κορυφαῖος τῶν μαθητῶν, τοῦτο καὶ αὐτὸς κτήσηται. Καὶ ὁ Θεοφύλακτος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, Τίνος δὲ ἕνεκεν ἀπὸ Σαύλου Παῦλος ἐκλήθη; ἵνα μηδὲ κατὰ τοῦτο ἐλαττωθῇ τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ὁ Οἰκουμένιος ἐν τῷ δεκάτῳ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τῶν πράξεων, Ἵνα ὅπερ ἔχεν ἐξαίρετον ὁ Κορυφαῖος τῶν μαθητῶν, τοῦτο καὶ αὐτὸς κτήσηται, καὶ πλείονος οἰκειώσεως ὑπόθεσιν λάβῃ. Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Ῥωμαίους, Διατοῦτο δὲ ἀπὸ Σαύλου εἰς Παῦλον μετετέθη, ἵνα μηδ᾽ ἐν τούτῳ φανῇ ἔλαττον ἔχων τῶν Ἀποστόλων, μηδ᾽ αὐτοῦ τοῦ κορυφαίου Πέτρου. Ἕπεται γοῦν ἐκ τούτων μὴ μόνον τὸν μακάριον

Πέτρον

Πέτρον μετονομασθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἔν τε τῇ παλαιᾷ καὶ ἐν τῇ νέᾳ. καὶ ὅτι τοῦτο οὐκ ἀναγκαῖον ἄρθρον ἐστὶν ἐμφανίσασθαι πρωτεῖον καὶ ἐξουσίαν ἐπ' ἄλλοις, ὅτι ὁ μὴ μετονομαζόμενος οὐκ ἔχει λαβεῖν χάρισμα καὶ ὑπερβολὴν σπουδαίας ζωῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ἀντίθεσις παπιστῶν δευτέρα, ὅτι ὁ Κύριος μετὰ μόνου τοῦ Πέτρου τὰ Δίδραχμα δοὺς, ἔχει αὐτὸν κατ' ἐξουσίαν μείζονα τῶν Ἀποστόλων. καὶ λύσις αὐτῆς.

Ἀλλ' ἐρητέον, ὅτι εἰ μὴ ἦν ὁ Πέτρος πρωτότοκος, οὐκ ἂν εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος, Δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο συνῆψεν αὐτὸν ἑαυτῷ, ὥς φησιν ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον, Ἀντὶ ἐμοῦ δὲ καὶ σοῦ εἶπεν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς πρωτότοκος ἦν, ἤγουν ὁ Πέτρος. δεύτερον, ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐκ τούτου προσέπαθον δύο ἀνθρώπινα. Καὶ προσελθόντες τῷ Κυρίῳ εἶπον, τίς μείζων ἐστὶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν; ὁ δὲ προσκαλεσάμενος παιδίον, εἶπεν, ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. ἐν ᾧ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσόστομος, λέγει, Ὑμεῖς μὲν γάρ φησιν ἐξετάζετε τίς μείζων, καὶ περὶ πρωτείων φιλονεικεῖτε; ἐγὼ δὲ τὸν μὴ πάντων ταπεινότερον γενόμενον, οὐδὲ τῆς εἰσόδου τῆς ἐκεῖ ἄξιον εἶναί φημι. Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐν τῇ σειρᾷ, Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι δι' ὧν ἄρχουσι λαμπρύνονται, καὶ ἐρῶσι τῶν πρωτείων, οἱ δὲ ἐμοὶ μαθηταὶ δι' ὧν ταπεινοῦνται, τιμῶνται, τοῦτο δὲ εἶπε, θέλων αὐτῶν καταστέλλειν τὸ φρόνημα. Ὁ αὐτὸς ἐν τῇ σειρᾷ, Τόμῳ δευτέρῳ. Διὰ τούτων δείκνυσιν ὅτι ἐθνικόν ἐστι τὸ πρωτείων ἐρᾶν, καὶ γὰρ τυραννικὸν τὸ πάθος, καὶ συνεχῶς ἐνοχλοῦν καὶ μεγάλοις ἀνδράσι, διὰ τοῦτο καὶ σφοδροτέρας δεῖται πληγῆς. κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ. Ὁ αὐτὸς Τόμῳ πρώτῳ τῆς σειρᾶς, Καὶ ἡμᾶς διδάσκων, ὅτι οὐ δεῖ σκανδαλίζειν ἔνθα οὐ βλαπτόμεθα, καὶ διὰ τοῦτο φησὶ τῷ Πέτρῳ, δὸς τὸ τέλος. ἵνα δὲ δείξῃ ὅτι Θεός ἐστιν ἁπάντων, καὶ τῆς θαλάσσης κρατεῖ, ἐξαπέστειλε τὸν Πέτρον ὥστε κομίσαι τὸν Στατῆρα ἐκ τοῦ ἰχθύος. Ἐν τῷ αὐτῷ Τόμῳ, Εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ὑδάτων βαδίζων, τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ τοῦτο ἐποίησεν αὐτὸν μὴ ὑψηλοφρονεῖν. ἴδε ἐν τῷ αὐτῷ Τόμῳ καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ἀναιρετικὰ ὄντα τῆς θρυλλουμένης τοῦ Πέτρου μοναρχίας. τέως, τοῦτο δηλοῖ ὑπόταξιν πρὸς τὸν ἐγκόσμιον Βασιλέα. ἴδε εἰς τὸν Θεοφύλακτον ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ.

Ἀντίθεσις παπιστῶν τρίτη, ὅτι πρῶτος ἐξελέγη ὁ Πέτρος τοῦ ποιμαίνειν τὰ ἔθνη, διὸ καὶ μονάρχης. καὶ λύσις αὐτῆς.

Ἀλλὰ ἐρητέον πρῶτον, ὅτι ὥσπερ ἐδόθη τῷ Πέτρῳ ἡ περιτομή, οὕτως ἐδόθη τῷ Παύλῳ ἡ ἀκροβυστία ὡς αὐτὸς ὁ Παῦλος γράφει πρὸς Γαλάτας, ἐν ᾧ φησὶν ὁ Χρυσόστομος, Ὥσπερ οὖν ἀκροβυστίαν τὰ ἔθνη καλεῖ, οὕτω καὶ περιτομὴν Ἰουδαίους, καὶ δείκνυσιν αὐτοῖς ὁμότιμον ὄντα λοιπόν, καὶ οὐ τοῖς ἄλλοις ἑαυτόν, ἀλλὰ τῷ κορυφαίῳ συγκρίνει, δεικνὺς ὅτι τῆς αὐτῆς ἕκαστος ἀπήλαυσεν ἀξίας. δεύτερον, περὶ τούτου εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ πρώτῳ, ὅτι κοινῶς οἱ Ἀπόστολοι τῆς Οἰκουμένης Ποιμένες τῇ αὐτῇ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ καθάπερ οἰκίαν μίαν τὴν Οἰκουμένην διενείμαντο, καὶ πάντες Χριστοῦ μάρτυρες ἔν τε Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ἐν ἑνὶ ὅμως μέρει τῆς Οἰκουμένης ἕκαστος ἐπῆλθεν. ὅθεν ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος ἐπιστολῇ πρὸς Δεκέντιον φησί, Τὸν Πέτρον οἰκοδομῆσαι Ἐκκλησίαν ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ, οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι. τρίτον, ὅτι καὶ ὁ Πέτρος ἐδίδαξεν ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ περιτομῇ, καὶ ὁ Παῦλος καὶ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ ὁ Παῦλος καὶ Ἀνδρέας ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ ὁ Παῦλος καὶ Πέτρος ἐν τῇ Ῥώμῃ. ὅθεν Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης φησὶν ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ ἑβδομηκοστῇ ἐν τῷ τμήματι τρίτῳ, Ἕκαστος τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἔπος εἰπεῖν μίαν ἀπολαβὼν χώραν, ταύτην ἐρρύθμισε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ.

Ἀντίθεσις παπιστῶν τετάρτη ἀπὸ τῶν τοῦ Χρυσοστόμου ῥητῶν, λέγοντος περὶ Πέτρου ἐν τῇ εἰς τὰς πράξεις εἰκοστῇ πρώτῃ Ὁμιλίᾳ, Καθάπερ τις Στρατηγὸς περιῄει ἐπισκοπῶν, καὶ τὰ ἑξῆς, ἐξ ὧν συνάγουσιν ἔχειν τὸν Πέτρον τὴν ἄκραν ἐξουσίαν. καὶ λύσις αὐτῆς ἀπὸ τῶν τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου ῥητῶν, ἐξ ὧν καταρράσσεται διαμπὰξ τὸ θεμέλιον τοῦ παπισμοῦ.

Ἀλλὰ ἐρητέον πρῶτον, ὅτι κατέστρωνται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ πρώτῳ χρήσεις τοῦ Χρυσοστόμου, φανερῶς

παρι-

παρισῶσαι τὴν ἄκραν ἰσότητα τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν ἄκραν ταυτότητα τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας. δεύτερον, ἐν τῇ παρούσῃ χρήσει ἀναιρεῖ τὴν ἐξουσίαν, καὶ γὰρ ὑπογράφων τὴν τότε φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ Πέτρου, φησί, Ταῦτα ποιῶν, οὐκ ἀπῄτει μείζονα τιμήν. ἐν οἷς σημείωσαι, εἰ εἶχε, πῶς οὐκ ἀπῄτει; οὐκ εἶχε δέ, ἄρα οὐδὲ ἀπῄτει. καὶ οὐ λέγει ἐξουσίαν, ἐπειδὴ τὸ εἶναί τινα ἐξουσίαν ἰδικὴν μείζονα τῶν ἄλλων, ὁ Διάβολος μόνος πρωτοεγέννησεν. ἀλλὰ τιμήν, τουτέστιν εὐχαριστίαν, ἢ ἔπαινον παρὰ τῶν Ἀποστόλων. τρίτον, ὅτι τότε μὲν ὁ Πέτρος, μετὰ ταῦτα δὲ κληθεὶς ὁ Παῦλος, μᾶλλον τοῦ Πέτρου ἐκοπίασεν, ὡς δέδεικται ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος περὶ ἑαυτοῦ ἀποδείκνυσιν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ. τέταρτον, ὅτι καταστρωτέον κἀνταῦθα καὶ ἑτέρας χρήσεις τοῦ Χρυσοστόμου, τὴν ἰσότητα τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας παρισώσας, καὶ τὸν Παῦλον ὥσπερ καὶ τὸν Πέτρον ἰσότιμον καὶ ἰσοδύναμον ἀποφαινομένας. Ὁμιλία δεκάτη ὀγδόη εἰς τὰς πράξεις, Ὁ Φίλιππος τῶν Διακόνων ὤν, οὐκ ἐδίδου τὸ Πνεῦμα. ἐπειδὴ οὐκ εἶχε ταύτην τὴν ἐξουσίαν, τοῦτο γὰρ τὸ δῶρον μόνων τῶν δώδεκα ἦν, καὶ τοῦτο ἦν τὸ τῶν Ἀποστόλων ἐξαίρετον, τὸ μὴ μόνον ποιεῖν τὰ σημεῖα, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις μεταδιδόναι. ὅθεν καὶ τοὺς κορυφαίους, οὐκ ἄλλους τινὰς ἐστὶν ἰδεῖν τοῦτο ποιοῦντας. Καί, καθάπερ ἐν τοῖς πολέμοις οἱ Στρατηγοὶ παύουσι, καὶ τὸ πονοῦν τοῦ πολέμου μέρος καταλαμβάνουσι, τὸ αὐτὸ καὶ οὗτοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἐργάζονται. Καὶ ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ κεφαλαίῳ λέγει ὁ αὐτὸς περὶ Βαρνάβα, Πολύχρηστος ἦν ὁ ἀνὴρ καὶ ἀφελής, καὶ τοῦ Παύλου συνήθης, διὸ καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν Στρατηγὸν (ἤτοι τὸν Παῦλον) ἐπὶ τὸν μονομάχον, ἐπὶ τὸν λέοντα, ἐπὶ τὸ στόμα τὸ τῇ Οἰκουμένῃ ἀρκοῦν, ὄντως διὰ τοῦτο ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐχρηματίσθησαν καλεῖσθαι Χριστιανοί. ὅτι πρῶτος ἐν ταύτῃ διέτριψε χρόνον. Καί, τοῦτο Παύλου κατόρθωμα, τὸ κληθῆναι Χριστιανούς, δηλαδὴ τοὺς πιστούς. Καί, σὺ δέ μοι παρατήρει, πῶς οὐδεὶς τῶν περιφανῶν αὐτοῖς γίνεται Διδάσκαλος. Κυπρίους γὰρ εἶχον Διδασκάλους καὶ Κυρηναίους καὶ Παῦλον, εἰ καὶ οὗτος ὑπερέβαινεν αὐτούς, ἀλλ' οὐδὲν παρὰ τοῦτο ἠλάττωται, εἶχε δὲ ὅμως καὶ τὸν Χριστόν. Καί, ὅρα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις πάντων ὁμοῦ ὁμοίως φροντίζοντας, ὡς μίαν οἰκίαν τὴν Οἰκουμένην ἔχοντας. Ἤκουσαν ὅτι ἡ Σαμάρεια δέδεκται τὸν λόγον, καὶ ἔπεμψαν Πέτρον καὶ Ἰωάννην. ἤκουσαν τὰ εἰς Ἀντιόχειαν, πέμπουσι Βαρνάβαν, πολὺ γὰρ τὸ διάστημα ἦν, καὶ οὐκ ἔδει τέως τοὺς Ἀποστόλους χωρισθῆναι ἐκεῖθεν, ἵνα μὴ νομισθῶσιν εἶναι φυγάδες, καὶ τοὺς αὐτῶν πεφευγέναι, τότε δὲ ἀναγκαίως χωρίζονται, ὅτε λοιπὸν ἐδόκει αἴτια ἔχειν τὰ κατ' αὐτούς, τότε λοιπὸν ὁ πόλεμος ἐπέστη, καὶ ἀπελθεῖν ἔδει, ὅτε ἡ ἀπόφασις ἐξηνέχθη, ἐπεὶ ἕως Παῦλος εἰς Ῥώμην μὴ ἀνέβαινεν, ἐκεῖ ἦσαν. ἐξέρχονται δὲ οὐχὶ τὸν πόλεμον δεδοικότες, πῶς γάρ, οἵγε πρὸς τοὺς πολεμεῖν μέλλοντας ἀπῄεσαν. Καί, ὁ πόλεμος γίνεται λοιπὸν τελευτησάντων τῶν Ἀποστόλων. ταῦτα λόγῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ. Καὶ Ὁμιλία τριακοστὴ δευτέρα, Ὅρα τὸν Πέτρον ἄνωθεν κεχωρισμένον τοῦ πράγματος, ἤτοι τῆς περιτομῆς, καὶ μέχρι τῆς νῦν ἰουδαΐζοντα. Ὑμεῖς ἐπίστασθε, φησί, παρῆσαν ἴσως καὶ οἱ ἐγκαλέσαντες αὐτῷ ἐπὶ Κορνηλίου πάλαι, καὶ εἰσελθόντες μετ' αὐτοῦ, διὰ τοῦτο αὐτοὺς παράγει μάρτυρας, Ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐξελέξατο, τί ἐστὶν ἐν ἡμῖν, ἤτοι ἐν Παλαιστίνῃ φησί; Καὶ λόγῳ τριακοστῷ τρίτῳ, Σφοδρότερον μὲν ὁ Πέτρος διελέγετο, οὗτος δὲ (ὁ Ἀδελφόθεος) ἡμερώτερον, οὕτως ἀεὶ χρὴ τὸν ἐν μεγάλῃ δυναστείᾳ ποιεῖν, τὰ μὲν φορτικὰ ἑτέροις παραχωρεῖν, αὐτὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἡμερωτέρων διαλέγεσθαι (ἐν οἷς σημείωσαι ὅτι ἀναμφιβόλως μείζων ὁ Ἰάκωβος τοῦ Πέτρου) καὶ ἀνωτέρω, Ὅρα μετὰ Πέτρον Παῦλος φθέγγεται, καὶ οὐδεὶς ἐπιστομίζει, Ἰάκωβος ἀνέχεται, καὶ οὐκ ἀποπηδᾷ, ἐκεῖνος γὰρ ἦν τὴν ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένος. Καί, περὶ τῆς ὑποθέσεως, ὥστε δεῖξαι ὅτι οὐ τυραννικῶς, ὅτι πᾶσι τὰ αὐτὰ δοκεῖ, ὅτι μετὰ σκέψεως ταῦτα γράφουσι. Καὶ λόγῳ τριακοστῷ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ, Εἰ γὰρ Πέτρος ἀπηλογεῖτο, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι ἀπολογίας ἐδέοντο. Καὶ λόγῳ εἰκοστῷ ἕκτῳ, ὁρᾷς ὅτι τὸ κεφάλαιον ἐν τούτοις ἦν τοῖς τρισί, Πέτρῳ, Ἰωάννῃ, καὶ Ἰακώβῳ. τί δήποτε οὐδένα τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων οὔτε ἐκάλεσεν, οὔτε ἀπέστειλε πρὸς τὴν τοῦ Παύλου κατήχησιν; ὅτι οὐκ ἐχρῆν δι' ἀνθρώπων ἐνάγεσθαι, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ κεφάλαιον εἰκοστὸν ὄγδοον, Ὁμιλία πεντηκοστὴ πέμπτη, Ὁ τῶν οὐρανῶν ὑψηλότερος πάντων, ὁ τὰ πρῶτα κατέχων Παῦλος. Καί, καθάπερ γὰρ Βασιλεὺς ναυμαχήσας, καὶ νικήσας, ἐπέβη τῆς βασιλικωτάτης ἐκείνης πόλεως, ἤτοι τῆς Ῥώμης. Καί, ὅταν Ἀπόστολον εἴπωσι, πάντες αὐτὸν ἐννοοῦσιν, ὥσπερ ὅταν βαπτιστήν, τὸν Ἰωάννην. Ἐν τούτοις πᾶσι σημειωτέον, ὅτι εἰ ὁ Παῦλος ἰσότιμος καὶ ἰσοδύναμος ἐστὶ τῷ Πέτρῳ, ὥσπερ καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι κατά τε δύναμιν καὶ ἐξουσίαν καὶ κλῆσιν καὶ ἐνέργειαν, καὶ ὁ Πέτρος καθ' οἱονδήτινα τρόπον οὐκ ἦν μονάρχης ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ κατερράγη διαμπὰξ τὸ θεμέλιον τοῦ παπισμοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἀντιθέσεις ἃς προβάλλουσιν ἕνεκεν τούτου οἱ παπισταὶ ἀπάτη καὶ σοφιστεία, διαστροφὴν τῶν γραφικῶν καὶ πατρικῶν χρήσεων συμπλέκοντες. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον πέμπτον καὶ εἰκοστὸν τρίτον περὶ ἰσότητος τῶν Ἀποστόλων καὶ τοῦ Πέτρου. ἴδε καὶ τὸν Κεραμέα Νικόλαον ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Χαρᾶς, ὅντινα ὡς ἀποκεκρινόμενον ἰδιαιτέρως εἰς πάσας τὰς ἀντιθέσεις τῶν Λατίνων περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἐτυπώσαμεν Θεοῦ ἐλεοῦντος.

ΒΙΒΛΙ'ΟΥ Ι'. ΜΕ'ΡΟΣ Ε'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Α'.

Εἰ ὁ Πέτρος εἶχέ τινα διαδοχὴν ἁρμόζουσαν ἰδίως τοῖς Ἐπισκόποις Ῥώμης, καὶ ὅτι πασῶν τῶν πνευματικῶν ἐξουσιῶν μεγίστη τῆς ἀποστολικῆς οὔσης, οὐκ εἶχε.

Ὅτι μὲν οὖν ὅπερ ἦν ὁ Πέτρος, ἦσαν καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἀποστόλων πλὴν τοῦ πρωτείου τῆς τάξεως, εἴρηται ἱκανῶς, λείπεται δὲ εἰπεῖν ἐνταῦθα, εἴγε ὁ Πέτρος εἶχε τινὰ διαδοχὴν ἁρμόζουσαν ἰδίως τοῖς Ἐπισκόποις τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης. ΤΗ͂Σ ἀποστολικῆς ἐξουσίας οὔσης πασῶν τῶν παρὰ Θεοῦ δοθεισῶν τοῖς ἀνθρώποις πνευματικῶν ἐξουσιῶν μεγίστης, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω μέρους τετάρτου κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἀναμφιβόλως ἐκείνη ἡ καθόλου ποιμαντικὴ καὶ ἄκρα ἐξουσία οὐκ ἦν ἐν τῷ Πέτρῳ. ἀλλὰ τίς; εἰ μὴ ἡ ἀποστολική, ἥτις καὶ ὑπεράνω πασῶν τῶν ἄλλων ἐξουσιῶν καθέστηκε, καὶ ταύτῃ οὐδεμία ἄλλη ἴση, καὶ ταύτην καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἴσην εἶχον. τῆς δὲ ὑπὸ τῶν Λατίνων πεπλασμένης ταύτης διαδοχῆς τοῦ Πέτρου ἐν τῇ Ῥώμῃ εἰς παράστασιν εὑρεθῆναί τινα λόγον ἱκανόν; ἢ θείαν μαρτυρίαν, πάντῃ ἀδύνατον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ἀπόδειξις πρώτη περὶ ἐξίσου διαδοχῆς πάντων τῶν Ἀποστόλων ἐπὶ πάντας τοὺς Ἐπισκόπους. Ματθαίου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ὀγδόῳ, καὶ Ἱερωνύμου ἐπιστολὴ πρὸς Εὐάγγελον.

Εἰσὶ τῷ ἀποστολικῷ χαρίσματι συντεταγμένοι καὶ πάντες οἱ κατώτεροι ἱεροὶ βαθμοί, εἰ καὶ μερικῶς; καὶ πρὸς καιρὸν διατεταγμένοι, ὡς οἱ Προφῆται καὶ Εὐαγγελισταί, τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων, καὶ τὰ ἑξῆς, οἵτινες καὶ μερικοὶ ἦσαν ὡς Ποιμένες, καὶ Διδάσκαλοι, ὅπερ ἐν τῇ τῶν Ἀποστόλων διακονίᾳ οὐκ ἦν μερικόν, καὶ πρὸς καιρόν, καὶ παρ' ἑτέροις οὐ μερικοῖς καὶ πρὸς καιρὸν διακόνοις ἔμενε, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀπώλετο, ὃ δ' ἦν μερικόν, καὶ εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα διαμένειν ἔμελλε κοινὸν πᾶσι τοῖς μερικοῖς τῆς εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα διαμενούσης Ἐκκλησίας διακόνοις. καὶ ὥσπερ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις ἐξίσου ἐδόθη ἡ ἀποστολικὴ ἐξουσία, οὕτω καὶ τὴν μερικὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαμένειν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν διαδόχους τὴν ἴσην ἐξουσίαν ἔδωκαν οἱ Ἀπόστολοι τοσοῦτον, ὅτι ἡ ἐξουσία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οὐκ ἔστι μικροτέρα τοῦ διαδεξαμένου τὸν Ἰωάννην, ἢ τὸν Παῦλον, ἢ τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν τὸν μακάριον Πέτρον, πᾶσι γὰρ ἐξίσου ἐδόθη ἡ ὑπόσχεσις τῆς αἰωνίου παρουσίας τοῦ Κυρίου. Ματθαίου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ὀγδόῳ. ἀλλ' οὔτε διαφορά τις τόπων, ἢ προσώπων ἀπερχομένων, ἢ καὶ ἐπανερχομένων τὴν ἐξουσίαν ταύτην ποιεῖ διάφορον, ἀλλ' ὡς γράφει Ἱερώνυμος ἐπιστολῇ πρὸς Εὐάγγελον, ἧς ἡ ἀρχή, Ἀνέγνωμεν εἰς τὸν Ἡσαΐαν. Ὅπου ἂν εἴη ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Εὐγουβίῳ, ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἢ ἐν Ῥηγίῳ, ἢ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἢ ἐν Τάνοις τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἀξίας καὶ ἱερωσύνης. ἡ δύναμις τοῦ πλούτου καὶ τῆς πενίας ἡ ταπείνωσις, ἢ ἀνώτερον, ἢ κατώτερον, ἢ ἐνδοξότερον, ἢ χαμερπέστερον οὐ ποιεῖ ποτὲ τὸν Ἐπίσκοπον,. ἀλλ' ἐξίσου πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῶν Ἀποστόλων εἰσὶ διάδοχοι.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ἀπόδειξις δευτέρα ἐκ τῶν τοῦ Κυπριανοῦ ἐπιστολῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ. καὶ ὅτι ἃ γράφει ὁ αὐτὸς εἰς τὴν ἔκδοσιν τὴν Παμμελιανὴν περὶ τῆς καθέδρας τοῦ Πέτρου, δείκνυνται ὑποβολιμαῖα.

Κυπριανὸς ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ, ἤτοι βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ δευτέρᾳ πρὸς Ἀντωνιανὸν φησίν, Ὥσπερ μία ἐστὶ παρὰ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα ἐν πολλοῖς μέρεσι μεμερισμένη ἡ Ἐκκλησία, οὕτω καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ μία ἐστὶ πολλῶν Ἐπισκόπων ἀριθμότητι διεσπαρμένη. Ὁ αὐτὸς ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἑβδόμῃ, ἤτοι βιβλίῳ τρίτῳ ἐπιστολῇ δεκάτῃ τρίτῃ πρὸς Στέφανον Ῥώμης φησὶν ὡσαύτως, Καίπερ πολλοὶ ἐσμὲν Ποιμένες, μίαν ποίμνην ὅμως βόσκομεν, καὶ ἅπαντα τὰ πρόβατα, ἃ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ αἵματι καὶ τῷ πάθει αὐτοῦ ἐζήτησεν, ἀγαγεῖν καὶ διατηρεῖν χρεωστοῦμεν. Ὁ αὐτός, Πάντες εἰσὶ Ποιμένες, ἀλλὰ μία δείκνυται ποίμνη, ἣ παρὰ πάντων τῶν Ἀποστόλων ὁμοψύχῳ διαταγῇ βόσκεται, ἣν ἑνότητα στερρῶς κατέχειν καὶ διαφυλάττειν χρεωστοῦμεν, ἵνα καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀδιαίρετον ἀποδείξωμεν. μηδεὶς τὴν ἀδελφότητα τῷ ψεύδει πλανάτω, μηδεὶς τὴν τῆς πίστεως ἀλήθειαν ἀνόμῳ παραλλαγῇ διαφθειρέτω. μία ἐστὶν ἡ Ἐπισκοπή, ἧς παρ' ἑκάστων τὸ μέρος στερρῶς κατέχεται. καὶ ἡ Ἐκκλησία προσέτι μία ἐστίν, ἥτις εἰς πλῆθος αὐξανομένη ἐκτείνεται. ταῦ-

ται

ται ὁ Κυπριανὸς ἐν τοῖς περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. ἃ δὲ ὁ αὐτὸς γράφει εἰς τὴν ἔκδοσιν τὴν Παμμελιανὴν περὶ τῆς καθέδρας τοῦ Πέτρου, ταῦτα ἢ πρὸς τὴν τοῦ Νοβατιανοῦ διαίρεσιν δεῖ ἀναφέρειν, ὅστις σχίσμα ποιῶν κατὰ Κορνηλίου Ῥώμης, ἑαυτὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης χειροτονηθῆναι κατεσκεύασεν, ἢ πρὸς σημείωσιν μυστικὴν τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἴδε τὴν ἑβδομηκοστὴν αὐτοῦ ἐπιστολήν, ἥτις ἐν ἀληθείᾳ ὑποβολιμαία ἐστίν, ὡς ἐσημείωσε καὶ Ποσσεβῖνος ὁ Ἰησουΐτης ἐν τῇ ἱερᾷ ἑτοιμασίᾳ, καὶ μάρτυς Ἀντώνιος Ντετομινὶς Ἀρχιεπίσκοπος Σπαλάθου βιβλίῳ πρώτῳ περὶ Γερουσίας ἐκκλησιαστικῆς, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, ἀριθμῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ, καὶ Ἀνδρέας ὁ Ῥιβέτος εἰς τὸ ἱερὸν κριτικὸν βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ, οἳ πάντες λέγουσιν εἶναι ὑποβολιμαῖα τὰ ἄνωθεν, καὶ ἐν ἀληθείᾳ καθὼς παρὰ τῶν παπιστῶν λαμβάνονται, οὐ συμφωνοῦσιν ἐν τοῖς ἐκεῖ ἀκολουθοῦσι ῥήμασι τοῦ Κυπριανοῦ, οὔτε συμφωνοῦσι τῇ διδασκαλίᾳ καὶ πράξει τοῦ Κυπριανοῦ, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἀπὸ τῆς ὑπ' ἐκείνου ἀθροισθείσης ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων, καὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς τετάρτης αὐτοῦ ἐπιστολῆς πρὸς Πομπήϊον, καὶ τῆς ἐπιστολῆς Φιρμιλιανοῦ πρὸς Κυπριανόν, ἥτις ἐστὶν ἐπιστολὴ ἑβδομηκοστὴ πέμπτη τῶν τοῦ Κυπριανοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ἀπόδειξις τρίτη ἐξ ὧν ἔφη ὁ Κυπριανὸς ἐν τῇ τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων Συνόδῳ καὶ ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ ἐπιστολῶν, ὅτι οὐδεὶς Ἐπίσκοπος ἑαυτὸν Ἐπίσκοπον τῶν Ἐπισκόπων εἶναι ἐνόμισε, καὶ τὰ ἑξῆς, ἐξ ὧν δείκνυται πλάσμα τῶν παπιστῶν ἡ αὐτοῖς διαδοχὴ τοῦ Πάπα καὶ ἀγνωστος.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ Συνόδῳ φησὶν ὁ Κυπριανός, Οὐδένα ἐκρίναμεν, ἢ τῆς κοινωνίας ἀπεβάλομεν, ἀλλὰ νομίζομεν δοξάζειν τὴν ἀλήθειαν, ἥτις ἐστίν, ὅτι οὐδεὶς Ἐπίσκοπος ἑαυτὸν Ἐπίσκοπον τῶν Ἐπισκόπων εἶναι ἐνόμισε, καὶ φόβῳ τυραννικῷ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπακοῆς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ὁπαδοὺς αὐτοῦ ἠνάγκασέ ποτε. ἔχει γὰρ ἔχει πᾶς Ἐπίσκοπος ὡς ἔξεστι τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ αὐτεξούσιον, ὥστε κρίνεσθαι ὑφ' ἑτέρου μὴ δύνασθαι, οὔτε αὐτὸν ἕτερον ὁμοταγῆ μὴ κρίνειν, ἀλλ' ἐπιμένομεν πάντες τὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἷς καὶ μόνος ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ προβάλλειν ἡμᾶς ἐν τῇ διοικήσει τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων ἔργων λόγον λαβεῖν. ταῦτα ὁ Κυπριανὸς ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνοδικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ πρὸς Στέφανον Ῥώμης, ἥτις λέγεται ἐπιστολὴ ἑβδομηκοστὴ δευτέρα τοῦ Κυπριανοῦ, ταῦτα φησί, Τῇ συνειδήσει σου ἀδελφὲ περιπόθητε καὶ ὑπὲρ τῆς κοινῆς τιμῆς, καὶ ὑπὲρ τῆς ἁπλῆς ἀγάπης ἀναφέρομεν, πιστεύοντες ὅτι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς σῆς εὐλαβείας καὶ τῆς πίστεως, ἃ ἔδοξεν ἡμῖν, καὶ σοὶ ἀρεστὰ εἶναι, τὰ εὐσεβῆ δηλαδὴ καὶ ἀληθῆ, εἰ καὶ καλῶς οἴδαμεν τινάς, οἵτινες τὸ ἅπαξ ῥηθὲν οὐ βούλονται ἀποβάλλειν, οὔτε τὴν ἑαυτῶν πρόθεσιν μεταβάλλειν, ἀλλὰ φυλαττομένου μεταξὺ τῶν ὁμοταγῶν τοῦ συνδέσμου τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας, μερικά τινα, ἃ παρ' αὐτοῖς ἅπαξ ἐπράγη μέχρι τέλους κατέχειν, ἐν ᾧ πράγματι οὔτε ἡμεῖς βίαν τινὶ ἐποιήσαμεν, ἢ νόμον ἐδώκαμεν ἔχοντος ἑκάστου προεστῶτος ἐν τῇ τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας διοικήσει ἐλευθέρου τῆς αὐτοῦ θελήσεως τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀποδοῦναι αὐτὸν περὶ ἑαυτοῦ τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ. ἔστι δὲ αὕτη ἡ ἐπιστολὴ τῆς δευτέρας συνόδου τῶν Ἀφρικανῶν Ἐπισκόπων, οἵτινες ἦσαν ἑβδομήκοντα καὶ εἷς, περὶ τοῦ ἀναβαπτίζειν τοὺς Αἱρετικοὺς ἀθροισθέντες. καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν παρὰ τοῦ Στεφάνου ἀποκριτικὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἔλεγεν ὁ Στέφανος, μὴ δεῖν ἀναβαπτίζειν, ἐγένετο ἡ Σύνοδος τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων, ἐξ ἧς εἰσὶν ἃ εἴπομεν ἀνωτέρω τοῦ Κυπριανοῦ. ἀπεβλήθη εἰς τὴν Σύνοδον ἐκείνην καὶ ἡ γνώμη τοῦ Στεφάνου, καὶ γέγονεν ἀπόφασις ἵνα ἀναβαπτίζωνται οἱ Αἱρετικοί. οὐκ ἀρνοῦνται δὲ τὰς Συνόδους ταύτας οὔτε ὁ Βαρώνιος ἐν τῷ διακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ ἔτει, οὔτε ὁ Βίνιος Τόμῳ πρώτῳ τῶν Συνόδων, καὶ Παμμέλιος ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐν Καρθαγένῃ τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων Συνόδου. Εἰς τὰς πράξεις τοῦ Κυπριανοῦ, ὃν τρόπον καὶ εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πομπήϊον, καὶ τοῦ Φιρμιλιανοῦ πρὸς Κυπριανόν, ἡ τοῦ Στεφάνου γνώμη ἰσχυρῶς ἀποβάλλεται καὶ καταπολεμεῖται. καὶ ἔστι δῆλον καὶ ἐκ τούτων τὸ πλάσμα τῶν παπιστῶν περὶ τῆς αὐτοῦ διαδοχῆς, καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἦν παντελῶς ἄγνωστον τῷ Κυπριανῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ ὁπαδοῖς, καὶ τῷ Φιρμιλιανῷ, καὶ τοῖς Ἐπισκόποις τῆς Ἀσίας, καὶ ἴδε περὶ τούτων ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον δέκατον ἕκτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ἀπόδειξις τετάρτη ἐκ τοῦ Ἐπιφανίου, Ἰουλίου Ῥώμης, Ἱερωνύμου καὶ Αὐγουστίνου, ὅτι οὐδεὶς Ἐπίσκοπος διεδέξατο τὸν Πέτρον εἰς ἰδικήν τινα ἐξουσίαν, ὥστε πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῇ ἀξίᾳ καὶ ἐξουσίᾳ ἴσοι κατὰ Κυπριανόν.

Ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Κυπριανοῦ τὰ πρὸς Στέφανον Ῥώμης γεγραμμένα, καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἀναφέρει πρὸς

τὸν